

Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums

Rīgā, 2018.gada 22.jūnijā

Saturs

1.	Ievads	5
1.1.	NILLTF risku novērtēšanas nepieciešamība	5
1.2.	NILLTF risku novērtēšanas process un metodoloģijas apraksts	5
1.3.	Kopsavilkums	7
1.4.	Novērtējuma papildinājums – Sektoru risku izvērtējums	9
1.5.	NILL risku tendences un nākotnes NILLTF riski	16
2.	Ekonomiskais un ģeopolitiskais apraksts	18
2.1.	Ekonomiskais apraksts	18
2.2.	Ģeopolitiskais apraksts	19
3.	Institucionālais un normatīvais ietvars	20
3.1.	Institucionālās NILLTFN sistēmas apraksts	20
3.2.	NILLTFN sistēmas normatīvais regulējums	22
4.	NILL draudi	28
4.1.	Potenciālo draudu nozīme un attīstība	28
4.2.	Pastāvošo draudu identifikācija	30
4.3.	Vispārīgs draudu novērtējums	40
4.4.	NILL draudu līmenis	41
4.5.	Sektoru NILL riski	41
	<i>Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas</i>	41
	<i>Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas</i>	43
	<i>Maksājuma iestādes / Elektroniskās naudas iestādes</i>	46
	<i>Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības</i>	48
	<i>Vērtspapīru sektors</i>	48
	<i>Kapitālsabiedrības, kas saņēmušas Latvijas Bankas licenci ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai</i>	49
	<i>Nebanku kreditētāji</i>	50
	<i>VAS "Latvijas Pasts"</i>	52
	<i>Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji</i>	53
	<i>Dzīvības apdrošināšanas sektors</i>	53
	<i>Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki</i>	54
	<i>Privātie pensiju fondi</i>	55
	<i>Krājaizdevu sabiedrības</i>	55
	<i>AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"</i>	56
	<i>Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus</i>	56
	<i>Izložu un azartspēļu organizētāji</i>	57
	<i>Nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki</i>	58

<i>Zvērināti advokāti</i>	59
<i>Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji</i>	60
<i>Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību</i>	62
<i>Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību</i>	63
<i>Zvērināti notāri</i>	64
<i>Zvērināti revidenti</i>	65
<i>Personas, kas veic darījumus ar Valsts kultūras pieminekļu sarakstā iekļautajiem kultūras pieminekļiem</i>	66
5. Vispārējā NILL ievainojamība	68
5.1. Vienota un koordinēta stratēģija	68
5.2. NILL definīcijas efektivitāte	69
5.3. Konfiskācijas ietvars	70
5.4. Finanšu izlūkošanas un izmeklēšanas kvalitāte	71
5.5. Apsūdzības kvalitāte	75
5.6. Tiesāšanas kvalitāte	76
5.7. Robežsardze un muita	76
5.8. Skaidras naudas un līdzīgu instrumentu pārrobežu kontroles kvalitāte	77
5.9. Pieeja uzticamai informācijai un pierādījumiem	77
6. Juridisko personu un juridisko veidojumu izmantošana NILL	81
7. Finanšu sektora ievainojamība	83
7.1. Finanšu iestāžu darbības uzsākšanas kontrole	83
7.2. Finanšu iestāžu uzraudzība un kontrole NILLTFN jomā	85
7.3. Banku sektors	95
7.4. Vērtspapīru sektors	102
7.5. Dzīvības apdrošināšanas sektors	104
7.6. Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	105
7.7. Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes	106
7.8. Nebanku kreditētāji	108
7.9. Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	109
7.10. VAS "Latvijas Pasts"	111
7.11. Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki	112
7.12. Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus	113
7.13. AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"	113
7.14. Privātie pensiju fondi	114
7.15. Krājaizdevu sabiedrības	114
7.16. Parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji	116

8.	Nefinanšu sektora ievainojamība	124
8.3.	Nefinanšu sektora subjektu uzraudzība un kontrole	124
8.2.	Izložu un azartspēļu organizētāji	127
8.3.	VID uzraugāmie subjekti	129
8.4.	Zvērināti advokāti	136
8.5.	Zvērināti notāri	138
8.6.	Zvērināti revidenti	139
8.7.	Personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem	140
9.	Terorisma finansēšana	141
9.3.	Terorisma draudu risks	141
9.2.	Terorisma finansēšanas draudu risks	143
9.3.	Terorisma un terorisma finansēšanas ievainojamības novērtējums	144
10.	Finanšu pieejamības produkti	148
11.	Rīka vienkāršotas klientu izpētes gadījumu noteikšanai apraksts	149
11.1.	Par Vienkāršotās klientu izpētes gadījumu noteikšanas rīku	149
11.2.	Vienkāršotās klientu izpētes gadījumu noteikšanas rīka izmantošanas process	149
	Pielikums Nr. 1 "Saīsinājumi un terminoloģija"	151
	Pielikums Nr. 2 "Tabulas un attēli"	155
	Pielikums Nr. 3 "Novērtējuma ietvaros veikto aptauju saraksts"	190

1. Ievads

1.1. NILLTF risku novērtēšanas nepieciešamība

- 1.1.1. Saskaņā ar NILLTFN starptautiskajiem standartiem,¹ valstīm ir jāapzinās, jānovērtē un jāsaprot savi nacionālie NILLTF riski. Balstoties uz šo novērtējumu, valstij ir jāpiemēro uz risku izvērtējumu balstītu pieeju, lai nodrošinātu, ka darbības, kas vērstas uz NILLTF risku novēršanu vai ierobežošanu ir samērojamas ar identificēto risku nozīmi.²
- 1.1.2. NILLTF risku identifikācija, novērtēšana un izpratne ir būtiska efektīvas NILLTF apkarošanas sistēmas veidošanā un attīstībā. Valsts līmenī, to var panākt ar labi pārdomātu politisko lēmumu pieņemšanu un iedzīvināšanu attiecīgajās jomās, bet privātajā sektorā tas var tikt nodrošināts, ieviešot un īstenojot atbilstošas iekšējās kontroles procedūras.
- 1.1.3. Latvija ir veikusi nozīmīgus pasākumus, lai ieviestu un nodrošinātu ilgtspējīgu, progresīvu un NILLTFN starptautiskajiem standartiem atbilstošu tiesisko un institucionālo ietvaru. Veicot Novērtējumu, rodas iespēja pilnīgi un vispusīgi identificēt un izvērtēt riskus NILLTFN sistēmā, tādējādi vēl vairāk uzlabojot Latvijas NILLTFN efektivitāti.
- 1.1.4. Pasākumi, kas vērsti uz NILLTF risku apzināšanu, novērtēšanu un izpratni vienmēr ir bijuši Latvijas NILLTFN politikas veidotāju – FM un TM, kā arī KD uzmanības centrā, apliecinot Latvijas valdības konsekvēntos centienus veidot efektīvu NILLTFN sistēmu.
- 1.1.5. Šis Ziņojums atspoguļo Latvijas NILLTFN sistēmas prioritātes, cita starpā, ņemot vērā gan iepriekš veiktos Latvijas NILLTFN sistēmas izvērtējumus, gan pēdējo gadu izaicinājumus un progresu efektīvā NILLTF apkarošanā.
- 1.1.6. NILLTF risku izvērtējuma secinājumi tiek periodiski izvērtēti un pārskatīti.
- 1.1.7. Ziņojuma lietotāji būs Latvijas NILLTFN politikas veidotāji, KD, TAI, NILLTFNL subjekti un to uzraudzības iestādes, starptautisko organizāciju³ eksperti un jebkura cita ieinteresētā persona.
- 1.1.8. Ziņojums kalpos par pamatu pasākumu plāna NILLTF risku ierobežošanai izstrādei.

1.2. NILLTF risku novērtēšanas process un metodoloģijas apraksts

- 1.2.1. 2014.gada septembrī MK pieņēma lēmumu sagatavot Ziņojumu⁴ un noteica, ka atbildīgā institūcija par NILLTF risku novērtēšanu ir KD.
- 1.2.2. Lai sagatavotu ziņojumu, KD iegādājās PB metodoloģiju.⁵ Pasaules Bankas darbinieku vienīgais pienākums bija šī rīka piegādāšana, tehniskā atbalsta sniegšana saistībā ar to un novērtējuma/atsauksmes sniegšana par rīka pareizu pielietojumu. Dati, statistika un informācija, kas uzkrāta valsts NILLTF riska novērtēšanas rīka veidnēs, kā arī citi dati, interpretācijas un spriedumi valsts NILLTF riska novērtēšanas rīka procesa ietvaros pilnībā pieder Latvijas iestādēm un neatspoguļo Pasaules Bankas, tās valdes locekļu vai to pārstāvošo valstu viedokli. Nekāda šajā dokumentā ietvertā informācija netiks uzskatīta par Pasaules Bankas īpaši rezervēto privilēģiju vai imunitāšu ierobežojumu vai atteikšanos no tām.
- 1.2.3. 2015.gadā tika uzsākts Latvijas NILLTF riska izvērtējums, no dažādām valsts iestādēm un privātā sektora uzņēmumiem apkopojot un analizējot statistiku, kā arī cita veida informāciju.

¹ Skat., piemēram, FATF 40 Rekomendācijas

² FATF 1.rekomendācija

³ 2017.gada 15.maijā Ziņojums tiks iesniegts Moneyval

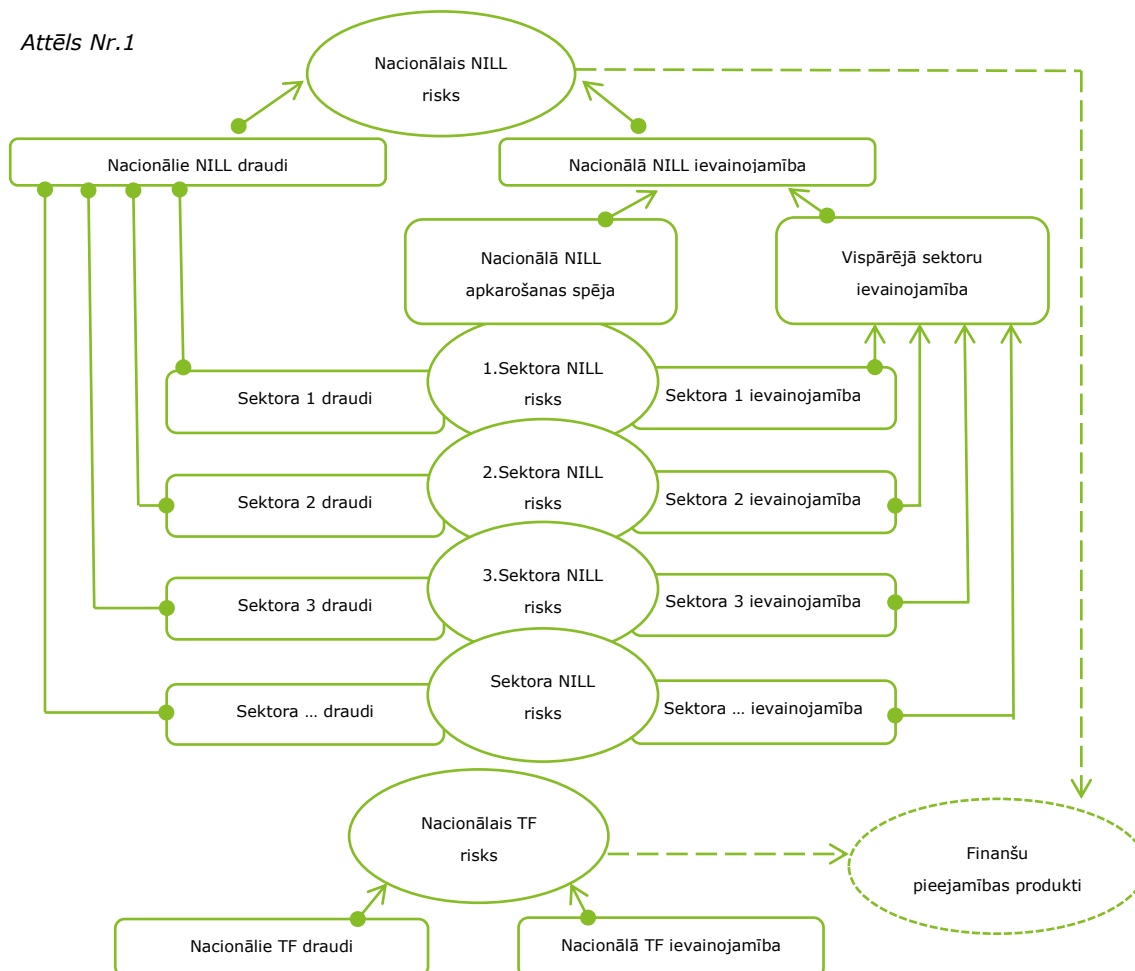
⁴ MK 16.09.2014. lēmums par nacionālā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (turpmāk NILL/TF) frisku novērtēšanas ziņojuma izstrādi, prot. Nr.49, 64.§, TA-2087

⁵ <http://www.worldbank.org/en/topic/financialmarketintegrity/brief/antimoney-laundering-and-combating-the-financing-of-terrorism-risk-assessment-support>

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

- 1.2.4. Ziņojums sagatavots par periodu no 2013.-2016.gadam.⁶
- 1.2.5. Ziņojums tika izstrādāts, izmantojot PB metodoloģiju, kura veidota atbilstoši FATF rekomendācijām.⁷ PB metodoloģija izmanto MS Excel izstrādātu riska novērtējuma rīku, kas palīdz valstij identificēt būtiskākos NILLTF riskus un valsts ievainojamību. Risku izvērtējuma rīka shematiskais attēlojums ir apskatāms Attēlā Nr.1.

Attēls Nr.1

- 1.2.6. Riska novērtējuma rīks sastāv no deviņiem savstarpēji saistītiem moduļiem, kuru ietvaros tiek vērtēta virkne ievades mainīgo, kas ļauj spriest par NILLTF riskiem un valsts ievainojamību. Par draudiem šī Novērtējuma ietvaros ir uzskatāms NIL un TF līdzekļu apjoms un raksturojums, kas radīs predikatīvo noziegumu rezultātā. Par ievainojamību uzskatāmas vājās vietas un trūkumi valsts aizsardzības sistēmā pret NILLTF vai atsevišķa NILLTFNL subjekta NILLTF risku pārvaldībā. Draudi un valsts ievainojamība pastāv gan nacionālā, gan sektorālā līmenī.
- 1.2.7. Riska novērtējuma rīks sastāv no deviņiem moduļiem: 1) NILL draudi; 2) NILL nacionālā ievainojamība; 3) Banku sektora ievainojamība; 4) Vērtspapīru sektora ievainojamība; 5) Apdrošināšanas sektora ievainojamība; 6) Citu finanšu iestāžu sektora ievainojamība; 7) Nefinanšu sektora ievainojamība; 8) TF risku izvērtējums; 9) Finanšu produktu pieejamības risku novērtējums.

⁶ Periods noteikts saskaņā ar Vadības grupas lēmumu.

⁷ <http://www.worldbank.org/en/topic/financialmarketintegrity/brief/antimoney-laundering-and-combating-the-financing-of-terrorism-risk-assessment-support>

- 1.2.8. Katra moduļa novērtējums ietver statistikas un datu ievākšanu, analīzi, risku identificēšanu, secinājumu izdarīšanu un uz novērtējumu balstīta reitinga piešķiršanu. Risku novērtējuma sagatavošanai apkopota informācija un dati no KD, uzraudzības iestādēm, TAI, FM, TM un citām valsts iestādēm, kā arī NILLTFNL subjektiem.⁸ Informācija iegūta aptauju, interviju un informācijas pieprasījumu ceļā.
- 1.2.9. Reitingu izvērtēšanu un piešķiršanu veica par attiecīgo sektoru kompetentās personas no uzraudzības iestādēm, TAI, NILLTFN tiesībspolitiku veidojošajām iestādēm un citām valsts iestādēm.
- 1.2.10. Ņemot vērā, ka Metodoloģija nodrošina divas iespējamās pieejas galīgā ievainojamības reitinga aprēķināšanai („atvērto durvju pieeja” un „svērtā pieeja”), reitingu novērtēšanas procesā tika salīdzināti abu pieeju rezultāti. Vadības grupa izvēlējās konservatīvo pieeju un secināja, ka „atvērto durvju pieeja” sniedz atbilstošāku ieskatu Latvijas NILLTFN ievainojamībā. Lai gan 2016. gadā tika veikti vairāki uzlabojumi attiecībā uz NILLTFN subjektu uzraudzību un to darbības caurredzamību, tās rezultātus, tostarp arī ietekmi uz efektivitāti, būs iespējams novērtēt tikai pēc tam, kad uzraudzības iestādes būs veikušas šo subjektu NILLTFN pārbaudes.
- 1.2.11. Riska novērtējuma rīka izmantošanas rezultātā iegūti gan atsevišķi dažādu sektoru NILLTFN ievainojamības reitingi, gan valsts kopējais NILLTFN riska reitings.
- 1.2.12. Jānorāda, ka sektoriem piešķirtie reitingi atspoguļo sektoru ievainojamību pēc tam, kad sākotnējiem ievainojamības reitingiem ir piemēroti riskus samazinošas kontroles (piemēram, NILLTFNL subjektu IKS, normatīvā regulējuma pietiekamība, u.c.). Tādēļ augsts ievainojamības reitings ne vienmēr nozīmē, ka attiecīgajā sektorā ir vājas NILLTFN kontroles. Atsevišķiem sektoriem piemītošais risks jau sākotnēji ir augstāks, nekā citiem un saglabājas augstākā līmenī pat tad, ja šajā sektorā ir spēcīgas NILLTFN kontroles.

1.3. Kopsavilkums

- 1.3.1. Novērtējumā konstatēts, ka:
- nacionālie draudi ir vidēji augstā līmenī.
 - nacionālā NILLTFN ievainojamība ir vidēja.
- 1.3.2. Nacionālo NILLTFN ievainojamību veido:
- valsts spēja apkarot NILLTFN, kura Latvijā tiek vērtēta kā vidēja, un
 - kopējā sektorālā NILLTFN ievainojamība valstī, kas ir novērtēta vidēji augstā līmenī.⁹
- 1.3.3. Tādējādi valsts vispārējais NILLTFN risks ir vidēji augstā līmenī.

Attēls Nr.2.

Valsts vispārējais NILLTFN risks

Vispārējie draudi	A	V	V	VA	A	A
	VA	V	V	VA	VA	A
	V	VZ	V	V	VA	VA
	VZ	VZ	VZ	V	V	V
	Z	Z	VZ	VZ	V	V
		Z	VZ	V	VA	A
		Vispārējā ievainojamība				

⁸ Izvērtējuma procesā tika iesaistītas šādas iestādes – FM, KD, TM, IeM, SM, ĢP, VP, DP, VID, FKTK, LB, IAUI, VRS, UR, TA, PTAC, PMLP, LZRA, LZAP, LZNP, LKA, LAA, KNAB, ARO, kā arī NILLTFNL subjekti

⁹ Attēls Nr.1.1.

Nozīmīgākie NILL draudi

- 1.3.4. NILL jomā visbūtiskākos draudus rada šādi NN:
- Korupcija un kukuļošana (amatnoziegumi);
 - NN nodokļu jomā;
 - krāpšana;
 - kontrabanda.
- 1.3.5. Novērtējumā secināts, ka galvenos draudus rada NN, kas veikti lielos apmēros un/vai organizētā grupā. Tāpat secināts, ka proporcionāli lielāks apdraudējums rodas no ārvalstīs izdarītajiem NN.

Nozīmīgākie TF draudi

Kopējā TF ievainojamība un arī draudu līmenis tika novērtēts kā zems, tādējādi vispārējais risks ir zems.

- 1.3.6. Nozīmīgākos TF draudus (ņemot vērā, ka apdraudējuma līmenis ir zems) rada:
- Latvijas iedzīvotāju iespējamā pievienošanās islāmistu teroristu grupējumiem;
 - nevalstisko organizāciju un uzņēmējdarbības vides iespējama izmantošana terorisma finansēšanai un slēpta vai maskēta likumīgiem mērķiem paredzētu līdzekļu novirzīšana teroristiskām organizācijām vai to dalībniekiem;
 - atsevišķu NILLTF novēršanas likuma subjektu, piemēram, nebanku kredītētāju un dažādu maksājumu pakalpojumu sniedzēju iespējamā izmantošana naudas līdzekļu iegūšanai un novirzīšanai teroristu organizācijām vai to dalībniekiem.

Pastāv riski, ka TF var notikt, kā pašfinansēšana vai līdzekļu iegūšana no ģimenes locekļiem vai no NVO (pēdējais variants ir teorētisks)

Nacionālā NILL ievainojamība

- 1.3.7. Faktori, kas rada nozīmīgāko nacionālo ievainojamību:
- valsts politika NILLTFN jomā tiek veidota sadrumstaloti, ne vienmēr nodrošinot pietiekamu koordināciju iesaistīto institūciju vidū, kas savukārt kavē savlaicīgu esošo un nākotnes draudu un ievainojamības NILLTFN jomā apzināšanos un savlaicīgas novēršanas iespējas;
 - privātā sektora nepietiekami iesaistīšana NILLTFN sistēmas pilnveidošanā;
 - atšķirīga izpratne un prakse NILLTF apkarošanas jautājumos izmeklēšanas iestādē, prokuratūrā un tiesā, kas nedemonstrē preventīvas un soda neizbēgamības principu efektīvu realizāciju.

Finanšu sektora NILL ievainojamība

- 1.3.8. Faktori, kas rada nozīmīgāko finanšu sektora ievainojamību:
- augsta riska apetīte attiecībā uz paaugstinātam NILLTF riskam pakļautajiem ārvalstu klientu darījumiem Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektorā;
 - iekšējās kontroles sistēmu (turpmāk – IKS) nepietiekama neatkarība, ko rada būtiski trūkumi organizatoriskajā struktūrā (korporatīvās pārvaldības principu neietiekama ievērošana, tai skaitā banku akcionāru iesaiste IKS vadībā);
 - nepietiekama IKS personāla kompetence un trūkumi personiskās atbildības nodrošinājuma jomā;
 - neatbilstošas IT sistēmas NILLTF risku pārvaldībā;
 - vāja vai neesoša atsevišķu finanšu sektora subjektu uzraudzība (Altum, inkasācijas pakalpojumu sniedzēji, finanšu lizinga pakalpojumu sniedzēji, kā arī citi maksājumu pakalpojumu sniedzēji, kuri neatrodas FKTK uzraudzībā, patērētāju kredītētāji, LP).

Nefinanšu sektora ievainojamība

- 1.3.9. Faktori, kas rada nozīmīgāko nefinanšu sektora ievainojamību:

- a) nepietiekama nefinanšu sektora subjektu uzraudzības un kontroles institūciju (VID, IAUĪ, LZAP, LZRA, LZNP) uzraudzības kapacitāte;
- b) nepietiekams regulējums, nepilnīgas NILLTFN procedūras, t.sk. IKS;
- c) izpratnes trūkums un vājās zināšanas NILLTFN jomā.

Kopējā sektorālā ievainojamība

- 1.3.10. Novērtējums apliecina, ka Latvijas TAI, uzraudzības iestāžu un privātā sektora pārstāvju zināšanas par NILLTF riskiem ir pilnveidojamas. Visas iesaistītās puses ir izrādījušas atsaucību un ir aktīvi iesaistījušās Ziņojuma gatavošanā, tādējādi apliecinot vēlmi uzlabot katra atbildīgā subjekta un uzrauga individuālo pienesumu valsts NILLTFN sistēmas pilnveidošanā.
- 1.3.11. Latvijas NILLTF risku novēršanas turpmāk veicamie pasākumi vērsti uz to, lai Latvija nepārprotami nodrošinātu, ka tās finanšu sistēmā ir izveidoti efektīvi mehānismi, kas nepieļauj NIL iepludināšanu, bet gadījumā, ja tas tomēr ir noticis, atbildīgo subjektu, uzraugu, KD un TAI efektīvas sadarbības rezultātā, šie NIL tiktu izņemti no apgrozības, vienlaikus nepalielinot iesaistīto pušu administratīvo slogu.
- 1.3.12. Latvijas NILLTF risku novērtējums tiks veikts atkārtoti un regulāri, sekojot līdzi esošo NILLTF tendencēm un efektīvi vēršoties pret jaunajiem riskiem.
- 1.3.13. Valdība ir apņēmusies nodrošināt, ka Latvijas NILLTFN režīms ir efektīvs un atbilstošs atbildīgo subjektu, sektorālajam un valsts kopējam NILLTF riskiem, kas noteikti, īstenojot uz riska izvērtējumu balstītu pieeju.

1.4. Novērtējuma papildinājums – Sektoru NILL risku izvērtējums

- 1.4.1. Valstīm ir arī pienākums novērtēt kādi NILL riski pastāv dažādos sektoros, kuros darbojas NILLTFNL subjekti. Balstoties uz šo Novērtējuma papildinājumu, valstij ir jāpiemēro uz risku balstīta pieeja, lai nodrošinātu, ka darbības, kas vērstas uz NILL risku novēršanu vai ierobežošanu ir samērojamas ar identificēto risku nozīmīgumu.¹⁰ Savukārt NILLTFNL subjektiem Novērtējuma papildinājums ļaus fokusēt to iekšējās kontroles sistēmas uz attiecīgajā sektorā pastāvošajiem NILL riskiem.
- 1.4.2. Saskaņā ar PB Metodoloģiju, lai novērtētu NILL risku attiecīgajā sektorā, ir nepieciešams izvērtēt gan NILL ievainojamību, gan NILL draudus.
- 1.4.3. Atbilstoši PB Metodoloģijai Novērtējuma papildinājumā ir izvērtēti šādu sektoru NILL draudi, kā arī noteikts to NILL riska līmenis:¹¹ Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas; Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas; MI/ENI; KAS; Vērtspapīru sektors; IPS; AIFP; PPF; dzīvības apdrošināšana; zvērināti advokāti; zvērināti notāri; zvērināti revidenti; LP; Valūtas maiņas kapitālsabiedrības; izložu un azartspēļu organizētāji; nebanku kredītētāji; personas, kas sniedz ārpustiesas parādu piedziņas pakalpojumus; personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību; nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji; nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki; personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību; Altum; personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus; personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem.
- 1.4.4. Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji ir uzskatāmi par NILLTFNL subjektiem no 2017.gada 9.novembra, kad ir stājušies spēkā grozījumi NILLTFNL, tādēļ neskatoties uz to, ka Novērtējuma papildinājumā personas, kas sniedz parādu atgūšanas pakalpojumus netika apskatītas, šajā Novērtējuma papildinājumā tiek izvērtēts arī personu, kas sniedz parādu atgūšanas pakalpojumus, NILL risks. Turklāt Novērtējuma papildinājumā veikts novērtējums par personu, kas sniedz parāda atgūšanas pakalpojumus, NILL ievainojamību, tādēļ lai noteiktu NILL risku, ir nepieciešams izvērtēt gan NILL draudus, gan NILL ievainojamību.
- 1.4.5. Ņemot vērā minēto, Novērtējums ir papildināts ar 4.5.nodaļu un 7.16.nodaļu.

¹⁰ FATF 1.rekomendācija

¹¹ NILLTF sektori tika definēti Novērtējumā.

Instrumenti NILL risku situāciju noteikšanai

- 1.4.6. NILLTFNL 26.pantā ir noteikti gadījumi, kad, ja pastāv zems NILLTF risks, kas nav pretrunā ar risku novērtējumu, tai skaitā Novērtējumu, NILLTFNL subjekti ir tiesīgi veikt vienkāršoto klienta izpēti.
- 1.4.7. Lai NILLTFNL subjekti identificētu vai attiecīgajam klientam pastāv zems NILLTF risks, ir izstrādāts instruments NILL risku situāciju noteikšanai, kas dod NILLTFNL subjektiem tiesības veikt vienkāršotu klientu izpēti.

Sektoru NILL risku novērtēšanas process

- 1.4.8. 2018.gada martā tika uzsākts darbs pie Novērtējuma papildinājuma izstrādes, no dažādām valsts iestādēm un privātā sektora uzņēmumiem apkopojot un analizējot statistiku, kā arī cita veida informāciju par 2013. līdz 2016.gadu.
- 1.4.9. Novērtējuma papildinājuma izstrādes procesā tika iesaistītas šādas iestādes – FKTK, PTAC, KD, Prokuratūra, VP, VID NMPP¹², TA, KNAB, kā arī LĀPPA.
- 1.4.10. Novērtējuma papildinājums ir sagatavots par periodu no 2013. līdz 2016.gadam.¹³ Personu, kas sniedz parāda atgūšanas pakalpojumus, NILL ievainojamība tika vērtēta par periodu no 2018.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.martam.

Metodoloģijas apraksts

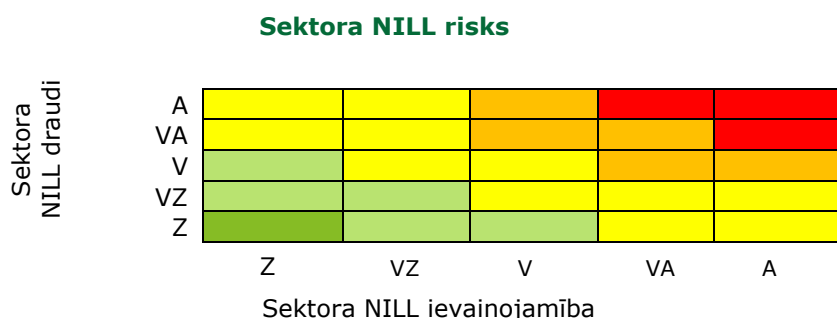
- 1.4.11. Lai valsts varētu noteikt NILL risku līmeni, kuri pastāv dažādos NILLTFNL subjektu darbības sektoros, nepieciešams izmantot Metodoloģijas 1.moduli – NILL draudi un attiecīgā sektora ievainojamība, kas tika izvērtēta izmantojot 3. – 7. moduli. Metodoloģijā ir norādīts, ka 1.modulī apskatītajiem sektoriem ir jābūt identiskiem, kādi tie ir 2.modulī.
- 1.4.12. Novērtējumā tika izvērtēta katra sektora NILL ievainojamība, tādēļ Novērtējuma papildinājuma, lai noteiktu sektoru NILL risku, tiek vērtēti sektoru NILL draudi.
- 1.4.13. Pārskata periodā personas, kuras nodarbojas ar parādu atgūšanas pakalpojumu sniegšanu, nebija NILLTFNL subjekti, tādēļ Novērtējumā to NILL ievainojamība netika vērtēta. KD pieņēma lēmumu, ka Novērtējuma papildinājumā ir jāizvērtē arī personu, kuras nodarbojas ar parādu atgūšanas pakalpojumu sniegšanu, NILL risks, t.sk. NILL ievainojamība.
- 1.4.14. Metodoloģijā sektoru NILL draudu izvērtējumam tiek izmantots MS Excel formātā izstrādāts novērtējuma rīks – tabula, kas palīdz noteikt un novērtēt NILL draudu līmeni katrā sektorā.
- 1.4.15. Ievērojot minēto, NILL draudu izvērtēšanai tika izmantoti šādi kritēriji:
- a) ierosināto kriminālprocesu par NILL skaits, kuros iesaistīts sektors;
 - b) celto apsūdzību par NILL skaits, kurās iesaistīts sektors;
 - c) notiesājošo spriedumu par NILL skaits, kuros iesaistīts sektors;
 - d) notiesāto personu par NILL skaits;
 - e) cita informācija par iespējamām NILL aktivitātēm sektorā (publiskā informācija, zinātniskie pētījumi, operatīvās ziņas utt.);
 - f) EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojums;
 - g) sektorā notiekošo NILL aktivitāšu apjoms, kas netiek vai nevar tikt atklāts;

¹² No 2018.gada 1.janvāra ir apvienota VID FPP un VID MPP, izveidojot VID NMPP.

¹³ Periods noteikts saskaņā ar Iepirkuma līgumu Nr. LRP 2018/1.

h) sektora izmērs un / vai tā daļa ekonomikā.

- 1.4.16. Katrs no NILL draudu indikatoriem un kritērijiem tiek novērtēts ar attiecīgu līmeni – 1) zems; 2) vidēji zems; 3) vidējs; 4) vidēji augsts un 5) augsts.
- 1.4.17. Vienlaikus atbilstoši Metodoloģijai tika identificētas NILL tendences (trendi) Pārskata periodā katrā sektorā atkarībā no tā vai NILL aktivitāte saglabājas bez izmaiņām, palielinās vai samazinās.
- 1.4.18. Savukārt, lai noteiktu gala NILL risku sektorā ir izmantojama Metodoloģijā iekļautā matrica, kas ir apskatāma zemāk:

- 1.4.19. Apkopotā informācija attiecībā uz kritēriju – ierosināto kriminālprocesu par NILL skaits, kuros iesaistīts sektors, par 2013. līdz 2015.gadu neietver kriminālprocesu skaita sadalījumu pa Ārvalstu klientus apkalpojošām bankām un Iekšzemes klientus apkalpojošām bankām.
- 1.4.20. Metodoloģijā esošajā tabulā ir uzskaitīta virkne indikatoru un kritēriju, kuri palīdz noteikt sektorā pastāvošo NILL draudu līmeni. Saskaņā ar PB metodoloģiju ir iespējams precizēt tabulā norādītos kritērijus. Attiecīgi Metodoloģijas tabula ir pielāgota Latvijas esošajai situācijai - papildus tabulā norādītajiem kritērijiem izmantots kritērijs - notiesāto personu par NILL skaits.
- 1.4.21. Attiecībā uz Metodoloģijā paredzētajiem kritērijiem (ierosināto kriminālprocesu par NILL skaitu, kuros iesaistīts sektors; celto apsūdzību par NILL skaitu, kurās iesaistīts sektors; notiesājošo spriedumu par NILL skaitu, kuros iesaistīts sektors; notiesāto personu par NILL skaitu), piešķirtais līmenis tika vērtēts savstarpēji tos salīdzinot, izmantojot mediānu, izņemot banku sektoru.
- 1.4.22. Riska līmenis katram no NILLTFNL subjektam tika iedalīts piecos riska līmeņos - augstā, vidēji augstā, vidējā, vidēji zemā, un zemā. Lai piešķirtu katrai no grupām atbilstošo riska līmeni, tika veiktas vairākas secīgas darbības. Pirmkārt, tika novērots, ka banku sektoram notikumu skaits visiem notikumu tipiem ir būtiski augstāks, salīdzinot ar pārējiem NILLTFNL subjektiem. Tādēļ riska līmenis banku sektoram tika noteikts kā "augsts". Otrkārt, četri atlikušie riska līmeņi tika piešķirti atlikušajiem NILLTFNL subjektiem. Lai noteiktu robežvērtības riska līmeņiem, tika atrastas sekojošās vērtības – maksimālais, minimālais un vidējais (ņemot vērā "0" notikumu vērtības) notikumu skaits katram no notikumu tipiem. Vidēji augsta riska līmeņa augšējā robežvērtība tika noteikta kā maksimālais notikumu skaits, bet apakšējā – kā vidējā vērtība starp vidējo notikumu skaitu visam notikuma tipam un maksimālo notikumu skaitu. Vidēja riska līmeņa augšējā robežvērtība tika noteikta kā vidēji augsta riska līmeņa apakšējā robežvērtība, savukārt, apakšējā – kā vidējais notikumu skaits visam notikuma tipam. Vidēji zema riska līmeņa augšējā robežvērtība tika noteikta kā vidēja riska līmeņa apakšējā robežvērtība, taču apakšējā – kā vidējā vērtība starp vidējo notikumu skaitu visam notikuma tipam un minimālo notikumu skaitu. Visbeidzot, zema riska līmeņa augšējā robežvērtība tika

noteikta kā apakšējā robežvērtība vidēji zēmam riska līmeni, bet apakšējā – kā minimālais notikumu skaits, kas ir pozitīvs (nav "0").

- 1.4.23. Attiecībā uz kritēriju sektora izmērs un / vai tā daļa ekonomikā tika aprēķināts, pamatojoties uz NILLTFNL subjektu sniegto informāciju, piemēram, banku sektora sniegto informāciju par NILLTFNL subjektu apgrozījumu, kā arī publiski pieejamo informāciju par NILLTFNL subjektu apgrozījumu, un to attiecinot pret Latvijas 2016.gada IKP.
- 1.4.24. Attiecībā uz kritēriju sektorā notiekošo NILL aktivitāšu apjoms, kas netiek vai nevar tikt atklāts, Novērtējuma papildinājumā tas netika vērtēts, jo šāda informācija netiek apkopota un nav publiski pieejama.
- 1.4.25. Attiecībā uz kritēriju cita informācija par iespējamām NILL aktivitātēm sektorā (publiskā informācija, zinātniskie pētījumi, operatīvās ziņas utt.), Novērtējumā papildinājumā tika izmantota interneta rīks *Google*, ar kura palīdzību tika meklēta pieejamā negatīvā informācija Latvijā par sektora iesaisti NILL. Šajā kritērijā līmeņi tika piešķirti pamatojoties uz pieejamo publikāciju skaitu, savstarpēji tās salīdzinot, izmantojot mediānu (skat. 1.4.22.punktā).
- 1.4.26. Pirms Novērtējuma papildinājuma sagatavošana, KD pieņēma lēmumu izmantot EK Pārncionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojums, ņemot vērā faktu, ka tur ir atspoguļots gandrīz visu NILLTFNL subjektu draudu līmenis, bet 2012.gadā Moneyval ziņojumā tā nebija.
- 1.4.27. Papildus norādāms, ka atsevišķos sektoros ir novērojamas atšķirības starp noteikto NILL draudu līmeni Novērtējuma papildinājumā un EK Pārncionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā. Minētais ir skaidrojams ar faktu, ka Novērtējuma papildinājumā un EK Pārncionālā NILLTF riska novērtējumā tika izmantotas atšķirīgas metodoloģijas, kā arī to, ka attiecībā uz kritēriju - sektorā notiekošo NILL aktivitāšu apjoms, kas netiek vai nevar tikt atklāts, Novērtējuma sagatavošanas laikā informācija nebija pieejama. EK pārncionālajā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā sektoru draudu līmenis ir pamatots ar attiecīgajos sektoros identificētiem naudas atmazgāšanas mehānismiem (*modi operandi*), kā arī dalībvalstu ekspertu viedokli attiecībā uz personu iespējām un vēlmi izmantot šos mehānismus naudas atmazgāšanai. Savukārt Novērtējuma papildinājumā draudu līmenis ir noteikts, ņemot vērā Metodoloģijā paredzētos kritērijus, kas vērsti uz faktisku naudas atmazgāšanas gadījumu identificēšanu attiecīgajā sektorā (piemēram, pēc kriminālprocesu skaita, spriedumu skaita).
- 1.4.28. Ņemot vērā, ka EK Pārncionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojums izmanto četru līmeņu NILL draudu skalu, savukārt Metodoloģija paredz piecu līmeņu NILL draudu skalu, sektoram piešķirtie NILL draudu līmeņi tika pielīdzināti šādi:
- a) zema ietekme (*lowly significant*) – zēms;
 - b) zema ietekme (*lowly significant*) līdz vidēja ietekme (*moderately significant*) – vidēji zēms;
 - c) vidēja ietekme (*moderately significant*) – vidējs;
 - d) ietekmīgs (*significant*) līdz ļoti liela ietekme (*very significant*) – vidēji augsts;
 - e) ļoti liela ietekme (*very significant*) – augsts.
- 1.4.29. Vienlaikus saskaņā ar PB metodoloģiju ir iespējams precizēt tabulā norādītos kritērijus. Attiecīgi Metodoloģijas tabula ir pielāgota Latvijas esošajai situācijai - papildus tabulā norādītajiem kritērijiem izmantots kritērijs - notiesāto personu par NILL skaits.

Novērtējuma papildinājuma kopsavilkums

- 1.4.30. Sektora NILL risku veido sektora NILL draudi un sektora NILL ievainojamība. Sektoru NILL ievainojamības līmenis, sektoru NILL draudu līmenis un sektoru NILL risku līmenis ir attēlots attēlā Nr.1.2.
- 1.4.31. Sektoru NILL risku tendence ir attēlota attēlā Nr.1.3.
- 1.4.32. Novērtējuma papildinājumā konstatēts šāds NILL risku līmenis NILLTFNL subjektiem:¹⁴

Sektora NILL risks

Sektora NILL draudi	A									1	
	VA									2	
	V				9					3	
	VZ				12	10	8		4	5	
	Z	20	22	23	15	14	11	13	7		
		19	21	24	16	17	18		6		
		Z	VZ	V	VA	A					

Sektora NILL ievainojamība

ID	Sektors	ID	Sektors	ID	Sektors
1	Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	9	Nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki	17	Dzīvības apdrošināšanas sektors
2	Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	10	Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību	18	Parādu ārpustiesas pakalpojumu sniedzēji
3	MI/ENI	11	Zvērināti advokāti	19	Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus
4	Vērtspapīru sektors	12	Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	20	Altum
5	IPS	13	Nebanku kreditētāji	21	PPF
6	Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību	14	Zvērināti notāri	22	KAS
7	Izložu un azartspēļu organizētāji	15	Zvērināti revidenti	23	AIFP
8	Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji	16	LP	24	Personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem

Finanšu sektora NILL risks

- 1.4.33. Faktori, kas rada nozīmīgāko finanšu sektora ievainojamību:
- a) augsta riska apetīte attiecībā uz paaugstinātam NILLTF riskam pakļautajiem ārvalstu klientu darījumiem Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektorā;

¹⁴ Attēls Nr.1.1.

- b) IKS nepietiekama neatkarība, ko rada būtiski trūkumi organizatoriskajā struktūrā (korporatīvās pārvaldības principu nepietiekama ievērošana, tai skaitā banku akcionāru iesaiste IKS vadībā);
- c) nepietiekama IKS personāla kompetence un trūkumi personiskās atbildības nodrošinājuma jomā;
- d) neatbilstošas IT sistēmas NILLTF risku pārvaldībā;
- e) vāja vai neesoša atsevišķu finanšu sektora subjektu uzraudzība (Altum, inkasācijas pakalpojumu sniedzēji, finanšu līzingu pakalpojumu sniedzēji, kā arī citi maksājumu pakalpojumu sniedzēji, kuri neatrodas FKTK uzraudzībā, patērētāju kreditētāji, LP).

1.4.34. Faktori, kas rada nozīmīgākos finanšu sektora draudus:

- a) NN, kas veikti lielos apmēros un/vai organizētā grupā;
- b) NN nodokļu jomā;
- c) proporcionāli lielāks apdraudējums rodas no ārvalstīs izdarītajiem NN.

1.4.35. Pārskata periodā NILL predikatīvie NN finanšu sektorā:

- a) ierosinātajos kriminālprocesos par NILL, galvenokārt, predikatīvie NN ir:
 - o KL 177.pants (krāpšana);
 - o KL 179.pants (piesavināšanās);
 - o KL 190.pants (kontrabanda);
 - o KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem);
 - o KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas);
- b) celtajās apsūdzībās par NILL, galvenokārt, predikatīvie NN ir:
 - o KL 177.pants (krāpšana);
 - o KL 179.pants (piesavināšanās);
 - o KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas);
- c) notiesājošos spriedumos par NILL, galvenokārt, predikatīvie NN ir:
 - o KL 190.pants (kontrabanda);
 - o KL 191.pants (neatļautas darbības ar muižošanai pakļautām precēm un citām vērtībām);
 - o KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas);
 - o KL 275.pants (dokumentu, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana).

1.4.36. Papildus norādāms, ka, lai gan no datiem, kas iegūti veicot Sektorālo NILL riska novērtējumu, tieši neizriet, saskaņā ar nacionālo NILL draudu izvērtējumu, Pārskata periodā NILL predikatīvie NN finanšu sektorā bija arī korupcija un kukuļošana (amatnoziegumi) (sk. 4.2.2.punktu).

1.4.37. NN metodes, ar kurām tiek legalizēti NIL finanšu sektorā, ir:

- o pārskaitījumi uz fiktīviem uzņēmumiem;
- o pārskaitījumi par faktiski nenotikušiem darījumiem;
- o uzņēmumu kontu atvēršana, izmantojot bezpajumtniekus;

- fiktīvu uzņēmumu bankas kontu atvēršana;
- fizisku personu bankas kontu ļaunprātīga izmantošana;
- kontu atvēršana, izmantojot viltotus dokumentus;
- aizdevumu ļaunprātīga noformēšana, izmantojot citu personu datus;
- NIL pārvietošana, piemēram, to izņemšana skaidrā naudā.

Nefinanšu sektora risks

- 1.4.38. Faktori, kas rada nozīmīgāko nefinanšu sektora ievainojamību:
- a) nepietiekama nefinanšu sektora subjektu uzraudzības un kontroles institūciju (VID, IAUĪ, LZAP, LZRA, LZNP) uzraudzības kapacitāte;
 - b) nepietiekams regulējums, nepilnīgas NILLTFN procedūras, t.sk. IKS;
 - c) izpratnes trūkums un vājās zināšanas NILLTFN jomā.
- 1.4.39. Faktori, kas rada nozīmīgākos nefinanšu sektora draudus:
- a) NN, kas veikti lielos apmēros un/vai organizētā grupā;
 - b) NN nodokļu jomā un krāpšana.
- 1.4.40. Pārskata periodā NILL predikatīvie NN finanšu sektorā:
- a) ierosinātajos kriminālprocesos par NILL, galvenokārt, predikatīvie NN ir:
 - KL 177.pants (krāpšana);
 - KL 179.pants (piesavināšanās);
 - KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar maksāšanas līdzekļiem);
 - KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un citu tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas);
 - KL 275.pants (dokumentu zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana).
 - b) celtajās apsūdzībās par NILL, galvenokārt, predikatīvie NN ir:
 - KL 177.pants (krāpšana);
 - KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).
 - c) notiesājošos spriedumos par NILL, galvenokārt, predikatīvie NN ir:
 - KL 191.pants (neatļautas darbības ar muižošanai pakļautām precēm un citām vērtībām);
 - KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).
- 1.4.41. Papildus norādāms, ka, lai gan no datiem, kas iegūti veicot Sektorālo NILL riska novērtējumu, tieši neizriet, saskaņā ar nacionālo NILL draudu izvērtējumu, Pārskata periodā NILL predikatīvie NN nefinanšu sektorā bija arī korupcija un kukuļošana (amatnoziegumi) (sk. 4.2.2.punktu).
- 1.4.42. NN metodes, ar kurām tiek legalizēti NIL nefinanšu sektorā, ir:
- pārskaitījumi uz fiktīviem uzņēmumiem, kā arī par faktiski nenotikušiem darījumiem;
 - ieguldījumi nekustamajā un kustamajā īpašumā;

- attiecīgo profesiju apzināta/neapzināta iesaiste dokumentu sagatavošanā, ar mērķi legalizēt NIL, piemēram, darījumudokumentu, sagatavošana un apliecināšana;
- profesionālo konsultāciju sniegšana;
- NIL iemaksāšana izložu un azartspēļu organizētāju kontā, bet pēc tam to saņemšana (izmaksa) laimestu veidā.

1.5. NILL risku tendences un nākotnes NILLTF riski

NILL risku tendences finanšu sektorā

- 1.5.1. Finanšu sektorā kopumā tendence liecina, ka Pārskata periodā NILL predikatīvie NN mainās, proti, notiesājošie spriedumi Pārskata periodā liecina, ka pirms Pārskata perioda uzsāktajos kriminālprocesos par NILL, kā predikatīvie NN dominēja KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas). Cita starpā, no minētajiem notiesājošiem spriedumiem izriet, ka atsevišķos gadījumos ir arī citi predikatīvi NN: KL 190.pants (kontrabanda); KL 191.pants (neatļautas darbības ar muižošanai pakļautām precēm un citām vērtībām); KL 275.pants (dokumentu, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana). Savukārt no Pārskata periodā uzsāktajiem kriminālprocesiem par NILL un celtajām apsūdzībām par NILL izriet, ka, visticamāk, nākamajā Latvijas sektorālajā NILLTF risku novērtējumā NILL predikatīvie NN būs: KL 177.pants (krāpšana); KL 179.pants (piesavināšanās); KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).
- 1.5.2. Turklāt no augstāk minētā izriet, ka nākotnē lielākie riski finanšu sektorā pastāv attiecībā uz NILL, kas iegūti krāpšanas, piesavināšanās un citu tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas veidā.

NILL risku tendences nefinanšu sektorā

- 1.5.3. Nefinanšu sektorā kopumā tendences liecina, ka Pārskata periodā NILL predikatīvie NN mainās, proti, notiesājošie spriedumi Pārskata periodā liecina, ka pirms pārskata perioda uzsāktajos kriminālprocesos par NILL, kā predikatīvie NN dominēja KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas). Cita starpā, no minētajiem notiesājošiem spriedumiem izriet, ka atsevišķos gadījumos ir arī citi predikatīvi NN: KL 190.pants (kontrabanda); KL 191.pants (neatļautas darbības ar muižošanai pakļautām precēm un citām vērtībām). Savukārt no Pārskata periodā uzsāktajiem kriminālprocesiem par NILL un celtajām apsūdzībām par NILL izriet, ka, visticamāk, nākamajā Latvijas sektorālajā NILLTF risku novērtējumā NILL predikatīvie NN būs: KL 177.pants (krāpšana); KL 179.pants (piesavināšanās); KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar maksāšanas līdzekļiem); KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un citu tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); KL 275.pants (dokumentu zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana).
- 1.5.4. Turklāt no augstāk minētā izriet, ka nākotnē lielākie riski nefinanšu sektorā pastāv attiecībā uz NILL, kas iegūti krāpšanas, nelikumīgas darbības ar maksāšanas līdzekļiem un izvairīšanās no nodokļu un citu tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas veidā.

Nākotnes NILLTF riski

- 1.5.5. Ir sagaidāms, ka nākotnē papildu NILLTF risku radīs virtuālo valūtu izmantošanu NILLTF. Apzinoties minēto risku ES šobrīd ir pieņēmusi 5 AML direktīvu (*Directive on laying down rules facilitating the use of financial and other information for the prevention, detection, investigation or prosecution of certain criminal offences and*

repealing Council Decision 2000/642/JHA) izstrādes¹⁵, ar kuru tiks ierobežoti NILLTF riski, kas ir saistīti ar virtuālo valūtu izmantošanu.

1.5.6. Nākotnē papildu NILLTF risku var radīt apstākļi, ka kredītiestādes veic savas klientu bāzes pārskatīšanu un pārtrauc darījuma attiecības ar augsta riska klientiem, it īpaši, ar Čaulas kompānijām. Tas var izraisīt divējādas sekas:

- a. samazinās paaugstināta riska ārvalstu klientu finanšu līdzekļu apjoms Latvijas kredītiestādēs un riskantie finanšu līdzekļi tiek novirzīti uz citu valstu kredītiestādēm. Tā rezultātā Kontroles dienests un Latvijas TAI zaudē iespēju identificēt šādus noziedzīgi iegūtus līdzekļus;
- b. tiek izbeigtas darījuma attiecības arī ar iekšzemes klientiem, kuri darbojas Latvijā. To finanšu līdzekļi tiek virzīti caur finanšu iestādēm, kurās ir vājāka NILLTF kontrole vai arī tiek novirzīti "pagrīdē". Arī šajā gadījumā Kontroles dienests un Latvijas TAI zaudē iespēju identificēt šādus noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

Janorāda, ka šāda Latvijas kredītiestāžu veikta risku mazināšana kopumā var palielināt valsts NILLTF risku. Viens no efektīvas NILLTF risku pārvaldīšanas priekšnoteikumiem ir tas, ka darījumi tiek uzraudzīti un notiek finanšu sistēmas ietvaros. Atteikšanās no klientiem noved pie tā, ka tie veic darījumus caur neregulētiem kanāliem, kur darījumi netiek uzraudzīti vai to uzraudzība ir vāja.

¹⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-18-3429_en.htm

2. Ekonomiskais un ģeopolitiskais apraksts

2.1. Ekonomiskais apraksts

- 2.1.1. Latvija ir maza un atvērta ekonomika, kuru būtiski ietekmē globālās ekonomikas notikumi, taču tai arī ir lielas izaugsmes iespējas. Latvija ir Pasaules tirdzniecības organizācijas (WTO) biedrs kopš 1991.gada. Latvija kopš 2004.gada ir ES dalībvalsts un 2014.gada 1.janvārī Latvija pievienojās eirozonai un ieviesa *euro*, bet kopš 2016.gada 1.jūlija Latvija ir OECD dalībvalsts.
- 2.1.2. Pārskata periodā Latvijā joprojām bija vērojama ekonomiskās krīzes ietekme un tās rezultātā lēnā IKP izaugsmes atjaunošanās, kā arī samērā augstais bezdarba līmenis, kaut arī bezdarba rādītāji uzlabojas, tas notiek galvenokārt pateicoties iedzīvotāju skaita samazinājumam, nevis nodarbinātības izmaiņām.
- 2.1.3. Lai arī izaugsme Latvijā kopumā ir viena no straujākajām ES, pēdējos gados¹⁶ tā ir piebremzējusies 2-3% robežās. Pieauguma tempu palēnināšanos lielā mērā nosaka tendences ārējā vidē – vājā izaugsme ES, ekonomiskās situācijas pavājināšanās Krievijā un nenoteiktība strauji augošo Āzijas valstu tirgos.¹⁷ Latvijas ekonomikas izaugsme no 2011.- 2014.gadam sasniedza vidēji 3,8% ik gadu. Pēdējos gados izaugsmes tempi ir palēninājušies. 2016.gada oktobrī un novembrī veiktajā Latvijas lielo un vidējo uzņēmumu vadītāju aptaujā tika norādīts, ka nozīmīgākie sociālie, politiskie un ekonomiskie riski Latvijā šobrīd ir: ģeopolitiskie riski; pārmērīgs regulējums; nodokļu sloga palielināšanās; sociālā nestabilitāte un eirozonas nākotne.¹⁸
- 2.1.4. Jaunākajā PB 2016.gada pētījumā “*Doing Business*” 190 valstu konkurencē Latvija ierindojusies augstajā 14.vietā kopējā kategorijā – *ease of doing business rank*.¹⁹ PB ir atzinusi Latviju par vienu no TOP 30 līderēm, kas ir veikušas nozīmīgas reformas uzņēmējdarbības uzlabošanā.
- 2.1.5. Finanšu plūsmu dalījumā lielākās ienākošās finanšu plūsmas ir no Lietuvas, Krievijas, Igaunijas, Lielbritānijas un Vācijas. Savukārt lielākās izejošās finanšu plūsmas ir uz Lietuvu, Vāciju, Poliju, Krieviju un Igauniju. Ar šīm valstīm Latvijai arī ir aktīvākā ekonomiskā sadarbība.²⁰
- 2.1.6. Latvijas ekonomisko izaugsmi viens no galvenajiem bremsējošajiem faktoriem šobrīd ir investīciju straujā samazināšanās. Investīciju pieaugums Latvijā ir zems un nesasniedz 5%. To līmenis, piemēram, 2016.gadā bija gandrīz par 1/4 daļu zemāks nekā iepriekšējā gadā, ko galvenokārt ietekmēja lēnā ES struktūrfondu apguve.
- 2.1.7. Latvijā ir bankas, kuru darbība vairāk ir fokusēta uz vietējo tirgu un tās aizņem dominējošu tirgus daļu iekšzemes klientu kreditēšanā. Savukārt daļa Latvijas banku fokusējas uz ārvalstu klientu apkalpošanu un tajās ir koncentrēti 94.4% no banku sektora ārvalstu klientu noguldījumiem. Kopumā banku sektorā 2016.gads iezīmējās ar būtiskām ārvalstu noguldījumu samazinājumu un veselīgu iekšzemes noguldījumu pieaugumu.²¹
- 2.1.8. Pārskata periodā Latvijā ir pieauguši riski saistībā ar Krievijas un Ukrainas ģeopolitiskās situācijas ietekmi uz Latvijas uzņēmumu preču eksportu. Nestabilā situācija ir ietilusi, kā arī šobrīd ir noteiktas savstarpējas ekonomiskās sankcijas. Atsevišķi uzņēmumi, kuru preču noieta tirgus ir Krievija un Ukraina, jau šobrīd

¹⁶https://www.em.gov.lv/iv/nozares_politika/tautsaimniecibas_attistiba/zinojums_par_latvijas_tautsaimniecibas_attistibu/

¹⁷ Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību. Pieejams:

https://www.em.gov.lv/iv/nozares_politika/tautsaimniecibas_attistiba/zinojums_par_latvijas_tautsaimniecibas_attistibu

¹⁸ <https://www.pwc.com/lv/iv/assets/baltijas-uznemumu-vaditaju-aptaujas-rezultati-30-novembris-2016.pdf>

¹⁹ Pasaules bankas pētījums “*Doing Business*”. Pieejams: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

²⁰ LB sniegtā informācija.

²¹ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016. gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

saskaras ar valūtas kursu radītajiem zaudējumiem nestabilā rubļa (RUB) un grivnas (UAH) kursa, kā arī pieprasījuma mazināšanās dēļ.

- 2.1.9. Latvijā 2016.gadā tika uzsākta un turpinās nodokļu sistēmas izvērtēšana. Tās ietvaros ir veikts PB audits par Latvijas nodokļu sistēmu. Nodokļu sistēmas galvenās problēmas saistāmas nevis ar pārāk zemām nodokļu likmēm, bet gan ar izvairīšanos maksāt nodokļus.

2.2. Ģeopolitiskais apraksts

- 2.2.1. Latvija ir valsts, kas atrodas ziemeļaustrumu Eiropā, starp Lietuvu un Igauniju. Tās kopējā platība ir 64 589 km un tajā dzīvo aptuveni 2 milj. iedzīvotāju. Latvijai ir gandrīz 500 km gara jūras robeža gar Baltijas jūru un 1370 km sauszemes robeža ar Igauniju, Krieviju, Baltkrieviju un Lietuvu. Šāds ģeogrāfiskais stāvoklis raksturo Latviju kā transporta un tirdzniecības kustības krustpunktu robežu starp ES un NVS. Transītvalsts statusu Latvijai nodrošina arī Ventspils, Liepājas un Rīgas tirdzniecības ostu izvietojums, kā arī Rīgas lidosta.
- 2.2.2. Pēc neatkarības atjaunošanas 1991.gadā Latvija ir stiprinājusi sadarbību ar citām Eiropas un pasaules valstīm, par ko liecina arī NATO un ES dalībvalsts statuss. Taču Latvijai joprojām ir saglabājusies cieša sadarbība ar Krieviju un citām NVS valstīm, piemēram, Baltkrieviju, Ukrainu, Kazahstānu.
- 2.2.3. Latvijas iedzīvotājus raksturo krievu un angļu valodas zināšanas un eiropeiskā mentalitāte, kas piesaista investorus, gan no NVS valstīm, gan no citām pasaules valstīm. Investorus piesaista arī kopumā zems nodokļu slogs - uzņēmumu ienākumu nodokļa efektīvās likmes un kapitāla nodokļi ir vieni no zemākajiem Eiropā²². Investīciju ziņā pievilcīgākas jomas ir tās, kur tiek nodrošināta konkurētspējīga izglītība - medicīna, farmācija, kā arī IT. Tieši IT nozare pašlaik uzrāda visstraujāko izaugsmi Latvijā.²³
- 2.2.4. Ārvalsts investīciju statistika liecina, ka pārskata periodā ir pieaudzis Latvijas uzņēmumos veikto investīciju skaits un apmērs no Krievijas Federācijas, taču vienlaikus ir krities investīciju skaits un apmērs no Zviedrijas, Norvēģijas, ASV un Vācijas un citām valstīm,²⁴ kas kopumā rada investīciju apjomu kritumu.²⁵ Turklāt, nestabilais ES stāvoklis, piemēram, Brexit, rada ārvalsts investoru šaubas jautājumā par investīcijām ne tikai Eiropā, bet arī Latvijā.²⁶ Taču, joprojām pastāv risks ka Latvijas ekonomika tiks izmantota no Krievijas ieplūdušu NIL legalizācijā.
- 2.2.5. Jau minētais ģeogrāfiskais izvietojums, dalība ES un iespēja saņemt pakalpojumus krievu valodā, veicina ārvalstu uzņēmēju biznesa attīstību Latvijā un to ieguldījumu apmēru Latvijas bankās. Šobrīd ārvalstnieku noguldījumi veido mazāk nekā pusi no banku sektora noguldījumiem.²⁷

²² Tabula Nr.2.1.

²³ Raksts "Ekonomiste: Nozīmīgākie investoru piesaistes faktori - ģeopolitiskais stāvoklis un zems nodokļu slogs". Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/ekonomiste-nozimigakie-investoru-piesaistes-faktori-geopolitiskais-stavoklis-un-zemais-nodoklu-slogs-14015091>

²⁴ Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa valstīm. Pieejams: https://www.lursoft.lv/estadistic?act=UR_STATS&pcurr=EUR&id=502&state=DE&period=Y

²⁵ Raksts "Strauji sarūk ārvalstu tiešo investīciju apmērs Latvijā". Pieejams: <http://www.db.lv/finanses/strauji-saruk-arvalstu-tieso-investiciju-apmers-latvija-454429>

²⁶ An EY survey on foreign investment decisions in Europe and the prospect of Brexit. Pieejams: <http://www.ey.com/gl/en/issues/business-environment/ey-attractiveness-survey-plan-b-for-brexit>

²⁷ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016. gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

3. Institucionālais un normatīvais ietvars

3.1. Institucionālās NILLTFN sistēmas apraksts

NILLTFN koordinējošās institūcijas

3.1.1. NILLTFN koordinējošās institūcijas ir šādas:

- a) FSAP un
- b) KD Konsultatīvā padome.²⁸

NILLTFNL subjekti un to darbības uzsākšana un uzraudzība

3.1.2. Normatīvais regulējums, kas nosaka visu FKTK uzraudzībā esošo finanšu iestāžu licencēšanas un darbības uzsākšanas kārtību, ir pilnīgs un pietiekami detalizēts. FKTK uzraugamajām iestādēm tiek prasīta atbilstība vairākiem darbības uzsākšanas nosacījumiem. Savukārt nefinanšu sektorā pietiekami stingras komercdarbības reģistrēšanas prasības tiek izvirzītas tikai izložu un azartspēļu organizētājiem. Taču pārējiem subjektiem tiek izvirzītas tikai dažas darbības uzsākšanas prasības vai arī tādas netiek izvirzītas vispār. Turpmāk tiek apskatīti būtiskākie nosacījumi, kas tiek izvirzīti NILLTFNL subjektu darbības uzsākšanai.

	NILLTFNL subjekti	Licencēšanas/ reģistrācijas iestāde	Uzraudzības iestāde	Licencēšanas prasības				
				Atbilstība NILLTFNL	Pamatkapitāla izcelsme	Amatpersonu / pretendentu zināšanas	Amatpersonu / pretendentu reputācija/ nesodāmība	
Finanšu sektors	Licence/reģistrācija	Bankas	FKTK	FKTK	+	+	+	+
		IBS	FKTK	FKTK	+	+	+	+
		IPS	FKTK	FKTK	+	+	+	+
		AIF	FKTK	FKTK	+	+	+	+
		PPF	FKTK	FKTK	+	+	+	+
		Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības	FKTK	FKTK	+	+	+	+
		MI/ENI	FKTK	FKTK	+	+	+	+
		KAS	FKTK	FKTK	+	-	+	+
		Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji ²⁹	PTAC	VID	-	+	-	+
		Altum ³⁰	n/a	VID	n/a	n/a	+	+
		Latvijas pasts ³¹	n/a	SM	n/a	n/a	+	+
		Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	LB	LB	+	-	-	+

²⁸ Skatīt Ziņojuma 5.1.sadaļu

²⁹ Izņemot Patērētāju tiesību aizsardzības likumā norādītos izņēmuma gadījumus, piemēram, bankas, KAS.

³⁰ Nav noteikta licencēšanas kārtība, ņemot vērā, ka attiecīgā iestāde ir tikai viena un jau iepriekš dibināta. Attiecīgās iestādes amatpersonas tiek pārbaudītas pirms iecelšanas.

³¹ Nav noteikta licencēšanas kārtība, ņemot vērā, ka attiecīgā iestāde ir tikai viena un jau iepriekš dibināta. Attiecīgās iestādes amatpersonas tiek pārbaudītas pirms iecelšanas.

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus	VP ³²	nav noteikts	-	-	-	-
--	---	------------------	--------------	---	---	---	---

	NILLTFNL subjekti	Licencēšanas / reģistrācijas iestāde	Uzraudzības iestāde	Licencēšanas prasības				
				Atbilstība NILLTFNL	Pamatkapitāla izcelsme	Amatpersonu / pretendentu zināšanas	Amatpersonu / pretendentu reputācija / nesodāmība	
Nefinanšu sektors	Licence/reģistrācija	Izložu un azartspēļu organizētāji	IAUI	IAUI	+	+	-	+
		Zvērināti notāri	LZNP	LZNP	-	n/a	+	+
		Zvērināti advokāti	LZAP	LZAP	-	n/a	+	+
		Zvērināti revidenti	LZRA	LZRA	-	n/a	+	+
		Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji	Latvijas probes birojs	VID	+	-	-	-
	Bez atļaujas/ licences	Aģenti un starpnieki nekustamā īpašuma tirdzniecībā	-	VID	-	-	-	-
		Nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatveži, juristi	-	VID	-	-	-	-
		Transportlīdzekļu tirgotāji	-	VID	-	-	-	-
		Personas, kas nodarbojas ar kultūras pieminekļu tirdzniecību	-	Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija	-	-	-	-

3.1.3. Esošais normatīvais regulējums neparedz uzrauga noteikšanu atsevišķiem NILLTFNL subjektiem – inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem, finanšu līzings pakalpojumu sniedzējiem, kā arī citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, kuri neatrodas FKTK uzraudzībā.

NILLTFN iesaistītās tiesībaizsardzības iestādes

3.1.4. Latvijā ar NILLTF saistītu NN izmeklēšanu galvenokārt veic VP, DP, VID FPP, VID MPP un KNAB.³³

3.1.5. Konkrētu NN institucionālo piekritību nosaka ģenerālprokurors. Ja NN izmeklēšana ir piekritīga vairāk nekā vienai izmeklēšanas iestādei, to izmeklē iestāde, kura pirmā uzsākusi kriminālprocesu.

³² VP izsniedz speciālo atļauju (licenci) inkasācijas apsardzes pakalpojumu sniegšanai.

³³ KPL, 386.pants

- 3.1.6. Kriminālprocesa nodrošināšanai personas tiesības var ierobežot ar procesuālajiem piespiedu līdzekļiem, t.sk. aizturēšanu.³⁴ Drošības līdzekļus kriminālprocesa ietvaros var piemērot tikai aizdomās turētajam un apsūdzētajam.³⁵
- 3.1.7. Prokuratūra uzrauga pirmstiesas izmeklēšanas un operatīvās darbības, veic pirmstiesas izmeklēšanu, uzsāk un veic kriminālvajāšanu, uztur valsts apsūdzību un uzrauga sodu izpildi. Saistībā ar NILL un predikatīvo nodarījumu kriminālvajāšanu prokuratūrā darbojas divas specializētās prokuratūras:
- a) ONCNSP;
 - b) FENIP.
- Vienlaikus minētās kategorijas lietas var būt uzraudzībā vai lietvedībā jebkuram rajona vai apgabala līmeņa prokuroram Latvijas reģionos.
- 3.1.8. ONCNSP prokurori citu starpā specializējas tādu ekonomisko un finanšu noziegumu izmeklēšanā un kriminālvajāšanā, kas saistīti ar NILL. Šie prokurori uzrauga izmeklēšanu, ko veic VP ENAP un VID FPP.

3.2. NILLTFN sistēmas normatīvais regulējums

- 3.2.1. Latvijā NILLTFN regulējums ir ietverts NILLTFNL, kas veidots atbilstoši starptautiskajiem standartiem NILLTFN jomā, iekļaujot tajā 3.Direktīvas prasības un FATF 40 rekomendācijas. NILLTFNL ir saistošs visiem NILLTFNL subjektiem.
- 3.2.2. Papildus NILLTFN normatīvo ietvaru galvenokārt veido FKTK un MK noteikumi, KL, KPL, LAPK un starptautiskie normatīvie akti.
- 3.2.3. Moneyval 4.kārtas ziņojumā tika konstatēta atsevišķu Latvijas normatīvo aktu neatbilstība vai nepilnīga atbilstība FATF 40 + 9 rekomendācijām.³⁶ Latvija ir veikusi darbības, lai novērstu neatbilstības FATF rekomendācijām Nr. 5, 9, 12, 13, 16, 17, 21, 24, 32, 38 un speciālajām rekomendācijām III, IV, VI, IX, kuru izpilde Latvijā Moneyval 4.kārtas ziņojumā tika novērtēta, kā neatbilstoša vai daļēji atbilstoša.³⁷
- 3.2.4. Pārskata periodā veikti arī citi grozījumi, lai ieviestu FATF rekomendāciju prasības (kopš 2012.gada NILLTFNL ir grozīts astoņas reizes), t.sk. tām kur regulējums ir ticis atzīts par lielākoties atbilstošu. Kā piemērus var minēt šādas būtiskas izmaiņas NILLTFNL regulējumā:
- a) veikti grozījumi PNP definīcijā, paplašinot formulējumu tā, lai tas aptvertu visas personas, kas valstī ieņem vai ir ieņēmušas nozīmīgu publisku amatu.³⁸ Atšķirībā no agrākās attiecīgās normas redakcijas, pašreiz PNP definīcija ir atvērta un neaprobežojas tikai ar uzskaitīto amatu sarakstu;
 - b) veikti grozījumi finanšu iestādes definīcijā, paplašinot tās formulējumu, lai aptvertu visas iespējamās finanšu iestādes;³⁹
 - c) papildināts regulējums attiecībā uz PLG noskaidrošanu;⁴⁰
 - d) no KL uz NILLTFNL pārcelta un paplašināta terorisma finansēšanas definīcija;⁴¹
 - e) pieņemta virkne FKTK normatīvo noteikumu, kas nosaka, piemēram, banku pienākumu izstrādāt klientu riska skaitliskā novērtējuma sistēmu, prasības darbinieku apmācībām, u.tml. Lūdzu, skat. Ziņojuma 3.2.7.punktu.

³⁴ KPL, 242.pants

³⁵ KPL, 241.panta otrā daļa

³⁶ [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/LTV4_MER_MONEYVAL\(2012\)16_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/LTV4_MER_MONEYVAL(2012)16_en.pdf)

³⁷ 28.07.2016. Otrais 4.kārtas izvērtējuma progresu ziņojums, kuru Latvija ir iesniegusi Moneyval [nav publiski pieejams]

³⁸ 13.08.2014. grozījumi NILLTFNL

³⁹ 13.08.2014. grozījumi NILLTFNL

⁴⁰ 13.08.2014. grozījumi NILLTFNL

⁴¹ 13.08.2014. grozījumi NILLTFNL

- 3.2.5. Pašlaik norisinās darbs pie 4. Direktīvas ieviešanas Latvijas normatīvajā regulējumā, kas vēl vairāk uzlabos Latvijas NILLTFN regulējumu.
- 3.2.6. Papildus NILLTFNL paredzētajam, ir izdoti arī MK noteikumi, kas sīkāk regulē dažādus NILLTFNL apskatītus jautājumus. MK ir izdevis noteikumus, kuri ir saistoši visiem NILLTFNL subjektiem un nosaka teroristu sarakstu atzīšanu,⁴² kārtību kādā valsts un pašvaldību institūcijas sniedz informāciju KD,⁴³ neparastu darījumu pazīmes un kārtību, kādā tiek ziņots par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem,⁴⁴ trešo valstu sarakstu, kuru normatīvie akti NILLTFN jomā ir līdzvērtīgi ES prasībām.⁴⁵
- 3.2.7. Arī NILLTFNL atsevišķām uzraudzības iestādēm (FKTK, LB) ir piešķirts deleģējums izdot saistošus normatīvos aktus, kuri attiecas uz to uzraudzībā esošajiem NILLTFNL subjektiem.
- 3.2.8. FKTK ir izdevusi virkni tās uzraugāmajiem subjektiem saistošus normatīvos aktus. Atbilstoši uz risku izvērtējumu balstītas pieejas būtībai, īpaša uzmanība ir pievērsta bankām. FKTK ir izdevusi šādus tiesību aktus NILLTFN jomā:
- Klientu padziļinātās izpētes normatīvie noteikumi, kas regulē klientu padziļinātās izpētes veikšanas kārtību. Noteikumi ir saistoši PPF, IBS, IPS, reģistrētām MI/ENI, kuru darbībai nav nepieciešama licence.⁴⁶
 - Klientu padziļinātās izpētes normatīvie noteikumi kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm, kas regulē klientu padziļinātās izpētes veikšanas kārtību. Noteikumi ir saistoši bankām un licencētām MI/ENI.⁴⁷
 - Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības informācijas tehnoloģiju nodrošinājuma normatīvie noteikumi, kas regulē NILLTF riska pārvaldības IT nodrošinājuma minimālās prasības. Noteikumi ir saistoši bankām un dalībvalstu un trešo valstu banku filiālēm.⁴⁸
 - Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības personālrесursu un personāla apmācības nodrošināšanas normatīvie noteikumi, kas nosaka nepieciešamo personālrесursu un personāla apmācības nodrošināšanu NILLTFN jomā. Noteikumi ir saistoši bankām un dalībvalstu un trešo valstu banku filiālēm.⁴⁹
 - Informācijas par kredītiestādes klientiem un to veiktajiem darījumiem apkopošanas un sniegšanas FKTK normatīvie noteikumi, kas nosaka prasības attiecību uz informācijas par klientiem apkopšanu un sniegšanu FKTK. Noteikumi ir saistoši bankām un dalībvalstu un trešo valstu banku filiālēm.⁵⁰
 - Sadarbības ar trešajām personām un prasību darījuma attiecībām ar klientiem, kuru identifikācijā vai izpētē izmantoti trešās personas pakalpojumi, normatīvie noteikumi, kas nosaka prasības sadarbībai ar trešajām personām, kas iestādes interesēs veic klientu identifikāciju vai iegūst klientu izpētei nepieciešamo informāciju, un darījuma attiecībām ar klientiem, kuru identifikāciju vai klientu izpētei nepieciešamo informāciju ir

⁴² MK 08.03.2016. noteikumi Nr. 138 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā"

⁴³ MK 22.12.2008. noteikumi Nr. 1092 "Kārtība, kādā valsts un pašvaldību institūcijas sniedz informāciju Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam"

⁴⁴ MK 22.12.2008. noteikumi Nr. 1071 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem"

⁴⁵ MK 25.11.2008. noteikumi Nr. 966 "Noteikumi par to trešo valstu sarakstu, kuru normatīvo aktu prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā ir līdzvērtīgas Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām"

⁴⁶ FKTK 27.08.2008. noteikumi Nr. 125 "Klientu padziļinātās izpētes normatīvie noteikumi"

⁴⁷ FKTK 23.12.2015. noteikumi Nr. 234 "Klientu padziļinātās izpētes normatīvie noteikumi kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm"

⁴⁸ FKTK 28.12.2016. noteikumi Nr. 219 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības informācijas tehnoloģiju nodrošinājuma normatīvie noteikumi"

⁴⁹ FKTK 20.12.2016. noteikumi Nr. 214 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības personālrесursu un personāla apmācības nodrošināšanas normatīvie noteikumi"

⁵⁰ FKTK 29.11.2016. noteikumi Nr. 197 "Informācijas par kredītiestādes klientiem un to veiktajiem darījumiem apkopošanas un sniegšanas Finanšu un kapitāla tirgus komisijai normatīvie noteikumi"

nodrošinājis aģents. Noteikumi ir saistoši bankām, MI/ENI un to dalībvalstu un trešo valstu filiālēm.⁵¹

- g) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi, kas nosaka NILLTF riska pārvaldīšanas minimālās prasības. Noteikumi ir saistoši Latvijas Republikā reģistrētām bankām.⁵²

- 3.2.9. LB ir izdevusi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu, kas nosaka prasības attiecībā uz IKS izveidi, PLG noskaidrošanu, kā arī attiecībā uz klientu veikto darījumu uzraudzību un klientu saimnieciskās darbības pārzināšanu.⁵³ Noteikumi ir saistoši ārvalstu valūtas maiņas kapitālsabiedrībām.
- 3.2.10. Zvērinātu advokātu, zvērinātu notāru un zvērinātu revidentu darbību regulē attiecīgi Latvijas Republikas Advokatūras likums, Notariāta likums un Revīzijas pakalpojumu likums, kā arī katras nozares uzraugs ir izdevis vadlīnijas NILLTFN jomā, kas saistošas visiem attiecīgās nozares subjektiem.
- 3.2.11. Nefinanšu sektora subjekti norāda uz nepieciešamību pēc papildu regulējuma vairākās jomās. Piemēram, nefinanšu sektorā jāveido regulējums, kas noteiktu vienotu IKS izveides un klientu izpētes kārtību. Vismaz dažās jomās darbs pie regulējuma pilnveidošanas jau ir sācies, piemēram, tiek izstrādāti noteikumi, kuri regulēs klientu audiovizuālo identifikāciju. Eiropas Parlamentā tiek izskatīts 4.Direktīvas grozījumu projekts, kas paredz nacionālo PNP sarakstu izveidi. Šie apstākļi, kā arī tas, ka tiek gatavoti grozījumi 4.Direktīvas ieviešanai, norāda, ka regulējums pastāvīgi tiek uzlabots.

Administratīvie sodi

- 3.2.12. Latvijas normatīvais regulējums paredz administratīvo sankciju piemērošanu par NILLTFNL noteikto pienākumu neizpildi. Sodi ir paredzēti gan LAPK, gan atsevišķu NILLTFNL subjektu darbību regulējošajos normatīvajos aktos.
- 3.2.13. Finanšu sektorā FKTK uzraudzībā esošajiem subjektiem regulējums paredz bargus administratīvos sodus attiecībā uz NILLTFNL prasību neievērošanu, bet citu finanšu iestāžu administratīvo sodu regulējumā ir nepieciešami uzlabojumi.
- 3.2.14. Smagākie administratīvie sodi ir piemērojami tām finanšu iestādēm, kuru regulējošajos normatīvajos aktos jau ir ieviestas 4.Direktīvas prasības attiecībā uz sodiem. Tā, piemēram, MI/ENI un bankām - par NILLTFNL prasību neievērošanu ir iespējams piemērot virkni dažādu sodu, no kuriem būtiskākie ir licences anulēšana, naudas sods līdz 10% no iestādes kopējā gada apgrozījuma⁵⁴, naudas sods iestādes darbiniekam vai amatpersonai līdz 5 milj. EUR.⁵⁵
- 3.2.15. Citu FKTK pārraudzībā esošo finanšu iestāžu⁵⁶ regulējums paredz dažāda veida administratīvo sodu piemērošanu. FKTK ir tiesīga anulēt jebkuras tās uzraudzībā esošas iestādes licenci.⁵⁷ Piemērojami maksimālie naudas sodi ir salīdzinoši augsti: apdrošināšanas sabiedrībām – 142 tūkst. EUR,⁵⁸ AIF un IPS – 142.3 tūkst. EUR,⁵⁹ IBS – 10% no neto ienākumiem, bet, ja 10% no neto ienākumiem nepārsniedz

⁵¹ FKTK 29.11.2016. noteikumi Nr.196 "Sadarbības ar trešajām personām un prasību darījuma attiecībām ar klientiem, kuru identifikācijā vai izpētē izmantoti trešās personas pakalpojumi, normatīvie noteikumi"

⁵² FKTK 23.09.2016. noteikumi Nr. 154 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi"

⁵³ LB 19.09.2014. noteikumi Nr. 141 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu"

⁵⁴ Maksimālais apmērs ir 10 % no kopējā gada apgrozījuma. Ja 10 % no attiecīgās bankas kopējā gada apgrozījuma ir mazāk par 5 milj. EUR, tad maksimālais sods ir 5 milj. EUR

⁵⁵ Kredītiestāžu likums, 196.panta 7.punkts, 198.¹ panta pirmās daļas 2.punkts; Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums, 25.panta pirmā daļa, 56.panta otrā daļa

⁵⁶ Apdrošināšanas sabiedrības, KAS, MI, ENI, AIFP, IPS, ieguldījumu brokeru sabiedrības, PPF

⁵⁷ Apdrošināšanas un pārpadrošināšanas likums, 93.panta otrā daļa; Krājaizdevu sabiedrību likums, 13.panta pirmā daļa; Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likums, 20.panta pirmā daļa; Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likums, 84.panta 1.²daļa; Likums "Par privātajiem pensiju fondiem", 28.panta 5.¹daļa; Finanšu instrumentu tirgus likums, 84.panta pirmā daļa

⁵⁸ Apdrošināšanas un pārpadrošināšanas likums, 94.panta trešā daļa

⁵⁹ Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likums, 90.pants; Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību likums, 87.panta 1.² daļa

142.3 tūkst. EUR, tad maksimālais sods ir 142.3 tūkst. EUR,⁶⁰ PPF – 400 minimālās mēnešalgas jeb 152 tūkst. EUR,⁶¹ KAS – 7.1 tūkst. EUR.⁶²

- 3.2.16. LB nav tiesību Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām piemērot naudas sodus par pārkāpumiem NILLTFN jomā, tomēr LB ir tiesīga apturēt vai anulēt licenci ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai.⁶³
- 3.2.17. SM nav tiesību administratīvi sodīt LP par pārkāpumiem NILLTFN jomā. Tomēr SM var izmantot savas vienīgā akcionāra tiesības un, konstatējot pārkāpumu NILLTFN jomā, ar SM ieceltās LP padomes starpniecību, atsaukt no amata LP valdi.⁶⁴
- 3.2.18. VID ir tiesīga uzlikt administratīvos sodus Altum un nebanku kredītdēvēji par NILLTFN kārtības neievērošanu, tomēr maksimālie sodi var sasniegt tikai 700 EUR.
- 3.2.19. Nefinanšu sektora administratīvo sodu regulējumā ir saskatāma vieta būtiskiem uzlabojumiem gan uzraudzības iestāžu tiesībās piemērot administratīvos sodus, gan piemērojamo sodu maksimālajos apmēros.
- 3.2.20. LZAP, LZNP, LZRA un IAUI nav tiesību uzlikt administratīvos sodus saviem uzraugāmajiem subjektiem par pārkāpumu NILLTFN jomā.
- 3.2.21. Jānorāda, ka SM, LB, IAUI, LZRA ir tiesības ierosināt VID piemērot administratīvo sodu NILLTFNL subjektam, ja tiek konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā.⁶⁵
- 3.2.22. VID ir tiesīgs piemērot administratīvos sodus par NILLTFN kārtības neievērošanu, tomēr piemērojamo sodu maksimālais apmērs ir 700 EUR un VID nav tiesību jebkādā veidā apturēt subjektu darbību, pamatojoties uz pārkāpumu NILLTFN jomā.⁶⁶ Pārskata periodā ir pieņemti grozījumi LAPK, kuri paplašina VID tiesības sodīt NILLTFNL subjektus (t.sk. zvērinātus advokātus, notārus un revidentus) par neziņošanu par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem uzliekot sodu līdz 5 tūkst. EUR.⁶⁷ Līdz ar to, ir sagaidāms uzlabojums administratīvās atbildības piemērošanā šajā jomā.
- 3.2.23. Novērtējums identificē atsevišķus trūkumus administratīvo sodu par NILLTFNL prasību neievērošanu sistēmā. Jāveic šādi pasākumi:
- jāpaaugstina naudas sodu apmēru tiem NILLTFNL subjektiem, kuri neatrodas FKTK un VID uzraudzībā;
 - jānodrošina iespēja LB, IAUI, LZAP, LZRA, LZNP patstāvīgi piemērot naudas sodus visiem NILLTFNL subjektiem (piem., LP, Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām);
 - jānodrošina iespēja piemērot naudas sodus visu subjektu par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgajiem darbiniekiem un valdes locekļiem.
- 3.2.24. Ir sagaidāms, ka šie trūkumi tiks novērsti, ieviešot 4.Direktīvas prasības 2017.gadā.

Nozaru vadlīnijas

- 3.2.25. Papildus normatīvajam regulējumam atsevišķas kontroles un uzraudzības iestādes ir izdevušas ieteikumus un vadlīnijas. Visaktīvākā šajā jomā ir bijusi FKTK, kuras uzraudzībai ir pakļautas lielākā daļa un nozīmīgākās Latvijas finanšu iestādes.
- 3.2.26. FKTK ir izdevusi šādus ieteikumus:
- Ieteikumi maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā;⁶⁸

⁶⁰ Finanšu instrumentu tirgus likums, 148.panta piecpadsmitā daļa

⁶¹ Likums "Par privātajiem pensiju fondiem", 28. panta 5.³ daļa

⁶² Krājaizdevu sabiedrību likums, 32. panta otrā daļa

⁶³ LB 13.05.2009. noteikumi Nr. 36 "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumi", 57.1.punkts., 59.7.punkts

⁶⁴ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums, 107.panta otrās daļas 1.punkts

⁶⁵ NILLTFNL, 46. panta pirmās daļas 6.punkts

⁶⁶ LAPK, 165.⁸ pants

⁶⁷ Stājas spēkā 01.01.2017.

⁶⁸ FKTK 06.12.2013. ieteikumi Nr. 268 "Ieteikumi maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā"

- b) Ieteikumi kredītiestādēm un finanšu iestādēm politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai, izpētei un darījumu uzraudzībai;⁶⁹
- c) Ieteikumi kredītiestādēm klientu līdzekļu un labklājības izcelsmes noteikšanai;⁷⁰
- d) Ieteikumi klientu neklātienas identifikācijai.⁷¹ Paredzēti bankām un ārvalstu banku filiālēm;
- e) Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska mazināšanai korespondentattiecību jomā.⁷² Paredzēti bankām un ārvalstu banku filiālēm.

3.2.27. Lai sekmētu vienotu izpratni par NILLTFN procesiem, 2015.gada martā VID ir izstrādājis Vadlīnijas NILLTFNL subjektiem, kurās likuma subjektiem tiek skaidrotas viņu tiesības un pienākumi.⁷³ Tās ir izstrādātas katrai VID uzraugāmajai nozarei/kategorijai atsevišķi un publiski pieejamas VID mājaslapā.

3.2.28. IAUJ ir izstrādājis ieteikumus par IKS izveidošanu.⁷⁴

3.2.29. LZAP ir izstrādājis kārtību par veicamo pasākumu NILLTFNL prasību izpildes nodrošināšanai, kā arī nosaka kādas darbības veicamas, sniedzot pakalpojumu, kad zvērinātiem advokātiem piemērojams NILLTFNL (2017.gadā izdoti jaunā redakcijā).⁷⁵ Savukārt LZRA ir izstrādājis kārtību, kas nosaka, kā zvērināti revidenti izstrādā un īsteno iekšējās kontroles sistēmu, kas nodrošina NILLTFNL prasību izpildi.⁷⁶ LZNP ir pieņēmusi kārtību un ieteikumus, kuri nosaka notāriem NILLTFNL piemērošanas kārtību, sniedz aizdomīgu un neparastu darījumu atšķiršanas shēmas un ietver arī tipoloģijas.⁷⁷

Starptautiskais regulējums

3.2.30. Latvija ir pievienojusies virknei starptautisku līgumu par savstarpējās sadarbības veicināšanu un uzlabošanu⁷⁸. Tāpat ir noslēgti vairāki divpusēji⁷⁹ un daudzpusēji⁸⁰ sadarbības līgumi.

3.2.31. Ja ar ārvalsti nav līguma par krimināltiesisko sadarbību, tiesības iesniegt ārvalstij krimināltiesiskās sadarbības lūgumu vai saņemt ārvalsts krimināltiesiskās sadarbības lūgumu ir tieslietu ministram un ģenerālprokuroram KPL noteiktās kompetences ietvaros. Šīs amatpersonas var pieprasīt vai izsniegt ārvalstij apliecinājumu, ka krimināltiesiskajā sadarbībā tiks ievērota savstarpējība, tas ir, ka turpmāk sadarbības partneris sniegs palīdzību, ievērojot tādus pašus principus.

3.2.32. Latvijā ir trīs kompetentās iestādes, kas ir tiesīgas saņemt un nosūtīt tiesiskās palīdzības lūgumus:

- a) līdz kriminālvajāšanas uzsākšanai – Valsts policija,⁸¹

⁶⁹ FKTK 02.03.2016. ieteikumi Nr. 55 "Ieteikumi kredītiestādēm un finanšu iestādēm politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai, izpētei un darījumu uzraudzībai."

⁷⁰ Ieteikumi kredītiestādēm klientu līdzekļu un labklājības izcelsmes noteikšanai. Pieejami: <http://www.fktk.lv/lv/tiesibu-akti/kreditiestades/fktk-izdotie-noteikumi/citi/5213-ieteikumi-kreditiestadem-klientu-lidzeklu-un-labklajibas-izcelsmes-noteiksanai.html>

⁷¹ Ieteikumi klientu neklātienas identifikācijai. Pieejami: http://www.fktk.lv/attachments/article/5212/Ieteikumi_neklatienes%20identifikacija_18.09.2014.pdf

⁷² Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska mazināšanai korespondentattiecību jomā. Pieejami: http://www.fktk.lv/attachments/article/5211/Ieteikumi%20korbankas%20final_18.09.2014.pdf

⁷³ VID 2015.gada vadlīnijas NILLTFN likuma prasību ievērošanai nodokļu konsultantiem un ārvalsts pakalpojuma grāmatvežiem. Pieejams: <https://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=10&id=3814&hl=1&oid=25708&otype=17>

⁷⁴ IAUJ 30.10.2014. ieteikumi Nr.61 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izveides ieteikumi kapitālsabiedrībām, kas saņēmušas licenci azartspēļu organizēšanai un uzturēšanai"

⁷⁵ Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas 15.12.2009. instrukcija "Kārtība par veicamo pasākumu kopumu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai"; "Klienta identifikācijas veidlapa"; "Klienta izpētes un risku novērtēšanas veidlapa"

⁷⁶ "NILLTFNL nosacījumu izpildes kārtība", Pieejams: <http://www.lzra.lv/index.php>

⁷⁷ Iekšējais normatīvs "Ieteikumi zvērinātiem notāriem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā" pieejams: https://www.latvijasnotars.lv/lv/notary/laws_and_regulations/

⁷⁸ Piemēram, Eiropas Konvencija par savstarpējo tiesisko palīdzību krimināllietās un tās papildu protokoliem; 1990.gada 8.novembra Eiropas Padomes konvencija par NILLTFN novēršanu, meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju

⁷⁹ Pieejami: <http://www.mfa.gov.lv/arpolitika/divpusejie-ligumi>

⁸⁰ Pieejami: <https://likumi.lv/ta/saraksts/starptautiskie-ligumi/fg1/0/offset/0/cs/50/#stl-meklet>

⁸¹ Veicot izmeklēšanu kriminālprocesā, VID FPP sagatavo un nosūta tiesiskās palīdzības lūgumus ar kompetentās iestādes - ĢP - palīdzību

- b) pirmstiesas procesā – GP;
- c) pēc lietas nodošanas tiesai – TM.

Tiesiskās palīdzības lūgumus muitas jautājumos saņem un nosūta VID MPP.

3.2.33. Latvija ir pievienojusies virknei starptautisko dokumentu NILLTFN un apkarošanas jomā:

- a) ANO Konvencija pret transnacionālo organizēto noziedzību (Palermo konvencija);⁸²
- b) Eiropas Padomes konvencija par NILLTFN, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju (Varšavas konvencija);⁸³
- c) ANO konvencija pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālu apriti (Vīnes konvencija);⁸⁴
- d) Eiropas Padomes konvencija par NILL novēršanu, meklēšanu un izņemšanu;⁸⁵
- e) Starptautiskā Konvencija par cīņu pret terorisma finansēšanu;⁸⁶

3.2.34. Kā Eiropas Padomes dalībvalstij, Latvijai ir saistošas FATF rekomendācijas. Savukārt kā ES dalībvalstij, Latvijai ir saistošas direktīvas un pamatlēmumi, kas pieņemti šajā jomā. Pašreizējo ES tiesisko regulējumu attiecībā uz NIL iesaldēšanu un konfiskāciju veido četri Eiropas Padomes pamatlēmumi un viens Eiropas Padomes lēmums:

- a) Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes Direktīva par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā.⁸⁷
- b) Pamatlēmums 2001/500/TI par NILL un nozieguma rīku un noziedzīgi iegūto līdzekļu identifikāciju, meklēšanu, iesaldēšanu, arestēšanu un konfiskāciju (saskaņā ar šo pamatlēmumu dalībvalstīm ir pienākums sekmēt konfiskāciju tā, lai varētu konfiscēt vērtības, ja nav iespējams konfiscēt līdzekļus, kas tieši iegūti noziedzīgu nodarījumu rezultātā, un lai nodrošinātu, ka citu dalībvalstu pieprasījumus izskata tādā pašā prioritārā kārtā kā vietējās tiesvedības lietas);
- c) Pamatlēmums 2005/212/TI par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju (paredz saskaņot tiesību aktus par konfiskāciju. Parasta konfiskācija, tostarp vērtību konfiskācija, jāpieņem visiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kuru izdarītājus soda ar brīvības atņemšanu līdz 1 gadam. Paplašināta konfiskācija ir jāpieņem noteiktiem smagiem noziedzīgajiem nodarījumiem, ja tie "izdarīti kādā noziedzīgā organizācijā");
- d) Pamatlēmums 2003/577/TI par to, kā ES izpilda īpašuma vai pierādījumu iesaldēšanas rīkojumus (paredz iesaldēšanas rīkojumu savstarpēju atzīšanu);
- e) Pamatlēmums 2006/783/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu konfiskācijas rīkojumiem (paredz iesaldēšanas rīkojumu savstarpēju atzīšanu);
- f) Padomes Lēmums 2007/845/TI attiecībā uz sadarbību starp dalībvalstu līdzekļu atguves dienestiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu vai citu īpašumu meklēšanas un identificēšanas jomā (par informācijas apmaiņu un sadarbību starp dalībvalstu līdzekļu atguves dienestiem, kurā noteikts, ka dalībvalstīm jāizveido vai jānorīko valsts līdzekļu atguves dienesti kā valsts galvenie kontaktpunkti, kuri, pastiprināti sadarbojoties, veicina iespējami ātrāku noziedzīgi iegūtu līdzekļu meklēšanu visā ES).

Starptautiskās informācijas apmaiņai tiek izmantoti Egmont Secure Web, FIU NET, Eiropol, Interpol nacionālie biroji, kā arī SIS, ARO, Kamdenas līdzekļu aģentūras tīkls (CARIN), Eiropas tiesiskās sadarbības tīkls krimināllietās, un RAILPOL.

⁸² ANO Konvencija pret transnacionālo organizēto noziedzību

⁸³ 2005.gada 16.maija Eiropas Padomes konvencija par NILL/TF novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju

⁸⁴ ANO konvencija pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālu apriti

⁸⁵ Eiropas Padomes 08.11.1990. konvencija par NILL novēršanu, meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju

⁸⁶ 1999.gada 9.decembra Starptautiskā konvencija par cīņu pret terorisma finansēšanu (Pieņemta ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas 1999.gada 9.decembra rezolūciju Nr. 54/109)

⁸⁷ Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes Direktīva 2014/42/ES (2014. gada 3. aprīlis) par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā

4. NILL draudi

4.1. Potenciālo draudu nozīme un attīstība

- 4.1.1. Šajā Ziņojuma nodaļā identificēts Latvijai raksturīgās, noziedzīgus līdzekļus ģenerējošās, noziedzības mērogs un raksturs. Izvērtējot apkopotos datus par predikatīvo NN veidiem, izcelsmi un iesaistītajiem sektoriem, tiks novērtēti prioritārie vietēji NILL draudi, kā arī pārrobežu draudi no ārvalstīs izdarītajiem predikatīvajiem NN.
- 4.1.2. Latvijas TAI tikai salīdzinoši nesen ir definējušas, ka NILL apkarošana ir to prioritāte, tomēr pēdējo gadu aktivitāte: kriminālprocesu ierosināšana pret finanšu sektora pārstāvjiem, lielu noziedzīgu grupējumu, kas nodrošina NILL pakalpojumus, darbības pārtraukšana, kā arī konfiscēto NIL apmērs, ir radījis labas iestrādes un ļauj atzīt zināmu efektivitāti Latvijai raksturīgo draudu identifikācijā un apkarošanā. Īstenojot savus uzdevumus, Latvijas TAI, KD un uzraudzības iestādes regulāri sazinās un uzlabo sadarbības kvalitāti, lai mērķtiecīgi vērstos pret iespējām Latvijā legalizēt NIL.
- 4.1.3. NIL ir finanšu noziegumu veids, kas attīstās pieaugot ekonomisko un finanšu darījumu globalizācijai. Tehniskais progress attiecībā uz saziņu un internetu veicina kapitāla apriti un rada arvien jaunas NIL iespējas, arvien biežāk vienlaicīgi aptverot vairākas jurisdikcijas. Tas nozīmē, ka efektivitāte cīņā pret NILL vairāk nekā jebkad agrāk ir atkarīga no sadarbības starp valstīm un spējas savlaicīgi pielāgoties jaunu draudu novēršanai.
- 4.1.4. Ir grūti precīzi noteikt, cik daudz NIL tiek iepludināti globālajā ekonomikā. Vispiesardzīgākie eksperti lēš, ka īpatsvars ir 2% - 5% no pasaules gada IKP, lielāko daļu aktīvu legalizējot ar finanšu sektora starpniecību.⁸⁸ Pētījumi liecina par augšupejošu tendenci noziedzīgas izcelsmes kapitāla iepludināšanai OECD valstu finanšu sistēmā, ar vidējo īpatsvaru 2% apmērā no IKP gadā, un sasniedzot 3,5% līdz 4% atsevišķās valstīs.⁸⁹
- 4.1.5. Ievērojot aplēsi, ka OECD valstu finanšu sistēmā ik gadu tiek iepludināti NIL 2-4% apmērā no IKP gadā, un Latvijas IKP ir 25 mljrd. EUR apmērā, var prezumēt, ka kopējais Latvijas ekonomikā iepludinātais NIL ir aptuveni 0,5-1 mljrd. EUR apmērā.
- 4.1.6. Latvijā pašlaik trūkst informācijas par NILL NN dabu un apmēru. Taču oficiālie dati par konfiskāciju rīkojumiem parāda, ka Latvijā lielākā daļa ar NILL saistītie NN ir klasificējami kā krāpšana un izvairīšanās no nodokļu maksājumu nomaksas. Ārvalstu predikatīvo NN gadījumā tiek pieņemts, ka šie NN ir saistīti arī ar kukuļdošanu un korupciju.
- 4.1.7. Latvijas NILL draudu novērtējums ir balstīts uz detalizētu TAI identificēto svarīgāko un Latvijai raksturīgo faktoru un kvantitatīvo rādītāju analīzi.⁹⁰ Papildus izmantoti pētījumi par NIL draudiem Latvijā un ārvalstīs.
- 4.1.8. NIL apmērs, kas tiek ģenerēts no Latvijā un ārvalstīs izdarītajiem NN, ļauj izdarīt precīzākus secinājumus par potenciālo NILL draudu apmēru. Vienlaicīgi, NN kvalifikācija un izdarīšanas biežums, ilustrē patiesos NIL draudus, identificējot tos NN, kas visbiežāk saistīti ar NILL.

⁸⁸ Peter J. Quirk, SVF Monetārās un starptautiskās sadarbības departamenta pētījums "Macroeconomic Implications of Money Laundering", IMF, Monetary and Exchange Affairs Department, 1996; IMF "Financial System Abuse, Financial Crime and Money Laundering – Background paper", 2001, pieejams: <https://www.imf.org/external/np/ml/2001/eng/021201.pdf>; UNODC "Estimating Illicit Financial Flows Resulting From Drug Trafficking and Other Transnational Organized Crime" pieejams: UNODC 2011, https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf.

⁸⁹ F.Schneider, "Turnover of organized crime and money laundering: some preliminary empirical findings", [www.urosario.edu.co/observatorio-de-lavado-de-activos/.../Schneider-\(2008\).pdf](http://www.urosario.edu.co/observatorio-de-lavado-de-activos/.../Schneider-(2008).pdf)

⁹⁰ NILL draudu novērtējums orientēts uz visbiežāk izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem Latvijā. Analizētie rādītāji/faktori tika sadalīti divās grupās ("dominējošie" un "netiešie" faktori), lai atšķirtu to ietekmes līmeni uz NILL draudiem. Pamatojoties uz dominējošiem faktoriem (noziedzīga nodarījuma smagums, izplatība, pieauguma tendences u.tml.), TAI tika lūgts sniegt provizorisks predikatīvo nodarījumu draudu novērtējumu (no zema līdz augstam līmenim). Pēc tam, analizējot šo vērtējumu kopsakarā ar netiešajiem faktoriem (piem., NILL lietu un STR ziņojumu skaits), tika novērtēts šo noziedzīgo nodarījumu ietekme uz kopējiem NILL draudiem. Skat. arī: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=19016>

Noziedzības tendences Latvijā

- 4.1.9. Noziedzības līmenis Latvijā ir vērtējams kā vidējs⁹¹, ar stabilu lejupejošu tendenci. Pārskata periodā, vidējais noziedzības līmenis bija 2 350 reģistrētu NN uz 100 tūkst. iedzīvotāju.⁹² Papildus vietējiem NILL draudiem, Latvija kā tirdzniecības un transporta plūsmas tranzīta punkts, un reģionālais finanšu centrs ir pakļauta NILL draudiem, kas izriet no ārvalstīs izdarītiem NN.
- 4.1.10. Saskaņā ar EUROPOL datiem, Baltijas valstu bankas ir pievilcīgas NILL gan "balto apkaklišu" NN veicējiem, gan ONG.⁹³ Arī citi avoti norādījuši uz augsto apdraudējumu, ko rada ārvalstīs izdarīto predikatīvo noziegumu rezultātā ģenerētu NILL iespējas caur Latvijas finanšu sektoru vai iepludinot tos Latvijā.
- 4.1.11. Pārskata periodā ārvalstu predikatīvie nodarījumi veidoja 28% no visiem ar NILL saistītajiem noziedzīgiem nodarījumiem. Papildus pieskaitāma daļa no 7%, kad predikatīvais tiek izdarīts gan Latvijā, gan ārvalstīs, kā arī lielāka daļa no tiem NILL NN, kuros nav iespējams konstatēt predikatīvo NN.⁹⁴ Kopumā tas ilustrē TAI norādi, ka Latvijā konstatējams lielāks īpatsvars to NILL NN, kur predikatīvais NN ir izdarīts ārvalstīs.
- 4.1.12. Arī lielākā daļa no pārskata periodā konfiscētajiem NIL 103 milj. EUR apmērā veido NIL, kas ģenerēts no ārvalstīs veikta NN.
- 4.1.13. Papildus šim rādītājam, analizēta informācija par kriminālprocesiem, kuros izmantots Latvijas finanšu un nefinanšu sektors, kā arī intensīvā starptautiskās sadarbības aktivitāte. Jānorāda, ka šī elementa analītikā grūtības sagādā tas, ka vislielākais Latvijā iepludinātā NIL apjoms tiek ģenerēts NVS valstīs, ar kurām tiesiskā sadarbība nav pietiekami efektīva, jo īpaši tas attiecas uz sadarbību ar Krieviju, ar ko sadarbība ir ļoti vāja un īpaši pasliktinājusies tieši pēdējos gados.
- 4.1.14. Banku sektors ir būtiskākais NILL instruments, bet līdzekļi pārsvarā tiek ieguldīti nekustamajā īpašumā un komercdarbībā. Tādējādi NILL galvenokārt notiek ar banku, nekustamo īpašumu aģentu, nodokļu konsultantu, juridisko un grāmatvedības pakalpojumu sniedzēju starpniecību.
- 4.1.15. Latvijai raksturīga liela banku sektora daļa, kas koncentrējusās uz ārvalstu klientu apkalpošanu. Šim segmentam raksturīga virkne paaugstināta NILL risku faktoru (ģeogrāfiskie riski, gan attiecībā uz klientu (ārzonas kompānijas), gan uz to PLG – NVS valstis), produktu un pakalpojumu riski (fiduciārie trasti, kredīti pret finanšu nodrošinājumu u.tml.), kā arī piegādes kanāli (e-komercija, korporatīvās kartes ar nepamatoti lietu karšu lietotāju skaitu, u.tml.). Lai gan 2016.gadā ir būtiski samazinājies ārvalstu klientu noguldījumu apjoms, vēl joprojām šo klientu noguldījumi 9 mljrd. EUR (salīdzinoši 2015.gadā – 12.4 mljrd. EUR).
- 4.1.16. Papildus draudus rada Ārvalstu klientu apkalpojošo banku klientu - liela finansiāli labi nodrošinātu NVS valstu uzņēmumu grupu darbība, veicot paskaitījumus caur vairākām Ārvalstu klientus apkalpojošām bankām, jo īpaši - liels skaits necaurskatāmu, savstarpēju darījumu bankas iekšienē vai Latvijas finanšu sektora ietvaros bez atbilstoša ekonomiska pamatojuma.
- 4.1.17. Iepriekš minētos draudus pastiprina Ārvalstu klientus apkalpojošo banku korespondējošās attiecības ar NVS valstu bankām, kas figurē visās liela apjoma krāpnieciskajās shēmās, kurās pēdējo gadu laikā ir minētas Latvijas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas.
- 4.1.18. Uz 2015.gadu ir strauji pieaudzis NILL jomā ierosināto kriminālprocesu skaits⁹⁵. Ievērojot, ka vidējais izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un tiesas procesa ilgums līdz gala sprieduma pieņemšanai ir 3-4 gadi, šo kriminālprocesu iznākumu varēs redzēt tikai turpmākajos gados. Izmeklēšanā esošajos kriminālprocesos par NILL ir raksturīgs mazs aizdomās turēto skaits. Izmeklēšanas uzsākšanas pamats visbiežāk ir KD sagatavotais materiāls. Otrs biežākais izmeklēšanas uzsākšanas iemesls ir operatīvais darbs un TAI analīze. Tam seko cietušās personas iesniegums, audits, FKTK ziņojumi un no cita kriminālprocesa izdalīts process.

⁹¹ Tabula Nr. 4.1.

⁹² Saskaņā ar IeM IC datiem NN skaits uz 100 000 iedzīvotājiem 2013.gadā bija 2350; 2014. – 2422; 2015. – 2387; 2016. – 2327. Papildus skatīt pārskatu par prokuratūras 2016.gada darba rezultātiem, pieejams: <http://lrp.gov.lv/public/30230.html>, Attēls Nr.4.2.

⁹³ Russian Speaking Organized Crime Groups in the EU, Walter Kegö, Alexandru Molcean, March 2011 (http://www.isdp.eu/images/stories/isdp-main-pdf/2011_kego-molcean_russian-speaking-organized-crime.pdf), 50.lpp

⁹⁴ Attēls Nr. 4.3.

⁹⁵ Tabula Nr. 4.4.

- 4.1.19. Novērtējums parāda normatīvo aktu grozījumu, uzraudzības stiprināšanas pasākumu un TAI aktivitāšu ietekmi uz aizdomīgo ziņojumu, ierosināto kriminālprocesu un uzsākto kriminālvajāšanu skaita pieaugumu, kas tādējādi pozitīvi ietekmē Latvijas NILLN sistēmas efektivitātes paaugstināšanos, bet vēl neatbaidī šo tendenci tiesā, ko iespējams plānot pēc aptuveni 3-4 gadiem.

4.2. Pastāvošo draudu identifikācija

- 4.2.1. Latvijā kā predikatīvais noziegums NILLTF jomā var būt jebkurš NN. Veicot NILL draudu novērtējumu, tika vērtēti tikai tie NN, kuru rezultātā tiek iegūta manta vai finanšu līdzekļi un no tiem tālāk izdalīti tie, kuri var ģenerēt visvairāk NIL (ONG kontekstā tika analizēts plašāka NN joma (skatīt Ziņojuma 4.2.13.punktu un tabulu Nr. 4.4.)).
- 4.2.2. Aizdomīgu ziņojumu izvērtējums kopsakarā ar izmeklēšanā un iztiesāšanā esošo lietu analīzi apliecina, ka NILL jomā visbūtiskākos draudus rada šādi NN:
- a) Korupcija un kukuļošana (amatnoziegumi);
 - b) NN nodokļu jomā;
 - c) krāpšana;
 - d) kontrabanda⁹⁶.
- 4.2.3. Novērtējumā secināts, ka galvenos draudus rada NN, kas veikti lielos apmēros un/vai organizētā grupā. Tāpat secināts, ka proporcionāli lielāks apdraudējums rodas no ārvalstīs izdarītajiem NN.

Pašlegalizācija un trešo personu interesēs veikts NILL

- 4.2.4. Latvijas iekšzemes NILL draudi parasti saistīti ar pašlegalizāciju⁹⁷, galvenokārt saistībā ar NIL, kas iegūts no narkotisko/psihotropo vielu nelegālas aprites, atsevišķiem zemāka līmeņa mantiskajiem NN un sarežģītākām krāpšanām (piem., maksātnešpējas ļaunprātīgu izmantošana) un NN nodokļu jomā⁹⁸.
- 4.2.5. Kad predikatīvais NN ir noticis ārvalstīs, bet NIL plūst caur Latvijas banku sistēmu, galvenie draudi saistīti ar t.s. "balto apkaklišu" NN, piemēram, krāpšanu; NN nodokļu, korupcijas un kukuļošanas jomā (ieskaitot valsts līdzekļu piesavināšanos).
- 4.2.6. Ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem skaits pretstatā notiesājošo spriedumu par NILL skaits nav samērīgs ar identificētajiem riskiem. Izmeklēšanu un apsūdzību raksturo primārā orientēšanās uz predikatīvo NN, kur NILL NN sastāvs (atbildība saskaņā ar KL 195.pantu) tiek pievienota tikai atsevišķos gadījumos, kad nepārprotami konstatēta pašlegalizācija.
- 4.2.7. VP ENAP datu izvērtējums norāda uz aptuveni 51% lietām, kurās nav iespējams identificēt konkrētu predikatīvo NN, kas var liecināt, ka Latvijā arvien vairāk tiek veikts pēdējais NILL posms – naudas līdzekļu integrācija⁹⁹, kad ir grūti konstatēt saikni starp izdarīto NN un aizdomīgajiem, iespējams, noziedzīgi iegūtajiem, līdzekļiem. Šo NILL lietu īpatsvars var liecināt par NILL specializētu noziedzīgu grupu aktivizēšanos, tostarp starptautisko ONG, bet daļēji skaidrojams ar jau iepriekš sniegto norādi uz vājo Krievijas un atsevišķu citu NVS atsaucību uz starptautiskās palīdzības lūgumiem¹⁰⁰.
- 4.2.8. Tradicionāli trešo personu interesēs veikto jeb profesionālo, NILL pakalpojumu nodrošina juridisko, nodokļu, finanšu un grāmatvedības pakalpojumu sniedzēji, nekustamo īpašumu aģenti. Saskaņā ar VP ENAP, novērtējuma periodā ir bijuši daži kriminālprocesi, kuros iesaistīti minēto profesiju pārstāvji, t.sk. viens notiesājošs spriedums pret zvērinātu advokātu par NILL lielā apmērā.¹⁰¹

⁹⁶ Tabula Nr.4.5.

⁹⁷ Pašlegalizācija – NILL NN kopībā ar kādu citu NN, t.i. persona, kura veikusi predikatīvu nodarījumu, nolūkā slēpt NIL, veic arī NILL NN, skat.piem., "Tiesību aktu izstrādes Rokasgrāmata ANO pretkorupcijas konvencijas īstenošanai", 89.lpp. pieejama: https://www.knab.gov.lv/upload/free/ano_tiesibu_aktu_izstrades_rokasgramata.pdf

⁹⁸ Attēls Nr.4.6.

⁹⁹ Attēls Nr.4.3.

¹⁰⁰ Skat. Attēlu Nr.4.7.

¹⁰¹ Spriedums nav stājies spēkā, jo ir pārsūdzēts.

- 4.2.9. Šo profesiju pārstāvji lielākoties arī nodrošina fiktīvo uzņēmumu jeb "čaulas" kompāniju¹⁰² dibināšanu un strukturēšanu NILL vajadzībām. Čaulas kompānijas ir uzskatāmas par vienu no lielākajiem NILL draudiem, jo tās tiek izmantotas visu iepriekš minēto NN realizācijai. Arī lielākos NILL gadījumus, kuros pārskata periodā bijušas iesaistītas Latvijas Ārvalstu klientu apkalpojošās bankas, raksturo liels izmantoto čaulas kompāniju skaits, kas t.sk. reģistrētas ES, piem., Skotijā.
- 4.2.10. Nozīmīgi, ka pārskata periodā pirmo reizi veikta ar NILLTFNL aizliegtās "čaulas bankas"¹⁰³ darbības apturēšana.¹⁰⁴

Pirmstiesas izmeklēšanas laikā tika konstatēts, ka Igaunijā reģistrēta banka A/S "VERSOBANK", kopš 2013.gada ir nodrošinājusi pastāvīgu un nepārtrauktu savu darbinieku klātbūtni Latvijas teritorijā, pastāvīgi un ilgstoši sniedzot Latvijas klientiem finanšu pakalpojumus, t.i. pārkāpjot Kredītiestāžu likuma 12.1.pantā noteikto kārtību, kas nosaka, kā citā dalībvalstī reģistrēta banka var uzsākt pārrobežu pakalpojumu sniegšanu Latvijā ar filiāles starpniecību.

VP ENAP izmeklēšanas rezultāta A/S "VERSOBANK" uzņēmējdarbība tika pārtraukta, un FKTK pieņēma lēmumu par aizliegumu A/S "VERSOBANK" sniegt finanšu pakalpojumus Latvijā. Tika uzsākts kriminālprocess pret divām personām un A/S "VERSOBANK".

- 4.2.11. Pārskata periodā ir aktualizējies Latvijas iedzīvotāju līdzdalība starptautiskajās kibernetizētajās shēmās, uzņemoties "naudas mūļu"¹⁰⁵ funkciju.¹⁰⁶
- 4.2.12. Papildus jau tradicionāli novērotai tendencei NILL iesaistīt mazturīgas personas, nepieredzējušas personas vai personas bez noteiktas dzīvesvietas, arvien vairāk, tiek izmantotas Latvijā vai ārvalstīs reģistrētas juridiskas personas, pārsvarā SIA, biedrības, nodibinājumi un fondi, ar labu reputāciju un darbības vēsturi.

Organizēto noziedzīgo grupējumu darbība

- 4.2.13. ONG aktivitātes Latvijā ir saistītas gan ar vispārzināmiem NN veidiem, t.i. narkotisko/psihotropo vielu, šaujammieroču/munīcijas un akcīzes preču nelikumīgo apriti (kontrabandu), cilvēktirdzniecību un naudas izspiešanu, kas nereti tiek maskēta aiz legālas komercdarbības - parādu piedziņas, gan arī Latvijai raksturīgām krāpšanām un kibernetizētiem.^{107,108}
- 4.2.14. Dokumentu viltošana, NILL un nelegālo preču un pakalpojumu tirdzniecība internetā raksturo mūsdienīgu ONG darbību ES. Lai gan ne dokumentu viltošanu, ne NILL neatstāj tiešu ietekmi uz lielāko daļu ES iedzīvotāju, tie veicina vairumu, ja ne visus, smagos noziegumus.¹⁰⁹

¹⁰² Čaulas kompānija jeb fiktīvs uzņēmums - kompānija, kurai nav pierādāma kompānijas saistība ar faktiski saimniecisko darbību un kompānijas darbība veido mazu vai neveido nekādu ekonomisko vērtību; vai tā nesagatavo un neiesniedz finanšu pārskatus par savu darbību; vai tai nav fiziskas darbības vietas, bet tikai pasta kastīte vai saziņas adrese.

¹⁰³ Saskaņā ar NILLTFNL 1.panta 15.dalju kredītiestāde, kuras vadības, personāla vai finanšu pakalpojumu sniegšanas vieta neatrodas valstī, kurā tā ir reģistrēta, un kurai nav tās darbību uzraugošās institūcijas. Par čaulas banku uzskatāma arī persona, kura sniedz kredītiestādes pakalpojumiem līdzīgus pakalpojumus, veicot bezskaidras naudas pārskaitījumus trešās personas uzdevumā, un kurai nav tās darbību uzraugošās un kontrolējošās institūcijas, izņemot gadījumus, kad šādus pārskaitījumus veic ENI vai tie tiek veikti starp vienas grupas komercsabiedrībām, kas tādas ir Finanšu konglomerātu likuma izpratnē, vai starp komercsabiedrībām, kurām ir viens un tas PLG

¹⁰⁴ VP GKRP ENAP kriminālprocess Nr.11816006816 "Pēc noteiktā NN sastāva pazīmēm, tas atbilst Krimināllikuma 207.pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm (Uzņēmējdarbība bez reģistrēšanas un bez atļaujas (licences))"

¹⁰⁵ Naudas mūļi - vairāk nekā 90% naudas mūļu darījumu ir saistīti ar kibernetizētiem. Nelikumīgi iegūtie līdzekļi bieži vien rodas pikšķerēšanas, ļaunprogrammatūru uzbrukumu, tiešsaistes iepirkšanās-komercijas krāpšanas, kredītkaršu krāpšanas (kkk), darījumu e-pasta apdraudēšanas (dea), tiešsaistes un citas krāpšanas rezultātā. Skatīt: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/public-awareness-and-prevention-guides/money-muling>

¹⁰⁶ Skat., piem., <http://www.lsm.lv/en/article/economics/economy/latvian-money-mules-key-to-regional-ring-fbi.a123860/>; <https://www.forbes.com/sites/thomasbrewster/2015/11/23/visa-mastercard-atm-fraud-hackers-steal-millions-dollars/#3f1a54742981>; <http://www.bankinfosecurity.com/taiwan-sentences-money-mules-in-atm-attacks-a-9657>; <http://www.eurojust.europa.eu/press/PressReleases/Pages/2016/2016-11-22.aspx>

¹⁰⁷ Saskaņā ar MK 05.06.2014. rīkojumu Nr.276 "Par Organizētās noziedzības novēršanas un apkarošanas plānu 2014.-2016.gadam", Latvija kā īpaši nozīmīgu definējusi organizēto noziedzīgo darbību pret īpašumu (mobīlās noziedzīgās grupas); sintētisko narkotiku ražošanu apkarošana un cīņu ar to kontrabandu ES; cīņu ar kibernetizētiem; cīņu ar krāpšanas akcīzes nodokļa un PVN jomā (tostarp akcīzes preču kontrabanda un nelikumīga aprīte, kā arī noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā apkarošana)

¹⁰⁸ Tabula Nr. 4.4.

¹⁰⁹ ES smago un organizēto noziegumu apdraudējuma novērtējums (SOCTA). Noziegumi tehnoloģiju laikmetā. Pieejams: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>

- 4.2.15. Novērtējuma periodā Latvijā notika ekonomisko un sociālo procesu stabilizēšanās pēc 2008. gada finanšu krīzes. Krīzes laikā būtiski paaugstinājās ēnu ekonomikas līmenis, bet iedzīvotāju ienākumu līmenis samazinājās. Notika sabiedrības noslāņošanās un ievērojama iedzīvotāju imigrācija uz ārvalstīm.¹¹⁰
- 4.2.16. Tā rezultātā pieauga ONG ietekme noteiktos ekonomiskos sektoros, piem. akcīzes preču kontrabandā no Krievijas un Baltkrievijas. Parādījās arī jauns ONG veids, kas saistīts ar maksātnespējas procesa ļaunprātīga izmantošanu, kurā centrālo lomu ieņēma maksātnespējas procesa administratori, bet NN veikšanai tika iesaistīti privātā un publiskā sektora pārstāvji.
- 4.2.17. ONG veidošanos un darbību ietekmē Latvijas ģeopolitiskais stāvoklis, Šengenas zonas bezvīzu režīms, ES ārējā robeža un tranzītvalsts statuss, ko nodrošina Ventspils, Liepājas un Rīgas ostas, un Rīgas lidosta.
- 4.2.18. Latvijas ONG vēsturiski raksturo ciešā saikne ar Krievijas ONG, kas netika pārtraukta arī pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas 1991.gadā. Tā, piemēram, nozīmīgākie tā sauktās otrās paaudzes kriminālo grupējumu pārstāvji - Laventu un Ļeskovu ģimenes, bija cieši saistīti ar V.Ivaņkovu (zināmu kā "Japončiks"), kas tika dēvēts par Krievijas mafijas krusttēvu. Abas iepriekš minētās ģimenes 1990.gadu sākumā izveidoja vienas no pirmajām Latvijas bankām, ieņemot nozīmīgu lomu Latvijas finanšu sektora veidošanā.¹¹¹ Tobrīd arī tika uzsākts process, kad ar korupcijas palīdzību organizētā noziedzība sistemātiski integrējās legālajā komercdarbībā, tādējādi paaugstinot valsts ievainojamību.
- 4.2.19. Kā izriet no ASV Nacionālā risku novērtējuma, Krievijas un Eirāzijas ONG raksturo ciešas politiskās saites gan vietējā, gan ārvalstu līmenī, kas tiek izmantotas, lai aizsargātu savas intereses un atvieglot piekļuvi starptautiskajai finanšu sistēmai. Šie grupējumi rada īpašus draudus, jo tie izmanto sarežģītas shēmas, lai pārvietotu un slēptu NIL, izmantojot lielu skaitu čaulas kompāniju un dažādu valstu finanšu sistēmas. Iepriekš minētajā novērtējumā ir sniegta tieša norāde uz ONG NIL tranzītu caur Latvijas bankām.¹¹²
- 4.2.20. ASV 2015.gada Starptautiskā narkotiku kontroles stratēģijas ziņojuma Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un ekonomisko noziegumu daļā¹¹³, norādīts, ka pārsvarā Latvijā legalizētie NIL ir iegūti krāpšanas rezultātā, kuru lielākā daļa iegūta, ļaunprātīgi izvairoties no nodokļu nomaksas ārpus Latvijas. ASV valdība vairākkārt uzsvērusi, ka Krievijas ONG ir aktīvas Latvijā un, domājams, ka nozīmīgu daļu no noziedzīgiem līdzekļiem, kas ieplūst Latvijā, sastāda šo noziedzīgo grupu generētie līdzekļi.¹¹⁴
- 4.2.21. Latvijā konstatēti aptuveni 80 noziedzīgi grupējumi (KL 21.panta izpratnē), no kuriem aptuveni 10-12 ONG, kuras ir aktīvas smagās un organizētās noziedzības jomā, un kurām ir starptautiska dimensija.¹¹⁵ Jāuzsver, ka reģionāli ONG ietekme Latvijā ir ievērojami mazāka kā kaimiņvalstī Lietuvā.
- 4.2.22. Kopējās tendences norāda uz to, ka NILL tiek iesaistīti vairāki transnacionālie kriminālie grupējumi no vairākām valstīm, kas tieši specializējas NILL, t.sk. un ne tikai no Krievijas, Ukrainas, Igaunijas, Lietuvas, Polijas un citām valstīm. Ņemot vērā ērto infrastruktūru (banku skaitu un to specializāciju, Latvijas ģeogrāfisko stāvokli, lielu krievvalodīgo populāciju), kā arī vēl nesen samērā vājo TAI un kontrolējošo iestāžu atbildes reakciju, noziedzniekiem var rasties interese izveidot Latvijā savus uzturēšanās punktus (reģistrēt fiktīvus uzņēmumus, atvērt birojus, algot darbiniekus utt.), no kuriem turpmāk veikt noziedzīgo darbību.
- 4.2.23. Kopš 2012. gada, EUROPOL atbalsta Vācijas vadīto ISEC projektu, kas vērsts uz pārrobežu operatīvās sadarbības stiprināšanu cīņā pret mobilajām ONG no Baltijas jūras reģiona, tostarp krievvalodīgo mobilo ONG. Projekta rezultātā apturēta vairāk nekā 100 ONG darbība, kuras galvenokārt nodarbojās ar NN veikšanu pret īpašumu, narkotiku kontrabandu, dokumentu viltošanu un naudas atmazgāšanu. Kopējais zaudējums, ko šīs ONG bija nodarījušas pārsniedza 65 milj. EUR.

¹¹⁰ Ekonomiskās krīzes laikā (2008-2010) Latvijā IKP būtiski samazinājās (par 25%), bezdarba līmenis palielinājās (par 15%), notika būtiska iedzīvotāju migrācija uz ārzemēm (10%), u.c.

¹¹¹ http://berlinrisk.com/Media/Downloads/BR_5_14_ACAMS_BalticStates.pdf

¹¹² <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Documents/National%20Money%20Laundering%20Risk%20Assessment%20E2%80%93%2006-12-2015.pdf>

¹¹³ International Narcotics Control Report 2015, United States Department of State Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs, <https://www.state.gov/documents/organization/239561.pdf>
<https://www.state.gov/documents/organization/253983.pdf>

¹¹⁴ Europols. Socta 2013 ES Smago un organizēto noziegumu apdraudējumu novērtējums.

¹¹⁵ Eiropas Padomes 24.10.2008. pamatlēmums 2008/841/TI "Par cīņu pret organizēto noziedzību"

- 4.2.24. Noziedzīgo grupējumu aktīva iesaiste vērojama visos Ziņojuma turpmākajās nodaļās analizēto NN veidos, kas rada vislielākos NILL riskus Latvijā.

Korupcija un kukuļošana

- 4.2.25. Novērtējumā korupcija atzīta par Latvijas nozīmīgāko NILL apdraudējumu galvenokārt ārvalstīs veikto predikatīvo NN dēļ, kā arī korupcijas visaptverošās dabas dēļ – ievērojot, ka arī visi pārējie NN ir cieši saistīti ar to un, nereti, nebūtu iespējami, ja nebūtu korupcijas.
- 4.2.26. Korupcijas līmenis Latvijā ir viens no augstākajiem Eiropas Savienībā. Tiek pieņemts, ka tās dēļ Latvijas ekonomika zaudē aptuveni 15% no IKP. Lai gan ne visi zaudējumi ir tieši saistīti ar NN, koruptīvo NN draudi vērtējami kā augsti.¹¹⁶
- 4.2.27. Korupcija ir viens no ilgtspējīgas un ienesīgas organizētās noziedzības nepieciešamajiem komponentiem. Praktiski visi šeit analizētie NN veidi, kas rada NILL apdraudējumu ir izdarīti ar korumpētu amatpersonu, jo īpaši TAI darbinieku, atbalstu vai pateicoties viņu apzinātam aklumam.
- 4.2.28. Lai gan no sabiedriskās domas aptaujas par korupcijas noziegumiem¹¹⁷ var secināt, ka sabiedrībā kopumā pieaug uzticēšanās valsts institūcijām, iedzīvotāji retāk iesaistās koruptīvās darbībās, t.sk. retāk sastopas ar kukuļa izspiešanas gadījumiem, pārskata periodā NN skaits valsts institūciju dienestā, kuri saistīti ar korupciju ir pakāpeniski palielinājies.¹¹⁸ Arī salīdzinot ar pārējām divām Baltijas valstīm – Igauniju un Lietuvu, situācija Latvijā tiek vērtēta negatīvāk nekā abās kaimiņvalstīs.
- 4.2.29. Kā izriet no pārskata periodā veiktā pētījuma, Latvijas uzņēmumi vidēji 12,7% no saviem ienākumiem nomaksā kukuļos. Savukārt 11,5% tiek tērēti, lai nodrošinātu valsts pasūtījumus.¹¹⁹
- 4.2.30. Latvijas amatpersonu kukuļošanas gadījumos raksturo NN veikšana ilgstošā laika periodā (vidēji 3-6 gadi¹²⁰), kukuļus slēpjot aiz tradicionāli tiesiskiem civiltiesiskiem darījumiem, piemēram, konsultāciju līgumiem, kuros noteiktās atlīdzības apmēra neatbilstību sniegtā pakalpojuma būtība un apjomam ir grūti pierādīt. NN atklāšanai nepieciešamas specifiskas tehniskas vai finanšu zināšanas, tāpat vairumā gadījumu ir jāizmanto starptautiskās palīdzības lūgumi, kas rada papildus laika un finanšu resursu nepieciešamību.
- 4.2.31. Pēc starptautiskās nevalstiskās organizācijas *Transparency International* datiem 2016.gadā Latvijai piešķirtais korupcijas indekss ir 57 (no 100), kas to ierindo 44.vietā no 176 pasaules valstīm. Salīdzinot ar 2015.gadu Latvija pakāpusies indeksā par diviem punktiem, kas ir līdz šim labākais punktu skaits, taču ieņem zemāku vietu valstu kopvērtējumā nekā pērn, kad bijām 40.vietā, kas signalizē par stagnāciju korupcijas mazināšanā.¹²¹
- 4.2.32. Ievērojot Ārvalstu klientus apkalpojošo banku klientu segmentu un fokusējot uz NVS, jo īpaši Krievijas klientu (PLG) apkalpošanu, kā rezultātā liels apjoms naudas līdzekļu ieplūst tieši no šīm valstīm, konstatēts, ka Latvijā legalizācijai tiek pakļauts lielāks apjoms tieši ārvalstu amatpersonu kukuļošanas rezultātā ģenerētu līdzekļu.
- 4.2.33. Saskaņā ar Kroll ziņojumu,¹²² Krievijā tiek ģenerēts liels apjoms ekonomisko noziegumu rezultātā iegūtu noziedzīgu līdzekļu - 2015./2016.gadā 73% uzņēmumi Krievijā saskārušies ar krāpšanu, 20 % ar aktīvu zādzību, 20 % ar korupciju, 17 % ar uzņēmuma līdzekļu piesavināšanos, visbeidzot 13 % ir saskārušies ar krāpšanu iepirkumu procesā. Šie skaitļi kopumā sniedz priekšstatu par ļoti augstu kriminalitāti Krievijā^{123,124}.

¹¹⁶ The Cost of Non-Europe in the Area of Corruption. (1995-2014) RAND Europe pētījums sagatavots pēc Eiropas parlamenta pasūtījuma. Pieejams:

http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579319/EPRS_STU%282016%29579319_EN.pdf

¹¹⁷ http://www.knab.gov.lv/uploads/free/aptaujas/soc_aptauja_par_2015.pdf

¹¹⁸ 2016.gada LR prokuratūras gada pārskats, Pieejams: <http://www.prokuratūra.gov.lv/lv/noderigi/gada-parskati>

¹¹⁹ A.Sauka "Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009.-2015". Pieejams: <http://www.sseriga.edu/en/news-and-events/upcoming-events/enuekonomikaskonference2016.html>

¹²⁰ Piem., "Latvenergo lietā" NN noticis 2007.-2010.gadā; "Daimler lietā" - 1998.-2006.gadā. skatīt arī

<https://star.worldbank.org/star/sites/star/files/puppetmastersv1.pdf>

¹²¹ https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

¹²² http://candu.md/files/doc/Kroll_Project%20Tenor_Candu_02.04.15.pdf

¹²³ http://anticorruzione.eu/wp-content/uploads/2015/09/Kroll_Global_Fraud_Report_2015low-copia.pdf

¹²⁴ Korupcija Krievijā izmaksā 318 miljardus dolāru gadā, LETA, [http://news.lv/Latvijas_Avize/2009-11-25_fonda „In DEem” dati](http://news.lv/Latvijas_Avize/2009-11-25_fonda_In_DEm_dati)

- 4.2.34. Kā izriet no *Transparency International* valstu korupcijas uztveres reitinga par 2016.gadu, Krievija ir ierindojusies ļoti zemajā 131.vietā (176 valstu kopvērtējumā). Tikpat zemu novērtēta Ukraina un Kazahstāna. Moldova ierindota 123.vietā, bet Tadžikistāna, Turkmenistāna un Uzbekistāna, ar kurām arī cieši saistīts Ārvalstu klientu banku sektors, attiecīgi 151., 154., 156.vietā.
- 4.2.35. No iepriekš minētā secināms, ka ne vien korupcijas, bet arī citu finanšu noziegumu veikšanas iespējamība šajās valstīs ir būtiska. Tāpat kā varbūtība, ka finanšu līdzekļi, kas tiek pārskaitīti no šīm valstīm uz/caur Latvijas bankām ir noziedzīgi iegūti un nosūtīti uz ārzemēm, kā arī ieguldīti nekustamajā īpašumā.
- 4.2.36. Nekustamā īpašuma iegāde, izmantojot līdzekļus, kas iegūti korupcijas rezultātā, ir temats "*Transparency International UK*" ziņojumā, kurā norādīts, ka Lielbritānijā vislielākos ieguldījumus aktīvos ar augstāko vērtību veic personas no reģioniem, kuros ir ievērojamas publiskā sektora korupcijas problēmas.¹²⁵
- 4.2.37. Ņemot vērā lielo NIL apjomu, kas tiek ģenerēti šajās valstīs, informāciju par Krievijas ONG darbību Latvijā un faktu, ka no Krievijā reģistrētām korespondentbankām 2016. gada laikā Latvijas banku klienti ir saņēmuši maksājumus, kuru kopsumma atbilst 27.87 mljrd. EUR un aptuveni 2 miljardi EUR (no CIS), kas veido 22.6% (un attiecīgi 24.34%) no kopējā ienākošo maksājumu apjoma, pastāv iespējamība, ka daļa šo pārrobežu maksājumu varētu būt saistīti ar Krievijā (NVS) iegūto NILL.¹²⁶
- 4.2.38. To apstiprina arī visas līdz šim nozīmīgākās izmeklēšanas, ko veikušas Latvijas TAI par ārvalstīs izdarīta NN rezultātā ģenerēta NILL Latvijā, piemēram "Ukrainas lieta", "Trasta komercbankas", *Laundromat* lieta, "Baltic International Bank lieta".

1. «Ukrainas lieta» uzsākta 2014.gadā.

Laika posmā no 2013.gada 20.jūnija līdz 2014.gada 19.martam, izmantojot Latvijas bankās atvērtus ārvalstīs reģistrētu uzņēmumu kontus, tika izdarīta NILL lielos apmēros. Kriminālprocesa ietvaros tika uzlikti aresti un valsts budžetā konfiscēti gandrīz 45 milj. EUR apmērā.

2. "Trasta komercbankas" lieta uzsākta 2015.gadā.

2015.gada tika saņemta informācija par A/S "Trasta Komerccbanka" atbildīgo darbinieku saistību ar NILL, uz kuras pamata tika uzsākts kriminālprocess, aizturēti 2 bankas darbinieki, uzlikti aresti 7 nekustama īpašuma objektiem un gandrīz 1,8 milj. EUR un gandrīz 4,3 milj. ASV dolāru apmērā.

ECB pēc FKTK ierosinājuma, 2016.gadā pieņēma lēmumu anulēt A/S "Trasta komercbanka" licenci saistībā ar ilgstoši pieļautiem nopietniem pārkāpumiem vairākās svarīgās bankas darbības jomās, t.sk. NILLN.

3. "Baltic International Bank lieta" uzsākta 2016.gadā.

2016.gadā saņemta informācija par vairāku A/S "Baltic International Bank" gan bijušo, gan esošo darbinieku saistību ar NILL organizētā grupā, kas notika vismaz no 2012.gada, veicot naudas līdzekļu pārskatījumus savstarpēji saistītos un sarežģītos darījumos, kuriem šķietami nebija ekonomiska vai nepārprotami tiesiskā mērķa. Uz šī pamata tika uzsākts kriminālprocess, veikta iesaistīto personu aizturēšana, kā arī sadarbībā ar pretterorisma vienību "Omega" veikto kratīšanu laikā izņemti lietai nozīmīgi pierādījumi.

- 4.2.39. Ārvalstu amatpersonu kukuļošanas ietekmi uz Latvijas nozīmīgākajiem NILL draudiem, skaidrojama ar nelegālo globālo finanšu plūsmu palielināšanos un politiskās situācijas izmaiņām gan tuvākajās kaimiņvalstīs, gan Eirāzijā kopumā.

Noziedzīgi nodarījumi nodokļu jomā

¹²⁵ <http://www.transparency.org.uk/publications/corruption-on-your-doorstep/>

¹²⁶ Informācija, atbilstoši kredītiestāžu sniegtajiem datiem par klientu veiktajiem/saņemtajiem maksājumiem, izmantojot korespondentbanku tīklu.

- 4.2.40. Latvijā pastāv augsts izvairīšanās no nodokļiem risks.¹²⁷ Ienākumu nevienlīdzība ir viena no augstākajām starp OECD valstīm.¹²⁸ Tiek pieņemts, ka ēnu ekonomikas apjoms Latvijā ir 20-25% no IKP,¹²⁹ kas, pārrēķinot absolūtos skaitļos, ir aptuveni 5-6 mljrd. EUR gadā.
- 4.2.41. Ja pieņem, ka visi šie līdzekļi būtu iegūti ar likumu atļautas ekonomiskas darbības rezultātā, par kuriem būtu veikta vismaz ienākumu nodokļa nomaksa (aptuveni 20%)¹³⁰ aptuveni 1 mljrd. EUR būtu nodokļos nenomaksātā summa. Papildus jāpieskaita finanšu līdzekļi, kas iegūti ar likumu aizliegtu darbību rezultātā, piem., PVN izkrāpšanu rezultātā iegūtie līdzekļi, kas 2013.gadā bija 474 milj. EUR.¹³¹
- 4.2.42. Galvenie ēnu ekonomikas komponenti Latvijā ir:
- Ienākumu neuzrādīšana (peļņa);
 - Darbinieku skaita neuzrādīšana;
 - Aplokšņu algas;
 - Procenti ienākumiem, kas tiek maksāti lai 'nokārtotu lietas': kukuļošana;
 - Procenti no līguma summas, kas tiek maksāta lai nodrošinātu valsts pasūtījumus: korupcija.¹³²
- 4.2.43. Šajā jomā draudi no vietējiem predikatīvajiem NN vērtējami kā augsti ar nemainīgu tendenci.
- 4.2.44. Finanšu noziegumu kriminālprocesu izmeklēšana Latvijā kļūst arvien sarežģītāka un laikietilpīgāka, jo noziedzīgie grupējumi izmanto arvien jaunas metodes NN izdarīšanā: veic naudas pārskaitījumus caur daudzu valstu kontiem, tai skaitā no banku kontiem ārpus ES, pārreģistrē fiktīvos uzņēmumus nerezidentiem,¹³³ kas būtiski apgrūtina izmeklēšanu un pierādījumu iegūšanu.
- 4.2.45. Lai gan par NN, kas ir saistīti ar nodokļu izkrāpšanu, sankcijas ir lielas, analizējot izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un iztiesāšanas ciklu, secināms, ka tā ilgums¹³⁴ un zemie kriminālsodi neliek efektīvus šķēršļus vēlmei veidot finanšu noziegumu shēmu, šim mērķim reģistrējot jaunas komercsabiedrības Latvijā vai ārvalstīs.¹³⁵
- 4.2.46. NN, kas saistīti ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas shēmā iesaistās komersanti ar reālu saimniecisko darbību un fiktīvie uzņēmumi (čaulas kompānijas), kuri ir nodibināti ar mērķi veikt NILL. Nereti arī grāmatvedības uzņēmumi tiek iekļauti fiktīvo darījumu ķēdē kā pirmās pakāpes "buferi" un paralēli piedāvā uzņēmumiem PVN shēmu pakalpojumus.
- 4.2.47. Shēmu ietvaros veiktajiem naudas paskaitījumiem nav ekonomiska pamatojuma, tie parasti tiek maskēti kā aizdevumi vai kā samaksa par faktiski neesošām precēm, pakalpojumiem.
- 4.2.48. Fiktīvo uzņēmumu funkcija ir pagarināt PVN izvairīšanās darījumu shēmas un apgrūtināt VID iespējas izsekot piegādes darījumu ķēdei, jo īpaši tādēļ, ka nereti šie uzņēmumi ir reģistrēti ārvalstīs. Šo uzņēmumu kontos ienākošie paskaitījumi, parasti ir sadalīti vairākos relatīvi nelielos maksājumos, kas veido lielu kopsummā. Šie maksājumi parasti ir darījumi, kas tiek virzīti caur Latvijas maksājumu sistēmu bez jebkāda ekonomiska pamatojuma. Šiem uzņēmumiem darbinieku skaits nav pietiekams, lai veiktu saimniecisko darbību, nav noliktavu, ražotņu un

¹²⁷ OECD Economic Surveys LATVIA, February 2015, OVERVIEW
https://www.oecd.org/eco/surveys/Overview_Latvia_2015_Eng.pdf, 22.lpp

¹²⁸ OECD Economic Surveys LATVIA, February 2015, OVERVIEW
https://www.oecd.org/eco/surveys/Overview_Latvia_2015_Eng.pdf, 18.lpp

¹²⁹ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr16171.pdf>, <http://www.sseriga.edu/en/news-and-events/upcoming-events/enuekonomikaskonference2016.html> un Schneider, F: "Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments"

¹³⁰ <http://www.pwc.com/lv/lv/news/kopeja-nodoklu-likme-latvija-ir-zemaka-baltijas-valstis.html>

¹³¹ Pēc CSP sniegtajiem datiem par 2013.gadu. Papildus <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0453+0+DOC+XML+V0//EN&language=GA>

¹³² A.Sauka "Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009.-2015". Pieejams: <http://www.sseriga.edu/en/news-and-events/upcoming-events/enuekonomikaskonference2016.html>

¹³³ Pārsvārā tie ir Lietuvas, Baltkrievijas vai Vidusāzijas valstu iedzīvotāji

¹³⁴ Informācija par izmeklēšanas ilgumu un tiesas kriminālprocesu izskatīšanas termiņi ir ļoti dažādi, ir lietas, kuras tiek izskatītas termiņā līdz gadam, bet ir lietas, kuras tiek skatītas četrus gadus un vairāk.

¹³⁵ VID FPP redzeslokā arvien biežāk nonāk personas, kuras iepriekš sodītas par līdzīgu NN izdarīšanu un turpina veikt noziedzīgās darbības citās ES valstīs.

struktūrvienību, tiem ir vienīgi daži sadarbības partneri, ar kuriem tiem ir daudz darījumu.

- 4.2.49. Fiktīvie uzņēmumi, saņemot pārskaitījumu, nodokļu nomaksu valsts budžetā neveic. Šādu uzņēmumu amatpersonas parasti ir nerezidenti, personas bez noteiktas dzīvesvietas vai savstarpēji saistītas personas. Izmeklēšanas laikā šie uzņēmumi parasti ir jau izslēgti vai VID gatavojas tos izslēgt no PVN maksātāju reģistra. Nereti darījumi kontos notiek vēl pēc tam, kad juridiski jau izbeigta uzņēmuma saimnieciskā darbība.
- 4.2.50. Novērtējumā secināts, ka uzņēmumi iesaistās NN nodokļu jomā ar mērķi samazināt ar nodokli apliekamo ienākumu bāzi, iegūt lētākas izejvielas savai saimnieciskajai darbībai, kā arī, lai iegūtu nedeklarētus skaidras naudas līdzekļus "aplokšņu algu" izmaksai.
- 4.2.51. Pārskata periodu raksturo ļoti veiksmīgā TAI darbība, atklājot vairākas lielas NN shēmas nodokļu jomā¹³⁶:

1. Gan Bei lieta.

Tika konstatēts, ka Latvijā ļoti populāru restorānu ķēdes vadošie darbinieki ir izveidojuša organizētu grupu, lai ar speciālas programmas palīdzību samazinātu dienas ieņēmumus restorānu kasēs. Ar programmas palīdzību bija iespējams grozīt kases datus un izņemt naudu. Laikā no 2014.gada janvāra līdz jūnijam no 13 restorānu kasēm izņemti vairāk nekā 2 milj. eiro. Valstij nodarīti 957,8 eiro zaudējumi nesamaksātā PVN un IIN apmērā.

Prokurors noslēdza vienošanos ar apsūdzētajiem, ievērojot to, ka viņi visi bija vainu atzinuši un valsts budžetam nodarīto mantisko zaudējumu pilnībā atlīdzinājuši.

Tiesas apstiprinātā prokurora vienošanās ar deviņiem apsūdzētajiem un divām juridiskajām personām paredz brīvības atņemšanas sodu (nosacīti) no 1-4 gadiem, t.sk. vienam apsūdzētajam mantas konfiskāciju, septiņiem apsūdzētajiem kā papildsodu naudas sodu, t.sk. uzņēmuma finanšu direktorei (parlamenta deputāta sievai) naudas sodu 33,3 tūkst. EUR apmērā. Tāpat NN iesaistīto uzņēmumu grupai piemērota naudas piedziņa 287 tūkst. EUR apmērā, kuras samaksa nodrošināta ar nekustamo īpašumu arestu. Katram no apsūdzētajiem noteikts arī aizliegums no 2 gadiem 6 mēnešiem - 4 gadiem ieņemt amatu kapitālsabiedrības valdē.

2. Izejvielu lieta.

Starptautisks noziedzīgs grupējums, izveidoja vismaz 42 ārvalstīs un Latvijā reģistrētus fiktīvus uzņēmumus, no kuriem 32 uzņēmumos amatpersonas bija Lietuvas un Baltkrievijas pilsoņi, nodrošinot vismaz 50 reāliem uzņēmumiem, kuri darbojās alkohola, pārtikas ražošanas un būvmateriālu tirdzniecības jomā, pakalpojumu, kas ļāva izvairīties no nodokļu nomaksas lielā apmērā.

Laika posmā no 2012.janvāra līdz 2014.gada maijam šie uzņēmumi iegādājās sev nepieciešamo precī (t. sk. cukuru, eļļu, sieru, būvmateriālus utt.), no LV nerezidentiem Igaunijā, Lietuvā, Polijā un Čehijā, PVN atskaitēs uzrādot, ka prece iegādāta no LV rezidentiem. Valsts budžetam tika nodarīti zaudējumi vairāk kā 2,47 milj. EUR apmērā.

Kriminālprocess nodots kriminālvajāšanai un ar tiesas nolēmumu manta un skaidra nauda 240,5 tūkst. EUR apmērā atzīta par noziedzīgi iegūtu.

3. Aplokšņu algu lieta.

Noziedzīgā grupējuma, kuras pakalpojumus izmantoja viens no Latvijā lielākajiem uzkopšanas un apsaimniekošanas nozares pakalpojumu sniedzējiem, kā arī vairāk nekā 10 metālapstrādes un būvniecības jomā reāli strādājoši uzņēmumi, izveidojot savstarpēji saistītu uzņēmumu darījumu ķēdes ar mērķi izvairīties no nodokļu nomaksas. Iegūtie NIL tika izmantoti "aplokšņu algu" izmaksai. Lai iesaistītās personas zinātu, kā izskatās viņu formālais "direktors", grupējumā iesaistīto personu darba kabinetā laikā no 2011.gada janvāra līdz 2013.gada decembrim pie sienas bija izvietotas fotogrāfijas ar fiktīvo uzņēmumu amatpersonām un to nosaukumiem.

NN rezultātā valsts budžetam tika nodarīti zaudējumi gandrīz 1 milj. EUR apmērā

Kriminālprocess nodots kriminālvajāšanai 2016.gadā un ar tiesas lēmumu manta un skaidra nauda gandrīz 92 tūkst. EUR apmērā atzīta par noziedzīgi iegūtu.

¹³⁶ Pirmajos četros kriminālprocesos izmeklēšanu veikusi FPP, pēdējā- ENAP.

4. Vairumtirdzniecības lieta

Noziedzīgā grupējuma izveidotajā NILL shēmā bija iesaistīti vairāk nekā 20 reāli strādājoši uzņēmumi un vēl 32 fiktīvi uzņēmumi, kas 2012. un 2013. gadā, izmantojot savstarpēji saistītus uzņēmumus, veidojot fiktīvu darījumu ķēdi, izvairījās no nodokļu nomaksas lielā apmērā un legalizēja NIL.

Noziedzīgais grupējums darbojās celtniecības, augļu un dārzeņu vairumtirdzniecības nozarē, kā arī nodarbojās ar saimniecības preču pirkšanu un pārdošanu. NILL nolūkā naudas līdzekļi par faktiski nenotikušajiem darījumiem tika pārskaitīti uz shēmā iesaistīto uzņēmumu norēķinu kontiem ne tikai Latvijas, Lietuvas, Čehijas un Austrijas, bet arī Vjetnamas un AAE bankās, bet vēlāk izņemti skaidrā naudā un nodoti shēmas "klientu" rīcībā.

Valsts budžetam nodarītais zaudējums nenomaksātā PVN veidā, ir gandrīz 3 milj. EUR apmērā.

Noziedzīgais grupējums daļēji tika atklāts, novērtējot to organizatoru greznā dzīvesveida – ikdienā izmantotās luksusa preces, dārgi mobilie tālruņi, augstas klases automašīnas, neatbilstību oficiālajiem ienākumiem.

Kriminālprocess 2015. gadā nodots kriminālvajāšanai un jau šobrīd ar tiesas lēmumu manta un skaidra nauda gandrīz 200 tūkst. EUR apmērā atzīta par noziedzīgi iegūtu.

5. Ekskluzīvo automobiļu lieta.

2016. gada 4. ceturksnī uzsākts kriminālprocess par iespējamu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju lielā apmērā personu grupā un KL 218. panta trešās daļas par izvairīšanos no nodokļu nomaksas lielā apmērā personu grupā, iegādājoties luksusa klases sportlīdzekļus par neskaidras izcelsmes naudas līdzekļiem.

Kriminālprocesā noskaidrots, ka personu grupa ir izveidojusi shēmu, kas ļauj slēpt naudas līdzekļu izcelsmi, transportlīdzekļu patieso piederību, vienlaicīgi ļaujot izvairīties no PVN nomaksas.

Šim nolūkam ir izveidots fiktīvu uzņēmumu tīkls Latvijā un ārvalstīs, kuri reģistrēti uz personām bez noteiktas dzīves vietas. Dokumentāli tiek radīts iespaids, ka transportlīdzekļi ir kā tiek iegādāti nevis no Latvijas auto dīleriem, bet gan no ārvalstu piegādātājiem, un Latvijā automašīnas tiek reģistrētas uz fiktīviem Latvijas uzņēmumiem.

Kriminālprocesā veikta virkne kratīšanu, kuru gaitā izņemti divi luksusa klases sportlīdzekļi, skaidras naudas līdzekļi gandrīz 100 tūkst. EUR apmērā, zelta izstrādājumi, datortehnika un grāmatvedības dokumenti. Aizturētas 4 personas, 3 personas atzītas par aizdomās turētām, 2 no tām piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums.

- 4.2.52. Netieši pierādījumi apliecina, ka Latvijā līdzīgi, kā tas ir lielākajā daļā valstu, ievērojama ēnu ekonomikas aktivitāte ir balstīta uz skaidras naudas apgrozījumu. Skaidra nauda ir efektīvs NILL instruments, jo tā ir anonīma un plaši izmantojama. Turklāt ikdienā veiktās NIL skaidras naudas transakcijas ir grūti izsekojamas, praktiski padarot neiespējamu skaidras naudas konfiskāciju.
- 4.2.53. Noziedznieki, kā aizsegu izmanto tādus komercdarbības veidus, kuros tiek apgrozīts liels skaidras naudas apmērs, piemēram, metāllūžņu vairumtirdzniecība, juvelierizstrādājumu tirdzniecība un restorānu bizness, kas tiek izmantoti, lai slēptu skaidras naudas NIL un sajauktu to ar legālajā biznesā gūtajiem ienākumiem.
- 4.2.54. Tāpat biznesu ar lielu skaidras naudas apgrozījumu noziedznieki var izmantot, lai apslēptu NIL, veicot skaidras naudas iemaksu bankomātos. Svarīgi norādīt, ka novērtējuma periodā konstatēta arvien pieaugošs skaidras naudas iemaksu bankomātos apjoms, kura iemesli tiks turpināti izvērtēt pēc novērtējuma pabeigšanas.

Krāpšana

- 4.2.55. Krāpšanu, par kurām ziņots TAI, vērtējamās ar augstu risku un nemainīgu tendenci.
- 4.2.56. Aktuālie iekšzemes krāpšanas gadījumi saistīti ar ES struktūrfondu līdzekļu finansēto projektu īstenošanu, nekustamo īpašumu izkrāpšanu, starptautiskiem un iekšzemes kravu pārvadājumiem, kur ir augsta noziedzīgu grupējumu koncentrācija. Nemainīga ir tendence veikt naudas līdzekļu izkrāpšanu no bankām vai izmantojot uzticēšanos, vai ar viltu no sadarbības partneriem un klientiem. Šo

tendenci labi raksturo divi kriminālprocesi, kuri demonstrē, ka krimināltiesiskās attiecības ir noregulētas taisnīgi, apsūdzētie ir atlīdzinājuši radītos zaudējumus un saņēmuši atbilstošus sodus.

1. "Bankas akcionāra" lieta uzsākta 2007.gadā.

Tiesas spriedums, ar ko J.F. atzīts par vainīgu un sodīts par krāpšanu un NILL. stājies spēkā 21.02.2013.

Apsūdzētais, būdams bankas akcionārs, viceprezidents un Reģionālās attīstības pārvaldes vadītājs, no 2003.gada 1.oktobra līdz 2006.gada 14.augustam, izmantojot savu dienesta stāvokli, izkrāpa un piesavinājās bankas klientu finanšu līdzekļus 5,5 milj. ASV dolāru apmērā, ar viltu panākot to, ka cietušie savus naudas līdzekļus ieskaita apsūdzētā faktiskajā pārraudzībā esošā ārvalstu uzņēmuma norēķinu kontā Bankā. Pēc finanšu līdzekļu izkrāpšanas, tie vairākkārtīgi tika pārskaitīti uz citiem banku kontiem ārvalstīs ar mērķi tos legalizēt. Legalizēta tika daļa no izkrāptās naudas aptuveni 1 milj. EUR apmērā, bet tā netika izmantota, jo tika iesaldēta.

Apsūdzētais tika notiesāts ar brīvības atņemšanas sodu uz 4,5 gadiem, konfiscējot mantu. Iesaldētie līdzekļi tika atzīti par NIM un atdoti cietušajiem.

2. "Enerģijas" lieta uzsākta 2014.gadā.

2016.gada decembrī prokurors ar apsūdzētajiem noslēdza vienošanās par vainas atzīšanu un sodu saistībā ar krāpšanu un NILL. Tiesa vienošanos apstiprināja 2017.gada 24.janvārī.

Atzīts, ka apsūdzētie, 2012.gada janvārī – februārī, veica krāpnieciskās darbības personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās - pieprasīja un saņēma kredītu fiktīva darījuma realizēšanai, jau kredīta saņemšanas brīdī zinot, ka neatmaksās saņemto kredītu. Pēc tam, no kredītiestādes izkrāptos finanšu līdzekļus tālāk legalizēja, izmantojot naudas pārskaitīšanas shēmā vairākas ārvalsts kompānijas.

Trim apsūdzētajiem noteikti nosacīti brīvības atņemšanas sodi uz 3 un 3,1 (diviem apsūdzētajiem) gadiem; vienam apsūdzētajam piespriests papildsods 30,4 tūkst. EUR apmērā. Bankai nodarītais mantisks zaudējums 6 milj. EUR apmērā tika pilnībā atlīdzināts.

4.2.57. Pēdējos gados Latvijā bieži sastopama krāpšana maksātnespējas procesos, kas izpaužas gan kā fiktīvu nenodrošināto kreditoru prasījumu radīšana,¹³⁷ gan prettiesisku reorganizācijas procesu izmantošana, lai nobēdzinātu maksātnespējīgā uzņēmuma mantu u.c.

4.2.58. 2015.gadā VP ENAP nosūtīja prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai divus, ļoti apjomīgus un plašu rezonansi lokāli un starptautiski ieguvušus kriminālprocesus – 2011.gadā uzsākto "Krājbanka" kriminālprocesu un 2013.gadā uzsākto "Winergy - Norvik banka" kriminālprocesu.

1. "Krājbanka" lieta

Kriminālvajāšanas uzsākta pret 5 aizdomās turētām personām, starp kurām ir bankas īpašnieks, Krievijas pilsonis V.A. un bankas vadība. Personas tiek apsūdzētas par līdzekļu piesavināšanos EUR 90 miljonu apmērā, dienesta pilnvaru pārsniegšanu, grāmatvedības un statistiskās informācijas noteikumu pārkāpšanu, NILL. NN rezultātā banka kļuva maksātnespējīga un saistībā ar tās maksātnespējas procesu visa pārskata periodā nerimstoši notiek juridiskas un sabiedrisko attiecību cīņas, kurā lielu lomu spēlē ONG, kas iesaistīti maksātnespējas procesos.

2. "Winergy - Norvik banka" lieta.

Arī šajā lietā aktīvi iesaistījās tie paši grupējumi, kas saistīti ar maksātnespējas procesu realizāciju.

Pamata kriminālprocess saistīts ar naudas līdzekļu izkrāpšanu valsts līdzfinansējuma veidā vēja elektroenerģijas projekta īstenošanai, ko veica "Winergy" amatpersonas, kā arī ar šķēršļu likšanu "Winergy" maksātnespējas procesa gaitā.

¹³⁷ Tādējādi iegūstot balstiesības kreditoru sapulcē un aprāptu nodrošinātos kreditorus, galvenokārt-bankas, kurām balstiesību nav

Prokuratūra ir arī pārņēmusi turpmākai izmeklēšanai krimināllietu, kurā savākti pietiekoši pierādījumi, lai atzītu par aizdomās turēto vienu no lielākajiem AS "Norvik banka" akcionāriem par prettiesisku bankas akciju iegūšanu.

- 4.2.59. Mazāku zaudējumu apmēru radošs, bet skaitliski ievērojami lielāks krāpšanu skaits interneta vidē. Tā visbiežāk saistīta ar preču nepiegādāšanu, viltotu maksājumu iesniegšana, kā arī svešu personas datu izmantošana. Prognozējams, ka arī turpmāk būtiski nemainīsies interneta vidē apkrāpto personu skaits.
- 4.2.60. Aktuāla ir tendence saistībā ar svešu personu maksājumu karšu datu iegūšanu un izmantošanu, veicot preču iegādi, kas tiek realizētas Latvijā par samazinātu cenu caur sludinājumiem internetā, izmantojot negodprātīgu uzņēmēju pakalpojumus vai banku paskaitījumus.
- 4.2.61. Pārskata periodā turpina pieaugt Latvijas iedzīvotāju līdzdalība starptautiskajās kibernoiedzības shēmās - pikšķerēšanā, uz ko jau 2012.gadā norādīja Moneyval.
- 4.2.62. Šajā sakarā ir būtiski uzsvērt TAI efektīvu rīcību, apturot Latvijas pilsoņu noziedzīgu grupējumu, kurš veica krāpnieciskas darbības pret "Google Inc" kompāniju.

"GOOGLE LIETA"¹³⁸ uzsākta prokuratūrā pēc KD ziņojuma par NILL lielā apmērā.

2013.gadā Lietuvas pilsoņi Latvijā reģistrēja SIA, kuras nosaukums bija tāds pats kā pazīstamai Āzijas datortehnikas ražošanas uzņēmumam. Vēlāk ar pikšķerēšanas metodi, šīs personas no ASV reģistrētās kompānijas „Google Inc.” izkrāpa naudas līdzekļus vairāk nekā 23 milj. ASV dolāru apmērā (kopējais krāpšanas rezultātā vairākiem uzņēmumiem nodarīto zaudējumu apmērs ir vismaz 100 milj. ASV dolāru). Latvijas TAI izmeklēšanas rezultātā izkrāpti naudas līdzekļi atgriezti īpašniekam un lieta, kurā par aizdomās turētiem atzīti Lietuvas pilsoņi, tiek gatavota pārsūtīšanai Lietuvai kriminālvajāšanas uzsākšanai.

Kontrabanda

- 4.2.63. Pēc CSP sniegtajiem datiem par 2013.gadu, zaudējumu apmērs, kas saistīts ar alkohola kontrabandas sastāda aptuveni 165 milj. EUR, no cigarešu kontrabandas 95 milj. EUR, bet degvielas kontrabandas 90 milj. EUR. Tādējādi kopējā zaudējumu summa, kas tiek nodarīta kontrabandas rezultātā varētu sasniegt 0,5 mljrd. EUR.
- 4.2.64. Aptuveni 95 % no visiem uzsāktajiem kriminālprocesiem pārkāpuma priekšmets ir akcīzes preces – visbiežāk (vairāk nekā 90% gadījumu) - tabakas izstrādājumi.
- 4.2.65. Kopumā valstī kontrabandas draudu līmenis tiek vērtēts kā vidēji augsts ar nemainīgu tendenci.
- 4.2.66. Kontrabandas tabakas izstrādājumi Latvijā tiek ievesti galvenokārt no Baltkrievijas un Krievijas, kā arī Āzijas valstīm. Daļa no kontrabandas cigaretēm tiek patērēta Latvijā¹³⁹, bet daļa tiek izvesta uz citām ES valstīm.¹⁴⁰
- 4.2.67. Latvijas ģeopolitiskais stāvoklis - atrašanās vieta starp Eiropu un Krieviju, kā arī labi attīstītā transporta infrastruktūra, ir viens no narkotisko vielu kontrabandas caur Latvijas teritoriju veicinošajiem faktoriem. Svarīgs faktors ir arī Latvijas esamība Šengenas zonā, kas ir nozīmīgs aspekts visā ES, kā arī pasaulē tieši atvērto robežu kontekstā. Iepriekšminētie faktori padara Baltijas valstu robežas par narkotisko vielu kontrabandas mērķa objektu, savukārt Latvija ir kļuvusi par tranzīta kanālu minētajos virzienos. Salīdzinoši lielāks aizliegto vielu pārvadāšanas risks pastāv robežšķērsošanas vietās uz Krievijas – Latvijas robežas un ostās prāmju satiksmes līnijās.
- 4.2.68. Pēc CSP sniegtajiem datiem par 2013.gadu, līdzekļu apmērs, kas varētu tikt iegūts no narkotisko, psihotropo, psihoaktīvo vielu nelegālās tirdzniecības ir 35 milj. EUR gadā, tādēļ kopumā šis NN veids neģenerē lielu NIL apmēru.¹⁴¹

¹³⁸ Kriminālprocess Nr. 18507000415; papildus informācija <https://business-gurus.com/2017/03/23/phishing-scam-steals-100-million-from-two-u-s-tech-companies/>

¹³⁹ Empty Packs Latvia (2015 Q4), The Nielsen Company

Avots:https://www.vid.gov.lv/dokumenti/aktualitates/informacija%20presei/2016/empty%20packs%20latvia%202015q4%20-%20prezentacija-%20latviski_final%2013012016%20%5Bread-only%5D.pdf

¹⁴⁰ Lietuvu, Zviedriju, Somiju, Vāciju un Nīderlandi

¹⁴¹ <https://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2015/vol2/239089.htm>

4.3. Vispārīgs draudu novērtējums

Sarežģītības pakāpes

4.3.1. NILLN novērtēšanas sistēmas ievainojamība palielinās sarežģītāka NILL predikatīvo NN gadījumā. Juridiskās struktūras, piemēram, vietējās un ārzonu "čaulas" kompānijas, fondi, trasti u.tml. samazina konkrētās komercstruktūras kapitāla plūsmas caurskatāmību un spēju identificēt PLG. Šādu necaurskatāmu struktūru iesaiste piem., kukuļošanā, būtiski samazina predikatīvā un NILL NN atklāšanas iespējas un piešķir šim NN augstāku sarežģītības pakāpi Predikatīvajā NN iesaistīto dalībnieku skaits arī liecina par augstākas sarežģītības pakāpi tieši ārvalstīs izdarīto kukuļošanu, krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu nomaksas gadījumā. Vietējā līmenī NN, kas saistīti ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas, raksturīgs liels iesaistīto personu skaits (pretēji mazam aizdomās turēto skaitam).

Iesaistīto līdzekļu novērtējums

4.3.2. Naudas summu apmērs ir papildu norāde, nosakot būtiskākos NILL draudus. Amatpersonu kukuļošana un krāpšana, t.sk. nodokļu izkrāpšana, rada augstāku NILL draudu līmeni, ņemot vērā būtisko iesaistīto līdzekļu apmēru.

4.3.3. ONG izdarītie predikatīvie NN rada augstus draudus ne tikai to sarežģītības un iesaistīto līdzekļu apjoma dēļ., bet arī ievērojot iespējamās reputācijas sekas uz finanšu sektoru un valsti kopumā.

Ģeogrāfiskā izplatība

4.3.4. Tā kā citu valstu un starptautiskās noziedzības ģenerētie noziedzīgie līdzekļi var tikt iepludināti starptautiskajā finanšu sistēmā, tad ir jāņem vērā, ka šīs plūsmas, kā tranzītā šķērsojot, tā integrējoties finanšu sistēmā, rada potenciālu apdraudējumu Latvijas finanšu sistēmai kopumā.

4.3.5. Latvijā ienākošās un izejošās finanšu plūsmas katru gadu ir mērāmas miljardos euro, tādēļ ir ļoti reālas iespējas, ka nelegāla nauda var nonākt Latvijā vai plūst cauri tai, jo īpaši kā daļa no NILL noslēpšanas stadijas.

4.3.6. Ņemot vērā to, ka ienākošo un izejošo maksājumu apmēri kopumā sakrīt (pārskata periodā nedaudz lielāks apjoms – vidēji par 4%, ir ienākošajiem maksājumiem), var secināt, ka finanšu plūsmas Latviju šķērso tranzītā.

4.3.7. Skaidra nauda iebraucot Latvijas teritorijā visvairāk ir deklarēta no Krievijas, Ukrainas, Baltkrievijas un Turcijas. Nedeklarēti līdzekļi visvairāk ir konfiscēti ierodoties no Krievijas un Turcijas. Savukārt iebraucot no Latvijas teritorijas - uz Krieviju, Ukrainu, Turciju un Baltkrieviju. Izbraucot no Latvijas teritorijas skaidra nauda ir konfiscēta tikai braucot uz Turciju.

4.3.8. Finanšu plūsmu dalījumā lielākās ienākošās finanšu plūsmas ir no Lietuvas, Krievijas, Polijas, Igaunijas un Nīderlandes. Savukārt lielākās izejošās finanšu plūsmas ir uz Lietuvu, Krieviju, Igauniju, Lielbritāniju un Poliju. Tās ir arī aktīvākās ekonomiskās sadarbības valstis

4.3.9. NILL lietu analīze uzrāda, ka pastāv būtiski draudi no Lielbritānijā reģistrētām čaulas kompānijām, kuru PLG ir grūti noskaidrot un kuras veic aizdomīgus, NVS valstīs ģenerētu, naudas līdzekļu pārskatījumus, izmantojot Latvijas banku sistēmu.

4.3.10. Ar Igauniju, Lietuvu, un Poliju ir aktīva ekonomiskā sadarbība, vienlaikus jau vairāku gadu garumā identificēts, ka šajās valstīs dibinātās kompānijas tiek izmantotas, lai veiktu PVN izkrāpšanu no Latvijas valsts budžeta. Šobrīd šī tendence samazinās, identificējot jaunas valstis, uz kurām migrē noziedzība, piem., Čehija. Savukārt par Moldovu, Ukrainu un Krieviju¹⁴² ir plaši atzīts, ka ar šajās valstīs noziedzīgā ceļā iegūtiem līdzekļiem ir notikusi NILL Latvijā.

4.3.11. Vislielākie iesaldēto līdzekļu apjomi ir no Spānijas, ASV, Lielbritānijas un Krievijas. Savukārt, konfiscēto – no Ukrainas, Baltkrievijas un Polijas. Kopumā ir milzīga atšķirība starp iesaldēto un konfiscēto līdzekļu apjomiem. No apskatītajām valstīm lietu tabulās ir iesaldēti nepilni 105 milj. EUR, bet konfiscēti – nedaudz virs 160 tūkst. EUR. Ņemot vērā to, ka lielākā daļa no šiem kriminālprocesiem ir izmeklēšanas stadijā, konfiscēto līdzekļu apjoms, ja lietas tiks iztiesātas varētu palielināties.

¹⁴² <http://www.lsm.lv/en/article/societ/society/bank-employees-arrested-over-russian-money-laundering.a160310/>

- 4.3.12. Augstākie NILL draudi ir no Krievijas, Lielbritānijas un Lietuvas. Vidēji augsti draudi ir no Polijas un Ukrainas.
- 4.3.13. Pēc apkopotās informācijas un veiktās analīzes par apdraudējumu valstu dalījumā var secināt, ka vislielākais ārējais apdraudējums Latvijai ir no Krievijas, Moldovas, Ukrainas un Uzbekistānas.
- 4.3.14. Abos virzienos draudi ir ar ASV, Baltkrieviju, Franciju, Lielbritāniju, Nīderlandi, Poliju, Turciju.
- 4.3.15. Apdraudējums no Latvijas ir attiecībā pret Igauniju, Itāliju, Lietuvu, Spāniju, Vāciju un Zviedriju.
- 4.3.16. Pārskata periodā ir paaugstinājušies NILL draudi attiecībā pret Lielbritāniju, Ukrainu un Vāciju, savukārt samazinājušies attiecībā pret Igauniju, Itāliju, Krieviju, Poliju un Spāniju.¹⁴³

Tiesas nolēmumi un starptautiskā tiesiskā palīdzība

- 4.3.17. NILL kriminālprocesos darbs vērsts 2 virzienos:
 - a) personu vainas pierādīšanai šādu NN izdarīšanā;
 - b) pasākumi mantisko jautājumu atrisināšanai kriminālprocesā - ātra un efektīva NIL vai NIM konstatācija, izpēšana un atsavināšana.
- 4.3.18. Pēdējo divu gadu laikā VP darbības rezultātā par noziedzīgi iegūtiem atzīti vairāk nekā EUR 81 miljons, no tiem valsts budžetā ieskaitīti gandrīz EUR 48 miljoni, bet likumīgajam īpašniekam/valdītājam atdoti vairāk nekā 33 milj. EUR.
- 4.3.19. Statistika par notiesātājam personām par NIL norāda uz efektivitātes riskiem, proti, 2013.gadā par NIL tika notiesātas 8 personas, 2014.gadā 5, 2015.gadā 16. Tādējādi tiesu prakse apstiprina TAI paustās bažas par KL 195.panta apgrūtināšanu.
- 4.3.20. Vienlaicīgi būtiski norādīt, ka pārskata periodā tikai viens ārvalstnieks ir notiesāts par NILL. Pēc pārskata perioda 2017.gada četros mēnešos notiesāti jau 2 ārvalstnieki.
- 4.3.21. Visvairāk starptautiskās palīdzības lūgumi Latvijai/no Latvijas puses ir saņemti un nosūtīti Moldovai, Lietuvai, Ukrainai, Krievijai, Ukrainai, Igaunijai un Polijai.

4.4. NILL draudu līmenis

- 4.4.1. Ņemot vērā, ka kopējais NIL, kas tiek ģenerēts no iekšzemes noziedzības ir salīdzinoši neliels, NILL draudi, kas izriet no iekšzemes noziedzības ir vidējā līmenī. NILL draudi, kas izriet no ārvalstīs veiktajiem NN ir vērtējami kā augsti. Apkopojot NILL draudu līmenis vērtējams kā vidēji augsts.

4.5. Sektoru NILL riski

- 4.5.1. Šajā Novērtējuma papildinājuma sadaļā ir aprakstīti NILL draudi, ar kuriem saskaras NILLTFNL subjekti un noteikts NILLTFNL subjektu NILL risku līmenis, pamatojoties uz Metodoloģijā norādītajiem kritērijiem.

Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas

NILL riska līmenis – AUGSTS

- 4.5.2. Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas var tikt izmantotas visos NILL posmos. Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas sniedz plašu finanšu produktu un pakalpojumu klāstu, kā arī tie ir salīdzinoši brīvi pieejami.
- 4.5.3. Pārskata periodā ir ierosināti 339¹⁴⁴ kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. Savukārt 2016.gadā ir ierosināti 82 kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas.¹⁴⁵
- 4.5.4. Kopumā kriminālprocesos par NILL, kuros ir iesaistītas bankas, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar

¹⁴³ Tabula Nr.4.8.

¹⁴⁴ No 2013.gada līdz 2015.gadam dati tika apkopoti par banku sektoru kopumā.

¹⁴⁵ Tabula Nr.4.9.

finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 3) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 4) KL 179.pants (piesavināšanās); 5) KL 190.pants (kontrabanda), 6) KL 201.pants (augļošana), 7) KL 318.pants (dienesta stāvokļa jaunprātīga izmantošana).¹⁴⁶

- 4.5.5. Savukārt attiecībā uz 2016.gadu kriminālprocesos par NILL, kuros ir iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 320.pants (kukuļņemšana); 3) KL 148.pants (autortiesību un blakustiesību pārkāpums); 4) KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 5) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).¹⁴⁷
- 4.5.6. Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas NILL biežāk tiek izmantotas gadījumos, kad predikatīvais NN ir izdarīts ārvalstīs.¹⁴⁸
- 4.5.7. Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas NILL tiek iesaistītas tad, kad NIL ir jāpārskaita uz citu banku, jo īpaši tādos gadījumos, kad NIL ir iegūti ārvalstīs, proti, predikatīvais NN ir izdarīts ārvalstīs. Kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, lielā daļā gadījumu Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas saņem pārskaitījumus un veic pārskaitījumus uz fiktīviem uzņēmumiem.¹⁴⁹ Liela daļa NIL tiek pārskaitīti gan no, gan uz t.s. zemu nodokļu vai beznodokļu valsti vai teritoriju¹⁵⁰ bankām. Piemēram, "Trasta komercbankas" lieta un "Baltic International Bank" (skat. 4.2.38.punktu).
- 4.5.8. 2013.gadā ir ierosināti 43 kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. 2014.gadā ir ierosināti 67 kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. 2015.gadā ir ierosināti 105 kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. 2016.gadā ir ierosināti 124 kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. Pārskata periodā, salīdzinot uzsākto kriminālprocesi par NILL skaitu pa gadiem no 2013.gada līdz 2016.gadam, ir secināms, ka uzsākto kriminālprocesi par NILL skaits, kuros iesaistīts banku sektors, palielinās.¹⁵¹
- 4.5.9. Pārskata periodā ir celtas 18 apsūdzības par NILL, kurās iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas.¹⁵² Apsūdzībās par NILL, kurās iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 4) KL 179.pants (piesavināšanās). 17 apsūdzībās par NILL, kurā iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, predikatīvais NN ir izdarīts Latvijā, savukārt vienā gadījumā – ārvalstīs.¹⁵³
- 4.5.10. Kopumā apsūdzībās par NILL, kurās iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, dominē tādi predikatīvie NN, kā izvairīšanās no nodokļu nomaksas, krāpšana.¹⁵⁴ Piemēram, "Izejvielu" lieta (sk.4.2.51.punktu).
- 4.5.11. Pārskata periodā ir 18 notiesājoši spriedumi par NILL, kuros iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas.¹⁵⁵ Savukārt, Pārskata periodā par NILL ir notiesātas 44 personas, kur ir iesaistīts banku sektors.
- 4.5.12. Notiesājošo spriedumu par NILL, kuros ir iesaistīts Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektors, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu samaksas); 2) KL 275.pants (dokumentu, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana); 3) KL 190.pants (kontrabandā); 4) KL 191.pants (neatļautas darbības ar muižošanai pakļautām precēm un citām vērtībām); 5) KL 217.pants (grāmatvedības un statistiskās informācijas noteikumu pārkāpšana).
- 4.5.13. NILL metodes, kuru izmantošana ir konstatēta Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektorā, ir: 1) pārskaitījumi uz fiktīviem uzņēmumiem 2) maksājumi par fiktīviem

¹⁴⁶ Aptauija Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁴⁷ Aptauija Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁴⁸ Aptauija Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁴⁹ Aptauija Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁵⁰ Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumi Nr.276 "Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām". Zaudējuši spēku: 01.01.2018.

¹⁵¹ Aptauija Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁵² Tabula Nr.4.9. Četras celtas apsūdzības nav iespējams identificēt, kura banka ir iesaistīta, tādēļ tās netiek skaitītas pie celtajām apsūdzībām par NILL, kurās iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas.

¹⁵³ Aptauija Nr.60.

¹⁵⁴ Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁵⁵ Tabula Nr.4.9.

darījumiem; 3) NIL tiek nodoti pārskaitījuma veidā; 4) fiktīvu uzņēmumu bankas kontu atvēršana; 5) fizisku personu bankas kontu izmantošana.

- 4.5.14. Publiskajā telpā informācija par Ārvalstu klientu apkalpojošo banku iesaisti NILL parādās bieži.¹⁵⁶
- 4.5.15. Publiskajā telpā informācija parādās gan par krimināllietām par NILL, kurās iesaistītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, gan par piemērotajiem sodiem par NILLTFN prasību neievērošanu. Piemēram, FKTK piemēroja sodu Ārvalstu klientus apkalpojošai bankai EUR 305 000 apmērā par pārkāpumiem NILLTFN jomā, proti, FKTK administratīvās lietas ietvaros veica Ārvalstu klientus apkalpojošā bankas pārbaudi par vairākiem klientiem, kuri veikuši darījumus ar mērķi iegūt kontroli Moldovas bankās 2012. līdz 2013. gadā. Citā gadījumā informācija parādās par t.s. "Moldovas lietu", proti, laika posmā no 2010. līdz 2014.gadam no Krievijas cauri Moldovai aizdomīgos darījumos, izmantojot Ārvalstu klientu apkalpojošās bankas, tika legalizēti NIL.
- 4.5.16. Publiskajā telpā ir informācija¹⁵⁷ arī par FKTK piemērotajiem sodiem par NILLTFN prasību neievērošanu Ārvalstu klientus apkalpojošām bankām. Pārskata periodā FKTK ir piemērojis sodu 12 bankām, t.sk. soda naudu 7 180 756 EUR apmērā.
- 4.5.17. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā attiecībā uz banku sektoru ir izvērtēti šādi banku sniegtie pakalpojumi, kas EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir attiecināti uz visu banku sektoru - ieguldījumi, privātbankieru pakalpojumi un uzņēmumiem sniegtie bankas pakalpojumi. Minēto bankas pakalpojumu vidējais NILL draudu līmenis ir vidēji augsts.
- 4.5.18. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka banku¹⁵⁸ NILL draudi ir saistīti ar NILL shēmām, proti, bankas tiek izmantotas NILL. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā kā galvenie predikatīvie NN, kuros tiek izmantotas bankas ir korupcija, narkotiku tirdzniecība, krāpšana un nodokļu krāpšana.
- 4.5.19. Pārskata periodā Ārvalstu klientu apkalpojošo banku NILL draudu, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, tendence kopumā ir nemainīga. Vienlaikus norādāms, ka tendence attiecībā uz Pārskata periodā uzsāktajiem kriminālprocesiem un celtajām apsūdzībām par NILL liecina, ka turpmāk notiesājošos spriedumi par NILL, kā predikatīvi NN parādīsies arī krāpšana un NN nodokļu jomā.
- 4.5.20. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, Ārvalstu klientu apkalpojošo banku NILL draudu līmenis ir augsts.
- 4.5.21. Novērtējumā Ārvalstu klientu apkalpojošo banku NILL ievainojamība ir novērtēta kā augsta. Ņemot vērā, ka gan Ārvalstu klientu apkalpojošo banku NILL ievainojamība, gan Ārvalstu klientus apkalpojošo banku NILL draudi ir augsti, tad saskaņā ar Metodoloģiju Ārvalstu klientu apkalpojošo banku NILL risks ir augsts.

Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas

NILL riska līmenis –VIDĒJI AUGSTS

- 4.5.22. Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas var tikt izmantotas visos NILL posms. Ņemot vērā relatīvi plašo Iekšzemes klientus apkalpojošo banku produktu un pakalpojumu pieejamību, Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas tiek iesaistītas NILL.
- 4.5.23. Pārskata periodā ir ierosināti 339¹⁵⁹ kriminālprocesi par NILL, kuros ir iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas. Savukārt 2016.gadā ierosināti 42

¹⁵⁶ Piemēram, http://www.tvnet.lv/financenet/finansu_zinas/599589-fktk_piespriez_baltic_international_bank_11_miljona_sodu; <http://www.delfi.lv/news/national/criminal/policija-un-specvieniba-omega-riga-aptur-kadas-caulas-bankas-darbibu.d?id=47673031>; <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/lieta-par-naudas-atmazgasanu-belokonam-piederosaja-banka-notikusi-kratisana.a183318/>;

http://www.delfi.lv/bizness/bankas_un_finanses/banku-uzraugs-piemero-ablv-bank-3-17-miljonu-eiro-sodu.d?id=47491325;

<http://www.la.lv/fktk-piemero-70-000-eiro-soda-naudu-as-regionala-investiciju-banka/>;

http://www.delfi.lv/bizness/bankas_un_finanses/fktk-soda-latvijas-pasta-banku-ar-305-000-eiro.d?id=47714797;

¹⁵⁷ <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/kreditiestades/2014-10-22-fktk-piemerotas-sankcijas.html>

¹⁵⁸ EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā atsevišķi netiek nodalītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas un Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas.

¹⁵⁹ No 2013.gada līdz 2015.gadam dati tika apkopoti par banku sektoru kopumā

kriminālprocesi par NILL, kuros ir iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas.¹⁶⁰

- 4.5.24. Kopumā kriminālprocesos par NILL, kuros ir iesaistītas bankas, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 3) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 4) KL 179.pants (piesavināšanās); 5) KL 190.pants (kontrabanda), 6) KL 201.pants (augļošana), 7) KL 318.pants (dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana).¹⁶¹
- 4.5.25. Savukārt attiecībā par 2016.gadu kriminālprocesos par NILL, kuros ir tikušas iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pantu (krāpšana); 2) KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 3) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).¹⁶² Turklāt 2016.gadā kriminālprocesi par NILL, kuros ir tikušas iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, predikatīvie NN ir izdarīti gan Latvijā, gan ārvalstīs.
- 4.5.26. NILL kriminālprocesos, kuros tiek iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, dominē tādi predikatīvie NN kā izvairīšanās no nodokļu nomaksas un krāpšana.¹⁶³
- 4.5.27. Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas NILL tiek iesaistītas tad, kad NIL ir jāpārskaita uz citu bankas kontu, t. sk. arī uz ārvalstīm.¹⁶⁴ Bieži vien Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas tiek izmantotas krāpšanas shēmās, kurās NIL tiek pārskaitīti uz citiem banku kontiem un pēc tam skaidrā naudā izņemti no bankomātiem. Šādos gadījumos NIL apmērs parasti pat nesasniedz lielu apmēru.¹⁶⁵
- 4.5.28. Kopumā iekšzemes klientus apkalpojošās bankas NIL biežāk tiek izmantotas gadījumos, kad predikatīvais NN ir izdarīts Latvijā.¹⁶⁶ Piemēram, atsevišķos gadījumos Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas ir bijušas iesaistītas "ātro kredītu" izkrāpšanā.¹⁶⁷ Proti, fiziska persona, trešajām personām piedāvājot iegūt peļņu, piekļūva to bankas kontiem un ar internetbankas starpniecību noformēja ātros kredītus un saņēma naudas līdzekļus.
- 4.5.29. Salīdzinot Pārskata periodā uzsāktos kriminālprocesus par NILL, kuros iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, ir secināms, ka Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas biežāk tiek iesaistītas NILL.¹⁶⁸
- 4.5.30. Papildus minētajam norādāms, ka Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas parādās līdz pat astoņām reizēm vairāk ārvalstu FIU pieprasījumos.¹⁶⁹
- 4.5.31. 2013.gadā ir ierosināti 43 kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. 2014.gadā ir ierosināti 67 kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. 2015.gadā ir ierosināti 105 kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. 2016.gadā ir ierosināti 124 kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīts banku sektors. Pārskata periodā, salīdzinot uzsāktos kriminālprocesus par NILL skaitu pa gadiem no 2013.gada līdz 2016.gadam, ir secināms, ka uzsāktos kriminālprocesus par NILL skaits, kuros iesaistīts banku sektors, palielinās.¹⁷⁰
- 4.5.32. Pārskata periodā ir celtas 20 apsūdzības par NILL, kurās iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas.¹⁷¹ Apsūdzībās par NILL, kurās iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants

¹⁶⁰ Tabula Nr.4.9.

¹⁶¹ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁶² Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁶³ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁶⁴ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁶⁵ Likuma "Par KL spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 20.pants – atbildība par KL paredzēto NN, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja NN priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par piecdesmit tūkšiem latu Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu. Priekšmeta vērtība nosakāma atbilstoši tirgus cenām vai tām pielīdzinātām cenām nodarījuma izdarīšanas laikā.

¹⁶⁶ Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁶⁷ Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta pirmā daļa - Saskaņā ar patērētāja kredītiņš līgumu persona, kas nodarbojas ar patērētāja kredītiņu, piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu atliktā maksājuma, aizdevuma vai citas tam līdzīgas finansiālas vienošanās veidā. Par patērētāja kredītiņš līgumu šā likuma izpratnē nav uzskatāms līgums par ilglaicīgu pakalpojumu sniegšanu vai preču piegādi, ja patērētājs par pakalpojumiem vai precēm maksā līguma darbības laikā, norēķinoties pa daļām.

¹⁶⁸ Tabula Nr.4.9.

¹⁶⁹ Aptauja Nr.6.

¹⁷⁰ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁷¹ Tabula Nr.4.9.

(krāpšana); 2) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 3) KL 275.pants (dokumentu, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana). Visās apsūdzībās par NILL, kurā iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, predikatīvie NN ir izdarīti Latvijā.¹⁷²

- 4.5.33. Apsūdzībās par NILL, galvenokārt, predikatīvais NN ir izvairīšanās no nodokļu nomaksas un krāpšana.¹⁷³ 14 gadījumos apsūdzības ir celtas par izvairīšanos no nodokļu nomaksas, t. sk. PVN krāpšanas, kuros vairumā gadījumu ir iesaistīti vairāki uzņēmumi.¹⁷⁴ Savukārt sešos gadījumos NIL ir iegūti krāpšanas ceļā, t. sk. nodarbojoties ar fiktīvu uzņēmējdarbību.¹⁷⁵
- 4.5.34. Pārskata periodā ir 21 notiesājošs spriedums par NILL, kurā iesaistītas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas.¹⁷⁶ Savukārt Pārskata periodā par NIL ir notiesātas 44 personas¹⁷⁷, kuras ir iesaistītas banku sektoru. Piemēram, "Krājbanka" lieta (skat. 4.2.58.punktu).
- 4.5.35. Notiesājošos spriedumos, kuros ir iesaistīts Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 2) KL 213.pants (novešana līdz maksātnespējai); 3) KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 4) KL 193.¹ pants (datu, programmatūras un iekārtu iegūšana, izgatavošana, izplatīšana, izmantošana un glabāšana nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 5) KL 275.pants (dokumentu, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana); 6) KL 219.pants (izvairīšanās no deklarācijas iesniegšanas); 7) KL 217.pants (grāmatvedības un statistiskās informācijas noteikumu pārkāpšana).¹⁷⁸
- 4.5.36. NILL metodes, kuru izmantošana ir konstatēta Iekšzemes klientus apkalpojošo banku sektorā, ir: 1) pārskaitījumi uz fiktīviem uzņēmumiem; 2) pārskaitījumi par faktiski neesošiem darījumiem; 3) fizisko personu bankas kontu izmantošana; 4) juridisko personu bankas kontu izmantošana.
- 4.5.37. Publiskajā telpā informācija par Iekšzemes klientus apkalpojošo banku iesaisti NILL parādās reti.¹⁷⁹ Informācija parādās par atsevišķiem gadījumiem, kad Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas ir saistītas ar NILL, tostarp par NILL prasību neievērošanu. Piemēram, FKTK piemēroja sodu Iekšzemes klientus apkalpojošai bankai par pārkāpumiem darījumu uzraudzībā, proti, nebija pievērsta pietiekama uzmanība klientu veiktajiem sarežģītajiem, savstarpēji saistītajiem darījumiem, kuriem šķietami nav ekonomiska vai nepārprotami tiesiska mērķa.
- 4.5.38. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā attiecībā uz banku sektoru ir izvērtēti šādi banku sniegtie pakalpojumi, kas EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir attiecināti uz visu banku sektoru - ieguldījumi, privātbankieru pakalpojumi un uzņēmumiem sniegtie bankas pakalpojumi. Minēto bankas pakalpojumu vidējais NILL draudu līmenis ir vidēji augsts.
- 4.5.39. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka banku¹⁸⁰ NILL draudi ir saistīti ar NILL shēmām, proti, bankas tiek izmantotas NILL. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā kā galvenie predikatīvie NN, kuros tiek izmantotas bankas ir norādīti korupcija, narkotiku tirdzniecība, krāpšana un nodokļu krāpšana.
- 4.5.40. Pārskata periodā, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā tendence attiecībā uz Iekšzemes klientus apkalpojošo banku NILL draudiem palielinās. Vienlaikus norādāms, ka tendence attiecībā uz Pārskata periodā uzsāktajiem kriminālprocesiem par NILL un celtajām apsūdzībām par NILL

¹⁷² Aptauja Nr.7.

¹⁷³ Tabulā Nr.4.9.

¹⁷⁴ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁷⁵ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁷⁶ Tabulā Nr.4.9.

¹⁷⁷ Atsevišķi netiek izdalīts Ārvalstu klientu apkalpojošās bankas un Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas.

¹⁷⁸ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁷⁹ Piemēram, <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/fktk-piemero-swedbank-14-miljonu-eiro-soda-naudu-14160357>;

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/banka-aizdomas-par-naudas-atmazgasanu-iesalde-stradinu-buvnieka-kontus.a210687/>;

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/nodoklu-shemotaju-kersana-vid-vairs-nepalaujas-uz-kontroles-dienestu-bet-prasa-zinas-tiesi-no-bankam.a178608/>

¹⁸⁰ EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā atsevišķi netiek nodalītas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas un Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas.

liecina, ka turpmāk notiesājošos spriedumos par NILL, kā predikatīvi NN būs nodokļu jomā un krāpšana.

- 4.5.41. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus atbilstoši Metodoloģijai, ir secināms, ka tehniski Iekšzemes klientu apkalpojošo banku NILL draudu līmenis ir augsts.
- 4.5.42. Pamatojoties uz Iekšzemes klientus apkalpojošo banku uzraudzības institūcijas FKTK viedokli, kā arī KD sniegto informāciju¹⁸¹ par ārvalstu FIU pieprasīto informāciju par Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un Ārvalstu klientus apkalpojošo banku iesaisti NILL, tika pieņemts lēmums Iekšzemes klientus apkalpojošo banku NILL draudu līmeni samazināt uz vidējs.
- 4.5.43. Novērtējumā Iekšzemes klientus apkalpojošo banku NILL ievainojamība ir novērtēta kā augsta. Ņemot vērā, ka Iekšzemes klientus apkalpojošo banku NILL ievainojamība ir augsta, un Iekšzemes klientus apkalpojošo banku NILL draudi ir vidēji, tad saskaņā ar Metodoloģiju Iekšzemes klientus apkalpojošo banku NILL risks ir vidēji augsts.

Maksājuma iestādes / Elektroniskās naudas iestādes

NILL riska līmenis – VIDĒJI AUGSTS

- 4.5.44. Turpinot attīstīties mobilajām tehnoloģijām, ātrajiem maksājumiem, kā arī bezkontakta maksājumiem, MI un ENI arvien aktīvāk piedalās maksājumu pakalpojumu sniegšanā – to veikto maksājumu kopējais apjoms 2016.gadā bija 402 milj. EUR, kas ir par 58.8% lielāks salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.¹⁸² ENI apgrozībā esošās elektroniskās naudas vidējais apmērs 2016.gadā pieauga par 1.5 milj. EUR jeb 31% un ir 6.4 milj. EUR.¹⁸³
- 4.5.45. MI/ENI sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.¹⁸⁴
- 4.5.46. Latvijas tirgū ir atsevišķas MI/ENI, kas pārsvarā apkalpo tikai ārvalstu klientu naudas plūsmas, sadarbojoties ar Ārvalstu klientu apkalpošajām bankām. MI/ENI aptaujas rezultāti liecina, ka ārvalstu klientu skaits MI/ENI sektorā ir neliels, proti, 6% no kopējā MI/ENI klientu skaita.¹⁸⁵ Tomēr FKTK norāda, ka kaut gan ārvalstu klientu skaitliskais īpatsvars nav liels, tomēr MI/ENI ārvalstu klientu kopējais veikto darījumu apmērs ir būtiski lielāks par MI/ENI iekšzemes klientu kopējo veikto darījumu apmēru. FKTK norāda, ka ārvalstu klientu apkalpošana rada NILL draudus MI/ENI sektorā.
- 4.5.47. Pārskata periodā ir ierosināti astoņi kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas MI/ENI.¹⁸⁶
- 4.5.48. Kriminālprocesi par NILL, kuros ir iesaistītas MI/ENI, ir saistīti ar finanšu līdzekļu nedeklarēšanu, krāpšanu lielos apmēros, piemēram, vienā gadījumā ir izmantota finanšu piramīdas shēma.¹⁸⁷
- 4.5.49. Kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistītas MI/ENI, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 2) KL 207.pants (uzņēmējdarbība bez reģistrēšanās un bez atļaujas (licences)); 3) KL 177.pants (krāpšana). Kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas MI/ENI, predikatīvie NN piecos gadījumos ir izdarīti ārvalstīs, savukārt trīs gadījumos – Latvijā.
- 4.5.50. MI/ENI lielākie NILL draudi ir saistīti ar NIL pārvedumu, proti, NIL tiek ieskaitīti MI/ENI kontā un tālāk pārvesti uz citu kontu, t. sk. bankas kontu, tādējādi NILL, kurā ir iesaistītas MI/ENI NILL, tiek iesaistīts arī banku sektors.

¹⁸¹ Aptauja Nr.6.

¹⁸² Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

¹⁸³ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

¹⁸⁴ Aptauja Nr.5.

¹⁸⁵ Aptauja Nr.5

¹⁸⁶ Tabula Nr.4.9.

¹⁸⁷ Finanšu piramīdai var būt dažādas formas, iespējams, pirmajā brīdī to var būt grūti atpazīt, tā var slēpties aiz dažādām uzņēmējdarbības, labdarības u.c. formām, taču parasti finanšu piramīdām ir viena galvenā iezīme – klientiem tiek solīta nesamērīgi liela peļņa īsā laika posmā, kā arī parasti dalībniekiem tiek piesolīta papildu piemaksa, bonusi par jaunu dalībnieku piesaistīšanu.

Finanšu piramīdas lieta

Laika periodā no 2014.gada līdz 2016.gadam AAE, Bulgārijā un Šveicē reģistrēti uzņēmumi atvēra kontus ENI un izmantoja tos, lai, iespējams, organizētu krāpniecisku finanšu piramīdu. Finanšu piramīdā tika iesaistīti vairāki tūkstoši fiziskās personas, t. sk. no Malaizijas, Filipīnām, Meksikas, AAE, Saūda Arābijas, Dienvidkorejas. Naudas līdzekļi tika pārskaitīti uz elektroniskās naudas kartēm, kā arī uz minēto uzņēmumu citiem kontiem, bet sākotnējie naudas ieskaitītāji solītos ienākumus nesagādāja.

- 4.5.51. Kriminālprocesos par NILL, kuros ir iesaistītas MI/ENI, galvenokārt, predikatīvie NN tiek veikti ārvalstīs un ar MI/ENI starpniecību pārskaitīti uz Latvijā reģistrēto banku kontiem.
- 4.5.52. 2016.gadā ir strauji pieaudzis kriminālprocesa skaits par NILL, kuros ir iesaistītas MI/ENI.¹⁸⁸
- 4.5.53. Pārskata periodā ir celtas piecas apsūdzības par NILL, kurā iesaistītas MI/ENI.¹⁸⁹ Apsūdzības, galvenokārt, ir saistītas ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas un krāpšanu.¹⁹⁰
- 4.5.54. Apsūdzībās par NILL, kurās iesaistītas MI/ENI, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 2) KL 177.pants (krāpšana); 3) KL 275.pants (dokumentam zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana); 4) KL 326.pants (neatļauta piedalīšanās mantiskos darījumos). Visās apsūdzībās par NILL, kurās iesaistīts MI/ENI, predikatīvie NN ir izdarīti Latvijā.
- 4.5.55. Trīs apsūdzības par NILL, kurās iesaistītas MI/ENI, ir saistītas ar izvairīšanos no PVN nomaksas un NILL personu grupā. Viena apsūdzība par NILL, kurā iesaistītas MI/ENI, ir saistīta ar uzņēmumu amatpersonu krāpnieciskām darbībām, kuru rezultātā ir izkrāpti ES fondu līdzekļi lielā apmērā. Viena apsūdzība par NILL, kurā iesaistītas MI/ENI, ir saistīta ar neatļautu piedalīšanās mantiskos darījumos, proti, Latvijā reģistrēta sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja izsludinātajos iepirkumos uzvarēja ārvalstu uzņēmumi. Sagatavojot fiktīvus konsultāciju līgumus, šie ārvalsts uzņēmumi pārskaitīja NIL gan uz Latvijā, gan uz Kiprā reģistrētu uzņēmumu kontiem.
- 4.5.56. Visos gadījumos, kad celta apsūdzība par NILL, kurā iesaistītas MI/ENI, ir iesaistīts arī banku sektors. Viena no apsūdzībām par izvairīšanos no PVN nomaksas un NILL personu grupā tika iesaistīta arī Valūtas maiņas kapitālsabiedrība.
- 4.5.57. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kurā iesaistītas MI/ENI.¹⁹¹
- 4.5.58. NILL metodes, kuru izmantošana ir konstatēta MI/ENI sektorā, ir: 1) kontu atvēršana, izmantojot viltotus dokumentus, kā arī fiktīvus uzņēmumus, kas reģistrēti uz personām bez noteiktas dzīvesvietas; 2) NIL pārskaitīšana uz citiem kontiem, t.sk. banku kontiem; 3) naudas pārskaitījumi par neregistrētu uzņēmējdarbību.
- 4.5.59. Publiskajā telpā informācija par MI/ENI saistību ar NILL parādās atsevišķos gadījumos.¹⁹² Piemēram, FKTK piemēroja soda naudu MI par NILLTFN prasību neievērošanu, kā arī izteica brīdinājumu par NILLTFN prasību izpildi atbildīgajai personai.
- 4.5.60. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā¹⁹³ ir norādīts, ka MI/ENI NILL draudu līmenis ir augsts. Kā galvenie argumenti minēti tas, ka pieaug MI/ENI izmantošana finanšu līdzekļu pārskaitīšanai un caur MI/ENI pārskaitīto finanšu līdzekļu apmērs. MI/ENI ir pievilcīgas arī noziedzniekiem, t.sk. kriminālām organizācijām, ieskaitot tās, kuras atrodas ārpus ES, jo īpaši tādēļ, ka ir iespējams izmantot priekšapmaksas kartes.
- 4.5.61. Atsevišķām valstīm ir pieredze saistībā ar MI/ENI, jo īpaši priekšapmaksas karšu, izmantošanu saistībā ar nodokļu krāpšanas shēmām, narkotiku tirdzniecību, prostitūciju. Priekšapmaksas karšu izmantošana, ņemot vērā, ka daļai no tām, nav

¹⁸⁸ Tabula Nr.4.9.

¹⁸⁹ Tabula Nr.4.9.

¹⁹⁰ Aptauija Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

¹⁹¹ Tabula Nr.4.9.

¹⁹² Piemēram, http://www.delfi.lv/business/bankas_un_finanses/fktk-piemero-7281-eiro-sodu-maksajumu-iestadei-baltic-payment-solutions.d?id=49880847

¹⁹³ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

noteiktu limitu, ir uzskatāma par galveno MI/ENI NILL draudu. Bieži vien finanšu līdzekļi, kas tiek ieskaitīti priekšapmaksas kartes ir NIL.

- 4.5.62. Pārskata periodā MI/ENI, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence liecina par draudu paaugstināšanos.
- 4.5.63. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, MI/ENI NILL draudu līmenis ir vidējs.
- 4.5.64. Novērtējumā MI/ENI NILL ievainojamība ir novērtēta kā augsta. Ņemot vērā, ka MI/ENI NILL ievainojamība ir augsta, savukārt MI/ENI NILL draudi ir vidēji, tad saskaņā ar Metodoloģiju MI/ENI NILL risks ir vidēji augsts.

Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.65. Lielāki NILL riski var tikt saskatīti ieguldījumu fondu pārvaldē un privātpersonu ieguldījumu portfeļu pārvaldē, it īpaši gadījumos, kad tiek pārvaldīti ārvalstu klientu naudas līdzekļi.
- 4.5.66. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kur iesaistītas IPS.¹⁹⁴
- 4.5.67. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistītas IPS.¹⁹⁵
- 4.5.68. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistītas IPS.¹⁹⁶
- 4.5.69. Publiskajā telpā informācija par IPS saistību ar NILL neparādās.
- 4.5.70. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā¹⁹⁷ ir norādīts, ka IPS NILL draudu līmenis ir vidēji augsts.
- 4.5.71. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka IPS¹⁹⁸ netiek bieži izmantotas NILL. Galvenais arguments, kādēļ IPS netiek bieži izmantotas NILL, ir fakts, ka ir nepieciešamas padziļinātas un ļoti specifiskas zināšanas IPS līdzekļu pārvaldībā.
- 4.5.72. IPS sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par vidēji zemu.
- 4.5.73. Pārskata periodā IPS NILL draudu, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.74. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, IPS NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.75. Novērtējumā IPS NILL ievainojamība ir novērtēta kā augsta. Ņemot vērā, ka IPS NILL ievainojamība ir augsta, savukārt IPS NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju IPS NILL risks ir vidējs.

Vērtspāpīru sektors

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.76. Vērtspāpīru sektora NILL riski ir saistīti ar ārvalstu klientu naudas plūsmām. Ārvalstu klientu riskus paaugstina tādi faktori kā ģeogrāfiskais risks (ārzonu, zemu nodokļu un beznodokļu valstis, PLG rezidence NVS valstīs), juridiskās formas, īpašnieku struktūras riski (sarežģītas uzņēmumu grupu struktūras, čaulas kompāniju izmantošana).
- 4.5.77. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīts Vērtspāpīru sektors.¹⁹⁹

¹⁹⁴ Tabula Nr.4.9.

¹⁹⁵ Tabula Nr.4.9.

¹⁹⁶ Tabula Nr.4.9.

¹⁹⁷ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

¹⁹⁸ EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā atsevišķi netiek nodalīts IPS, bet ir vērtēts Investīciju brokeru un Investīciju banku NILL draudu līmenis.

¹⁹⁹ Tabula Nr.4.9.

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

- 4.5.78. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīts Vērtspapīru sektors.²⁰⁰
- 4.5.79. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīts Vērtspapīru sektors.²⁰¹
- 4.5.80. Publiskajā telpā informācija par Vērtspapīru sektoru saistību ar NILL parādās atsevišķos gadījumos.²⁰² Publiski pieejamā informācija ir saistīta ar Eiropas Centrālās bankas lēmumu anulēt vienas Ārvalstu klientus apkalpojošas bankas licenci, ņemot vērā tā ilgstoši pieļautos pārkāpumus banku darbā, kā arī saistībā ar NIL shēmu, kuras ietvaros Krievijā par rubļiem tika iepirkti vērtspapīri un nekavējoties pārdoti citai ES bankai, palīdzot klientu naudu pārvest uz zemu nodokļu vai beznodokļu valsti vai teritoriju.²⁰³
- 4.5.81. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁰⁴ ir norādīts, ka Vērtspapīru sektorā NILL draudu līmenis ir vidēji augsts.
- 4.5.82. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka Vērtspapīru sektors netiek bieži izmantots NILL. Galvenais arguments, kādēļ Vērtspapīru sektors bieži netiek izmantoti NILL, ir fakts, ka ir nepieciešamas padziļinātas un ļoti specifiskas zināšanas Vērtspapīru sektora līdzekļu pārvaldībā.
- 4.5.83. Vērtspapīru sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā vidēji augsts.
- 4.5.84. Pārskata periodā Vērtspapīru sektora, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence ir nemainīga.
- 4.5.85. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, Vērtspapīru sektora NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.86. Novērtējumā Vērtspapīru sektora NILL ievainojamība ir augsta. Ņemot vērā, ka Vērtspapīru sektora NILL ievainojamība ir augsta, savukārt Vērtspapīru sektora NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju Vērtspapīru sektora NILL risks ir vidējs.

Kapitālsabiedrības, kas saņēmušas Latvijas Bankas licenci ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.87. Valūtas maiņas kapitālsabiedrības NILL var tikt izmantotas, lai samainītu NIL uz lielākas nominālvērtības valūtas banknotēm, lai noslēptu līdzekļu izcelsmi un atvieglotu skaidrās naudas kustību pāri robežai.
- 4.5.88. Pārskata periodā ir ierosināti pieci kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības.²⁰⁵
- 4.5.89. Visos kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistītas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības, predikatīvais NN ir izdarīts Latvijā. Latvijā izdarītie predikatīvie NN: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).
- 4.5.90. Kriminālprocesi par NILL, kuros tiek iesaistītas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības, ir saistīti ar fiktīvu uzņēmējdarbību, izvairīšanos no nodokļu nomaksas, kā arī vienā gadījumā, krāpšanas shēmu (finanšu piramīdu).
- 4.5.91. Pārskata periodā ir celtas piecas apsūdzības par NILL, kurās iesaistītas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības.²⁰⁶ Apsūdzības, galvenokārt, ir saistītas ar izvairīšanos no

²⁰⁰ Tabula Nr.4.9.

²⁰¹ Tabula Nr.4.9.

²⁰² Piemēram, <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/anuleta-trasta-komerbankas-licence.a171992/>

²⁰³ Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumi Nr.276 "Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām". Zaudējuši spēku: 01.01.2018.

²⁰⁴ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁰⁵ Tabula Nr.4.9.

²⁰⁶ Tabula Nr.4.9.

nodokļu nomaksas, krāpšanu, t.sk. arī PVN shēmu, viltotu dokumentu sastādīšanu un fiktīvu uzņēmumu izveidošanu.²⁰⁷

- 4.5.92. Papildus norādāms, ka vēl viena apsūdzība ir celta par izvairīšanos no nodokļu nomaksas, bet šajā gadījumā tika iesaistīta banka, kas ir reģistrēta Igaunijā, kā arī Igaunijā reģistrēts valūtas maiņas punkts. Proti, nodokļos nenomaksāto naudu pārskaita uz fiktīvo uzņēmumu kontiem Igaunijā. No Igaunijas bankas kontiem to pārskaitīja uz valūtas maiņas punktu Igaunijā, no kura to skaidrā naudā izņēma citā valūtā.
- 4.5.93. Četros gadījumos, kad celtas apsūdzības par NILL, kurās iesaistītas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības, ir iesaistīts arī banku sektors. Vienā no apsūdzībām par NILL, kur kā predikatīvais NN ir izdarīta izvairīšanās no PVN nomaksas, ir iesaistītas arī personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību.
- 4.5.94. Visās apsūdzībās par NILL, kurā iesaistītas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības, predikatīvais NN ir izdarīts Latvijā. Latvijā izdarītie predikatīvie NN: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).
- 4.5.95. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta Valūtas maiņas kapitālsabiedrības sektorā, ir fiktīvu uzņēmumu izmantošana, kuri pēc naudas pārskaitījuma, tos saņēma skaidrā naudā.
- 4.5.96. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistītas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības.²⁰⁸
- 4.5.97. Publiskajā telpā informācija par Valūtas maiņas kapitālsabiedrību saistību ar NILL neparādās.
- 4.5.98. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka Valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILL draudu līmenis ir vidēji augsts. Kā galvenie argumenti ir minēti, ka noziedzniekiem Valūtas maiņas kapitālsabiedrības ir salīdzinoši brīvi pieejamas, kā arī nav nepieciešamas speciālas zināšanas, kā arī tas, ka ļoti īsā periodā var legalizēt NIL liels apmērā. Turklāt noziedznieki vairums gadījumos NILL izmanto tieši tos Valūtas maiņas kapitālsabiedrību punktus, kuri atrodas lidostās beznodokļa zonā (*tax free*).²⁰⁹
- 4.5.99. Valūtas maiņas kapitālsabiedrību sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zems.
- 4.5.100. Pārskata periodā Valūtas maiņas kapitālsabiedrību, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence samazinās.
- 4.5.101. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, Valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.102. Novērtējumā Valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILL ievainojamība ir vidēja. Ņemot vērā, ka Valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILL ievainojamība ir vidēja, savukārt Valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju Valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILL risks ir vidējs.

Nebanku kreditētāji

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.103. PTAC norāda, ka lielākais NILL drauds saistībā ar nebanku kreditētājiem, ir saistīts ar nebanku kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju iemaksātā pamatkapitāla uzņēmuma dibināšanai izcelsmi.
- 4.5.104. Pārskata periodā ir ierosināts viens kriminālprocesā par NILL, kurā ir iesaistīti nebanku kreditētāji.²¹⁰ Minētajā kriminālprocesā par NILL, kur iesaistīts nebanku kreditētājs, predikatīvais NN ir izdarīts Latvijā.
- 4.5.105. Kriminālprocess par NILL, kurā ir iesaistīts nebanku kreditētājs ir saistīts ar krāpšanu. Proti, tika izkrāpti finanšu līdzekļi no nebanku kreditētāja, pēc kredīta

²⁰⁷ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

²⁰⁸ Tabula Nr.4.9.

²⁰⁹ EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojuma 58.lpp.

²¹⁰ Tabula Nr.4.9.

noformēšanas un NIL pārskaitīšanas citai personai, tika aizvērts bankas konts, uz kuru tika pārskaitīti NIL.

- 4.5.106. Vienlaikus norādāms, ka citā gadījumā, kurā bija iesaistīts tikai banku sektors, fiziskā persona, piedāvājot iegūt peļņu, piekļuva trešo personu bankas kontiem, noformēja ātros kredītus un saņēma naudas līdzekļus.
- 4.5.107. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti nebanku kreditētāji.²¹¹
- 4.5.108. Pārskata periodā ir divi notiesājoši spriedumi par NILL, kurā iesaistīti nebanku kreditētāji.²¹² Visos gadījumos personu veiktais NN ir saistīts ar krāpšanu, iegūstot citu personu datus, nolūkā iegūt NIL. Visos notiesājošos spriedumos par NILL, kuros iesaistīti nebanku kreditētāji, ir iesaistīts arī banku sektors.

Ātro kredītu portāla lieta

2013.gadā ir stājies spēkā spriedums par NILL, izmantojot nelegālu nebanku kreditētāju pakalpojumu sniedzēju. Interneta portālos tika ievietoti sludinājumi, kas saturēja apzināti nepatiesas ziņas par to, ka neesošs uzņēmums personām izsniedz aizdevumus, kā arī tika norādīta mājas lapas adrese.

Mājas lapā bija ievietota pieteikuma formu aizdevumam, kas bija jāaizpilda potenciālajiem kredītņēmējiem un kurā bija jānorāda vārds, uzvārds, personas kods, dzīvesvieta, kontakttālrunis, tālruņa operators, e-pastā adrese, nepieciešamā aizdevuma apmērs un termiņš, kā arī norādītajā kontā bija jāieskaita drošības nauda - 10% no aizņēmuma summas.

Pēc minētās drošības naudas saņemšanas notiesātie to neatmaksāja, kā arī neizsniedza mājaslapā norādīto kredītu.

- 4.5.109. Notiesājošos spriedumos par NILL, kurā iesaistīti nebanku kreditētāji, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 3) KL 193.¹ pants (datu, programmatūras un iekārtu iegūšana, izgatavošana, izplatīšana, izmantošana un glabāšana nelikumīgām darbībām ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem); 4) KL 241.pants (patvaļīga piekļūšana automatizētai datu apstrādes sistēmai).
- 4.5.110. Pārskata periodā ir notiesātas piecas personas par NILL, kur iesaistīti nebanku kreditētāji.
- 4.5.111. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta nebanku kreditētāju sektorā, ir aizdevums, ko noziedznieks saņem, izmantojot citu personu datus.
- 4.5.112. Publiskajā telpā informācija par nebanku kreditētāju saistību ar NILL parādās atsevišķos gadījumos.²¹³
- 4.5.113. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²¹⁴ ir norādīts, ka nebanku kreditēšana sektora NILL draudi nav uzskatāmi par īpaši nozīmīgiem, tādēļ tie nav vērtēti.
- 4.5.114. Nebanku kreditētāju sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.115. Pārskata periodā nebanku kreditētāju NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā ir nemainīga.
- 4.5.116. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, nebanku kreditētāju NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.117. Novērtējumā nebanku kreditētāju NILL ievainojamība ir vidēja. Ņemot vērā, ka nebanku kreditētāju NILL ievainojamība ir vidēja, savukārt NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju nebanku kreditētāju, NILL risks ir vidējs.

²¹¹ Tabula Nr.4.9.

²¹² Tabula Nr.4.9.

²¹³ Piemēram, http://www.tvnet.lv/financenet/finansu_zinas/454153-naudas_atmazgataju_zelta_dzislis_atrie_kreditu;

²¹⁴ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

VAS "Latvijas Pasts"

NILL riska līmenis – VIDĒJI ZEMS

- 4.5.118. LP maksājuma pakalpojumu apgrozījuma apjoms ir mazs un starptautisko maksājumu biežums arī ir zems. LP NILL draud ir saistīti ar augstu skaidras naudas darījumu skaitu,²¹⁵ pieļaujot iespēju klientiem sadalīt darījumu vairākās daļās un veikt šos darījumus vairākās LP nodaļās ļoti īsā laikā, nepārsniedzot NILLTFNL noteikto identifikācijas sliekšni (15 tūkst. EUR).
- 4.5.119. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīts LP.²¹⁶
- 4.5.120. Pārskata periodā ir celta viena apsūdzība par NILL, kurā iesaistīts LP.²¹⁷ Apsūdzība par NILL, kurā iesaistīts LP, ir saistīta ar NN nodokļu jomā. Šajā lietā predikatīvais NN ir izdarīts Latvijā, un tas ir NN pēc KL 218.panta (izvairīšanās no nodokļu un tam pielīdzināto maksājumu nomaksas).

Nodokļu krāpšanas lieta

2013.gadā ir celta apsūdzība par izvairīšanos no nodokļu nomaksas lielā apmērā pret ONG.

ONP izveidoja vairākus fiktīvus uzņēmumus, noformēja dokumentus par faktiski nenotikušiem darījumiem, kā arī organizēta finanšu plūsma par faktiski nenotikušiem darījumiem, lai faktiski strādājošiem uzņēmumiem būtu tiesības atskaitīt kā priekšnodokli to PVN daļu, kas bija iemaksājam valsts budžetā.

Cita starpā, lai veiktu NN, tika atvērti vairāki norēķinu konti, t.sk. LP, ar mērķi radīt mākslīgu naudas plūsmu un slēpt naudas pārskaitīšanas patiesos iemeslus, finanšu līdzekļu patieso piederību un fiktīvo darījumu rezultātā iegūtā labuma patieso guvēju.

- 4.5.121. Celtajā apsūdzībā par NILL, kurā iesaistīts LP, ir iesaistītas arī Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas un Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas. Konkrētajā lietā predikatīvais NN tika izdarīts Latvijā, proti, KL 218.pantā (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas) minētais NN.
- 4.5.122. Pārskata periodā nav notiesājoši spriedumu par NILL, kuros iesaistīts LP.²¹⁸
- 4.5.123. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta LP sektorā, ir naudas pārskaitījumi no fiktīviem uzņēmumiem uz reāli strādājošiem uzņēmumiem.
- 4.5.124. Publiskajā telpā informācija par LP iesaisti NILL neparādās.
- 4.5.125. EK Pārncionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²¹⁹ LP NILL draudu līmenis nav vērtēts.
- 4.5.126. LP sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.127. Pārskata periodā LP NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā ir nemainīga.
- 4.5.128. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, LP NILL draudu līmenis ir zems.
- 4.5.129. Novērtējumā LP NILL ievainojamība ir vidēji zema. Ņemot vērā, ka LP NILL ievainojamība ir vidēji zema, savukārt NILL draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju LP NILL risks ir vidēji zems.

²¹⁵ Aptauja Nr.19.

²¹⁶ Tabula Nr.4.9.

²¹⁷ Tabula Nr.4.9.

²¹⁸ Tabula Nr.4.9.

²¹⁹ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji

NILL riska līmenis – VIDĒJI ZEMS

- 4.5.130. Galvenie NILL draudi nozarei ir aprakstīti Novērtējuma papildinājuma 7.16. 7.punktā.
- 4.5.131. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīti parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji.²²⁰
- 4.5.132. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji.²²¹
- 4.5.133. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīti parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji.²²²
- 4.5.134. Publiskajā telpā informācija par parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju saistību ar NILL neparādās.
- 4.5.135. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²²³ parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji nav vērtēti.
- 4.5.136. Parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.137. Pārskata periodā parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.138. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju NILL draudu līmenis ir zems.
- 4.5.139. Novērtējumā Licencētu parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju NILL ievainojamība ir vidēji zema. Ņemot vērā, ka Licencētu parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju NILL ievainojamība ir vidēji zema, savukārt NILL draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju NILL risks ir vidēji zems.

Dzīvības apdrošināšanas sektors

NILL riska līmenis – VIDĒJI ZEMS

- 4.5.140. TAI sniegtā informācija nenorāda uz to, ka dzīvības apdrošināšanas sektoram piemistu augsti NILL riski.²²⁴
- 4.5.141. Pārskata periodā ir ierosināts viens kriminālprocess par NILL, kurā ir iesaistīts dzīvības apdrošināšanas sektors.²²⁵
- 4.5.142. Kriminālprocess par NILL, kurā iesaistīts dzīvības apdrošināšanas sektors, bija saistīts ar ārvalsts tiesībsargājošo iestāžu darbinieka veiktu koruptīvu darbību, kuras rezultātā iegūtie NIL tika ieguldīti dzīvības apdrošināšanā ar piesaisti finanšu instrumentiem.
- 4.5.143. Kriminālprocess par NILL, kurā iesaistīts dzīvības apdrošināšanas sektors, predikatīvais NN ir izdarīts ārvalstīs.
- 4.5.144. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurā būtu iesaistīts dzīvības apdrošināšanas sektors.²²⁶

²²⁰ Tabula Nr.4.9.

²²¹ Tabula Nr.4.9.

²²² Tabula Nr.4.9.

²²³ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²²⁴ IEM sniegtā informācija.

²²⁵ Tabula Nr.4.9.

²²⁶ Tabula Nr.4.9.

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

- 4.5.145. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kurā iesaistīts dzīvības apdrošināšanas sektors.²²⁷
- 4.5.146. Publiskajā telpā informācija par dzīvības apdrošināšanas sektora iesaisti NILL neparādās.
- 4.5.147. EK Pārnacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²²⁸ ir norādīts, ka dzīvības apdrošināšanas sektora NILL draudu līmenis ir vidējs.
- 4.5.148. EK Pārnacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka dzīvības apdrošināšanas sektors²²⁹ netiek bieži izmantots NILL. Galvenais arguments, kādēļ dzīvības apdrošināšanas sektors netiek bieži izmantots NILL, ir fakts, ka noziedzniekiem ir nepieciešamas padziļinātas un ļoti specifiskas zināšanas dzīvības apdrošināšanas sektora līdzekļu pārvaldībā, piemēram: 1) zināšanas par bankas kontiem, kuros ir ietverta apdrošināšanas polise; 2) vairāku bankas kontu atvēršana un uzturēšana zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs vai teritorijās.²³⁰
- 4.5.149. Dzīvības apdrošināšanas sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.
- 4.5.150. Pārskata periodā dzīvības apdrošināšanas sektora NILL draudu, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.151. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, dzīvības apdrošināšanas sektora NILL draudu līmenis ir zems.
- 4.5.152. Novērtējumā dzīvības apdrošināšanas sektora NILL ievainojamība ir novērtēta kā vidēji zema. Ņemot vērā, ka dzīvības apdrošināšanas sektora NILL ievainojamība ir vidēji zema, savukārt dzīvības apdrošināšanas sektora NILL draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju dzīvības apdrošināšanas sektora NILL risks ir vidēji zems.

Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki

NILL riska līmenis – ZEMS

- 4.5.153. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros ir iesaistīts AIFP.²³¹
- 4.5.154. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kuros iesaistīti AIFP.²³²
- 4.5.155. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīti AIFP.²³³
- 4.5.156. Publiskajā telpā informācija par AIFP iesaisti NILL neparādās.
- 4.5.157. EK Pārnacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²³⁴ AIFP NILL draudu līmenis nav vērtēts.
- 4.5.158. AIFP sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.159. Pārskata periodā AIFP NILL draudu, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.160. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, AIFP NILL draudu līmenis ir zems.
- 4.5.161. Novērtējumā AIFP NILL ievainojamība ir novērtēta kā zema. Ņemot vērā, ka AIFP NILL ievainojamība un draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju AIFP NILL risks ir zems.

²²⁷ Tabula Nr.4.9.

²²⁸ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²²⁹ EK Pārnacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā atsevišķi netiek nodalīts IPS, bet ir vērtēts Investīciju brokeru un Investīciju banku NILL draudu līmenis.

²³⁰ Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumi Nr.276 "Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām". Zaudējuši spēku: 01.01.2018.

²³¹ Tabula Nr.4.9.

²³² Tabula Nr.4.9.

²³³ Tabula Nr.4.9.

²³⁴ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

Privātie pensiju fondi

NILL riska līmenis – ZEMS

- 4.5.162. PPF uzkrātais kapitāls uz 2016.gada beigām bija 381 milj. EUR.²³⁵ PPF sektora izmērs ir neliels.
- 4.5.163. PPF apkalpo ļoti zema riska klientus. FKTK nav konstatējusi gadījumus, kad PPF būtu izmantoti NILL mērķim vai, lai izvairītos no nodokļu nomaksas. Nav identificētas arī citas pazīmes, kas liecinātu, ka PPF būtu ērti izmantot NILL.
- 4.5.164. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīti PPF.²³⁶
- 4.5.165. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti PPF.²³⁷
- 4.5.166. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīti PPF.²³⁸
- 4.5.167. Publiskajā telpā informācija par PPF iesaisti NILL neparādās.
- 4.5.168. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²³⁹ PPF NILL draudu līmenis nav vērtēts.
- 4.5.169. PPF sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.170. Pārskata periodā PPF NILL draudu, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.171. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, PPF NILL draudu līmenis ir zems.
- 4.5.172. Novērtējumā PPF NILL ievainojamība ir novērtēta kā zema. Ņemot vērā, ka PPF NILL ievainojamība un NILL draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju PPF NILL risks ir zems.

Krājaizdevu sabiedrības

NILL riska līmenis – ZEMS

- 4.5.173. KAS sektora izmērs ir neliels.
- 4.5.174. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistītas KAS.²⁴⁰
- 4.5.175. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistītas KAS.²⁴¹
- 4.5.176. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistītas KAS.²⁴²
- 4.5.177. Publiskajā telpā informācija par KAS iesaisti NILL neparādās.
- 4.5.178. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁴³ KAS NILL draudu līmenis nav vērtēts.
- 4.5.179. KAS sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.180. Pārskata periodā KAS NILL draudu, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.181. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, KAS NILL draudu līmenis ir zems.

²³⁵ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

²³⁶ Tabula Nr.4.9.

²³⁷ Tabula Nr.4.9.

²³⁸ Tabula Nr.4.9.

²³⁹ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁴⁰ Tabula Nr.4.9.

²⁴¹ Tabula Nr.4.9.

²⁴² Tabula Nr.4.9.

²⁴³ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

- 4.5.182. Novērtējumā KAS NILL ievainojamība ir novērtēta kā zema. Ņemot vērā, ka KAS NILL ievainojamība un draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju KAS NILL risks ir zems.

AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"

NILL riska līmenis – ZEMS

- 4.5.183. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīts Altum.²⁴⁴
- 4.5.184. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīts Altum.²⁴⁵
- 4.5.185. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīts Altum.²⁴⁶
- 4.5.186. Publiskajā telpā informācija par Altum iesaisti NILL neparādās.
- 4.5.187. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁴⁷ Altum NILL draudu līmenis nav vērtēts.
- 4.5.188. Altum sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.189. Pārskata periodā Altum NILL draudu, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.190. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, Altum NILL draudu līmenis ir zems.
- 4.5.191. Novērtējumā Altum NILL ievainojamība ir zema. Ņemot vērā, ka Altum NILL ievainojamība un draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju Altum NILL risks ir zems.

Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus

NILL riska līmenis – ZEMS

- 4.5.192. Personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, sektora izmērs ir neliels.
- 4.5.193. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistītas personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus.²⁴⁸
- 4.5.194. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistītas personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus.²⁴⁹
- 4.5.195. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistītas personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus.²⁵⁰
- 4.5.196. Publiskajā telpā informācija par personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, saistību ar NILL neparādās.
- 4.5.197. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁵¹ personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, NILL draudu līmenis nav vērtēts.
- 4.5.198. Personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, sektora izmērs un daļa ekonomikā ir vērtējama kā zema.
- 4.5.199. Pārskata periodā personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā ir nemainīga.
- 4.5.200. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, NILL draudu līmenis ir zems.

²⁴⁴ Tabula Nr.4.9.

²⁴⁵ Tabula Nr.4.9.

²⁴⁶ Tabula Nr.4.9.

²⁴⁷ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁴⁸ Tabula Nr.4.9.

²⁴⁹ Tabula Nr.4.9.

²⁵⁰ Tabula Nr.4.9.

²⁵¹ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

- 4.5.201. Novērtējumā personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, NILL ievainojamība ir zema. Ņemot vērā, ka personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, NILL ievainojamība un draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, NILL risks ir zems.

Izložu un azartspēļu organizētāji

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.202. Pārskata periodā ir ierosināti divi kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistīti izložu un azartspēļu organizētāji.²⁵²
- 4.5.203. Kriminālprocesi par NILL, kurā iesaistīti izložu un azartspēļu organizētāji, predikatīvais NN ir KL 179.pants (piesavināšanās).
- 4.5.204. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti izložu un azartspēļu organizētāji.²⁵³
- 4.5.205. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīti izložu un azartspēļu organizētāji.²⁵⁴
- 4.5.206. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta izložu un azartspēļu organizētāju sektorā ir NIL iemaksāšana izložu un/vai azartspēļu organizētāju kontā kā maksājums par dalību, bet pēc tam noziedznieks to saņem laimestu veidā atpakaļ.
- 4.5.207. Publiskajā telpā informācija par izložu un azartspēļu organizētāju saistību ar NILL parādās atsevišķos gadījumos.²⁵⁵ Piemēram, VID MP darbinieks savā deklarācijā bija uzrādījis azartspēļu laimestus vairāku desmitu tūkstošu eiro apmērā, kopumā 52 200 EUR. Pamatojoties uz minēto informāciju, ir ierosināts kriminālprocess, t.sk. par NILL.
- 4.5.208. EK Pārnacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁵⁶ izložu un azartspēļu organizētāju NILL draudu līmenis ir novērtēts kā vidēji augsts.
- 4.5.209. EK Pārnacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka izložu un azartspēļu sektors²⁵⁷ tiek izmantoti NILL. Minētajā ziņojumā, kā galvenie argumenti tiek minēti, ka NILL risks pastāv attiecībā uz azartspēļu un izložu organizētājiem pašiem, proti, personām, kuras sniedz šo pakalpojumu. Noziedzniekiem var nepastarpināti piederēt, vai tie var ietekmēt izložu un azartspēļu iestādes darbību. Izložu un azartspēļu pakalpojumi ir viegli pieejami.
- 4.5.210. Izložu un azartspēļu organizētāju sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.²⁵⁸
- 4.5.211. Pārskata periodā izložu un azartspēļu organizētāju, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.212. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, izložu un azartspēļu organizētāju NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.213. Novērtējumā izložu un azartspēļu organizētāju NILL ievainojamība ir novērtēta kā vidēji augsta. Ņemot vērā, ka izložu un azartspēļu organizētāju NILL ievainojamība ir vidēji augsta, savukārt NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju izložu un azartspēļu organizētāju NILL risks ir vidējs.

²⁵² Tabula Nr.4.10.

²⁵³ Tabula Nr.4.10.

²⁵⁴ Tabula Nr.4.10.

²⁵⁵ Piemēram, <http://www.delfi.lv/news/national/politics/laimestus-deklarejusais-muitas-uzraugs-vinokurovs-atstadinats-no-amata.d?id=50042965>

²⁵⁶ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁵⁷ EK Pārnacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā atsevišķi netiek nodalīts IPS, bet ir vērtēts Investīciju brokeru un Investīciju banku NILL draudu līmenis.

²⁵⁸ Aptauija Nr.54.

Nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.214. Nekustamā īpašuma iegāde ir iecienīta metode noziedznieku vidū ar mērķi slēpt NIL, izmantojot juridiskas personas un vienošanās. Tas nozīmē, ka nekustamais īpašums var tikt iegādāts, izmantojot juridisku personu, kurā darbojas noziedznieki vai to sabiedrotie, ar mērķi apgrūtināt NIL identificēšanu vai slēpt NIL izcelsmi. Praksē pastāv gadījumi, kad nekustamā īpašuma aģentūru darbinieki veicina NILL, veicot nekustamā īpašuma iegādi.²⁵⁹
- 4.5.215. Pārskata periodā ir ierosināti pieci kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistīti nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki.²⁶⁰
- 4.5.216. Kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistīti nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki, predikatīvais NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 179.pants (piesavināšanās); 3) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).
- 4.5.217. Kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistīti nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki, NILL notiek, piemēram, veicot ieguldījumu nekustamā īpašuma iegāde, izmantojot banku sektoru, bet neizmantojot nekustamo īpašumu darījumu aģentus un starpniekus.
- 4.5.218. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki.²⁶¹
- 4.5.219. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīti nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki.²⁶²
- 4.5.220. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta nekustamo īpašumu darījumu aģentu vai starpnieku sektorā, ir ar NIL iegādāties nekustamo īpašumu vai citā veidā NIL ieguldīt nekustamajā īpašumā.
- 4.5.221. Publiskajā telpā informācija par nekustamo īpašumu darījumu aģentu vai starpnieku saistību ar NILL parādās atsevišķos gadījumos.
- 4.5.222. EK Pār NACIONĀLĀ NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁶³ NILL draudi, ar kuriem saskarās nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki tika novērtēti kā augsti.
- 4.5.223. EK Pār NACIONĀLĀ NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka ONG atkal arvien biežāk sāk izmantot nekustamo īpašumu darījumu aģentus vai starpniekus, lai legalizētu NIL. Lai legalizētu NIL caur Nekustamo īpašumu darījumu aģentiem vai starpniekiem, tiek iesaistīti arī citi sektori, piemēram, juridisko pakalpojumu sniedzēji.
- 4.5.224. Nekustamo īpašumu darījumu aģentu vai starpnieku sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.²⁶⁴
- 4.5.225. Pārskata periodā nekustamo īpašumu darījumu aģentu vai starpnieku NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā ir nemainīga.
- 4.5.226. Saskaņā ar Metodoloģiju un VID sniegto informāciju nekustamo īpašumu darījumu aģentu vai starpnieku NILL draudu līmenis ir vidējs. VID ieskatā nekustams īpašums un tā iegāde tiek izmantota, lai legalizētu NIL. Minēto faktu apliecina arī TAI sniegtā informācija.²⁶⁵
- 4.5.227. Novērtējumā nekustamo īpašumu darījumu aģentu vai starpnieku NILL ievainojamība ir vidēja. Ņemot vērā, ka nekustamo īpašumu darījumu aģentu vai starpnieku NILL ievainojamība un NILL draudi ir vidēji, tad saskaņā ar Metodoloģiju nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki NILL risks ir vidējs.

²⁵⁹ Aptauja Nr.22.

²⁶⁰ Tabula Nr.4.10.

²⁶¹ Tabula Nr.4.10.

²⁶² Tabula Nr.4.10.

²⁶³ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁶⁴ Aptauja Nr.22

²⁶⁵ Aptauja Nr.6., Nr.60., Nr.61., Nr.62.

Zvērināti advokāti

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.228. Daļa no advokātu sniegtajiem pakalpojumiem ir pievilcīgi noziedzniekiem, kas vēlas slēpt NIL izcelsmi. Pastāv risks, ka zvērināti advokāti var tikt neapzināti iesaistīti/izmatoti NILL, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā, juridisku struktūru izveidē, kas ļauj slēpt NIL un PLG. Latvijā ir pirmās tiesu instances notiesājošs spriedums krimināllietā pret zvērinātu advokātu par NILL, kurš nav stājies spēkā, jo ir pārsūdzēts.
- 4.5.229. Galvenie šī sektora NILL draudi:
- a) negodprātīgie profesijas pārstāvji sekmē NILL;
 - b) noziedznieki izmanto zvērinātus advokātus un citus juridiskās profesijas pārstāvjus, lai iegūtu īpašumu un nodrošinātu tā izmantošanu par noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem.
- 4.5.230. Nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīti zvērināti advokāti.²⁶⁶
- 4.5.231. Pārskata periodā ir celta viena apsūdzība par NILL, kurā iesaistīti zvērināti advokāti.²⁶⁷
- 4.5.232. Celtā apsūdzība par NILL, kurā iesaistīti zvērināti advokāti ir saistīta ar izspiešanu. Proti, amatpersona Latvijā izspiešanas ceļā ieguva dalību ārvalstu uzņēmumos. Ārvalstu uzņēmumu izmaksātās dividendes tika pārskaitītas uz citiem noziedzniekā (amatpersonas) kontrolētiem ārvalstu uzņēmumiem, ar mērķi slēpt PLG.
- 4.5.233. Predikatīvais NN tika izdarīts Latvijā. Minētajā lietā predikatīvais NN ir Latvijas Kriminālkodeksa²⁶⁸ 164.pantā minētais noziegums (kukuļošana).
- 4.5.234. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīti zvērināti advokāti, un kuri būtu stājušies spēkā.²⁶⁹
- 4.5.235. Pārskata periodā ir viens notiesājošs spriedums, kurā ir iesaistīts zvērināts advokāts, bet kurš nav stājies spēkā, t.s. "Digitālgeitas" lieta" (sk. 8.3.24.punkts).
- 4.5.236. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta zvērinātu advokātu sektorā, ir juridisku konsultāciju sniegšana, ar mērķi legalizēt NIL.
- 4.5.237. Publiskajā telpā informācija par zvērinātiem advokātiem parādās atsevišķos gadījumos,²⁷⁰ piemēram, par "Digitālgeitas" lietu.
- 4.5.238. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁷¹ zvērinātu advokātu NILL draudu līmenis ir novērtēts kā augsts.
- 4.5.239. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka zvērināti advokāti darbojas kā starpnieki, nodrošinot iespēju veikt noteiktas darbības (*gate-keeper*). Proti, piedalās nekustamā īpašuma iegādē, juridisku veidojumu izveidē, kā arī konsultāciju sniegšana noteiktās tiesvedībās.
- 4.5.240. Zvērinātu advokātu sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.²⁷²
- 4.5.241. Pārskata periodā zvērinātu advokātu NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā ir nemainīga.
- 4.5.242. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, zvērinātu advokātu NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.243. Novērtējumā zvērinātu advokātu NILL ievainojamība ir vidēja. Ņemot vērā, ka zvērinātu advokātu NILL ievainojamība ir vidēja, savukārt NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju zvērinātu advokātu NILL risks ir vidējs.

²⁶⁶ Tabula Nr.4.10.

²⁶⁷ Tabula Nr.4.10.

²⁶⁸ Zaudējis spēku.

²⁶⁹ Tabula Nr.4.10.

²⁷⁰ Piemēram, <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/spriedums-digitalgeita-septini-cietumsodi-sesi-naudas-sodi-un-pieci-attaisnotie.a129664/>

²⁷¹ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁷² Aptauga Nr.44.

Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.244. Nodokļu konsultācijas bieži vien tiek sniegtas vispārīgā veidā, nekonkretizējot faktiskos lietas apstākļus, iesaistītos uzņēmumus, pakalpojumu/produktu apjomu. Tas apgrūtina iespēju noteikt, vai attiecīgās konsultācijas netiek izmantotas, lai izvairītos no nodokļu nomaksas.²⁷³ Ņemot vērā šo nozaru profesionāļu padziļinātās zināšanas normatīvajos aktos un ekonomikā, pastāv risks, ka tie tiks izmantoti NILL, tai skaitā neapzināti.
- 4.5.245. Noziedznieki var izmantot sektora pārstāvjus, lai noslēptu NIL izcelsmi un/vai leģitīmetu aktīvus dažādos veidos, piemēram, izveidojot uzņēmumus un ārzonas uzņēmumu struktūras, sniedzot fiktīvus līgumus un citus darījumu dokumentus, sagatavotu vai revidētu uzņēmumu gada pārskatus.
- 4.5.246. Pārskata periodā ir ierosināti pieci kriminālprocesi par NILL, kuros ir iesaistīti nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatvedības un juridisko pakalpojumu sniedzēji.²⁷⁴
- 4.5.247. Kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistīti nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatvedības un juridisko pakalpojumu sniedzēji, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 165.pants (sutenerisms); 3) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un citu tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 4) KL 219.pants (izvairīšanās no deklarācijas iesniegšanas); 5) KL 275.pants (dokumentu zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana). Predikatīvie NN divos gadījumos ir izdarīti ārvalstīs, savukārt trīs – Latvijā.
- 4.5.248. Papildus norādāms, ka divos kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistīti nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatvedības un juridisko pakalpojumu sniedzēji, tika izmantoti nekustamie īpašumi.
- 4.5.249. Kriminālprocesi par NILL, kurā iesaisti nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatvedības un juridisko pakalpojumu sniedzēji, ir saistīti ar sutenerismu²⁷⁵, krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu nomaksas, t.sk. izvairīšanās no nodokļu nomaksas Lietuvā.
- 4.5.250. Vienā no kriminālprocešiem par NILL, kurā iesaisti nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatvedības un juridisko pakalpojumu sniedzēji, tika sniegtas konsultācijas grāmatvedības datu sagrozīšanai, ar mērķi izvairīties no nodokļu nomaksas.

2015.gada VID FP ir uzsācis kriminālprocesu pret ONG, kura izveidojot savstarpēji saistītu uzņēmumu darījumu ķēdes, laika periodā no 2014.gada līdz 2015.gadam izvairījās no nodokļu nomaksas un legalizēja NIL lielā apmērā. Kriminālprocesa izmeklēšanas gaitā tika noskaidrots, ka NILL shēmā tika iesaistīti aptuveni 15 reāli strādājoši uzņēmumi un vairāk nekā 35 uzņēmumi ar fiktīvu uzņēmuma pazīmēm.

Noziedzīgais grupējums organizēja fiktīvu uzņēmumu darījumu ķēdes ar nolūku izvairīties no nodokļu nomaksas un legalizēt noziedzīgā ceļā iegūtus finanšu līdzekļus. Minētais grupējums pārstāvēja dažādus darbības sektorus un nozares - mežrūpniecību, kokapstrādi, būvniecību, celtniecību, karjeru izstrādi un drošības sistēmu pakalpojumu sniegšanu. Noziedzīgo darbību īstenošanai tika nodibināts kāds uzņēmums, kura pamatdarbība bija grāmatvedības pakalpojumu sniegšana. Minētais uzņēmums nodrošināja grāmatvedības pakalpojumus visiem shēmā iesaistītajiem uzņēmumiem un tā aizsegā tika pastrādāts minētais noziedzīgais nodarījums.

Noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai tika izmantoti dažādu uzņēmumu dokumenti, zīmogi, juridisko personu banku konti, personu dati, kā arī tika savstarpēji noslēgti dažādi fiktīvi līgumi.

²⁷³ Aptauija Nr.22

²⁷⁴ Tabula Nr.4.10.

²⁷⁵ KL 165.pants.

- 4.5.251. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti nodokļu konsultanti, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēji.²⁷⁶
- 4.5.252. Pārskata periodā ir viens notiesājošs spriedums par NILL, kurā iesaistīti nodokļu konsultanti, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēji, un ir notiesāta viena persona.²⁷⁷
- 4.5.253. Notiesājošā spriedumā par NILL, kurā iesaistīti nodokļu konsultanti, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēji, predikatīvais NN ir KL 191.pants (neatļautas darbības ar muižošanai pakļautām precēm un citām vērtībām).
- 4.5.254. Spriedums par NILL, kurā iesaistīti nodokļu konsultanti, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēji, ir saistīts ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Proti, grāmatvedības palpojumu sniedzējs nodrošināja dokumentu sagrozišanu, sastādīja darījuma dokumentus par it kā notikušiem darījumiem, lai fiktīvos darījumus varētu atspoguļot grāmatvedībā un iekļaut PVN deklarācijās.
- 4.5.255. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju sektorā, ir dokumentu sagatavošana, ar mērķi iegādāties nekustamo īpašumu par NIL.
- 4.5.256. Publiskajā telpā informācija par nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju saistību ar NILL parādās atsevišķos gadījumos.²⁷⁸ Piemēram, VID FP 2015.gadā ir ierosinājusī kriminālprocesu par NILL un par NN nodokļu jomā. Noziedzīgais grupējums, izveidojot savstarpēji saistītu uzņēmumu darījumu ķēdes, laika periodā no 2014.gada līdz 2015.gadam izvairījās no nodokļu nomaksas un legalizēja noziedzīgi iegūtus līdzekļus lielā apmērā. Minētais grupējums pārstāvēja dažādus darbības sektorus un nozares - mežrūpniecību, kokapstrādi, būvniecību, celtniecību, karjeru izstrādi un drošības sistēmu palpojumu sniegšanu. Noziedzīgo darbību īstenošanai tika nodibināts kāds uzņēmums, kura pamatdarbība bija grāmatvedības palpojumu sniegšana. Minētais uzņēmums nodrošināja grāmatvedības palpojumus visiem shēmā iesaistītajiem uzņēmumiem.
- 4.5.257. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁷⁹ nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju NILL draudu līmenis ir novērtēts kā augsts.
- 4.5.258. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka nodokļu konsultanti, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēji, galvenokārt, iesaistās tādās NILL darbības, kuras ir saistītas ar konsultāciju sniegšanu par nekustamā īpašuma iegādi, fiktīvu uzņēmumu vai citu juridisku veidojumu izveidošanu, palīdzot atsevišķās tiesvedībās. Turklāt ir norādīts, ka juridisko palpojumu sniedzēji tiek iesaistīti NILL shēmās.
- 4.5.259. Nodokļu konsultanti, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.²⁸⁰
- 4.5.260. Pārskata periodā nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence kopumā samazinās.
- 4.5.261. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.262. Novērtējumā nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju NILL ievainojamība ir vidēji augsta. Ņemot vērā, ka nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju NILL ievainojamība ir vidēji augsta, savukārt NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju nodokļu konsultantu, ārpalpojuma grāmatvedības un juridisko palpojumu sniedzēju NILL risks ir vidējs.
- 4.5.263. Novērtējuma papildinājuma izstrādes laikā VID norādīja, ka nākamajā sektorālajā NILLTF risku novērtējumā papildus ir nepieciešams izvērtēt personas, kas sniedz

²⁷⁶ Tabula Nr.4.10.

²⁷⁷ Tabula Nr.4.10.

²⁷⁸ Piemēram; <https://www.vid.gov.lv/lv/vid-finansu-policijas-parvalde-partrauc-noziedziga-grupejuma-darbibu-piecas-personas-ari>

²⁷⁹ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁸⁰ Aptauija Nr.22.

pakalpojumus, kas ir saistīti ar juridisko veidojumu dibināšanu. Kā norāda VID, tad personas, kas sniedz pakalpojumus, kas ir saistīti ar juridisko veidojumu dibināšanu, Latvijā bieži tiek izmantotas NILL, jo šādiem pakalpojumu sniedzējiem nav pietiekošas zināšanas NILLTFN regulējumā un prasībās.

Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.264. Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, kļūst par NILLTFNL subjektiem tad, ja izpildās skaidras naudas darījumu nosacījums (15 000 EUR).²⁸¹ Taču norādāms, ka saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām" 30.pantu, nav atļauts veikt skaidras naudas darījumus, kas pārsniedz 7 200 EUR, neatkarīgi no tā vai darījumi ir veikti vienā vai vairākos maksājumos, tādējādi personām, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, ar skaidras naudas darījumiem virs 7 200 EUR ikdienā nevar saskarties, tādējādi tie teorētiski nevar būt NILLTFNL subjekti.
- 4.5.265. Šobrīd transportlīdzekļu tirgotāji, uzsākot darbību, reģistrē VID savas tirdzniecības vietas.
- 4.5.266. Pārskata periodā ir ierosināti trīs kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību.²⁸²
- 4.5.267. Kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, ir saistītas ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas un sutenerismu.²⁸³
- 4.5.268. Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, izveidoja savstarpēji saistītus uzņēmumus, kas veido fiktīvu darījumu ķēdi, kuras mērķis bija izvairīties no nodokļu nomaksas. Savukārt sutenerismā iegūtie NIL ir legalizēti caur personām, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, proti, juridiskas personas iegādājās transportlīdzekļus un vēlāk, viltojot dokumentus, tos pārreģistrēja uz fiziskām personām.
- 4.5.269. Kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 2) KL 177.pants (krāpšana); 3) KL 193.pants (nelikumīgas darbības ar maksāšanas līdzekļiem); 4) KL 318.pants (dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana).
- Ir uzsākts kriminālprocess pret ONG, kura tiek turēta aizdomās par PVN krāpšanu lielā apmērā, izmantojot uzņēmumus, kuri nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, kā arī uzņēmumu, kuri izkrāpa minēto PVN, norēķinu kontu rekvizītu, u.c. dokumentu izmantošanu, t.i. svešu maksāšanas līdzekļu nelikumīgu izmantošanu un NILL. Minētajā NN bija iesaistītas arī VID amatpersonas, kuras ļaunprātīgi izmantoja savu dienesta stāvokli.
- 4.5.270. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistītas personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību.²⁸⁴
- 4.5.271. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību.²⁸⁵
- 4.5.272. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību sektorā, ir dokumentu sagatavošana, ar mērķi iegādāties kustamo mantu, t.sk. transportlīdzekļus.

²⁸¹ NILLTFNL, 3.panta 1.dalas 9.punkts; NILLTFNL redakcija, kas bija spēkā Nacionālā novērtējuma sagatavošanas laikā.

²⁸² Tabula Nr.4.10.

²⁸³ KL 165.pants.

²⁸⁴ Tabula Nr.4.10.

²⁸⁵ Tabula Nr.4.10.

- 4.5.273. Publiskajā telpā informācija par personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, saistību ar NILL parādās atsevišķos gadījumos.²⁸⁶ Piemēram, Ekskluzīvo automobiļu lieta (sk. 4.2.51.punkts).
- 4.5.274. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁸⁷ personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, NILL draudi nav vērtēti.
- 4.5.275. Personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.²⁸⁸
- 4.5.276. Pārskata periodā personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā samazinās.
- 4.5.277. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, NILL draudu līmenis ir zems.
- 4.5.278. Novērtējumā personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, NILL ievainojamība ir vidēji augsta. Ņemot vērā, ka personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, NILL ievainojamība ir vidēji augsta, savukārt NILL draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju personu, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, NILL risks ir vidējs.

Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību

NILL riska līmenis – VIDĒJS

- 4.5.279. Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību, kļūst par NILLTFNL subjektiem tad, ja izpildās skaidras naudas darījumu nosacījums (15 000 EUR).²⁸⁹ Taču norādāms, ka saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām" 30.pantu, nav atļauts veikt skaidras naudas darījumus, kas pārsniedz 7 200 EUR, neatkarīgi no tā vai darījumi ir veikti vienā vai vairākos maksājumos, tādējādi personām, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību, ar skaidras naudas darījumiem virs 7 200 EUR ikdienā nevar saskarties, tādējādi tie teorētiski nevar būt NILLTFNL subjekti.
- 4.5.280. Pārskata periodā ir ierosināti četri kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību.²⁹⁰
- 4.5.281. Kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, ir saistīti ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas un krāpšanu. Proti, noziedznieki par NIL iegādājās zeltu, tādējādi cenšoties slēpt NIL izcelsmi.
- 4.5.282. Kriminālprocesos par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 177.pants (krāpšana); 2) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas).
- 4.5.283. Pārskata periodā ir celta viena apsūdzība par NILL, kurā iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību.²⁹¹
- 4.5.284. Celtā apsūdzība par NILL, kurā iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, ir saistīta ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas, proti, uzņēmumu amatpersonu izdarīts NN nodokļu jomā.
- 4.5.285. Celtajā apsūdzībā par NILL, kurā iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, izdarītais predikatīvais NN ir KL 177.pants (krāpšana).
- 4.5.286. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību.²⁹²

²⁸⁶ Piemēram, <http://www.delfi.lv/news/national/criminal/notver-cetrus-naudas-atmazgatajus-luksus-auto-pircejus.d?id=48228433>

²⁸⁷ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁸⁸ Aptauija Nr.22.

²⁸⁹ NILLTFNL, 3. panta pirmās daļas 9.punkts.

²⁹⁰ Tabula Nr.4.10.

²⁹¹ Tabula Nr.4.10.

²⁹² Tabula Nr.4.10.

- 4.5.287. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību sektorā, ir maksājumi par fiktīviem darījumiem.
- 4.5.288. Publiskajā telpā informācija par personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, saistību ar NILL neparādās.
- 4.5.289. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā²⁹³ personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, NILL draudu līmenis ir novērtēts kā augsts.
- 4.5.290. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā par personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, NILL draudiem ir norādīts, ka noziedznieki bieži izmanto personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, lai legalizētu NIL. Galvenokārt, tādēļ, ka šim sektoram ir viegla pieejamība un nav nepieciešamas speciālas zināšanas.
- 4.5.291. Personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.²⁹⁴
- 4.5.292. Pārskata periodā personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence kopumā ir nemainīga.
- 4.5.293. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.294. Novērtējumā personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, NILL ievainojamība ir vidēja. Ņemot vērā, ka personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, NILL ievainojamība ir vidēja, savukārt NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju personu, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību, NILL risks ir vidējs.

Zvērināti notāri

NILL riska līmenis – VIDĒJI ZEMS

- 4.5.295. Zvērinātus notārus var izmantot, lai apliecinātu ekonomiski neracionālus un nepamatotus līgumus (piemēram, darījumus, kuri tiek slēgti par cenu, kas acīmredzami neatbilst tirgus cenai), kuros pēc tam var izmantot NILL īstenošanai, t.sk. arī neesošu parādu piedziņai.
- 4.5.296. Pamatojoties uz LZNP viedokli, norādāms, ka, apliecinot nostiprinājuma lūgumu, vairumā gadījumu citi nostiprinājuma lūgumu pamatojoši dokumenti zvērinātam notāram netiek iesniegti, kas tādējādi notāriem liedz iespēju pilnībā izvērtēt NILL iespēju konkrētajā darījumā. Vienlaikus LZNP ieskatā, lai zvērināti notāri varētu mazināt NILL riskus, kā arī stiprināt NILL kontroli un identificēt NILL, normatīvajos aktos būtu jāparedz, ka darījumi, kas saistīti ar nekustamā īpašuma iegādi un juridisku personu kapitāldaļu pirkumu, būtu jātaisa notariāla akta formā.
- 4.5.297. Atsevišķi norādāms, ka apliecināt parakstu uz nostiprinājuma lūguma²⁹⁵ ir iespējams arī Bāriņtiesā. Turklāt pastāv iespējamība, ka personas, kuras vēlas legalizēt NIL, nostiprinājuma lūgumu apliecinās bāriņtiesā, nevis pie zvērināta notāra, ņemot vērā, ka bāriņtiesas nav NILLTFNL subjekti.²⁹⁶
- 4.5.298. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīti zvērināti notāri.²⁹⁷
- 4.5.299. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti zvērināti notāri.²⁹⁸

²⁹³ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

²⁹⁴ Aptauija Nr.44.

²⁹⁵ Bāriņtiesu likuma 61.panta pirmā.

²⁹⁶ Aptauija Nr.64.

²⁹⁷ Tabula Nr.4.10..

²⁹⁸ Tabula Nr.4.10.

- 4.5.300. Pārskata periodā ir viens notiesājošs spriedums par NILL, kurā iesaistīts zvērināts notārs²⁹⁹ un četras notiesātas personas.³⁰⁰
- 4.5.301. Notiesājošajā spriedumā par NILL, kurā iesaistīts zvērināts notārs, izdarītie predikatīvie NN ir: 1) KL 218.pants (izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas); 2) KL 219.pants (izvairīšanās no deklarācijas iesniegšanas); 3) KL 275.pants (dokumenta, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana); 4) KL 279.pants (patvarība).
- 4.5.302. Notiesājošais spriedums par NILL, kurā iesaistīts zvērināts notārs, ir saistīts ar dokumentu apliecināšanu uz nekustamā īpašuma darījuma dokumentiem, notāram nezinot, ka nekustamais īpašums ir iegūts noziedzīgā ceļā. Nekustamais īpašums tika pārdots tālāk trešajām personām, tādējādi legalizējot NIL.
- 4.5.303. NILL metode, kuras izmantošana ir konstatēta notāru sektorā ir darījumu, t.sk. dokumentu, apliecināšana.
- 4.5.304. Publiskajā telpā informācija par zvērinātiem notāriem parādās atsevišķos gadījumos.³⁰¹ Piemēram, saistībā ar nekustamā īpašuma izkrāpšanu noziedznieks ir ieradies pie notāra ar testamentu, kurā norādīts, ka noziedznieks saņem dzīvokli un visu mirušās personas mantu. Testaments bija uzrakstīts tā, lai stātos spēkā nekavējoties. Pēc likuma mantiniekiem jāļauj pieteikties vismaz gadu. Notārs šo termiņu neievēroja. Notāra izdots nostiprinājuma lūgums ļāva noziedzniekam reģistrēt dzīvokli uz sava vārda.
- 4.5.305. EK Pār NACIONĀLĀ NILLTF riska novērtējuma ziņojumā³⁰² zvērinātu notāru NILL draudu līmenis ir novērtēts kā augsts.
- 4.5.306. EK Pār NACIONĀLĀ NILLTF riska novērtējuma ziņojumā zvērināti notāri tika vērtēti kopā ar juristiem un advokātiem. Attiecībā uz zvērinātiem notāriem ir norādīts, tie darbojas kā starpnieki, nodrošinot iespēju veikt noteiktas darbības (*gate-keeper*), piemēram, dokumentu apliecināšana.
- 4.5.307. Zvērinātu notāru sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.³⁰³
- 4.5.308. Pārskata periodā zvērinātu notāru, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, NILL draudu tendence ir nemainīga.
- 4.5.309. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, zvērinātu notāru NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.310. Novērtējumā zvērinātu notāru NILL ievainojamība ir vidēji zema. Ņemot vērā, ka zvērinātu notāru NILL ievainojamība un NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju zvērinātu notāru NILL risks ir vidēji zems.

Zvērināti revidenti

NILL riska līmenis – VIDĒJI ZEMS

- 4.5.311. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistīti zvērināti revidenti.³⁰⁴
- 4.5.312. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistīti zvērināti revidenti.³⁰⁵
- 4.5.313. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistīti zvērināti revidenti.³⁰⁶
- 4.5.314. Publiskajā telpā informācija par zvērinātiem revidenti neparādās.

²⁹⁹ Tabula Nr.4.10.

³⁰⁰ Aptauija Nr.63.

³⁰¹ Piemēram, <http://www.jelgavniekiem.lv/?act=4&art=37290>; <https://skaties.lv/zinas/latvija/neka-personiga/pec-neka-personiga-sizeta-par-izkraptu-mantojumu-notaru-padome-rosina-atstadinat-inaru-dobbermani/>

³⁰² Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

³⁰³ Aptauija Nr.44.

³⁰⁴ Tabula Nr.4.10.

³⁰⁵ Tabula Nr.4.10.

³⁰⁶ Tabula Nr.4.10.

- 4.5.315. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā³⁰⁷ zvērīnātu revidentu NILL draudu līmenis ir novērtēts kā augsts.
- 4.5.316. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā zvērīnāti revidenti ir vērtēti kopā ar nodokļu konsultantiem, grāmatvežiem. Minētajā ziņojumā ir norādīts, ka zvērīnāti revidenti darbojas kā starpnieki, kas nodrošina iespēju veikt noteiktas darbības (*gate-keeper*), piemēram, sniegt garantijas.
- 4.5.317. Zvērinātu revidentu sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.³⁰⁸
- 4.5.318. Pārskata periodā zvērīnātu revidentu NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā ir nemainīga.
- 4.5.319. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, zvērīnātu revidentu NILL draudu līmenis ir vidēji zems.
- 4.5.320. Novērtējumā zvērīnātu revidentu NILL ievainojamība ir vidēji zema. Ņemot vērā, ka zvērīnātu revidentu NILL ievainojamība un NILL draudi ir vidēji zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju zvērīnātu revidentu NILL risks ir vidēji zems.

Personas, kas veic darījumus ar Valsts kultūras pieminekļu sarakstā iekļautajiem kultūras pieminekļiem

NILL riska līmenis – ZEMS

- 4.5.321. VKPAI kā lielāko NILL draudu sektoram norāda faktu, ka netiek uzraudzīta mākslas (kultūras) priekšmetu aprīte, kurai ir augstāka iespējamība NILL, nekā darījumos ar Valsts kultūras pieminekļu sarakstā iekļautajiem kultūras pieminekļiem. Likumā VKPAI nav noteiktas tiesības uzraudzīt šādus darījumus.³⁰⁹
- 4.5.322. Pārskata periodā nav ierosinātu kriminālprocesu par NILL, kuros iesaistītas personas, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem.³¹⁰
- 4.5.323. Pārskata periodā nav celtu apsūdzību par NILL, kurās iesaistītas personas, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem.³¹¹
- 4.5.324. Pārskata periodā nav notiesājošu spriedumu par NILL, kuros iesaistītas personas, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem.³¹²
- 4.5.325. Publiskajā telpā informācija par personām, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, neparādās.
- 4.5.326. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā³¹³ personu, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, NILL draudu līmenis ir novērtēts kā vidējs.
- 4.5.327. EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka personas, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, NILL draudi ir saistīti ar šādu preču iegādi lidostās beznodokļa zonā (*tax free*). Viena laikus norādāms, ka minētajā ziņojumā ir izvērtēti arī tādi darījumi, kas ir saistīti ar mākslas (kultūras) priekšmetu iegādi, proti, tādu priekšmetu iegādi, ko Latvijā neuzrauga VKPI.
- 4.5.328. Personu, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, sektora izmērs un tā daļa ekonomikā ir uzskatāma par zemu.³¹⁴
- 4.5.329. Pārskata periodā personu, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, NILL draudu tendence, salīdzinot rezultātus pa gadiem no 2013. līdz 2016.gadam, kopumā ir nemainīga.
- 4.5.330. Izvērtējot sektorālos NILL draudu kritērijus, personu, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, NILL draudu līmenis ir zems.

³⁰⁷ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

³⁰⁸ Aptauija Nr.47.

³⁰⁹ Aptauija Nr.17.

³¹⁰ Tabula Nr.4.10.

³¹¹ Tabula Nr.4.10.

³¹² Tabula Nr.4.10.

³¹³ Pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272

³¹⁴ Aptauija Nr.17.

- 4.5.331. Novērtējumā personu, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, NILL ievainojamība ir zema. Ņemot vērā, ka personu, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, NILL ievainojamība un NILL draudi ir zemi, tad saskaņā ar Metodoloģiju personu, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem, NILL risks ir zems.

5. Vispārējā NILL ievainojamība

Šis sadaļas mērķis ir identificēt kopējo valsts NILL ievainojamību un trūkumus spējā apkarot NILL, apsverot arī veicamos pasākumus, lai stiprinātu iestāžu darbību attiecībā uz NILL apkarošanu.

5.1. Vienota un koordinēta stratēģija

- 5.1.1. Latvijā politikas veidotāji NILLTFN jomā kopš 2014.gada³¹⁵ ir FM un TM.
- 5.1.2. NILLTFN koordinējošās institūcijas – FSAP, darbības mērķis ir saskaņot un pilnveidot valsts institūciju un privātā sektora sadarbību finanšu sektora attīstības veicināšanā un NILLTFN. FSAP uzdevumi, cita starpā, ir:
 - a) izstrādāt darba plānu, nosakot valsts prioritātes finanšu sektora attīstības veicināšanā un NILLTFN, un
 - b) vismaz reizi gadā pārskatīt darba plānu, lai efektīvi īstenotu tajā minētās valsts prioritātes.³¹⁶
- 5.1.3. 2014.gada 31.martā tika apstiprināts Finanšu sektora attīstības plāns 2014.-2016.gadam,³¹⁷ kura izstrādē uzsvērts darbs cīņai ar NILL, t.sk. ņemot vērā Moneyval 4.kārtas ziņojumā par Latviju konstatētos riskus un rekomendācijas.
- 5.1.4. Valdības rīcības plānā³¹⁸ iekļauts uzdevums izstrādāt Finanšu sektora attīstības plānu 2017.-2019.gadam,³¹⁹ definējot politikas ietvaru finanšu tirgus attīstībai un starptautiskajai konkurētspējai, t.sk. stiprinot NILLTF risku novēršanas sistēmu.
- 5.1.5. Novērtējumā konstatēts, ka, ievērojot šobrīd akūto nepieciešamību pilnveidot NILLTF apkarošanas spējas un samazināt valsts ievainojamību, jāpārvērtē FSAP darbības efektivitātes paaugstināšanas iespējas.
- 5.1.6. Lai sekmētu KD darbību un koordinētu tā sadarbību ar TAI, NILLTFNL subjektiem un to uzraudzības iestādēm, ir izveidota KD Konsultatīvā padome. Konsultatīvā padome sniedz ieteikumus KD darbības pilnveidošanai, koordinē subjektu, to uzraudzības iestāžu sadarbību, izstrādā un sagatavo ieteikumus KD.
- 5.1.7. Ievērojot NILLTF dinamisko attīstību, valstīm ir jāveic arvien vairāk pasākumu un jāiesaista arvien lielāks skaits publiskā un privātā sektora pārstāvjus NILLTFN politikas formulēšanā un NILL apkarošanā. Tāpat darbs KD Konsultatīvajā padomē jāpadara intensīvāks, regulārāks un efektīvāks. Tādējādi vēl vairāk tiktu pildīts Moneyval 4.kārtas ziņojumā izteiktais aicinājums stiprināt sadarbību ar privātā sektora pārstāvjiem, izstrādājot politiku NILLTFN jomā.
- 5.1.8. NILL novēršana ir noteikta par vienu no prioritārajiem darbības virzieniem arī valsts iestāžu darba plānā ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016.-2020.gadam,³²⁰ FM Ēnu ekonomikas ierobežošanas stratēģijā 2015.-2020.gadam,³²¹ VP darbības prioritāšu plānā 2016.gadam,³²² Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādnēs 2015.-2020.gadam,³²³ KNAB darbības stratēģijas 2014.-2016.gadam,³²⁴ Organizētās noziedzības novēršanas un apkarošanas plānā 2014.-2016.gadam.³²⁵

³¹⁵ MK 16.09.2014. lēmums Nr.49 "Par nacionālā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanas ziņojuma izstrādi"

³¹⁶ MK 03.04.2007. noteikumi Nr.233 "Finanšu sektora attīstības padomes nolikums"

³¹⁷ MK 31.03.2014. rīkojums Nr.139 "Par Finanšu sektora attīstības plānu 2014.-2016.gadam"

³¹⁸ MK 03.05.2016. rīkojums Nr.275 "Deklarācijas par M.Kučinska vadītā MK iecerēto darbību īstenošanai"

³¹⁹ MK 21.03.2017. rīkojums Nr.126 "Par Finanšu sektora attīstības plānu 2017.-2019.gadam"

³²⁰ 10.06.2016. "Valsts iestāžu darba plāns ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016. – 2020.gadam"

³²¹ FM "Ēnu ekonomikas ierobežošanas stratēģija 2015.-2020.gadam"

³²² Pielikums VP 29.12.2015. pavēlei Nr. 4981 "VP darba plāns 2016.gadam"

³²³ MK 16.06.2015. rīkojums Nr.393 "Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādnēm 2015.-2020.gadam"

³²⁴ KNAB darbības stratēģija 2014.-2016.gadam.

³²⁵ MK 05.06.2014. rīkojums Nr.276 "Par Organizētās noziedzības novēršanas un apkarošanas plānu 2014.-2016.gadam"

Ar ĢP Krimināltiesiskā departamenta virsprokurora rīkojumu NILL noteikta kā īpaši aktuāls noziedzīgs nodarījums.³²⁶

- 5.1.9. Ar 4.Direktīvas ieviešanu finanšu iestāžu un nefinanšu sektora subjektu regulējošajos normatīvajos aktos tiks ieviestas prasības veikt risku izvērtēšanu un veikt pasākumus, lai identificētu un mazinātu NILL riskus. Tādējādi Latvijai normatīvajos aktos noteikta prasība turpināt veikt periodisku NILL risku novērtēšanu.
- 5.1.10. Visi iepriekš norādītie pasākumi veikti ar mērķi nodrošināt vienotu un koordinētu stratēģiju un politiku NILLTFN jomā, kuri jāturpina veikt un uzlabot, lai nodrošinātu, ka regulāri tiek apzināti aktuālie un nākotnes NILLTF riski un veikti atbilstoši un savlaicīgi pasākumi risku mazināšanai gan politikas veidošanas, gan zemākā līmenī.

5.2. NILL definīcijas efektivitāte

- 5.2.1. Latvijā NILL ir sodāma, pamatojoties uz KL 195.pantu. NILL definīcija ir iekļauta NILLTFNL 5.pantā un tā ir atbilstoša starptautiskajām prasībām, t.sk. ANO Konvencijai pret transnacionālo organizēto noziedzību (Palermo konvencija) un ANO Konvencijai pret narkotiku un psihotropo vielu nelegālu apriti (Vīnes konvencija). NILL definīcijas atbilstība starptautiskajām prasībām apstiprināta arī Moneyval 4.kārtas ziņojumā par Latviju. Arī OECD 2.fāzes ziņojumā par Latviju nav konstatēti trūkumi tiesību aktos, kas definē NILL.
- 5.2.2. Piemērojamo sodu klāsts par NILL ir plašs, paredzētie sodi ir pietiekami augsti un daudzveidīgi, lai katrā gadījumā piemērotu taisnīgu un samērīgu sodu. KL 195.panta sankcija ir samērīgas un konsekventas ar citos KL pantos ietvertajām sankcijām. Sodi noteikti, ievērojot nodarījuma sabiedrisko bīstamību un nodarījuma apdraudēto interešu prioritātes.
- 5.2.3. Papildus kriminālsodiem par NILL, Latvijas normatīvais regulējums paredz administratīvos sodus par NILLTFNL prasību neievērošanu, kā arī iespēju vērsties pret pārkāpēju civiltiesiski.

NILL kriminālsodi

- 5.2.4. KL 195.pants sastāv no trīs daļām, diferencējot sodus par NILL, ko izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai organizēta grupa, kā arī, ja NN izdarīts lielā apmērā. Latvijā nepastāv atsevišķs predikatīvo noziegumu saraksts, visi KL paredzētie NN var būt predikatīvie nodarījumi NILL.
- 5.2.5. Novērtējumā konstatēts, ka, lai gan NILL definīcija atbilst starptautiskām prasībām, praksē vērojamas grūtības pierādīt NILL noziegumu. Tādēļ, lai uzlabotu NILL definīcijas efektivitāti un NILL nozieguma pierādīšanu praksē, TM ir izstrādājusi grozījumus NILLTFNL, paredzot paplašināt NN – NILL – subjektīvo pusi.³²⁷
- 5.2.6. Par minēto NN var tikt piemērots šāds sods:
- ja izdarīta NILL vai citas mantas legalizēšana – brīvības atņemšana uz laiku līdz trim gadiem vai īslaicīga brīvības atņemšana, vai ar piespiedu darbs, vai naudas sods, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas;
 - ja NILL vai citas mantas legalizēšanu izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās - brīvības atņemšana uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīga brīvības atņemšana, vai ar piespiedu darbs, vai naudas sods, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un
 - ja NILL vai citas mantas legalizēšanu, ja tā izdarīta lielā apmērā vai ja tās izdarījusi organizēta grupa, — brīvības atņemšana uz laiku no trim līdz divpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un probācijas uzraudzība uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.
- 5.2.7. OECD eksperti, veicot pārbaudi, bija norādījuši, ka KL noteiktais naudas sodu apmērs par NILL NN nav pietiekams un efektīvs. Eksperti arī ieteica paaugstināt KL

³²⁶ ĢP Krimināltiesiskā departamenta virsprokurora 03.01.2017. rīkojums Nr.1

³²⁷ TM 15.12.2016. priekšlikums Nr.1-11/4464 likumprojektam "Grozījumi NILLTFNL". Pieejams: [http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/3b239b1cf9dbf91bc225808e0030ef5b/\\$FILE/2_3163-12_16.pdf](http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/3b239b1cf9dbf91bc225808e0030ef5b/$FILE/2_3163-12_16.pdf)

noteiktos naudas sodu apmērus par NILL NN.³²⁸ 2015.gada beigās stājās spēkā grozījumi KL,³²⁹ kas paredzēja OECD ieteiktos naudas sodu apmērus.

- 5.2.8. Ja NILL veikta juridiskās personas interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā NILL izdarījusi fiziska persona, privāto tiesību juridiskajai personai, var tikt piemērots piespiedu ietekmēšanas līdzeklis - likvidācija, tiesību ierobežošana, mantas konfiskācija, naudas piedziņa.³³⁰
- 5.2.9. Moneyval 4.kārtas ziņojumā atzīts, ka KL 195.pants atbilst starptautiskajām prasībām. Šo faktu apstiprina arī OECD 2.fāzes ziņojums.

5.3. Konfiskācijas ietvars

- 5.3.1. NIL konfiskācija ir ļoti efektīvs noziedzības, t.sk. organizētās, apkaršanas veids, kuru mērķis ir prettiesiska labuma gūšana. Veicot konfiskāciju, tiek liegta iespēja izmantot NIL citu noziedzīgu darbību finansēšanai, uzticības graušana finanšu sistēmām un korupcijas izplatībai sabiedrībā. Konfiskācijai ir arī preventīva iedarbība, uzskatāmi demonstrējot, ka "noziedzumi neatmaksājas".
- 5.3.2. Latvijas regulējums NIM un NIL konfiscēšanas un iesaldēšanas jomā galvenokārt ir vispusīgs un pietiekams. Latvijas NIM un NIL regulējuma efektivitāti atzinīgi novērtējuši gan vietējie, gan ārvalstu TAI pārstāvji. NIM konfiskācijas institūta efektivitāti apstiprina vairāki praksē īstenotie konfiskācijas gadījumi.³³¹
- 5.3.3. Lai nodrošinātu mantisko jautājumu risinājumu kriminālprocesā, KPL paredz iespēju uzlikt mantai arestu līdz tās konfiskācijai. Tāpat ir iespējama naudas līdzekļu iesaldēšana.
- 5.3.4. KD ir tiesības izdot NILLTFNL subjektam vai valsts informācijas sistēmas pārzinim saistošu rīkojumu par līdzekļu iesaldēšanu, ja rodas pamatotas aizdomas, ka notiek vai ir veikts NN, t.sk. NILLTF vai šo NN mēģinājums.³³² KD izdod rīkojumu pēc savas iniciatīvas, NILLTFNL subjekta ziņojuma vai ārvalstu pilnvaroto iestāžu lūguma. Ar katru gadu palielinās iesaldēto noziedzīgi iegūto naudas līdzekļu apmērs.³³³
- 5.3.5. KD atceļ izdoto rīkojumu par līdzekļu iesaldēšanu, ja persona ir sniegusi pamatotu informāciju par līdzekļu izcelsmes likumību.
- 5.3.6. Saskaņā ar KPL var arestēt gan likumpārkāpēja mantu, kā arī mantu, kas tam pienākas no citām personām, gan finanšu līdzekļus, NIM vērtībā, kā arī NIM izmantošanas rezultātā gūtajiem augļiem.³³⁴
- 5.3.7. Ja NIM turpmāka uzglabāšana nav nepieciešama un ja tā nav jāatdod īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, ar tiesas lēmumu konfiscē, bet iegūtos finanšu līdzekļus ieskaita valsts budžetā.³³⁵
- 5.3.8. Ja NIM ir atsavināta, iznīcināta, noslēpta vai nomaskēta un to nav iespējams konfiscēt, konfiskācijai vai piedziņai var pakļaut citu mantu, arī finanšu līdzekļus, konfiscējamās mantas vērtībā.
- 5.3.9. Tiesa, nosakot mantas konfiskāciju, konkrēti norāda, kāda manta konfiscējama.
- 5.3.10. Lēmuma pieņemšana par NIM konfiskāciju iespējama gan vienlaicīgi ar galīgo nolēmumu lietā, tā arī vēl pirmstiesas procesa laikā - izdalot no krimināllietas materiālus par NIM un uzsākot procesu par NIM.³³⁶
- 5.3.11. Projekta "Nacionālās ARO vienības stiprināšana: noziedzīgi iegūtu līdzekļu identificēšana, izsekošana, izmeklēšana un konfiscēšana" ietvaros darba grupa, kuras sastāvā bija pārstāvji no VP, VID FPP, VID MPP, KNAB un ĢP, veica izvērtējumu, kurā secināts, ka tiesiskais regulējums NIM konfiskācijai Latvijā ir pietiekami efektīvs.³³⁷
- 5.3.12. Novērtējumā konstatēta nepieciešamība papildināt normatīvo regulējumu, lai novērstu iespēju, ka faktiski konfiscētās NIM/NIL apmērs ir mazāks, nekā tiesas

³²⁸ OECD ziņojums, 63.lpp.

³²⁹ Grozījumi KL stājās spēkā 03.12.2016.

³³⁰ KL, 70.² pants

³³¹ Skat. Ziņojuma 4.2.37. un 4.2.38. punktu, Tabulu Nr. 5.1., 5.6., 5.7., 5.11. un 5.18.

³³² NILLTFNL, 32.¹ pants

³³³ Attēls Nr.5.1

³³⁴ KPL, 361.pants

³³⁵ KPL, 358.pants

³³⁶ KPL 59.nodaļa

³³⁷ Eiropas Komisijas ISEC programmas finansētais projekts "Nacionālās ARO vienības stiprināšana: noziedzīgi iegūtu līdzekļu identificēšana, izsekošana, izmeklēšana un konfiscēšana" Nr.HOME/2009/ISEC/AG/124

nolējumā noteiktais. Tā piemēram, 2016.gadā, piemērojot KPL 355.pantu, tiesa 52 krimināllietās pieņēma 66 lēmumus, kuru rezultātā tika konfiscēti 51.23 milj. EUR, no kuriem valsts budžetā tika ieskaitīti par 5 milj. EUR mazāk - 46 milj. EUR.

- 5.3.13. Lai novērstu šo trūkumu un arī padarītu efektīvāku noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildi, TM 2016.gadā izstrādāja un iesniedza izskatīšanai Saeimā likumprojektu "Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likums". Plānots, ka jaunais likums tiks pieņemts un stāsies spēkā 2017.gadā.
- 5.3.14. 2016.gadā Latvija novērsusi Moneyval 4.kārtas ziņojumā norādīto trūkumu attiecībā uz regulējumu par Latvijā izpildāmo ārvalsts spriedumā paredzēto mantas konfiskāciju. Regulējums precizēts, paredzot, ka ārvalsts spriedumā paredzētā mantas konfiskācija izpildāma neatkarīgi no tā, kādā procesā (administratīvā procesā, civilprocesā vai kriminālprocesā) konfiskācija ārvalstīs piemērota.³³⁸
- 5.3.15. Ar 2016.gada 31.decembri GKrPP Kriminālizlūkošanas vadības pārvaldē izveidota 2.nodaļa (ARO), kuras viena no pamatfunkcijām ir NIM meklēšana, identificēšana un atgūšana.
- 5.3.16. Kopš 2014.gada ir uzsākta Konfiskācijas fonda izveides regulējuma izstrāde, kas ļautu līdzekļus no Konfiskācijas fonda izmantot TAI apmācībām, materiāltehniskās bāzes pilnveidošanai, operatīvās tehnikas, transportlīdzekļu un analītisko programmatūras produktu iegādei, un sociāliem mērķiem.
- 5.3.17. Tādējādi konfiscētie NIL tiks vērsti pret pašiem noziedzniekiem, nodrošinot efektīvāku prevenciju, NIL un NIM identificēšanu un sodīšanu par NILL. Plānots, ka attiecīgais normatīvo aktu regulējums tiks sagatavots līdz 2017.gada 31.decembrim, ļaujot izpildīt arī Moneyval 4.kārtas ziņojuma 38.rekomendāciju.

5.4. Finanšu izlūkošanas un izmeklēšanas kvalitāte

Kontroles dienests

- 5.4.1. KD ir speciāli izveidota valsts institūcija, kas darbojas prokuratūras pārraudzībā un, cita starpā, veic šādas darbības:
- a) saņem, apkopo, uzglabā, uzkrāj, sistematizē un analizē NILLTFNL subjektu ziņojumus³³⁹;
 - b) iegūst, apstrādā, uzglabā, analizē un sniedz TAI informāciju, kuru var izmantot NILLTF vai šo darbību mēģinājuma novēršanai.
- 5.4.2. KD ir atbildīgā institūcija par NILLTF risku novērtēšanu.³⁴⁰
- 5.4.3. Informācijas apmaiņas gadījumu pēdējo gadu statistika starp KD un citu valstu analogiskiem dienestiem parāda ne tikai kopējā darba apjoma izmaiņas (pēdējos 4 gados būtisks pieaugums), bet arī informācijas pieprasīšanas skaita attiecību (Latvija/ārvalstis).³⁴¹ KD ir atbildējusi uz visiem saņemtajiem starptautiskajiem lūgumiem.
- 5.4.4. Sadarbība nacionālā līmenī tiek organizēta caur apmācību organizēšanu un vadlīniju izdošanu. Praksē konstatējams, ka vadlīnijas un ieteikumi ir ietverti vairākos dokumentos, kas palielina to neskaidrību un līdz ar to samazinot ziņošanas efektivitāti. Uz šo nepilnību arī norādīts Moneyval 4.kārtas ziņojumā. Veicinot sadarbību nacionālā līmenī KD sniedz NILLTFNL subjektiem atgriezenisko saiti par subjekta sniegtajiem ziņojumiem. Tomēr praksē novērots, ka tā nav pietiekama un nesniedz NILLTFNL subjektiem pietiekamu informāciju par iesniegto ziņojumu kvalitāti un to trūkumiem.
- 5.4.5. 2016.gadā KD sadarbībā ar bankām ir izdevis 252 rīkojumus un iesaldējis NILL vairāk nekā 36 milj. EUR apmērā. 2015. gadā tika izdoti 243 rīkojumi, iesaldējot NIL 21.6 milj. EUR apmērā.³⁴² Tomēr vēl joprojām KD iekļauj salīdzinoši mazu

³³⁸ KPL, 791.panta pirmā daļa

³³⁹ Tabula Nr. 7.11

³⁴⁰ MK 16.09.2014. lēmums Nr.49 "Par nacionālā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanas ziņojuma izstrādi"

³⁴¹ Attēls Nr.5.2

³⁴² Paziņojums presei "Par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta pagājušā gada apkopotajiem darba rezultātiem". Pieejams: <http://www.juristavards.lv/zinas/269950-par-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-noversanas-dienesta-pagajusa-gada-apkopotajiem-darba-rezultatiem/>

analizēto aizdomīgo³⁴³ un neparasto³⁴⁴ darījumu skaitu TAI nosūtītajos materiālos jautājuma izlemšanai par kriminālprocesa uzsākšanu.³⁴⁵ Uz šo trūkumu norādīja arī OECD eksperti 2015.gadā. Arī 2016.gadā KD materiālos iekļauto darījumu skaits nav būtiski palielinājies.

- 5.4.6. Novērtējums parāda, ka praksē KD sniedz atgriezenisko saiti subjektiem tikai attiecībā uz tiem darījumiem, kas ir nodoti TAI kriminālizmeklēšanas veikšanai. Šāda subjektiem sniegtā atgriezeniskā saite attiecībā uz aizdomīgo darījumu ziņojumiem nav pietiekama, lai uzlabotu ziņojumu kvalitāti un veicinātu NILLTFNL pasākumu efektivitāti banku sektorā.
- 5.4.7. Attīstot ziņošanas un ziņojumu apstrādes efektivitāti, veikta virkne pasākumu:
- no 2016.gada aprīļa NILLTFNL subjektiem ir iespēja ziņot KD par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem tiešsaistes režīmā. Tāpat efektivitātes uzlabošanai un arī, turpinot izpildīt OECD rekomendāciju, 2015.gadā KD izstrādāja grozījumu projektu MK noteikumos „Par neparasta darījumu pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem”. Ar grozījumiem tiek pārveidota līdzšinējā ziņošanas sistēma, pārskatot ziņošanas kritērijus, tādējādi palielinot tās ziņošanas kvalitāti un efektivitāti;
 - novēršot gan OECD, gan Moneyval norādīto trūkumu par KD nepietiekamiem cilvēkresursiem, kopš 2013.gada palielinājies KD darbinieku skaits.³⁴⁶ Arī pēc pārskata perioda palielinājies darbinieku skaits, proti, 2017.gadā darbinieku skaits palielināts par 5 darbiniekiem (no 24 darbiniekiem 2013.gadā);
 - veikti uzlabojumi IT risinājumā aizdomīgu un neparastu darījumu ziņojumu apstrādei. Darbs pie IT rīku pilnveidošanas tiks turpināts arī pēc pārskata perioda.

2016.gadā NILLTFNL subjektu apmācību procesā īpaša uzmanību pievērsta nepieciešamībai ziņot par tādiem aizdomīgiem darījumiem, kur konstatētas aktuālās NILL tendences un tipoloģijas (piemēram, PVN “karuseļu” shēmas, ES fondu līdzekļu izkrāpšana, “pikšķerēšanas” krāpšana un citi aktuālie krāpšanas veidi). NILLTFNL subjektu izglītošanas rezultātā, daļēji ir panākta aizdomīgu darījumu ziņojumu skaita samazināšanās, atstājot pozitīvu ietekmi uz ziņošanas efektivitāti un vispārēju resursu izlietojuma samazināšanu.³⁴⁷

- 5.4.8. KD veic efektīvu starptautisko sadarbību. Jau kopš 28.05.1999. KD ir Finanšu izlūkošanas dienestu starptautiskās organizācijas Egmonta grupa biedrs un efektīvi izmanto speciālo, aizsargāto informācijas apmaiņas tīklu. Sadarbībai ar ES dalībvalstu Finanšu izlūkošanas vienībām tiek izmantots vēl cits speciālais, aizsargātais informācijas apmaiņas tīkls – FIU-NET. Kopš 1998.gada KD ir noslēdzis 30 divpusējo informācijas apmaiņas līgumus ar ārvalstu analogiskajiem dienestiem. 2013.gadā tika noslēgti vairāki šādi līgumi, tajā skaitā ar Norvēģijas un Japānas analogiskajiem dienestiem. 2014.gadā jauni sadarbības līgumi netika noslēgti (tika aktualizēts līgums ar Krievijas Federācijas analogisko dienestu). 2016.gadā tika noslēgti līgumi ar Izraēlas un Kazahstānas analogiskajiem dienestiem, kā arī uzsāktas sarunas par līgumu noslēgšanu ar vēl vairāku valstu dienestiem.
- 5.4.9. Lielākais vairākums KD sagatavoto materiālu tiek nosūtīti VP ENAP.³⁴⁸ Lai uzlabotu sadarbību starp KD un TAI, kā arī palielinātu TAI nosūtāmo materiālu kvalitāti, KD ir uzsācis organizēt sanāksmes, kurās tiek aicināti piedalīties visas NILLTFN procesā iesaistītās TAI. Ņemot vērā, ka sadarbība tika uzsākta tikai 2016.gadā, tās rezultāts būs novērojams turpmākajos gados.

Izmeklēšanas iestādes

³⁴³ Aizdomīgs darījums – darījums, attiecībā uz kuru ir radušās aizdomas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu vai mēģinājumu veikt šādas darbības vai kādu citu saistītu kriminālu darbību

³⁴⁴ Neparasts darījums - darījums, kas atbilst vismaz vienai no neparasta darījuma pazīmju sarakstā minētajām pazīmēm, piemēram, darījumā iesaistīto līdzekļu apmērs pārsniedz noteiktu robežvērtību, darījumā iesaistītā persona atrodas teroristu sarakstā

³⁴⁵ Tabula Nr.7.11

³⁴⁶ Tabula Nr.5.3

³⁴⁷ Attēls Nr.5.4

³⁴⁸ Attēls Nr.5.5

- 5.4.10. Latvijā ir šādas izmeklēšanas iestādes, kuras veic NILL apkarošanu:
- a) VP.
NILLN jomā izmeklēšanu galvenokārt veic VP ONAP UN VP ENAP.

VP ENAP sastāvā kopš 2016.gada pārveidotā 1.nodaļa – NILL nodaļa NN bankās un NILL apkarošanai.
 - b) VID sastāvā šādas struktūrvienības veic NILL apkarošanu:
 - i. VID FPP, kuras uzdevums ir NN atklāšana un novēršana valsts ieņēmumu jomā, kā arī VID ierēdņu un darbinieku rīcībā;³⁴⁹
 - ii. VID MPP, kuras uzdevums ir NN atklāšana un novēršana muitas lietu jomā, t.sk. preču un skaidras naudas kustība, šķērsojot valsts robežu.
 - c) KNAB MK pārraudzībā īsteno korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumus, kā arī veic politisko partiju finanšu kontroli.
 - d) DP - ir galvenā koordinējošā institūcija Latvijā pretterorisma jomā. Pretterorisma funkciju izpildi nodrošina DP Pretterorisma centrs.
- 5.4.11. Ar 2017.gadu ir izveidots sadarbības mehānisms Nacionālā kriminālizlūkošanas modeļa darbībai - vienota sistēma, kurā koordinēti darbosies noziedzības novēršanā un apkarošanā iesaistītās valsts institūcijas un, balstoties uz kriminālizlūkošanas rezultātā iegūtajām zināšanām, pieņems optimālus lēmumus stratēģiskajā, taktiskajā un operatīvajā līmenī par nepieciešamo rīcību noziedzības novēršanai un apkarošanai, objektīvi definējot noziedzības novēršanas un apkarošanas prioritātes.³⁵⁰ Kopumā sadarbības mehānisms attieksies uz šādām TAI: VP, DP, VRS, VID FPP un VID MPP, KNAB, IeM IVP, MP, KD, VP IDB un ĢP.

VP darbība NILL apkarošanā

- 5.4.12. NILL apkarošana 2016.gadā ir noteikta par vienu no VP prioritārajiem darbības virzieniem. VP ENAP kapacitāte NILL noziegumu izmeklēšanas jomā būtiski stiprināta 2016.gadā, modernizējot un palielinot 1.nodaļu, kuras tiešā funkcija noteikta NN nodarījumu bankās un NILL apkarošana. Ar 2017.gada 1.janvāri visi KD nosūtītie materiāli tiek izskatīti, analizēti vienā struktūrvienībā - VP ENAP 1.nodaļā, uzlabojot un centralizējot analītisko un izmeklēšanas darbu. VP ENAP 1.nodaļā kopš 2016.gada ir 23 štata vietas.
- 5.4.13. Kā jau norādīts iepriekš 2016.gadā VP ENAP 1.nodaļa veiksmīgi uzsākusi tāda, Latvijā jauna fenomena, kā "čaulas banku" apkarošanu (skat. Ziņojuma 4.2.10.punktu).
- 5.4.14. Tāpat novērtējams VP ENAP darbs saistībā ar NIL confiscēšanu. Statistika pierāda, ka ar katru gadu pieaug valsts budžetā ieskaitītie ENAP darbības rezultātā par noziedzīgi iegūtiem atzītie naudas līdzekļi.³⁵¹ Pateicoties VP ENAP veiksmīgai sadarbībai ar EUROJUST, ar katru gadu arvien vairāk kriminālprocesu tiek nosūtīti ĢP Starptautiskās sadarbības nodaļai, kuru ietvaros personas atzītas par aizdomās turētām un ir savākti visi pierādījumi šo personu saukšanai pie kriminālatbildības par NILL tālākai nodošanai ārvalstīm.³⁵² Tādējādi tiek pilnībā izpildīta OECD 2009.gada rekomendācija Nr. III (ii).
- 5.4.15. Starptautiskās sadarbības efektivitātei ir izveidots GKRP Starptautiskās sadarbības birojs, kurā tiek īstenots vienas pieturvietas princips (SPOC) - visu Latvijas un ārvalstu pieprasījumi saņemšanu, izvērtēs un koordinēta to izpilde vienviet. SPOC sadarbojas ar citu TAI kontaktpunktiem, tai ir tieša piekļuve vairumam Latvijā esošo informācijas sistēmu un reģistru. Līdz ar to SPOC efektīvi izpilda steidzamos ārvalstu TAI pieprasījumus.
- 5.4.16. Pēc novērtējumā apkopotajiem statistikas datiem secināms, ka valstī ar katru gadu pieaug kriminālprocesu skaits, , kuru VP ENAP ierosinājis par NILL, tomēr pārskata periodā nav būtiski mainījies uz prokuratūru nosūtīto krimināllietu skaits, kas arvien paliek zemā līmenī³⁵³. Tas izskaidrojams ar to, ka daudzi kriminālprocesi tiek nosūtīti nevis Latvijas prokuratūrai, bet gan nodoti uz ārvalstīm, jo vairākums VP ENAP ierosinātajos kriminālprocesos predikatīvais NN ir izdarīts ārvalstīs.

³⁴⁹ KPL, 389.pants

³⁵⁰ MK 24.01.2017. instrukcija Nr.1 "Tiesībsardzības iestāžu sadarbības kārtība noziedzības novēršanā un apkarošanā"

³⁵¹ Tabula Nr.5.6, Tabula Nr.5.7

³⁵² KPL, 741.pants; 744.pants

³⁵³ Tabula Nr.5.8

- 5.4.17. Pārskata periodā ar katru gadu pieaudzis uz ārvalstīm nodoto kriminālprocesu skaits. Kopumā pārskata periodā tas ir palielinājies vairāk nekā četras reizes.³⁵⁴
- 5.4.18. Kaut arī valstī vērojams progress NILL apkarošanā, it sevišķi 2016.gadā, tomēr novērtējumā konstatētas atsevišķas, būtiskas pilnveides iespējas. Konstatēts, ka labāku rezultātu sasniegšanai, Latvijas TAI nepieciešams veidot vienotu izpratni par NILL noziegumu apkarošanu un regulārāk jātiecas, pilnveidojot diskusijas par aktualitātēm NILL apkarošanā.
- 5.4.19. 2016.gadā uzsākta sadarbība starp VP ENAP un FKTK, kā arī organizētas tikšanās ar citām TAI un NILLN iesaistītajām pusēm, piemēram: FENIP un ONCNSP, KD, LB, Latvijas Komercbanku asociāciju; VID FPP, kā arī ar tiesnešiem.
- 5.4.20. Lai nodrošinātu objektīvu kriminālprocesa norisi, izmeklētājiem ir jāatsakās no piedalīšanās kriminālprocesā, ja viņi ir personiski ieinteresēti rezultātā vai pastāv apstākļi, kas procesā iesaistītajām personām pamatoti dod iemeslu uzskatīt, ka šāda ieinteresētība varētu būt.³⁵⁵ Izmeklētājiem jāievēro arī likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā". Izmeklētāju neatkarības nodrošināšanai KPL paredzēta izmeklētāja veiktās izmeklēšanas uzraudzība, ko veic gan tiešais priekšnieks, gan arī uzraugošais prokurors.
- 5.4.21. Pārbaudes par izmeklētāju darbību veic VP Iekšējās kontroles birojs.

FPP darbība NILL apkarošanā

- 5.4.22. VID FPP prioritātes ir cīņa pret NILL, cīņa pret nodokļu krāpšanu un cīņa pret izvairīšanos no nodokļu nomaksas, ja tās saistītas ar organizētās noziedzības darbību un/vai ar korupciju VID ierēdņu un darbinieku rīcībā, t.sk. cīņā pret NILL.
- 5.4.23. VID FPP uz 31.12.2016. ir 71 izmeklētājs, kas veic izmeklēšanu kriminālprocesos. Darbinieki, kas veic operatīvo darbu (finanšu izlūkošanu) ir 14. VID FPP neveic sadalījumu pēc NN veida starp izmeklētājiem, bet visi izmeklētāji ir pilnvaroti veikt izmeklēšanu NN valsts ieņēmumu jomā, tai skaitā saistībā ar NILL, ja tā saistīta ar nodokļu krāpšanu vai izvairīšanos no nodokļu nomaksas.
- 5.4.24. Lai uzlabotu VID FPP izmeklētāju darba kvalitāti, izmeklētāji regulāri piedalās apmācībās gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.
- 5.4.25. Pēc apkopotajiem statistikas datiem secināms, ka valstī ar katru gadu samazinās kriminālprocesu skaits, kurus VID FPP ierosinājis par NILL. Tāpat samazinās prokuratūrai nodoto krimināllietu skaits.³⁵⁶
- 5.4.26. Statistika pierāda, ka ar katru gadu būtiski pieaug VID FPP darbības rezultātā iesaldētie naudas līdzekļi.³⁵⁷ Tāpat no statistikas datiem secināms, ka ar katru gadu pieaug valsts budžetā ieskaitītie VID FPP darbības rezultātā par noziedzīgi iegūtiem atzītie naudas līdzekļi.³⁵⁸
- 5.4.27. Būtiskākās VID FPP pēdējā laikā veiktās izmeklēšanas atspoguļotas Ziņojuma 4.2.55.punktā.
- 5.4.28. Efektīvai starptautiskai sadarbībai VID FPP izveidota atsevišķa struktūrvienība. Darbam EUROPOL VID ir deleģējis sakaru virsnieku. Sakaru virsnieks sniedz atbalstu un informāciju ne tikai VID FPP, bet arī VID MPP un citām VID struktūrvienībām.
- 5.4.29. Lai padarītu efektīvāku savstarpējo sadarbību izmeklējot NN, VID FPP veido apvienotās izmeklēšanas grupas (JIT). Līdz šim ir izveidoti vairāki veiksmīgi JIT ar Lietuvas kolēģiem. Šobrīd VID FPP ir JIT dalības līderi starp Latvijas TAI.
- 5.4.30. Lai veicinātu starptautisko sadarbību ar NVS valstīm VID FPP ir piedalījusies NVS finanšu noziegumu izmeklēšanas iestāžu vadītāju sanāksmēs, novērotāju statusā.
- 5.4.31. Ziņojuma 5.4.17.punkta noteikumi attiecas arī uz VID FPP izmeklētājiem. Papildus, lai nodrošinātu VID FPP izmeklētāju neatkarības uzraudzību VID FPP divas reizes gadā veic kriminālprocesu inventarizāciju. Savukārt, VID FPP Iekšējās drošības daļa veic izmeklēšanu par NN, kas konstatēti VID ierēdņu un darbinieku rīcībā.

³⁵⁴ Tabula Nr.5.8

³⁵⁵ KPL, 16.pants

³⁵⁶ Tabula Nr.5.9

³⁵⁷ Tabula Nr.5.10

³⁵⁸ Tabula Nr.5.11

5.5. Apsūdzības kvalitāte

- 5.5.1. Prokuratūra ir tiesu varas institūcija, kas patstāvīgi veic uzraudzību pār likumības ievērošanu.
- 5.5.2. Prokurors kriminālprocesā realizē izmeklēšanas uzraudzības, izmeklēšanas, kriminālvajāšanas, valsts apsūdzības uzturēšanas un citas Kriminālprocesa likumā noteiktās funkcijas. Likumā noteiktajos gadījumos prokurors izlemj jautājumu par kriminālprocesa uzsākšanu un pats veic izmeklēšanu.³⁵⁹
- 5.5.3. Predikatīvo NN un ar to saistīto NILL NN kriminālvajāšanu prokuratūrā veic 2 specializētās prokuratūras - ONCNSP (apgabala līmenis) un FENIP (rajona līmenis), kā arī Latvijas reģionu rajona un apgabala līmeņa prokuroru lietvedībā var būt predikatīvo NN un NILL lietas.
- 5.5.4. Pārskata periodā nav būtiski mainījies prokuroru skaits. Novērtējumā konstatēta prokuroru, kuri nodarbojas ar NILL noziegumu uzraudzību, izmeklēšanu un kriminālvajāšanu, liela noslodze. Tas izskaidrojams ar faktu, ka minētie prokurori nodarbojas arī ar citas kategorijas lietām. Apsverama NILL NN kriminālvajāšanā specializēto prokuroru skaita palielināšanas nepieciešamība vai noslodzes samazināšana.
- 5.5.5. Pārskata perioda pēdējos divos gados samazinājies krimināllietu skaits, kuras saņemtas kriminālvajāšanas uzsākšanai. Uz tiesu nosūtīto krimināllietu skaits pārskata perioda pirmajos trīs gados samazinājies un pēdējā gadā palielinājies par vienu. Savukārt tiesai nodoto personu skaits pārskata perioda pēdējos divos gados samazinājies.³⁶⁰ Var secināt, ka novērtējuma periodā nav noteikts būtisks progress attiecībā uz lietu ierosināšanu.
- 5.5.6. KPL paredz iespēju pirmstiesas procesā piemērot vienošanās procesu. Vienošanās process veicina KL normu efektīvāku piemērošanu un ātrāku krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, t.sk. soda neizbēgamību. Atslogojot prokuroru un tiesu darbu, pārskata perioda divos gados prokurori 3 gadījumos no 16, ir piemērojuši vienošanās procesu NILL lietās.³⁶¹
- 5.5.7. 2016.gada 1.martā Prokuratūra uzsākusi Prokuratūras informācijas sistēmas (ProIS) lietošanu, kurā nodrošināta iespēja pieprasīt datus no šādām datubāzēm: Iedzīvotāju reģistrs, UR, CSDD reģistrs, kā arī ievadīt un saņemt datus no KRASS.
- 5.5.8. Prokuroriem tiek nodrošināta regulāra apmācība, t.sk. NILL jomā.
- 5.5.9. Valsts efektīvi aizsargā prokuroru neatkarību. Prokurori savā darbībā ir neatkarīgi no citu valsts varu un pārvaldi realizējošo institūciju vai amatpersonu ietekmes un pakļaujas tikai likumam.³⁶² Prokuroru neatkarības garantu nostiprināts gan likumā "Par tiesu varu",³⁶³ gan Prokuratūras likumā,³⁶⁴ gan arī KPL.³⁶⁵ Valstī pastāv zems prokuroru korupcijas līmenis. Pārskata periodā ir uzsākts tikai viens kriminālprocess pret prokuroru pēc KL 320.panta (kukuļņemšana).
- 5.5.10. Starptautiskās sadarbības lūgumu izpildes nodrošināšanai ĢP ir izveidota Darbības analīzes un vadības departamenta Starptautiskās sadarbības nodaļa, kuras kompetencē, cita starpā, ietilpst tiesiskās palīdzības lūgumu izvērtēšana un izpilde pirmstiesas izmeklēšanas stadijā. Vienlaicīgi iepriekš minētā departamenta prokurors pilda Eirojusta nacionālā pārstāvja funkcijas, koordinējot starptautiskās sadarbības lūgumu izpildi Eirojusta kompetences ietvaros.
- 5.5.11. Lai valstiskā līmenī nodrošinātu starptautiskās sadarbības lūgumu un tajos iekļauto ziņu uzskaiti un apstrādi, 2013.gadā tika izveidota starptautiskās krimināltiesiskās sadarbības lūgumu informācijas sistēma - valsts informācijas sistēma, kuras pārzinis un turētājs ir TM, un kas aptver trīs starptautiskās sadarbības centrālo iestāžu Latvijā (TM, ĢP un VP) rīcībā esošo sadarbības lūgumu uzskaiti.
- 5.5.12. Prokuratūras pārstāvis kā kontaktpunkts pastāvīgi darbojas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūves aģentūras tīkla (CARIN) darbā. Attiecībā uz citām starptautiskām organizācijām, kuru darbībā ņem dalību Prokuratūra un kuru darbs cita starpā var tikt saistīts ar NILL novēršanas problemātikas analīzi, var minēt Eiropas Biroju

³⁵⁹ KPL, 36.pants

³⁶⁰ Attēls Nr.5.12

³⁶¹ Tabula Nr.5.13

³⁶² Prokuratūras likums, 6.pants

³⁶³ Likums "Par tiesu varu", 106.1.pants

³⁶⁴ Prokuratūras likums, 1.pants, 6.pants

³⁶⁵ KPL, 459.pants

krāpšanas apkarošanai (OLAF), Eiropas Padomes Prokuroru konsultatīvā padome (CCEP), Eiropas Padomes Ekspertu komiteja Eiropas konvenciju sadarbībai krimināllietās piemērošanā (PC-OC). Prokuratūras pārstāvis ir deleģēts arī ES Tiesu iestāžu sadarbības struktūrvienībā Eirojust kā valsts korespondents terorisma jautājumos.

5.6. Tiesāšanas kvalitāte

- 5.6.1. Novērtējuma periodā nav būtiski mainījies notiesājošo spriedumu skaits NILL lietās, arvien paliekot zemā līmenī.³⁶⁶ Ar negatīvu tendenci pieaudzis NILL lietu vidējais izskatīšanas ilgums.³⁶⁷
- 5.6.2. Pozitīva tendence vērojama attiecībā uz lēmumiem par NIM/NIL konfiskāciju, pārskata periodā dubultojojoties to skaitam, un tādējādi apliecinot, ka valstī ir efektīva konfiskācijas sistēma.³⁶⁸
- 5.6.3. Lai gan KL ir noteikti pietiekami bargi sodi par NILL, praksē piespriešot sodi, lielākoties, paredz nosacītu brīvības atņemšanu,³⁶⁹ nevis piespriežot reālu brīvību atņemšanu.³⁷⁰ Tādējādi tiek mazināta sodu represīvā daba. Dažkārt tiesa piemēro vieglāku soda veidu vai zemāku soda robežu, nekā panta sankcijā noteikts. Papildus tam, personas, kuras konstatētas kā īpašnieki vai dalībnieki fiktīvos uzņēmumos, var turpināt dibināt jaunus uzņēmumus, ko var izmantot NILL shēmās, jo viņiem netiek noteikti attiecīgi ierobežojumi.
- 5.6.4. Būtiska problēma ir tiesās arvien noteiktais nepamatoti augstais pierādīšanas sliekšnis NILL izcelsmes pierādīšanai, par ko liecina zems notiesājošo spriedumu skaits par NILL. Kopumā tiesai nodoto lietu skaits ir zems.³⁷¹
- 5.6.5. Kaut arī tiesneši regulāri piedalās apmācībās, t.sk. par NILL, tiesāšanas efektivitāte un piemērotie sodi, vēl nav sasnieguši pietiekamu efektivitāti un ir veicami pasākumi, lai tiesas būtu gatavas kvalitatīvi un atbilstoši izskatīt lietas, kas uzsāktas pēdējā laikā.
- 5.6.6. Lai nodrošinātu tiesnešu neietekmējamību tiesas spriešanas laikā, valsts ir izveidojusi ietvaru tiesnešu neatkarības garantēšanai, kas nostiprināts gan Satversmē,³⁷² gan likumā „Par tiesu varu”.³⁷³ Ar likumu noteikta nepieļaujamība iejaukties tiesas darbā.³⁷⁴ Tiesnesis ar tiesas spriešanu saistīto pienākumu izpildes laikā ir neaizskarams.³⁷⁵
- 5.6.7. Pārskata periodā ir bijusi viena lieta, kurā pret tiesnešiem uzsākts kriminālprocess par kukuļa piesavināšanos. Lieta izbeigta, piemērojot vienošanās procesu, piespriežot naudas sodu 11 100 EUR apmērā. Saistībā ar NILL likumpārkāpumi nav konstatēti.

5.7. Robežsardze un muiža

- 5.7.1. VRS ir IeM pārraudzībā esoša bruņota tiešās pārvaldes iestāde, kas nodrošina valsts robežas neaizskaramību, nelegālās migrācijas novēršanu, preču kustību pāri valsts robežai kontroli, kā arī izskata administratīvo pārkāpumu lietas un veic pirmstiesas izmeklēšanu un piemēro sodus savas kompetences ietvaros.³⁷⁶
- 5.7.2. Lai mazinātu nelikumīgu robežas šķērsošanu uz Latvijas – Krievijas robežas plānots izbūvēt 92 km žogu līdz 2019.gadam. Uz pārskata perioda beigām uz Latvijas – Krievijas robežas jau izbūvēts žogs 22,7 km garumā. Tiek plānoti arī finanšu līdzekļi, lai sāktu projekta izstrādi valsts robežas joslas iekārtošanai uz Latvijas – Baltkrievijas robežas. VRS kapacitātes uzlabošanai plānots līdz 2022.gadam

³⁶⁶ Tabula Nr.5.14

³⁶⁷ Tabula Nr.5.15

³⁶⁸ Tabula Nr.5.16

³⁶⁹ KL 49.¹ pants

³⁷⁰ Tabula Nr.5.17

³⁷¹ Tabula Nr.5.13

³⁷² LR Satversme, 83.pants, 86.pants

³⁷³ Likums "Par tiesu varu", 10.pants

³⁷⁴ Likums "Par tiesu varu", 11.pants

³⁷⁵ Likums "Par tiesu varu", 13.pants

³⁷⁶ Robežsardzes likums, MK 15.02.2005. noteikumi Nr.122 "Valsts robežsardzes nolikums"

iegādāties papildu robežkontroles tehnisko aprīkojumu. 2016. gadā jau tika iegādāti vairāk nekā 40 jaunas paaudzes robežuzraudzības sensori.

- 5.7.3. Muitas iestāde, kas pilda normatīvajos aktos muitas jomā noteiktos uzdevumus muitas politikas īstenošanā ir VID MP.³⁷⁷
- 5.7.4. Viena no VID MP deleģētajām funkcijām ir skaidras naudas pārvietošanas kontrole, šķērsojot ES ārējo robežu. VID MP organizē un veic kontroles pasākumus uz valsts robežām, tajā skaitā pēc VID MPP un citu TAI sniegtā lūguma.
- 5.7.5. LR robežas šķērsošanas vietās, kurās nav izveidoti muitas kontroles punkti, kompetentās iestādes VID MP pilda VRS.

5.8. Skaidras naudas un līdzīgu instrumentu pārrobežu kontroles kvalitāte

- 5.8.1. Ņemot vērā to, ka Latvija ir ES un Šengenas zonas dalībvalsts, visu personu un transportlīdzekļu robežkontrole tiek veikta tikai uz ES ārējām robežām (ar Krieviju un Baltkrieviju, kā arī lidostās un ostās, izņemot iekšējo prāmju un aviācijas līniju).
- 5.8.2. Latvijā ir paredzēti divi galvenie mehānismi skaidras naudas aprites kontrolei:
 - a) fiziskas personas pienākums, šķērsojot ES ārējo robežu, deklarēt skaidru naudu 10 tūkst. EUR vairāk apmērā, t.sk. ekvivalentu citā valūtā;³⁷⁸
 - b) nodokļu maksātāju³⁷⁹ pienākums deklarēt visus iepriekšējā mēneša laikā savstarpēji veiktos skaidras naudas darījumus, kuru summa pārsniedz 1.5 tūkst. EUR.³⁸⁰
- 5.8.3. Pienākums deklarēt skaidru naudu ir vienīgi, iebraucot ES vai izbraucot no tās, bet šāda pienākuma nav attiecībā uz skaidras naudas pārvietošanu starp ES dalībvalstīm.³⁸¹
- 5.8.4. Novērtējumā konstatēts, ka Latvijai, iespējams, jāapsver noteikta regulējuma izveidošana attiecībā uz skaidras naudas pārvietošanas kontroli ES iekšienē. Tāpat nav paredzēts regulējums gadījumiem, kad tiek pārvadāta summa līdz 10 tūkst. EUR no/uz citu ES dalībvalsti vai trešo valsti.
- 5.8.5. VID MP un VID MPP ir tiesības aizturēt nedeklarēto naudu, tikai uzsākot kriminālprocesu, kas ir VID MPP kompetencē. Šāda sistēma mākslīgi palielina uzsākto un izbeigto kriminālprocesu skaitu, jo pēc būtības kriminālprocess būtu jāuzsāk tajos gadījumos, ja ir aizdomas par noziedzīgi iegūtu skaidru naudu. Pastāvot šādai sistēmai tiek neefektīvi patērēti resursi, jo praksē bieži vien šādi uzsāktie kriminālprocesi tiek izbeigti. Novērtējumā konstatēts, ka Latvijai jāapsver iespēja mainīt šo regulējumu, tādējādi izpildot Moneyval 4.kārtas ziņojuma rekomendāciju Nr.32.8.
- 5.8.6. Pēc pārskata perioda ir plānots apvienot VID MPP un VID FPP, ar mērķi uzlabot NN izmeklēšanu valsts ieņēmumu jomā un muitas lietu jomā.

5.9. Pieeja uzticamai informācijai un pierādījumiem

- 5.9.1. Valstī ir izveidots vienots Valsts informācijas sistēmu reģistrs, kas nodrošina iespēju vienkopus iegūt informāciju par visām valsts informācijas sistēmām.
- 5.9.2. Latvijas datu bāzes attiecībā uz personu identifikāciju kopumā ir atzīstamas par uzticamām un drošām. Tāpat par uzticamiem un drošiem atzīstami Latvijas ID dokumenti. To, ka Latvijas datu bāzēs iekļautie dati ir ticami, pierāda arī fakts, ka

³⁷⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu, 5.panta 1.punkts

³⁷⁸ Normatīvie akti, kas regulē skaidras naudas aprites kontroli šķērsojot ES robežu - Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 26.oktobra Regula (EK) Nr. 1889/2005 "Par skaidras naudas kontroli, kuru ievieš kopienas teritorijā vai izved no tās", likums "Par skaidras naudas deklarēšanu uz valsts robežas"; MK 19.06.2007. noteikumi Nr.414 "Noteikumi par skaidras naudas deklarācijas veidlapu, tās aizpildīšanas, iesniegšanas un sniegto ziņu pārbaudes kārtību"

³⁷⁹ Nodokļu maksātāji likuma "Par nodokļiem un nodevām" izpratnē ir Latvijas Republikas vai ārvalstu fiziskās un juridiskās personas un uz līguma vai norunas pamata izveidotas šādu personu grupas vai to pārstāvji, kas veic ar nodokli apliekamas darbības vai kam tiek garantēts ienākums nākotnē

³⁸⁰ MK 10.04.2007. noteikumi Nr.237 "Skaidrā naudā veikto darījumu deklarēšanas noteikumi", likuma "Par nodokļiem un nodevām" 30.pants

³⁸¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 26.oktobra Regula (EK) Nr. 1889/2005 "Par skaidras naudas kontroli, kuru ievieš kopienas teritorijā vai izved no tās"

Latvijai ir iespēja piedalīties ASV bezvīzu programmā. Priekšnoteikums šādas dalībai bija ASV atzinums par Latvijas datu bāžu uzticamību.

- 5.9.3. Kopumā uzraudzības iestādēm un TAI ir pieeja nepieciešamajām datubāzēm, tomēr tiek turpināts darbs pie nepieciešamajiem uzlabojumiem, lai savstarpēji integrētu atsevišķas datubāzes, novērstu ievades mainīgo atšķirīgo lietojumu dažādās datubāzēs, un tādējādi padarītu efektīvāku informācijas iegūšanu un apkopošanu, analītiskā darba veikšanai.
- 5.9.4. Novērtējumā konstatētas nepilnības attiecībā uz datu par ārvalstniekiem ievadi dažādās datubāzēs, piem., ārvalstniekiem piešķirot atšķirīgus identifikācijas numurus, kas apgrūtina to identificēšanu.
- 5.9.5. Latvija nodrošina adekvātu un savlaicīgu informāciju par PLG. Informācija par PLG ir iekļauta UR uzturētajā PLG reģistrā. PLG reģistrā tiek iekļauta informācija par SIA un personālsabiedrību PLG. SIA un personālsabiedrībām ir pienākums UR iesniegt ziņas par PLG, kā arī izmaiņas informācijā par PLG, tādējādi nodrošinot, ka UR PLG reģistrā ir aktuālie dati par PLG.
- 5.9.6. Akciju sabiedrībām informācija par PLG UR jāsniedz, ja akcionārs citas personas labā iegūst vismaz 25% no akciju sabiedrības akcijām. Arī koncernā iesaistītajām komercsabiedrībām ir pienākums sniegt informāciju UR par attiecīgās komercsabiedrības PLG.
- 5.9.7. Informācija par PLG ir arī pieejama noteiktam TAI un kontroles iestādēm nodokļu administrēšanai un citām Komerclikumā minētajām iestādēm. Ar 4.Direktīvas prasību pilnīgu ieviešanu, tā būs pieejama arī NILLTFNL subjektiem.
- 5.9.8. UR informāciju par PLG kompetentajām iestādēm sniedz pēc pieprasījuma 15 dienu laikā. Steidzamības gadījumā informācija UR sniedz informācijas pieprasījumā norādītajā termiņā.
- 5.9.9. Par informācijas nesniegšanu par PLG persona var tikt saukta pie administratīvās atbildības, piemērojot brīdinājumu vai naudas sodu līdz 700 EUR. Novērtējot nepieciešamību pēc patiesas un aktuālas informācijas par PLG, būtu izvērtējams, vai esošais administratīvais sods ir efektīvs.
- 5.9.10. No UR apkopotajiem statistikas par pārskata periodu secināms, ka ar katru gadu samazinās no komercsabiedrībām saņemto paziņojumu par PLG skaits: 2013. gadā - 18, 2014. gadā - 11, 2015. gadā - 13 paziņojumi, un 2016.gadā - 7 paziņojumi.
- 5.9.11. Kopš 2013.gada paredzēta arī kriminālatbildība par ziņu nesniegšanu³⁸² vai nepatiesu ziņu sniegšanu³⁸³ par PLG juridiskajai personai, kas nav valsts institūcija.
- 5.9.12. Saskaņā ar Tiesu informatīvās sistēmas statistikas datiem pārskata periodā neviena persona nav uzskaitīta kā notiesāta vai attaisnota pēc KL 195¹.panta, kā arī nevienai personai pēc minētā panta nav izbeigts kriminālprocess. Savukārt, pēc KL 272.panta neviena persona nav notiesāta par nepatiesu ziņu sniegšanu par PLG.

Ēnu ekonomika un nodokļu piedziņa

- 5.9.13. Valsts aktīvi darbojas, lai ar katru gadu samazinātu ēnu ekonomiku. Nodokļu plaisa kopš 2013.gada samazinājusies par 2.1%.³⁸⁴
- 5.9.14. Kopš 2014.gada ir izveidota Ēnu ekonomikas apkarošanas padome, kas ir koordinējoša institūcija, kuras mērķis ir atbildīgo institūciju – valsts pārvaldes iestāžu un nevalstisko organizāciju – darbību koordinēšana un uzraudzība ēnu ekonomikas apkarošanas jomā. Praksē notiek aktīva Ēnu ekonomikas apkarošanas padomes darbība.
- 5.9.15. 2016.gada 10.jūnijā Latvijā tika apstiprināts Valsts iestāžu darba plāns ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016-2020.gadam,³⁸⁵ kas paredz pasākumus ēnu ekonomikas ierobežošanai būvniecībā, pakalpojumu jomā, transporta jomā, tirdzniecībā, sodu piemērošanas jomā, komunikācijā un izglītošanā, un iestāžu kapacitātes stiprināšanā.

³⁸² KL, 195.¹ pants

³⁸³ KL, 272.pants

³⁸⁴ Tabula Nr.5.18

³⁸⁵ Valsts iestāžu darba plāns ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016-2020.gadam.

- 5.9.16. Lielāko ēnu ekonomikas daļu Latvijā veido uzņēmējdarbības ienākumu neuzrādīšana jeb izvairīšanās no nodokļu maksāšanas. Otru lielāko Latvijas ēnu ekonomikas īpatsvara daļu veido "aplokšņu" algas. Statistika pierāda, ka pārskata perioda pēdējos gados nav būtiski mainījies skaidrā naudā veikto darījumu apmērs.³⁸⁶
- 5.9.17. Cīņai ar "aplokšņu" algām, 2016.gadā valstī tika ieviesta administratīvā un kriminālatbildība.³⁸⁷ Tāpat 2016.gadā veikti arī efektīvi preventīvie pasākumi datu ticamības novērtējuma ietvaros, gan arī attiecībā uz iespējamo neregistrēto saimniecisko darbību.³⁸⁸ Saistībā ar nelegālo nodarbinātību un "aplokšņu" algām 2016.gadā organizēti 92 izglītojoši semināri nodokļu maksātājiem.
- 5.9.18. Cīņai ar ēnu ekonomiku, t.sk. lai uzlabotu VID darba efektivitāti attiecībā uz NN par izvairīšanos no nodokļu nomaksas atklāšanu un novēršanu, 2016.gadā tika noteikts pienākums bankām un MI sniegt informāciju VID par rezidentu aizdomīgajiem darījumiem nodokļu jomā.³⁸⁹
- 5.9.19. Lai novērstu fiktīvu uzņēmumu reģistrēšanu, kā arī izvairīšanos no nodokļu samaksas, UR ir tiesības pieprasīt VID atzinumu par juridiskās personas nodokļu riskiem. Negatīva VID atzinuma gadījumā reģistrācija netiek veikta.³⁹⁰
- 5.9.20. Ar mērķi ierobežot tādu komersantu darbību, kuru patiesais dibināšanas mērķis ir saistīts ar starpnieka lomas izpildi NILL un nodokļu izkrāpšanas shēmās un kuru darbības organizētāji, kā arī PLG administratīvā procesa ietvaros nav identificējami, 2014.gadā sāka darboties riska personu saraksts, kuru uztur VID.³⁹¹
- 5.9.21. Riska personu sarakstā tiek iekļautas personas, kas līdz šim negodprātīgi darbojušās, radījušas kaitējumu arī valsts budžetam, kropļojušas uzņēmējdarbības vidi un grauj visas sabiedrības labklājību. Šādām personām UR atsaka pieteikto uzņēmumu reģistrēšanu. Tāpat UR atsaka reģistrēt šādas personas uzņēmuma pārvaldes amatos.
- 5.9.22. Valstī ir izstrādāts vispusīgs normatīvais regulējums nodokļu piedziņai, ieskaitot VID tiesības saņemt nepieciešamo informāciju, kā arī tiesības uzlikt sankcijas par nodokļu samaksu regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu. Ar katru gadu pieaug iekasēto nodokļu apjoms, tomēr vēl joprojām kopējais nodokļu parāds pret piedzenamo nodokļu parādu ir ievērojami lielāks.³⁹²
- 5.9.23. VID veic informācijas apmaiņu starp OECD dalībvalstīm tiešo un netiešo nodokļu jomā. Informācijas apmaiņas mērķis ir cīņa pret pārrobežu izvairīšanos no nodokļu nomaksas.
- 5.9.24. Lai mazinātu iespēju veikt krāpnieciskus darījumus un novērstu NILL 2016.gada 23.novembrī tika pieņemti grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām", kas paredzēja ierobežojumu fizisku personu darījumiem skaidrā naudā, ja darījuma summa pārsniedz 7.2 tūkst. EUR.

Finanšu integritāte

- 5.9.25. 2016.gada 1.jūlijā Latvija kļuva par OECD dalībvalsti. OECD atzinis, ka Latvijas korporatīvās pārvaldības tiesiskais regulējums lielā mērā atbilst OECD Korporatīvās pārvaldības principiem, t.sk. valsts kapitālsabiedrības ir ieviesušas lielāko daļu vadlīniju ieteikumus par informācijas izpaušanu.³⁹³
- 5.9.26. Tomēr, iestāšanās laikā OECD Latvijai izteiktas rekomendācijas nodrošināt trauksmes cēlēju aizsardzību un veidot ziņošanas kanālus privātajā sektorā un valsts pārvaldē.
- 5.9.27. Darbs pie likumprojekta "Trauksmes cēlēju aizsardzības likums" aizsākās 2014. gadā, kad tika izveidota likumprojekta izstrādes darba grupa. Likumprojekts 2017.gada martā ir iesniegts izskatīšanai Saeimā.

³⁸⁶ Tabula Nr.5.19

³⁸⁷ KL, 217.¹ pants; LAPK 159.¹⁰ pants

³⁸⁸ Tabula Nr.5.20

³⁸⁹ 01.04.2016. grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām"

³⁹⁰ Likums "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru", 14.panta sestā daļa

³⁹¹ Likums "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta pirmās daļas 21.punkts

³⁹² Attēls Nr.5.21, Attēls Nr.5.22

³⁹³ OECD 2015.gada ziņojums par valstij piederošu uzņēmumu korporatīvo pārvaldību: Latvija, pielikums Nr.1 (angļu val.

- *Review of the Corporate Governance of State-Owned Enterprises: Latvia, Annex 1*)

- 5.9.28. Efektīvs trauksmes celšanas mehānisms, cita starpā, ļauj efektīvāk cīnīties ar korupciju valstī. 2013.gada Eurobarometer sabiedriskās domas aptaujā par korupciju ES valstīs³⁹⁴ no tiem, kam nācies saskarties ar korupciju, uz jautājumu, vai par pieredzēto kādam ir ziņojuši, ES vidēji 74% atbildēja "nē", bet Latvijā bija viens no augstākajiem rādītājiem – 92% nebūtu ziņojuši, lielākoties argumentējot, ka ziņot gluži vienkārši nav vērts. Saskaņā ar "Latvijas Faktu" aptauju 2015. gada decembrī par korupciju bija gatavi ziņot 40% no aptaujātajiem. Šie rezultāti liecina par pagaidām nepietiekamo izpratni par trauksmes celšanu.

³⁹⁴ Eurobarometer sabiedriskās domas aptauja par korupciju ES valstīs pieejama: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_397_en.pdf

6. Juridisko personu un juridisko veidojumu izmantošana NILL

- 6.1. Latvijas iestādes ir identificējušas, ka juridiskas personas bieži tiek iesaistītas NILLTF shēmās un līdz ar to ir neaizsargātas pret NILLTF riskiem. NILLTF shēmās tiek izmantoti gan fiktīvi, gan reāli pastāvoši komercdarbības veicēji.
- 6.2. Komerclikuma normatīvais ietvars noteikts Komerclikumā un Civillikumā. Papildus normatīvajiem aktiem, UR mājaslapā³⁹⁵ ir publiski pieejama detalizēta informācija par juridisko personu izveidi un veidiem.
- 6.3. Komerclikums nosaka piecus komersantu veidus – individuālais komersants, kurš arī pēc reģistrācijas uzskatāms par fizisku personu, divi kapitālsabiedrību un divi personālsabiedrību veidi. Komersantu un citu uzņēmējdarbību veicēju reģistrāciju un attiecīgu reģistru vešanu veic UR.
- 6.4. Kapitālsabiedrības var tikt reģistrētas kā SIA vai AS. SIA dibināšanai ir noteikts minimālais pamatkapitāla apmērs – 2,8 tūkst. EUR. AS minimālais pamatkapitāls ir 35 tūkst. EUR. SIA ir slēgta, bet AS ir atklāta sabiedrība, kuras daļas var būt publiskās apgrozības objekts.
- 6.5. Personālsabiedrības var tikt reģistrētas kā pilnsabiedrības un komandītsabiedrības, tām nav juridiskas personas statusa, taču tām ir juridiskas personas tiesības.
- 6.6. Saistībā ar komercdarbības veikšanu UR jāreģistrē arī LR uzņēmumu filiāles un ārvalstu uzņēmumu filiāles. Filiāles nav juridiskas personas.
- 6.7. Kā liecina statistikas dati, Latvijā visbiežāk tiek reģistrētas SIA, bet visretāk - komandītsabiedrības un pilnsabiedrības.³⁹⁶
- 6.8. Kā norādījušas kompetentās iestādes, visbiežāk NILLTF shēmās tiek iesaistītas Latvijā reģistrētas SIA (~52%) un ārvalstu juridiskās personas, kas reģistrētas zemu vai beznodokļu valstīs. Augsto reģistrācijas izmaksu un prasību dēļ visretāk NILLTF tiek izmantotas Latvijā reģistrētas AS (~2%).
- 6.9. Lai novērstu juridisku personu izmantošanu NILLTF, valstij ir jānodrošina, ka kompetentajām iestādēm nepieciešamā informācija par juridisko personu tiek sniegta savlaicīgi un tā ir aktuāla.
- 6.10. UR ved un pārvalda komercrēģistru, kurā glabājas sabiedrību reģistrētā informācija un dokumenti. Ar komercrēģistrā esošo informāciju un dokumentiem ir tiesības iepazīties ikvienai personai. Kopumā UR pieejamie dati ir precīzi un uzticami, tas ir viens no galvenajiem informācijas avotiem kompetentajām iestādēm.
- 6.11. Informācija par SIA dalībniekiem kā arī ziņas par izmaiņām informācijā tiek iesniegtas UR un ir publiski pieejamas tiešsaistē.³⁹⁷ Informācija par AS akcionāriem UR iesniegta netiek. UR apkopo informāciju un izsniedz šo informāciju kompetentajām iestādēm.³⁹⁸
- 6.12. Papildus ziņām par Latvijā reģistrēto SIA dalībniekiem, publiski ir pieejama arī informācija par personām, kuras ir tiesīgas pārstāvēt komercsabiedrības.³⁹⁹
- 6.13. Līdz ar to var secināt, ka informācija par absolūtu vairākumu Latvijā reģistrēto kapitālsabiedrību, t.sk. kapitālsabiedrību dalībniekiem un personām, kuras ir

³⁹⁵ Pieejams: <http://www.ur.gov.lv/>

³⁹⁶ Uz 2016.gadu Latvija ir reģistrētas: SIA – 251716; AS – 2249; komandītsabiedrības - 364 un pilnsabiedrības - 792. Statistikas dati pieejami - <http://www.ur.gov.lv/statistika.html?a=1098>

³⁹⁷ Piemēram, lursoft datubāze: <http://www.lursoft.lv/>

³⁹⁸ Termins "kompetentās iestādes" lietots, lai apzīmētu Komerclikuma 17.¹ pantā minētos subjektus, kas ir tiesīgi iepazīties ar ziņām par personālsabiedrības un kapitālsabiedrības patiesajiem labuma guvējiem - TAI iestādes un kontroles iestādes nodokļu administrēšanas, publiskā iepirkuma vai arī publiskās un privātās partnerības jomā

³⁹⁹ Komerclikums, 8.pants

tiesīgas pārstāvēt komercsabiedrību, kompetentajām iestādēm ir ērti pieejama publiski un tiešsaistē.

- 6.14. Atbildīgās personas nodrošina, ka UR pieejamā informācija ir aktuāla. Komerccarbības veicējiem noteiktu izmaiņu gadījumā, piemēram, dalībnieku izmaiņu gadījumā, ir pienākums paziņot un reģistrēt izmaiņas UR.
- 6.15. Konstatējot, ka persona nav sniegusi informāciju vai nepieciešamos dokumentus, UR piemēro administratīvo sodu. UR var piemērot brīdinājumu vai naudas sodu līdz pat 700 EUR apmērā.⁴⁰⁰
- 6.16. Kopumā Latvija izpilda FATF 24.rekomendācijas prasības attiecībā uz juridisko personu caurskatāmību un PLG. Komercreģistrā pieejamās informācijas aktualitāti gan var mazināt apstākļi, ka kapitālsabiedrībām par izmaiņu neiesniegšanu piemērojami sodi ir salīdzinoši zemi – līdz 430 EUR, bet atkārtota pārkāpuma gada laikā gadījumā - 700 EUR.⁴⁰¹

⁴⁰⁰ LAPK, 166.³ pants

⁴⁰¹ LAPK, 166.³ pants

7. Finanšu sektora ievainojamība

7.1. Finanšu iestāžu darbības uzsākšanas kontrole

FKTK uzraugāmie subjekti

- 7.1.1. FKTK uzraugāmajiem subjektiem atbilstoši starptautisko standartu prasībām ir noteiktas efektīvas darbības uzsākšanas kontroles, lai novērstu iespēju, ka noziedznieki vai to sabiedrotie darbosies Latvijas finanšu sektorā.
- 7.1.2. Visiem FKTK uzraugāmajiem subjektiem ir pienākums saņemt licenci darbības veikšanai, izņemot MI/ENI un AIFP, kuru darbības uzsākšana attiecīgi MPENL un Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā noteiktos izņēmuma gadījumos ir iespējama pēc reģistrācijas, nesāņemot FKTK licenci.
- 7.1.3. Latvijā reģistrētas MI/ENI, kura nav saņēmusi licenci, komercdarbības veikšanas vieta ir Latvijas teritorijā. Papildus reģistrēto MI 12 mēnešu maksājumu vidējās aritmētiskās vērtības apgrozījums nedrīkst pārsniegt 500 tūkst. EUR.⁴⁰² Savukārt reģistrētas ENI veiktās komercdarbības ietvaros apgrozībā esošās elektroniskās naudas vidējais apmērs nedrīkst pārsniegt 2 milj. EUR.⁴⁰³
- 7.1.4. Reģistrētiem AIFP pastāv ierobežojumi attiecībā uz pārvaldīto fondu aktīvu apjomu.⁴⁰⁴
- 7.1.5. Ievērojot to, ka reģistrēto MI/ENI un AIFP darbības apjomi ir ierobežoti, šo subjektu reģistrācijas kārtība ir vienkāršota salīdzinājumā ar licencēšanas kārtību, izņemot attiecībā uz IKS izveidi.
- 7.1.6. Kopumā Latvijas normatīvais regulējums nosaka vispusīgu kārtību, kādā FKTK izsniedz licences, t.sk. pārbauda licencējamā subjekta atbilstību NILLTFN prasībām. Tas arī ir uzskatāms par efektīvu, lai nodrošinātu, ka:
- būtisku līdzdalību finanšu iestādē nevar iegūt personas, kuras ir noziedznieki vai kurām ir neatbilstoša reputācija (*fit and proper test*);
 - finanšu iestādes vadībai ir atbilstoša izglītība un pieredze;
 - finanšu iestādēm ir izstrādāta atbilstoša IKS, t.sk. tām ir pieejami kvalificēti cilvēkresursi, lai nodrošinātu efektīvu NILLTF risku pārvaldīšanu.
- 7.1.7. Gadījumos, kad tiek reģistrēti AIFP un MI/ENI, FKTK pārbauda, vai finanšu iestādes vadībai ir atbilstoša izglītība un pieredze, kā arī reģistrējamā subjekta izstrādāto IKS. Tomēr netiek veikta būtiskas līdzdalības ieguvēja finanšu iestādē atbilstības pārbaude (*fit and proper test*). FKTK arī nepārbauda reģistrējamā AIFP un MI/ENI kapitāla izcelsmi.
- 7.1.8. Trūkumi ir saskatāmi KAS licencēšanas procesā. Normatīvajos aktos KAS biedriem nav noteiktas reputācijas un nesodāmības prasības, kas var ierobežot FKTK iespējas un tiesības novērst, ka par KAS biedriem varētu kļūt personas, kas izmantotu NILLTF mērķiem.
- 7.1.9. FKTK saprot NILLTF riskus, ar kuriem saskaras FKTK uzraugāmie subjekti. Tai arī ir nepieciešamie resursi, t.sk. kvalificēti un apmācīti darbinieki, lai veiktu NILLTFNL

⁴⁰² Izņēmums ir, ja reģistrēta MI sniedz bezkonta naudas pārveduma pakalpojumu – šajā gadījumā 12 mēnešu maksājumu vidējās aritmētiskās vērtības maksimālais pieļaujamais apgrozījums ir līdz 3 milj. EUR (MPENL, 5. un 7. pants)

⁴⁰³ Saskaņā ar MPENL 5.¹ un 7.¹ pantu reģistrētai ENI ir noteikts ierobežojums attiecībā uz 12 mēnešu maksājumu vidējās aritmētiskās vērtības apgrozījumu, proti, ja reģistrēta ENI papildus elektroniskās naudas emisijai sniedz maksājumu pakalpojumus, tad maksimālā vidējā vērtība nedrīkst pārsniegt 500 tūkst. EUR. Izņēmums ir, ja reģistrēta ENI papildus elektroniskās naudas emisijas pakalpojumiem sniedz bezkonta naudas pārveduma pakalpojumu, tad maksimālais pieļaujamais apgrozījums ir līdz 3 milj. EUR

⁴⁰⁴ Reģistrēts AIFP ir tiesīgs pārvaldīt fondu aktīvus (t.sk. aktīvus, kas iegūti, izmantojot sviras finansējumu), kuru kopsumma nesasniedz 100 milj. EUR vai fondu aktīvus, kuru kopsumma nesasniedz 500 milj. EUR ar nosacījumu, ka neviena fonda darbības noteikumi neparedz izmantot sviras finansējumu un ieguldījumu daļu atpakaļpirkšanu piecu gadu laikā no dienas, kad veikts pirmais ieguldījums fondā (Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likums, 7.pants).

subjektu licencēšanu, reģistrēšanu, kā arī uzraudzību. Ņemot vērā finanšu iestāžu reģistrācijas pieteikumu vai pieprasījumu licences izsniegšanai skaitu pārskata periodā⁴⁰⁵, FKTK kvalificētu un apmācītu darbinieku skaits⁴⁰⁶ uzskatāms par pietiekamu, lai nodrošinātu darbības uzsākšanas kontroles efektivitāti.⁴⁰⁷ Licencēšanas un reģistrēšanas procesā piedalās arī darbinieki no FKTK Atbilstības kontroles departamenta, kuri izskata jautājumus, kas attiecas uz licencējamā subjekta PLG, tā kapitāla izcelsmi, kā arī izvērtē licencējamā un reģistrējamā subjekta izstrādātās IKS kvalitāti un atbilstību plānotajam biznesam un subjekta klientu lokam piemītošajam NILLTF riska līmenim.

- 7.1.10. Līdz ar to FKTK veiktās licencēšanas kontroles kopumā ļauj valstij efektīvi mazināt iespēju, ka noziedznieki vai to sabiedrotie kļūst par FKTK uzraugāmas finanšu iestādes īpašniekiem, iegūst būtisku līdzdalību, kontrolē to intereses, vai pilda pārvaldības funkcijas. Savukārt reģistrēšanas kontroles būtu uzlabojamas, lai nodrošinātu atbilstošu reģistrējamā AIFP un MI/ENI PLG pārbaudi, kā arī subjekta kapitāla izcelsmes pārbaudi.
- 7.1.11. Papildus efektīvas darbības uzsākšanas kontroles nodrošina tas, ka FKTK jau finanšu iestāžu licencēšanas un reģistrācijas procesā iegūst pilnīgu priekšstatu par attiecīgās finanšu iestādes plānoto biznesa modeli. Kā arī FKTK uzraugāmā subjekta plānotajam biznesa modelim piemītošā NILLTF riska līmeņa pārvaldīšanai nepieciešamo IKS kapacitāti. Tas atvieglo un padara efektīvāku turpmāko uzraudzības NILLTFN jomā veikšanu.

Valūtas maiņas kapitālsabiedrības

- 7.1.12. LB izsniedz licenci ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai, kā arī veic Valūtas maiņas kapitālsabiedrību uzraudzību NILLTFN jomā.⁴⁰⁸ LB labi saprot Valūtas maiņas kapitālsabiedrību darbības specifiku un NILLTFN riskus, ar kuriem tās saskaras savā darbībā. LB arī ir pietiekami resursi, lai veiktu Valūtas maiņas kapitālsabiedrību licencēšanu un uzraudzību NILLTFN jomā.⁴⁰⁹
- 7.1.13. LB pārbauda Valūtas maiņas kapitālsabiedrību atbilstību normatīvo aktu prasībām NILLTFN jomā, izskatot iesniegumu par licences ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai izsniegšanu. LB licencēšanas komisija, izskatot iesniegumu, pārbauda pieteicēja dalībnieku, kuriem ir būtiska līdzdalība, kā arī pārvaldes institūciju pārstāvju sodāmību, un pārbauda Valūtas maiņas kapitālsabiedrību izveidotās IKS dokumentu atbilstību normatīvo aktu prasībām NILLTFN jomā.⁴¹⁰
- 7.1.14. Tas viss kopumā ļauj valstij efektīvi mazināt iespēju, ka noziedznieki vai to sabiedrotie kļūst par Valūtas maiņas kapitālsabiedrību īpašniekiem, iegūst būtisku līdzdalību, kontrolē to intereses vai pilda pārvaldības funkcijas.
- 7.1.15. Papildus efektīvas darbības uzsākšanas kontroli nodrošina tas, ka LB jau darbības uzsākšanas brīdī iegūst pilnīgu priekšstatu par attiecīgā tirgus dalībnieka atbilstību NILLTFN prasībām, kas atvieglo un padara efektīvāku turpmāku to uzraudzību NILLTFN jomā.

Citas finanšu iestādes

- 7.1.16. Altum un LP ir valsts izveidotas kapitālsabiedrības, kuru darbību regulē attiecīgi Attīstības finanšu institūcijas likums un Pasta likums. Visas Altum balsstiesīgās akcijas pieder Latvijas valstij – akciju turētāji ir FM (40%), EM (30%) un ZM (30%). Savukārt LP akciju turētāja ir SM (100%). Valsts kapitāla daļu turētāji nodrošina kandidāta nomināciju Altum un LP amatpersonas amatam.⁴¹¹ Valsts kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem ir noteiktas augstas prasības, piemēram, par valdes vai padomes locekļa kandidātu nedrīkst izvirzīt personu, kurai nav augstākās izglītības, kura ir bijusi sodīta par tīšu NN, neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas vai kurai, pamatojoties uz kriminālprocesa ietvaros pieņemtu nolēmumu, ir atņemtas tiesības veikt noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai citu profesionālo darbību. Līdz ar to ir uzskatāms, ka valdes un padomes locekļu iecelšanas priekšnoteikumi ir pietiekami efektīvi, lai mazinātu iespēju, ka noziedznieki ieņemtu Altum vai LP amatpersonu amatu. Savukārt

⁴⁰⁵ Tabula Nr.7.1

⁴⁰⁶ Tabula Nr.7.2

⁴⁰⁷ Aptauija Nr.5

⁴⁰⁸ Likums "Par Latvijas Banku" 11.panta otrā daļa; NILLTFNL, 45.panta pirmās daļas 6.punkts

⁴⁰⁹ Tabula Nr.7.8

⁴¹⁰ LB 13.05.2009. noteikumi Nr.36 "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumi"

⁴¹¹ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums, 31.panta pirmā daļa

darbības uzsākšanas kontrole nav nepieciešama, jo gan Altum, gan LP ir jau pastāvošas juridiskas personas.

- 7.1.17. Konstatētie trūkumi un nepilnības citu finanšu sektora subjektu darbības uzsākšanas kontroles efektivitātē ir saistīti ar personām, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, patērētāju kreditētājiem un citiem nebanku kreditētājiem. Valsts iestādes, kas izsniedz licences inkasācijas apsardzes pakalpojumu sniegšanai (VP) un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai (PTAC) pirms licences izsniegšanas nepārbauda pieteicēja atbilstību NILLTFNL prasībām, t.sk. izstrādāto IKS.
- 7.1.18. Tomēr licencēšanas procesa ietvaros VP izvērtē, vai personas, kas vēlas saņemt licenci inkasācijas apsardzes pakalpojumu sniegšanai, nav sodītas par NN vai viņām nav piemērots apsūdzētā statuss kriminālprocesā, kā arī papildus izvērtē to, vai pretendenta amatpersonas/dalībnieki nedarbojas pretvalstiskā vai noziedzīgā organizācijā, kas var radīt draudus valsts vai sabiedrības drošībai.⁴¹² Savukārt PTAC patērētāju kreditētāju licencēšanas procesa ietvaros pārbauda pamatkapitālā ieguldīto naudas līdzekļu izcelsmi.
- 7.1.19. Līdz ar to šiem subjektiem noteiktās darbības uzsākšanas kontrole mazina iespēju, ka noziedznieki vai to sabiedrotie kļūst par šo subjektu īpašniekiem, iegūst būtisku līdzdalību, kontrolē to intereses vai pilda pārvaldības funkcijas.
- 7.1.20. Jānorāda, ka atsevišķi nebanku kreditētāji var veikt savu saimniecisko darbību bez licences vai speciālas atļaujas saņemšanas, piemēram, aizdevēji, kuri veic juridisku personu kreditēšanu. Tādējādi faktiski netiek veikta šādu personu darbības uzsākšanas kontrole.

7.2. Finanšu iestāžu uzraudzība un kontrole NILLTFN jomā

Vispārējie secinājumi par FKTK uzraugāmo subjektu uzraudzību NILLTFN jomā

- 7.2.1. FKTK ir plašas pilnvaras veikt uzraudzību NILLTFN jomā. Konstatējot pārkāpumus NILLTFN jomā, FKTK ir pieejams pietiekams administratīvo sodu klāsts, t.sk. naudas sodi un licences anulēšana, kas praksē arī tiek piemēroti. Tiek piemēroti arī konkrēti korektīvie pasākumi, kas noteikti atbilstoši konstatētajiem trūkumiem IKS darbībā.
- 7.2.2. FKTK veic uzraugāmo subjektu pārbaudes NILLTFN jomā saskaņā ar FKTK izstrādātu iekšējo metodoloģiju un FKTK regulēšanas un pārraudzības stratēģiju,⁴¹³ pielietojot uz risku izvērtējumu balstītu pieeju.⁴¹⁴ FKTK nodrošina uzraudzībai nepieciešamos resursus atbilstoši NILLTFN riska līmenim, kas saistīts ar uzraugāmajām finanšu iestādēm. Pārskats par FKTK veikto NILLTFN pārbaudžu skaitu tiek sniegts tabulā zemāk:

	2013	2014	2015	2016
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas				
Kopējais iekšzemes klientus apkalpojošo banku skaits	14	13	12	10
Pilnas klātienes pārbaudes/atkārtotas pārbaudes	0	1	1	1
Mērķa klātienes pārbaudes	0	0	0	0
Mērķa neklātienes pārbaudes	0	1	0	1
Iekšējo NILLTFN procedūru neklātienes pārbaudes	0	1	0	6
Kopējais pārbaudžu skaits	0	3	1	8
Kopējais veikto pārbaudžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	0	1	1	2
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas				
Kopējais ārvalstu klientus apkalpojošo banku skaits	14	14	13	13

⁴¹² Aptauja Nr.24

⁴¹³ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums, 7.panta pirmā daļa

⁴¹⁴ Tabula Nr.7.3

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	2013	2014	2015	2016
Pilnas klātienes pārbaudes/atkārtotas pārbaudes	5	4	1	2
Mērķa klātienes pārbaudes	9	3	4	2
Mērķa neklātienes pārbaudes	2	9	4	7
Iekšējo NILLTFN procedūru neklātienes pārbaudes	4	9	8	19
Kopējais veikto pārbaūžu skaits	20	25	17	30
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	12	16	9	11
AIFP				
Kopējais AIFP skaits	0	8	12	13
Kopējais veikto pārbaūžu skaits	1	4	1	0
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	0	0	0	0
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības				
Kopējais dzīvības apdrošināšanas sabiedrību skaits	Nav pieejams	Nav pieejams	2	2
Pārbaūžu skaits	0	1	0	0
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	0	0	0	0
IPS				
Kopējais IPS skaits	11	12	12	12
Kopējais veikto pārbaūžu skaits	0	5	1	1
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	0	1	0	0
KAS				
Kopējais KAS skaits	n/a	Nav pieejams	34	34
Klātienes pārbaudes	n/a	0	3	1
Neklātienes pārbaudes	n/a	0	0	2
Kopējais veikto pārbaūžu (izņemot NILLTFN procedūru pārbaudes) skaits	n/a	0	3	3
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	n/a	0	3	3
KAS skaits, kuru IKS atbilstība NILLTFN prasībām ir pārbaudīta attiecīgajā gadā	2	5	3	8
MI				
Kopējais MI skaits	36	34	36	29
Klātienes pārbaudes	5	3	2	0
Neklātienes pārbaudes	0	0	1	0
IKS procedūru neklātienes pārbaudes	5	8	10	10
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	5	3	3	0
ENI				

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	2013	2014	2015	2016
Kopējais ENI skaits	11	13	15	15
Klātienes pārbaudes	0	0	0	2*
Neklātienes pārbaudes	0	1	0	0
IKS procedūru neklātienes pārbaudes	4	5	5	7
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	0	1	0	1
PPF				
Kopējais PPF skaits	7	6	6	6
Kopējais veikto pārbaūžu skaits	2	1	4	1
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	0	0	0	0
Vērtspapīru sektors				
Kopējais dalībnieku skaits	Nav pieejams	Nav pieejams	4	4
Kopējais veikto pārbaūžu skaits	4	9	3	4
Subjektu NILLTFN procedūru izvērtēšana	2	2	0	4
Kopējais veikto pārbaūžu, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā, skaits	0	1	0	0

* 2016.gadā FKTK ir veikusi vienas reģistrētās ENI klātienes pārbaudi NILLTFN jomā un uzsākusi vienas licencētās ENI klātienes pārbaudi NILLTFN jomā.

Avots: FKTK

- 7.2.3. FKTK, balstoties uz uzraugāmo subjektu riska profila novērtējumu, kas ļauj gūt skaidru izpratni par NILLTF riskiem, uzraudzības nolūkos iedala bankas un MI/ENI, kuru darbībai piemīt augstāki NILLTF riski, nekā pārējiem FKTK uzraugāmajiem subjektiem, riska grupās.⁴¹⁵ Bankas un MI/ENI ir klasificētas atkarībā no NILLTF riska līmeņa, kas piemīt attiecīgās bankas vai MI/ENI darbībai, subjektu izpratnes līmeņa par šiem riskiem, kā arī spējas tos efektīvi pārvaldīt. Bankām piešķirtie riska līmeņi tiek regulāri pārskatīti, t.sk. balstoties uz bankas biznesa modeli, reālo risku ekspozīciju, risku pārvaldīšanas kvalitāti, kā arī FKTK veikto banku pārbaūžu NILLTFN jomā rezultātiem un korektīvo pasākumu ieviešanas rezultātiem.⁴¹⁶ Būtu uzlabojama reģistrēto MI/ENI piešķirtā riska līmeņa pārskatīšana, kas nenotiek pietiekami regulāri.
- 7.2.4. Katra gada beigās FKTK sagatavo uzraugāmo finanšu iestāžu kontroles un pārbaūžu NILLTFN jomā plānu nākamajam gadam. Pārbaūžu plānu apstiprina FKTK padome un paraksta priekšsēdētājs. Pārbaūžu NILLTFN jomā veids⁴¹⁷, biežums, ilgums un apjoms ir noteikts atbilstoši un samērojami ar NILLTF riskiem, kas piemīt pārbaudāmā subjekta saimnieciskajai darbībai, un subjekta spējai pārvaldīt šos NILLTF riskus. Banku un MI/ENI pārbaūžu plāns ir sagatavots, ņemot vērā bankai un MI/ENI piešķirto riska līmeni. Paaugstinātā NILLTF riska grupas bankās, kurā uz 31.12.2016. ir desmit Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, FKTK veic pilnās klātienes pārbaudes NILLTFN jomā katru gadu. Savukārt vidējā NILLTF riska grupas bankās, kurā uz 31.12.2016. ir viena Iekšzemes klientus apkalpojošā banka un trīs Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, FKTK veic pilnās klātienes pārbaudes NILLTFN jomā reizi divos gados. Zemākā NILLTF riska grupas bankās, kurā uz 31.12.2016. ir deviņas Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, FKTK veic pilnās klātienes pārbaudes NILLTFN jomā ne retāk kā reizi trīs gados.⁴¹⁸
- 7.2.5. Papildus pārbaūžu plānā noteiktajam, FKTK veic uzraugāmo subjektu mērķa pārbaudes NILLTFN jomā, t.sk., ja par FKTK uzraugāmo subjektu ir iesniegta sūdzība vai FKTK rīcībā ir nonākušas citas ziņas, kas liecina par nepieciešamību veikt

⁴¹⁵ Tabula Nr.7.3; Tabula Nr.7.4

⁴¹⁶ Aptaūja Nr.5

⁴¹⁷ FKTK veic uzraugāmo subjektu pilnās klātienes pārbaudes, mērķa klātienes un neklātienes pārbaudes, subjektu iekšējo NILLTFN procedūru neklātienes pārbaudes.

⁴¹⁸ Aptaūja Nr.5

subjekta pārbaudi NILLTFN jomā. Mērķa pārbaudes tiek veiktas arī tad, ja FKTK rīcībā nonāk informācija par uzraugāmā subjekta iesaisti NILLTF lietā.

- 7.2.6. Ja FKTK pārbaudes ietvaros tiek konstatēti trūkumi subjekta IKS, FKTK piemēro ar pārkāpumu smagumu samērīgu sodu, kā arī uzliek subjektam par pienākumu veikt korektīvos pasākumus FKTK norādītajā termiņā. FKTK seko līdz korektīvo pasākumu plāna izpildei, kā arī veic pēcpārbaudi, lai pārbaudītu korektīvo pasākumu plāna izpildi.⁴¹⁹ Tādējādi FKTK veikto pārbaudīto mērķis nav tikai konstatēt pārkāpumu un piemērot subjektam administratīvo sodu, bet arī uzraugāmo subjektu IKS pilnveidošana un efektivitātes uzlabošana.
- 7.2.7. Atbilstoši FATF 27.rekomendācijas prasībām FKTK ir pieejams plašs administratīvo sodu klāsts, kurus iespējams piemērot tās uzraugāmajiem subjektiem, kuri nepilda normatīvajos aktos noteiktās NILLTFN prasības, tostarp FKTK ir pilnvarota anulēt vai apturēt subjekta licenci, ja konstatēts būtisks pārkāpums NILLTFN jomā. Savukārt, ja ir konstatēts būtisks NILLTFN prasību pārkāpums banku sektorā, FKTK ir tiesīga ierosināt Eiropas Centrālajai bankai anulēt vai apturēt bankas licenci.
- 7.2.8. Kopš 2014.gada beigām normatīvais regulējums paredz tiesības FKTK piemērot ievērojama apjoma naudas sodus, kā arī cita veida sodus bankām un to atbildīgajiem darbiniekiem un/vai valdes locekļiem. Savukārt kopš 2016.gada jūlija bankām normatīvajos aktos noteiktie naudas sodu apmēri par pārkāpumiem NILLTFN jomā atbilst 4.Direktīvas prasībām.⁴²⁰
- 7.2.9. Jānorāda, ka pārskata periodā FKTK uzraugāmajiem subjektiem, izņemot bankas (kopš 2016.gada jūlija), normatīvajos aktos noteiktie naudas sodu apmēri vēl nesasniedz 4.Direktīvā paredzētos, un arī atpaliek no bankām piemērojamo sodu maksimālajiem apmēriem. Attiecībā uz MI/ENI pēc pārskata perioda beigām ir ieviesti 4. Direktīvai atbilstoši sodi.⁴²¹
- 7.2.10. Kopš 2014.gada FKTK ievieto savā mājaslapā informāciju par bankām un banku darbiniekiem piemērotajiem sodiem par pārkāpumiem NILLTFN jomā. Publiski pieejamā informācija ietver bankas nosaukumu, pārkāpuma raksturu, piemērotos sodus, informāciju par pārsūdzības statusu un FKTK lēmumu, kā arī papildu pienākumus, kas noteikti bankai.
- 7.2.11. Kā trūkums ir norādāms arī tas, ka pārskata periodā FKTK nebija tiesīga par NILLTFN prasību pārkāpumiem sodīt uzraugāmo iestāžu, izņemot banku, darbiniekus un amatpersonas. Jānorāda, ka šis trūkums tiks novērsts, ieviešot 4.Direktīvas prasības. Attiecībā uz MI/ENI 2017.gadā šis trūkums jau ir novērsts.⁴²²
- 7.2.12. Kopējais informētības līmenis finanšu sektorā par piemērotajiem kriminālsodiem par NILL ir zems.⁴²³ Tas ir izskaidrojams ar to, ka kriminālsodi par NILL praksē tiek piemēroti reti. Tas var mazināt kriminālsodu preventīvās funkcijas efektivitāti.

Banku sektors

- 7.2.13. Kaut gan FKTK ir piešķirtas plašas pilnvaras veikt uzraudzību NILLTFN jomā, tomēr periodā no 2013. līdz 2015.gada novembrim FKTK veiktie uzraudzības pasākumi banku sektorā, it īpaši Ārvalstu klientu apkalpojošo banku sektorā, t.sk. bankām piemēroti administratīvie sodi par pārkāpumiem NILLTFN jomā, nebija samērojami ar NILLTF risku, kas piemīt banku saimnieciskajai darbībai, kuras apkalpo ārvalstu klientu naudas plūsmas.
- 7.2.14. Šaubas par uzraudzības procedūru un prakses efektivitāti banku sektorā ir izteikuši arī OECD eksperti. 2015.gada oktobrī OECD norādīja, ka banku pārbaudes atbilstības NILLTFNL prasībām nodrošināšanai ir nepietiekamas, īpaši pārbaudes bankās, kas specializējas ārvalstu klientu noguldījumos. Trūkumi uzraudzības procedūru efektivitātē OECD ieskatā galvenokārt bija saistīti ar FKTK nepietiekamajiem resursiem.⁴²⁴
- 7.2.15. Novērtējumā secināts, ka līdz 2016.gadam FKTK veikto Ārvalstu klientus apkalpojošo banku pārbaudīto NILLTFN jomā skaits nebija pietiekams un samērojams ar NILL riskiem, kas saistīti ar ārvalstu klientu apkalpošanu, kā arī Latvijas banku sektorā pastāvīgi pieaugošiem darījumu apmēriem (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu).

⁴¹⁹ Aptauja Nr.5

⁴²⁰ Kredītiestāžu likums, 198.¹ pants

⁴²¹ MPENL, 56.panta otrā daļa

⁴²² MPENL, 56.panta otrā daļa

⁴²³ Aptauja Nr.3, Aptauja Nr.8, Aptauja Nr.10, Aptauja Nr.12, Aptauja Nr.29, Aptauja Nr.32, Aptauja Nr.36

⁴²⁴ OECD ziņojums, 31.-32. lpp.

- 7.2.16. Tā kā FKTK uzraudzības aktivitāte NILLTFN jomā, pamatojoties uz risku izvērtējumu balstītu pieeju, koncentrējās uz bankām, kuru saimnieciskajai darbībai piemīt augstāki NILL riski, galvenokārt - Ārvalstu klientu apkalpojošajām bankām, Iekšzemes klientus apkalpojošo banku pārbaūžu NILLTFN jomā skaits līdz 2016. gadam arī bija zems (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu). 2016. gadā FKTK ir konstatējusi nepilnības arī lielākās Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas IKS darbībā – nepietiekama klientu izpēte un darījumu uzraudzība. Par pārkāpumiem piemērotais administratīvais sods 1.4 milj. EUR apmērā liecina par nepieciešamību stiprināt FKTK uzraudzības pasākumus arī Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās.
- 7.2.17. Līdz 2016.gada pirmajam ceturksnim FKTK ir īstenojusi virkni pasākumu, kas vērsti uz OECD sniegto rekomendāciju ieviešanu.⁴²⁵ FKTK norāda, ka OECD jau 2016.gadā atzīmēja ievērojamo progresu FKTK uzraugāmo subjektu uzraudzībā NILLTFN jomā.
- 7.2.18. 2016.gadā ir stiprināta FKTK kapacitāte. 2016.gadā FKTK izveidoja jaunu struktūrvienību – Atbilstības kontroles departamentu. Jaunizveidotais FKTK departaments veic finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku uzraudzību, koncentrējoties uz NILLTFN novēršanu, tiesiskā regulējuma izstrādāšanu šajā jomā, kā arī atbilstību nacionālajām un starptautisko sankciju prasībām.⁴²⁶ Darbinieku skaits, kas nodarbināti FKTK Atbilstības kontroles departamentā un veic FKTK uzraugāmo subjektu uzraudzību NILLTFN jomā, 2016.gadā ir palielinājies gandrīz četras reizes.⁴²⁷ Uz 31.12.2016. FKTK Atbilstības kontroles departamentā bija nodarbināti 18 darbinieki. Turklāt ir plānots vēl palielināt darbinieku skaitu arī turpmākajos gados. Jāatzīmē, ka FKTK, pieņemot jaunus darbiniekus Atbilstības kontroles departamentā, atlasa darbiniekus, kuri ir ieguvuši iepriekšēju pieredzi darbā finanšu sektorā.
- 7.2.19. FKTK Atbilstības kontroles departamenta darbinieki turpina arī intensīvi pilnveidot zināšanas NILLTFN jomā. Apmācību NILLTFN jomā skaits pēdējos gados ir pieaudzis vairāk nekā piecas reizes – no piecām apmācībām 2015.gadā līdz 27 apmācībām 2016.gadā.⁴²⁸ Vairāki FKTK darbinieki, kuri veic NILLTFNL subjektu uzraudzību NILLTFN jomā, ir starptautiski sertificēti NILL novēršanas speciālisti.⁴²⁹ Turpmākajos gados šādu darbinieku skaitu plānots vismaz dubultot.
- 7.2.20. FKTK darbinieku, kuri veic NILLTFNL subjektu uzraudzību NILLTFN jomā, skaita palielinājums pozitīvi ietekmējis uzraudzības procesu efektivitāti banku sektorā, t.sk. Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās, kuru pamatdarbībai piemīt paaugstināts NILLTF risks:
- divkārtīgi ir palielinājies Ārvalstu klientus apkalpojošo banku pārbaūžu skaits NILLTFN jomā – no 17 pārbaudēm 2015.gadā līdz 30 pārbaudēm 2016.gadā (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu).
 - astoņas reizes ir palielinājies Iekšzemes klientus apkalpojošo banku pārbaūžu skaits NILLTFN jomā – no vienas pārbaudes 2015.gadā līdz astoņām pārbaudēm 2016.gadā (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu).
 - palielinājies korektīvo pasākumu plānu skaits, ko bankas izstrādā, lai novērstu FKTK pārbaudes laikā konstatētos trūkumus NILLTFN jomā. Korektīvo pasākumu plāni ir izstrādāti visos gadījumos, kad ir konstatēti trūkumi NILLTFN jomā (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu).
- Citu FKTK uzraugāmo subjektu pārbaūžu skaits ir saglabājies iepriekšējā līmenī, ņemot vērā, ka FKTK resursu pieaugums, pielietojot uz risku izvērtējumu balstītu pieeju, tika novirzīts galvenokārt banku sektora uzraudzības veikšanai, kurā pastāv būtiskākie NILLTF riski.
- 7.2.21. Papildus jānorāda, ka FKTK apkopo informāciju par banku pārbaudēs konstatētajām jaunajām NILLTF tipoloģijām un informē par tām arī bankas, lai veicinātu banku izpratni par NILLTF riskiem. Tas būtiski varētu palīdzēt bankām izprast aktuālās NILL shēmas un savlaicīgi ziņot par tām KD. Tomēr statistikas dati par KD ziņoto aizdomīgo darījumu skaitu un KD TAI nosūtītajiem datiem vēl joprojām neuzrāda uzlabojumus.

⁴²⁵ Aptauga Nr.5

⁴²⁶ <http://www.fktk.lv/en/publications/press-releases/5798-compliance-control-department-set-up-in-fcmc.html>

⁴²⁷ Tabula Nr.7.6

⁴²⁸ Tabula Nr.7.7

⁴²⁹ *Certified anti-money laundering specialist (CAMS) – sertificē ACAMS. Certificate in anti money laundering - sertificē ICA.*

- 7.2.22. Atbilstoši OECD rekomendācijām, lai palielinātu FKTK veikto pārbauzu skaitu Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās, 2016.gadā papildus FKTK veiktajām pārbaudēm, 12 Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās pēc FKTK noteiktām prasībām un kārtības tika veiktas neatkarīgas NILLTFN IKS pārbaudes.
- 7.2.23. 2016.gadā ārējās pārbaudes veica neatkarīgas ASV konsultāciju kompānijas⁴³⁰ ar ilggadēju pieredzi banku darbības atbilstības NILLTFN jomā izvērtēšanā atbilstoši ASV normatīvajām prasībām. Visas pārbaudītās bankas jau 2016.gadā bija saņēmušas pārbauzu rezultātus un izstrādāja ASV konsultantu veikto pārbauzu laikā konstatēto trūkumu novēršanas plānus. FKTK uzrauga izstrādāto trūkumu novēršanas plānu izpildi. Tādējādi tiek nodrošināts, ka 12 Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās tiek novērsti konstatētie trūkumi NILLTFN jomā, kā arī veikti pasākumi IKS pilnveidošanai atbilstoši starptautisko standartu prasībām NILLTFN jomā.⁴³¹ FKTK, veicot Ārvalstu klientus apkalpojošo banku pārbaudes NILLTFN jomā, būtu jāturpina pārbaudīt, kā trūkumu novēršana ir veicinājusi banku IKS pilnveidošanu un efektivitāti. Papildus norādāms, ka atbilstoši 23.09.2016. FKTK noteikumiem Nr.154⁴³² bankām jānodrošina regulāras (ne retāk kā reizi 18 kalendāro mēnešu laikā) IKS darbības neatkarīgas pārbaudes veikšana. FKTK, veicot bankas pārbaudes NILLTFN jomā, būtu jāpārbauda, vai trūkumi, kuri identificēti šādu neatkarīgu pārbauzu laikā, ir novērsti, ka arī to, vai trūkumu novēršana ir veicinājusi banku IKS pilnveidošanu un efektivitāti.
- 7.2.24. OECD ir izteikusi būtiskas šaubas arī par Latvijas administratīvo sodu efektivitāti gadījumos, kad pārkāpts NILLTFNL un citi NILLTFN regulējošie normatīvie akti, uzsverot, ka sodi, kas tiek piemēroti par pārkāpumiem NILLTFN jomā, nav pietiekami. 2015.gada oktobrī OECD pārbauzu veicēji norādīja, ka praksē piemērotie sodi ir pārāk zemi, lai tiem būtu preventīva ietekme. Sodu preventīvo ietekmi mazina arī tas, ka nevienam finanšu institūciju darbiniekam vai amatpersonai nav piemēroti sodi par atbalstu vai līdzdalību NILLTFN kopš 2010.gada.⁴³³
- 7.2.25. FKTK uzraudzības procedūru efektivitātes banku sektorā uzlabošana 2015.gadā beigās - 2016.gadā, ir būtiski stiprinājusi arī administratīvo sodu preventīvo ietekmi banku sektorā, novēršot OECD norādītos trūkumus. Tas ir panākts ar bargāku sodu, salīdzinājumā ar sodiem, kas ir bijuši piemēroti bankām līdz 2015.gadam par pārkāpumiem NILLTFN jomā, piemērošanu bankām, kā arī naudas sodu piemērošanu banku amatpersonām:
- vairāk nekā 30 reizes palielinājies Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām piemēroto naudas sodu apmērs. 2013.gadā Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām piemērotie naudas sodi par pārkāpumiem NILLTFN jomā bija 327 tūkst. EUR; 2014.gadā Ārvalstu klientus apkalpojošajai bankai piemērotais naudas sods par pārkāpumiem NILLTFN jomā bija - 70 tūkst. EUR; 2015. gadā četrām Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām piemērotie naudas sodi bija - 2.2 milj. EUR, savukārt 2016. gadā kopējas Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām piemēroto naudas sodu apmērs ir sasniedzis 4.6 milj. EUR;⁴³⁴
 - 2015.gada beigās pirmo reizi par pārkāpumiem NILLTFN jomā tika uzlikti naudas sodi Ārvalstu klientus apkalpojošo banku amatpersonām.⁴³⁵
- 7.2.26. Administratīvo sodu preventīvās ietekmes stiprināšanu apliecina arī tas, ka 2017.gada sākumā informētības līmenis par administratīvo sodu par NILLTFN prasību neievērošanu ir būtiski pieaudzis,⁴³⁶ salīdzinājumā ar 2016.gada sākumu, kad informētības līmenis bija zems.⁴³⁷
- 7.2.27. Banku sektorā pastāv viedoklis, ka administratīvie sodi par NILLTFN prasību neievērošanu ir pietiekami bargi, lai atturētu iestādes un to darbiniekus no iesaistīšanās NILLTFN, kā arī veicinātu IKS pilnveidošanu.⁴³⁸ Līdz ar to var secināt, ka

⁴³⁰ Navigant Consulting Inc., Exiger LLC un Lewis Baach Kaufmann Middlemiss

⁴³¹ Pasākumu un uzdevumu plāns OECD WGB 2. fāzes rekomendāciju izpildei, 16.lpp.

⁴³² FKTK 23.09.2016. noteikumi Nr. 187 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi"

⁴³³ OECD ziņojums, 31. lpp.

⁴³⁴ Tabula Nr.7.5.

⁴³⁵ Tabula Nr.7.5.

⁴³⁶ Aptauija Nr. 3: Visas leikšzemes klientus apkalpojošās bankas uzskata, ka administratīvie sodi par NILLTFN prasību neievērošanu ir pietiekami bargi, lai atturētu darbiniekus no iesaistīšanās NILLTFN un lai arī veicinātu IKS pilnveidošanu. 98.06% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku uzskata, ka administratīvie sodi ir pietiekami bargi, lai atturētu darbiniekus no iesaistīšanās NILLTFN, un 93.73% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku uzskata, ka administratīvie sodi par NILLTFN prasību neievērošanu ir pietiekami bargi, lai arī veicinātu IKS pilnveidošanu.

⁴³⁷ Aptauija Nr. 2: 65% aptaujāto banku darbinieku nezina par gadījumiem, kad sodi par neatbilstību NILLTFN prasībām tika piemēroti banku darbiniekiem.

⁴³⁸ Aptauija Nr.3

bankām piemēroti administratīvie sodi par pārkāpumiem NILLTFN jomā ne tikai veicina sodīto banku IKS pilnveidošanu, bet arī ietekmē tās bankas, kurām administratīvie sodi par pārkāpumiem NILLTFN jomā nav piemēroti.

- 7.2.28. Papildus norādāms, ka FKTK, ieviešot OECD rekomendācijas, ir veikusi vai uzsākusi veikt ārkārtas pārbaudes NILLTFN jomā tajās bankās, par kuru iesaisti NILL lietās ir ziņots plašsaziņas līdzekļos. Pārbaudes ir veiktas ar mērķi konstatēt trūkumus/izvērtēt bankas IKS un pārbaudīt faktoros, kas norāda uz iespējamu bankas iesaisti NILL (konstatētie trūkumi ir analizēti Ziņojuma 7.3.16.punktā). Tā, piemēram, FKTK ir veikusi:
- a) pārbaudi AS "Privatbank". Ņemot vērā konstatētos pārkāpumus, tika piemēroti šādi administratīvie sodi un korektīvie pasākumi: atstādināta bankas valde, bankai piemērots maksimālais iespējamais naudas sods - 2 milj. EUR apmērā. Savukārt bankas valdes locekļiem piemēroti naudas sodi 96.5 tūkst. EUR, 25.9 tūkst. EUR, 15.4 tūkst. EUR, 7.6 tūkst. EUR apmērā; bankai noteikts pienākums pilnveidot IKS, veikt neatkarīgu auditu, kā arī veikt klientu bāzes revīziju;⁴³⁹
 - b) atkārtotas pārbaudes AS "Trasta komercbanka". Ņemot vērā konstatētos atkārtotus un ilgstošus NILLTFN prasību pārkāpumus un būtiskus trūkumus bankas IKS, kas ilgstoši nav novērsti, kā arī bankas iesaisti Moldovas lietā, t.sk. bankas valdes iesaisti aizdomīgos darījumos, Eiropas Centrālā banka pēc FKTK ieteikuma lēma par AS "Trasta komercbanka" licences anulēšanu 04.03.2016.;⁴⁴⁰
 - c) pārbaudi AS "Baltic International Bank" saistībā ar finanšu līdzekļu izkrāpšanu no Ukrainas Delta Bankas, izmantojot FOREX darījumu shēmu. FKTK konstatēja NILLTFN prasību pārkāpumus un būtiskus trūkumus bankas IKS, kā arī valdes priekšsēdētājas iesaisti aizdomīgos darījumos. AS "Baltic International Bank" amatpersonai piemērots naudas sods 25 tūkst. EUR apmērā. Savukārt bankai piemērots sods 1.1 milj. EUR apmērā;⁴⁴¹
 - d) pārbaudes AS "ABLV Bank" un AS "Latvijas Pasta banka". Par trūkumiem banku IKS darbībā, kā rezultātā bankas ir tikušas iesaistītas liela apjoma NILL shēmās, AS "ABLV Bank" ir piemērots naudas sods 3.2 milj. EUR apmērā, kā arī ir izteikts brīdinājums atbildīgajam valdes loceklim, savukārt AS "Latvijas Pasta banka" ir piemērots naudas sods 305 tūkst. EUR apmērā.⁴⁴²
- 7.2.29. Papildus administratīvajiem sodiem ir uzsākti arī kriminālprocesi pret vairāku banku darbiniekiem, kuri bija iesaistīti NILL. Kaut gan kriminālsodi bankas darbiniekiem par iesaisti un/vai līdzdalību NILL nav praksē piemēroti⁴⁴³, kriminālprocesi uzsākšana pret bankas darbiniekiem, ir būtisks solis kriminālsodu efektivitātes uzlabošanā. Tomēr, ņemot vērā, ka kriminālprocesi atrodas izmeklēšanas stadijā, detalizētāka informācija par tiem nevar tikt izklāstīta Ziņojumā.⁴⁴⁴
- 7.2.30. Lai paaugstinātu uzraudzības efektivitāti banku sektorā, atbilstoši FATF 26. un 27.rekomendāciju prasībām FKTK ir izstrādājusi un apstiprinājusi normatīvos noteikumus Nr. 197.⁴⁴⁵ Noteikumu mērķis ir nodrošināt vienotu un pārskatāmu informācijas apkopojumu par klientiem un to veiktajiem darījumiem, kā arī savlaicīgu un precīzu šīs informācijas sniegšanu FKTK paaugstināta NILLTF riska identificēšanai un banku darbības uzraudzībai NILLTFN jomā. Paredzams, ka šis normatīvais uzlabojums būtiski paaugstinās ikdienas banku uzraudzības efektivitāti un ļaus efektīvi novērst Latvijas banku iesaisti NILL, kā arī veicinās banku atbilstību NILLTFN prasībām.
- 7.2.31. Neskatoties uz veiktajiem pasākumiem, 2016.gadā pēdējā korespondentbanka⁴⁴⁶ ir pārtraukusi ASV dolāru maksājumu korespondējošo pakalpojumu sniegšanu daļai

⁴³⁹ Pasākumu un uzdevumu plāns OECD WGB 2. fāzes rekomendāciju izpildei, 16.lpp.; Aptauija Nr.5

⁴⁴⁰ Pasākumu un uzdevumu plāns OECD WGB 2. fāzes rekomendāciju izpildei, 16.lpp.; Aptauija Nr.5

⁴⁴¹ Pasākumu un uzdevumu plāns OECD WGB 2. fāzes rekomendāciju izpildei, 16.lpp.; Aptauija Nr.5

⁴⁴² Pasākumu un uzdevumu plāns OECD WGB 2. fāzes rekomendāciju izpildei, 16.lpp.; Aptauija Nr.5

⁴⁴³ Aptauija Nr.38

⁴⁴⁴ Aptauija Nr.55

⁴⁴⁵ FKTK 29.11.2016. noteikumi Nr. 197 "Informācijas par kredītiestādes klientiem un to veiktajiem darījumiem apkopšanas un sniegšanas Finanšu un kapitāla tirgus komisijai normatīvie noteikumi"

⁴⁴⁶ <http://www.fktk.lv/lv/mediju-telpa/pazinojumi-masu-informacijas-l/2017/6236-fktk-komentars-par-deutsche-bank-lemumu-partraukt-asv-dolaru-maksajumus-no-latvijas-komercbankam.html>

no Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām⁴⁴⁷, kas radījis ārvalstu klientu līdzekļu aizplūšanu.

Maksājumu iestādes/elektroniskās naudas iestādes

- 7.2.32. Ievērojot to, ka MI ir identificētas kā iestādes, kuru klienti bieži ir ārvalstnieki un kuru saimnieciskajai darbībai tāpēc piemīt augstāki NILL riski, pārskata periodā FKTK, veicot uz risku izvērtējumu balstītus uzraudzības pasākumus, koncentrējās uz MI klātienē pārbaudēm NILLTFN jomā (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu). Papildus tika veiktas regulārās MI/ENI neklātienē pārbaudes, kuru ietvaros tiek vērtētas to IKS politiku un procedūru atbilstība normatīvo aktu prasībām, attiecīgās MI/ENI darbības veidam, biznesa modelim un specifikai.
- 7.2.33. Līdz 2016.gadam ENI klātienē pārbaudes NILLTFN jomā nav veiktas.⁴⁴⁸ Tomēr, ievērojot to, ka atsevišķas ENI, papildus elektroniskās naudas emisijai, ir tiesīgas sniegt arī maksājumu pakalpojumus, t.sk. ārvalstu klientiem, FKTK būtu jāstiprina arī ENI uzraudzība NILLTFN jomā, jo īpaši, ja tās sniedz maksājumu pakalpojumus un to klientu bāzi pārsvarā veido ārvalstu klienti. 2016.gadā FKTK veica vienu klātienē reģistrētās ENI pārbaudi NILLTFN jomā un jau uzsāka vienu klātienē licencētās ENI pārbaudi NILLTFN jomā.
- 7.2.34. Kaut gan FKTK darbinieku skaits, kuri veic FKTK uzraugāmo subjektu uzraudzību NILLTFN jomā, 2016.gadā ir būtiski palielinājies⁴⁴⁹, tomēr kapacitātes stiprināšana galvenokārt veicināja tikai banku sektora, t.sk. Ārvalstu klientus apkalpojošo banku, uzraudzības NILLTFN jomā stiprināšanu. Līdz ar to Novērtējumā konstatēts, ka, ievērojot MI/ENI sektorā pastāvošos riskus, MI/ENI klātienē pārbaudžu NILLTFN jomā skaits pārskata periodā ir nepietiekams. Tā kā MI/ENI sektora ievainojamību palielina tās MI/ENI, kuras sniedz pakalpojumus pārsvarā tikai ārvalstu klientiem, sadarbojoties ar Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām, MI/ENI uzraudzība būtu jāstiprina šajā sektorā, turpinot fokusēties uz MI/ENI, kuras apkalpo ārvalstu klientu naudas plūsmas.
- 7.2.35. MI/ENI pārbaudžu NILLTFN jomā rezultāti liecina, ka ne visām MI/ENI ir ieviesta efektīva IKS, t.sk. nav iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais darbinieks vai valdes loceklis, kas nodrošinātu efektīvu NILLTF risku, kas piemīt MI/ENI saimnieciskajai darbībai, it īpaši apkalpojot ārvalstu klientu naudas plūsmas, pārvaldību. Praksē naudas sodi par pārkāpumiem NILLTFN jomā MI/ENI ir piemēroti ļoti reti.⁴⁵⁰ Pārskata periodā MI trīs reizes ir piemērots salīdzinoši zems naudas sods par pārkāpumiem NILLTFN jomā, vidēji, nosakot naudas sodu 7 tūkst. EUR apmērā.⁴⁵¹ Savukārt ENI administratīvie sodi nav piemēroti vispār.⁴⁵² Kopš 2017.gada marta normatīvais regulējums paredz tiesības FKTK piemērot ievērojama apjoma naudas sodus MI/ENI par pārkāpumiem NILLTFN jomā, kā arī to par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgajam darbiniekam.⁴⁵³ Ir sagaidāms, ka, naudas sodu piemērošana MI/ENI par pārkāpumiem NILLTFN jomā atbilstoši jaunajam regulējumam stiprinās administratīvo sodu preventīvo ietekmi.

Citi FKTK uzraugāmie subjekti

- 7.2.36. AIFP, IPS, PPF, dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām un KAS sodi par NILLTFN prasību pārkāpumiem pārskata periodā nav piemēroti.
- 7.2.37. Statistika par vērtspapīru tirgus dalībniekiem piemērotajiem sodiem liecina, ka FKTK aktīvi izmanto tiesības piemērot administratīvos sodus. Pārskata periodā naudas sods par NILLTFNL prasību neievērošanu ir piemērots trīs reizes - 75 tūkst. LVL (ekvivalents - 107 tūkst. EUR), 25 tūkst. EUR un 72 tūkst. EUR apmērā.⁴⁵⁴

⁴⁴⁷ Pēc pārskata perioda, 2017.gadā pēdējā korespondentbanka ir pārtraukusi ASV dolāru korespondējošo pakalpojumu sniegšanu visām Latvijas Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām.

⁴⁴⁸ Aptauija Nr.5

⁴⁴⁹ Tabulā Nr.7.6.

⁴⁵⁰ Pēc pārskata perioda, 2017.gadā FKTK par pārkāpumiem NILLTFN jomā ir anulējusi reģistrētās MI ierakstu MI reģistrā.

⁴⁵¹ Tabulā Nr.7.5.

⁴⁵² Aptauija Nr.5

⁴⁵³ MPENL, 56.panta otrā daļa

⁴⁵⁴ FKTK sagatavotais Vērtspapīru tirgus izvērtējums Ziņojuma vajadzībām (nav publiski pieejams), 45.lpp.

7.2.38. Pārskata periodā maksimālais naudas sods vērtspāpīru tirgus dalībniekiem nav piemērots.⁴⁵⁵ Tas liecina par to, ka pārskata periodā veiktajās pārbaudēs netika konstatēti tādi būtiski pārkāpumi NILLTFN jomā, par kuriem būtu samērīgi piemērot maksimālo naudas sodu. Papildus FKTK ir tiesības anulēt ierakstu attiecīgo subjektu reģistrā vai anulēt/apturēt licenci par pārkāpumiem NILLTFN jomā, kas ir uzskatāms par pietiekami efektīvu preventīvu sodu un tiek piemērots praksē, kad nepieciešams.⁴⁵⁶ Kopumā tas ļauj secināt, ka FKTK piešķirtās tiesības piemērot administratīvos sodus par pārkāpumiem NILLTFN jomā vērtspāpīru tirgus dalībniekiem pārskata periodā bija pietiekamas, lai samērīgi un efektīvi sodītu uzraugāmos subjektus par konstatētajiem pārkāpumiem NILLTFN jomā.

Valūtas maiņas kapitālsabiedrības

7.2.39. LB ir izstrādāta kārtība, kādā tiek veiktas pārbaudes, kā arī ir noteikti kritēriji, pēc kuriem LB izvērtē uzraugāmo Valūtas maiņas kapitālsabiedrību spēju pārvaldīt NILLTF riskus un izpildīt NILLTFN prasības. LB arī izstrādā ikgadējo Valūtas maiņas kapitālsabiedrību pārbažu NILLTFN jomā plānu. LB katru gadu pārbauda ne mazāk kā 30% no ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas vietām.

7.2.40. Valūtas maiņas kapitālsabiedrību uzraudzība ir veikta, pielietojot uz risku izvērtējumu balstītu pieeju. Veikto pārbažu rezultāti tiek dokumentēti un LB seko līdzī pārbaudēs konstatēto pārkāpumu novēršanai.⁴⁵⁷ Pārskata periodā Valūtas maiņas kapitālsabiedrībās ir veiktas 148 pārbaudes NILLTFN jomā.⁴⁵⁸ Pārskats par LB veikto NILLTFN pārbažu skaitu tiek sniegts tabulā zemāk:

	2013	2014	2015	2016
Kopējais valūtas maiņas kapitālsabiedrību skaits	66	58	50	42
Klātienes pārbažu skaits NILLTFN jomā kontroles pirkumu veidā	1	3	33	17
Klātienes standarta pārbažu skaits NILLTFN jomā (tostarp pārbaudes NILLTFN jomā kontroles pirkumu veidā)	41	41	33	23
Klātienes pastiprināto pārbažu skaits NILLTFN jomā	1	3	2	4
Kopējais klātienes pārbažu skaits NILLTFN jomā, kuru laikā netika konstatēti trūkumi NILLTFN jomā	30	32	17	18
Kopējais klātienes pārbažu skaits NILLTFN jomā, kuru laikā tika konstatēti trūkumi NILLTFN jomā	12	12	18	9

7.2.41. LB, konstatējot NILLTFN prasību pārkāpumus, ir tiesīga apturēt vai anulēt licenci ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai. Kā trūkums būtu norādāms tas, ka normatīvais regulējums nepiešķir LB tiesības piemērot naudas sodu par pārkāpumiem NILLTFN jomā Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām vai to darbiniekiem. Uz šo trūkumu normatīvajā regulējumā jau 2012.gadā norādīja Moneyval eksperti. Šis trūkums tiks novērsts, ieviešot 4.Direktīvas prasības.

7.2.42. LB ir konstatējusi pārkāpumus NILLTFN jomā 35% no veiktajām pārbaudēm. Pārskata periodā tika anulētas četras licences ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai NILLTFN trūkumu dēļ, un tika apturēta astoņu licenču

⁴⁵⁵ Tabula Nr.7.5

⁴⁵⁶ Tabula Nr.7.5

⁴⁵⁷ Aptauija Nr.27

⁴⁵⁸ Tabula Nr.7.10

darbība NILLTFN trūkumu dēļ. Būtiski LB konstatētie IKS trūkumi Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām, kuru rezultātā tika anulētas četru Valūtas maiņas kapitālsabiedrību licences pārskata periodā, ir šādi: IKS dokumentu neatbilstība NILLTFN likuma prasībām, kasieru nepietiekamas NILLTFN prasmes un zināšanas, nepietiekama klientu identifikācijas un klientu padziļinātās izpētes prasību izpilde, ziņošanas pienākuma nepildīšana, IKS pārbaudes, tostarp IKS efektivitātes pārbaudes neveikšana, lietvedības prasību neievērošana.

- 7.2.43. Tomēr LB norāda, ka pārējās pārbaudēs konstatētie trūkumi galvenokārt ir saistīti, piemēram, ar Valūtas maiņas kapitālsabiedrību darbinieku kasieru nepietiekamām zināšanām par IKS, grozījumu IKS nesagatavošanu noteiktajā termiņā, darbinieku apmācību NILLTFN jomā savlaicīgu neveikšanu. Par šādiem pārkāpumiem LB izsaka rakstveida brīdinājumu.⁴⁵⁹
- 7.2.44. Papildus jānorāda, ka LB apkopo informāciju par Valūtas maiņas kapitālsabiedrību pārbaudēs konstatētajiem trūkumiem NILLTFN jomā, un informē par tām arī Valūtas maiņas kapitālsabiedrības NILLTFN apmācībās, ko LB rīko vienu reizi divos gados. Turklāt Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām ir pieejama arī kontaktpersona – LB darbinieks, kas, t.sk. sniedz konsultācijas par NILLTFN prasībām un NILLTFNL pienākumu izpildi, kad ir saņemti jautājumi no uzraugāmo Valūtas maiņas kapitālsabiedrību darbiniekiem. Šāda pieeja veicina LB uzraugāmo subjektu izpratni par NILLTFN prasībām.

Latvijas Pasts

- 7.2.45. 2012.gadā Moneyval eksperti ir izteikuši šaubas par SM spējām veikt efektīvu LP uzraudzību NILLTFN jomā, norādot gan uz tehnisko resursu, gan apmācību un kvalificētu cilvēkresursu trūkumiem.⁴⁶⁰
- 7.2.46. Latvija, ņemot vērā Moneyval sniegtās rekomendācijas pārskatīt LP uzraudzības modeli, pārskata periodā ir izvērtējusi priekšlikumus LP uzraudzības mehānisma pilnveidošanai. 2016.gadā tika pieņemts lēmums par SM uzraudzības funkciju NILLTFN jomā nodošanu FKTK. Ir uzsākts arī darbs pie normatīvo aktu grozījumu izstrādes. Ar jaunā regulējuma ieviešanu, LP būs jāsaņem licence MI darbībai vai jāreģistrējas MI reģistrā MPENL 4.panta izpratnē. Ir plānots, ka grozījumi tiek apstiprināti līdz 26.06.2017., nosakot samērīgu pārejas periodu, kas, t.sk. ļautu nodrošināt efektīvu SM uzraudzības funkcijas nodošanu FKTK.
- 7.2.47. Attiecībā uz pārskata periodā veikto LP uzraudzību, jānorāda, ka SM neveic uzraudzības pasākumus, kas būtu vērsti uz LP IKS piemērošanas praksē pārbaudi. Tas neļauj vispusīgi izvērtēt LP IKS efektivitāti, kā arī NILLTFN prasību ievērošanu praksē. Tomēr SM pārbauda LP IKS atbilstību NILLTFNL prasībām. SM šobrīd labi saprot LP darbību specifiku, kā arī NILLTFN riskus, ar kuriem LP saskaras savā darbībā (skat. Ziņojuma 7.10.2.punktā). SM ir arī izstrādājusi iekšējos normatīvos noteikumus par LP uzraudzību un kontroli NILLTFN jomā.⁴⁶¹ SM pārbauda NILLTFNL prasību ievērošanu, katru gadu veicot vienu LP klātienē pārbaudi un vismaz vienu neklātienē pārbaudi. Pārbažu rezultāti ir dokumentēti un SM uzrauga pārbažu laikā konstatēto trūkumu novēršanu.⁴⁶²

Citas finanšu iestādes

- 7.2.48. Būtiskākie konstatētie trūkumi un nepilnības citu finanšu sektora subjektu uzraudzībā, t.sk. administratīvo sodu piemērošanā, ir šādi:
- finanšu līzingu pakalpojumu sniedzēju, NILLTFN likuma 1.panta 7.punkta "f", "g" un "h" apakšpunktā nenorādīti maksājumu pakalpojumu sniedzēji, kā arī personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, uzraudzība NILLTFN jomā netiek veikta, jo tām nav noteikta uzraudzības iestāde NILLTFN jomā.
 - VID ir patērētāju kreditētāju un Altum uzraudzības iestāde NILLTFN jomā.⁴⁶³ Tomēr pārskata periodā VID faktiski nav veicis šo subjektu uzraudzību NILLTFN jomā. Pārbažu neveikšana galvenokārt ir izskaidrojama ar cilvēkresursu trūkumu. Ievērojot to, ka plānots palielināt darbinieku skaitu,

⁴⁵⁹ Tabula Nr.7.9.

⁴⁶⁰ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 172.lpp.

⁴⁶¹ Izdoti saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 72.panta pirmās daļas 1.punktu un NILLTFNL 45.panta pirmās daļas 5.punktu un 46.panta pirmās daļas 3.punktu

⁴⁶² LP sagatavo un iesniedz SM saskaņā ar SM 03.01.2011. noteikumu Nr. 01-02/1 "Par VAS "Latvijas Pasts" uzraudzību un kontroli" 14.punktu sagatavotu atskaiti par pārbažu laikā konstatēto neatbilstību novēršanu

⁴⁶³ NILLTFNL, 45.panta otrās daļas 6.punkts

kas veic VID uzraugāmo subjektu uzraudzību NILLTFN jomā, VID būtu jāveic pasākumi, kas ir vērsti arī uz šo subjektu, uzraudzību. VID, pieņemot jaunus darbiniekus, būtu jāatlasa darbinieki ar pieredzi darbā finanšu sektorā un NILLTFN jomā. VID darbiniekiem būtu arī intensīvi jāpilnveido zināšanas NILLTFN jomā, lai veicinātu izpratni par uzraugāmo subjektu saimnieciskajai darbībai piemītošiem NILLTF riskiem, kā arī stiprinātu NILLTFNL subjektu, t.sk. finanšu subjektu, uzraudzību.

7.3. Banku sektors

Ievads

- 7.3.1. Pārskata periodā kopējais banku skaits Latvijas tirgū ar katru gadu ir samazinājies, no 28 bankām 2013.gadā līdz 23 bankām 2016.gadā.⁴⁶⁴ Uz 31.12.2016. Latvijas tirgū darbojas 16 bankas un septiņas ES banku filiāles. Latvijas banku akcionāru struktūrā nozīmīga loma ir ārvalstu kapitālam – tā īpatsvars banku apmaksātajā pamatkapitālā 2016.gada decembra beigās sasniedza 81.8%. Akcionāru struktūra ir šāda: Latvija – 18%, Zviedrija – 43%, Norvēģija – 11%, Krievija – 4%, Ukraina – 3%, ASV – 5%, Lielbritānija – 4% un citas valstis – 12%.
- 7.3.2. 2016.gadā ir vērojams banku sektora aktīvu apmēra sarukums – aktīvu apmērs kopumā samazinājās par 2.4 mljrd. EUR jeb 7.6% un decembra beigās sasniedza 29.5 mljrd. EUR.⁴⁶⁵
- 7.3.3. Ārvalstu klientu apkalpošana ir Latvijas banku sektora pakalpojumu būtiska daļa. Latvijas bankās 2015. gada beigās ārvalstu klientu noguldījumu īpatsvars bija 53.4%, sasniedzot 12.4 mljrd. EUR. Jānorāda, ka 2016.gadā ir būtiski mazinājies ārvalstu klientu noguldījumu īpatsvars – tas ir samazinājies par vairāk nekā ceturto daļu jeb 3.3 mljrd. EUR.⁴⁶⁶
- 7.3.4. Tā kā NILLTF risku līmeni, kas piemīt bankas saimnieciskajai darbībai, būtiski ietekmē piesaistīto resursu struktūra, klientu bāzes profils, kā arī sniegto pakalpojumu klāsts, lai iegūtu pareizu priekšstatu par Latvijas banku sektora ievainojamību, nacionālo NILLTF risku novērtēšanas banku sektorā nolūkā Latvijas banku sektors tiek iedalīts divās grupās:
- 1.grupa - "Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas"⁴⁶⁷, ir iekļautas bankas, kuru darbība ir orientēta uz ārvalstu klientu apkalpošanu. Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās ir koncentrēti 94.4% no banku sektora ārvalstu klientu noguldījumiem;⁴⁶⁸
 - 2.grupa - "Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas"⁴⁶⁹, ir iekļautas bankas, kuru darbība ir vērsta uz vietējo tirgu jeb iekšzemes klientu apkalpošanu. Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās ir koncentrēti tikai 5.6% no banku sektora ārvalstu klientu noguldījumiem.⁴⁷⁰

NILL riski

- 7.3.5. Draudus banku sektorā palielina ārvalstu klientu naudas līdzekļu apkalpošana. Ārvalstu noguldījumi pārsvarā ir no NVS valstīm un ir denominēti ASV dolāros. Ārvalstu klientu naudas līdzekļu apkalpošanai ir raksturīgi vairāki faktori, kas paaugstina darījumu attiecībām ar ārvalstu klientiem piemītošos draudus:

⁴⁶⁴ Tabula Nr.7.10.

⁴⁶⁵ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁴⁶⁶ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁴⁶⁷ Latvijas bankas, kurās kopējais ārvalstu klientu noguldījumu apmērs pārsniedz 50% no kopējā bankas klientu noguldījumu apmēra. Saskaņā ar 2015.gadā pieņemto Darba grupas lēmumu viena banka ir kvalificēta kā Ārvalstu klientus apkalpojošā banka, neskatoties uz to, ka kopējais ārvalstu klientu noguldījumu apmērs nepārsniedz 50% no kopēja bankas klientu noguldījumu apmēra. Ārvalstu klientu noguldījumu procentuālais apmērs tiek aprēķināts, balstoties uz datiem, ko sniegusi FKTK

⁴⁶⁸ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁴⁶⁹ Latvijas bankas, kurās kopējais iekšzemes klientu noguldījumu apmērs pārsniedz 50% no kopējā bankas klientu noguldījumu apmēra, izņemot vienu banku, kura saskaņā ar 2015.gadā pieņemto Darba grupas lēmumu ir kvalificēta kā Ārvalstu klientus apkalpojošā banka, neskatoties uz to, ka kopējais ārvalstu klientu noguldījumu apmērs nepārsniedz 50% no kopēja bankas klientu noguldījumu apmēra. Iekšzemes klientu noguldījumu procentuālais apmērs tiek aprēķināts, balstoties uz datiem, ko sniegusi FKTK

⁴⁷⁰ FKTK sniegtā informācija

- a) ārvalstu klientiem un to sadarbības partneriem piemītošie valsts un ģeogrāfiskie riski (ārzonu, zemu nodokļu un beznodokļu valstis). Atbilstoši Metodoloģijai klientu profils Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās ir vērtējams, kā ļoti augsta riska, savukārt Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās, kā vidēja riska;
 - b) ārvalstu klientu PLG piemītošie valsts un ģeogrāfiskie riski (pārsvārā NVS valstis);
 - c) ārvalstu klientu izmantoto pakalpojumu un produktu NILL riski (piemēram, fiduciārie darījumi, kredīti pret finanšu nodrošinājumu, norēķinu konti, pārskaitījumi, u.tml.);
 - d) ārvalstu klientu izmantoto pakalpojumu un produktu piegādes kanālu riski (e-komercija, korporatīvās kartes ar nepamatoti lielu karšu lietotāju skaitu, u.tml.);
 - e) ārvalstu klientu izmantoto juridiskās formas, īpašnieku struktūras riski (sarežģītas uzņēmumu grupu struktūras, čaulas kompāniju izmantošana);
 - f) ārvalstu klientu veikto darījumu vidējais apmērs ir būtiski lielāks nekā iekšzemes klientu veikto darījumu vidējais apmērs. Klientu veikto darījumu, izmantojot norēķinu kontu, vidējais apjoms Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās atbilstoši Metodoloģijai ir vērtējams kā augsts, savukārt Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās, kā zems.⁴⁷¹
- 7.3.6. FKTK pārbaudēs konstatētie sistemātiskie trūkumi banku IKS norāda uz neatbilstošu NILL risku, it īpaši to, kas ir saistīti ar ārvalstu klientu apkalpošanu, pārvaldīšanu, kas neļauj efektīvi novērst Latvijas banku sektora iesaisti NILL.
- 7.3.7. Līdz ar to ārvalstu klientu naudas plūsmu apkalpošanas NILL ievainojamība ir vidēji augsta, un tas būtiski palielina risku, ka Latvijas bankas var tikt iesaistītas darījumos, kas saistīti ar NILL.
- 7.3.8. Tāpēc Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām jāapzinās un jāizprot ar ārvalstu klientu apkalpošanu saistītie paaugstinātie NILL riski un:
- a) jāveic atbilstoša to pārvaldīšana un ierobežošana, atvēlot tam papildu cilvēkresursus un naudas līdzekļus, veicot atbilstošu darbinieku apmācību, kā arī veicot savlaicīgus un pietiekamus NILLTF risku mazināšanas pasākumus, vai
 - b) jāsamazina Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām piemītošā ievainojamība, piemēram, samazinot augsta riska klientu skaitu un šo klientu noguldījumu apjomu.
- 7.3.9. 2016.gadā ir būtiski samazinājies ārvalstu klientu noguldījumu apmērs gandrīz par vienu trešdaļu - 3.3 mljrd. EUR.⁴⁷² To veicinājuši šādi apstākļi:
- a) 2015. - 2016.gadā ieviesta virkne jaunu NILLTFN prasību bankām;
 - b) Pēdējā korespondentbanka ir pārtraukusi ASV dolāru maksājumu korespondējošo pakalpojumu sniegšanu daļai no Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām, kas radījis klientu līdzekļu aizplūšanu;⁴⁷³
 - c) ekonomikas vājināšanās un sarežģītais ģeopolitiskais stāvoklis daļā ārvalstu klientu izcelsmes valstu.⁴⁷⁴
- 7.3.10. Pārskata periodā ir uzsākti vairāki kriminālprocesi par NILL, kuros ir iesaistīts Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektors,⁴⁷⁵ kas arī liecina par paaugstināto Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektora NILLTF risku.
- 7.3.11. Ārvalstu klientus apkalpojošo banku piedāvātie produkti, kuriem piemīt augsti NILL riski ir šādi: norēķinu konti, kas ietver naudas līdzekļu glabāšanu bankas kontā gan noteiktu, gan nenoteiktu laiku, ar vai bez procentiem, pārskaitījumi un privātbankiera pakalpojumi. Risku veicina tādi faktori, kā ļoti augsta riska klientu profils, kuri izmanto šos produktus, augsts vai vidēji augsts naudas līdzekļu

⁴⁷¹ Aptauija Nr.4

⁴⁷² Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁴⁷³ Pēc pārskata perioda, 2017.gadā pēdējā korespondentbanka ir pārtraukusi ASV dolāru korespondējošo pakalpojumu sniegšanu visām Latvijas Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām.

⁴⁷⁴ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁴⁷⁵ Aptauija Nr.55

apgrozījums šo produktu ietvaros, bieži vai vidēji bieži starptautiskie maksājumi, augsts vidējais darījuma apmērs, iespējamība izmantot produktus neklātienē, kā arī tas, ka pastāv NILL tipoloģijas, kurās ir izmantoti šādi produkti. Savukārt aktīvu pārvaldīšanai, t.sk. veicot fiduciāros darījumus, maksājumu kartēm un loru korespondentkontiem piemīt vidēji augsts risks. Risku veicina tādi faktori, kā ļoti augsta riska klientu profils, kuri izmanto šos produktus vai vidēja riska profils (maksājumu kartēm), vidējs naudas līdzekļu apgrozījums šo produktu ietvaros, augsts vidējais darījuma apmērs, iespējamība izmantot produktus neklātienē, kā arī tas, ka pastāv NILL tipoloģijas, kurās ir izmantoti šādi produkti. Korespondentkontiem piemītošu risku veicina arī bieži starptautiskie maksājumi.⁴⁷⁶

- 7.3.12. Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām ir savstarpēji saistīts loru korespondentbanku tīkls (kontus atvēršanas gan LR, gan, piemēram, NVS valstīs reģistrētas bankas) un plašs nostro korespondentbanku⁴⁷⁷ tīkls, t.sk. NVS valstīs, kurās normatīvo aktu prasības NILLTFN jomā nav līdzvērtīgas ES, t.sk. Latvijas, tiesību aktu prasībām. Ievērojot regulējuma atšķirības un caur šiem korespondentkontiem veikto darījumu lielos apmēros, Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām tiek radīti paaugstināti NILL riski.⁴⁷⁸
- 7.3.13. Iekšzemes klientus apkalpojošo banku piedāvāto produktu NILL piemītošā ievainojamība ir zemāka nekā Ārvalstu klientus apkalpojošo banku produktiem piemītošā ievainojamība. Iekšzemes klientus apkalpojošo banku piedāvātie produkti, kuriem piemīt vidēji augsta NILL ievainojamība ir šādi: norēķinu konti, kas ietver naudas līdzekļu glabāšanu bankas kontā gan noteiktu, gan nenoteiktu laiku, ar vai bez procentiem, kā arī pārskaitījumi. NILL piemītošo ievainojamību veicina tādi faktori, kā augsts vai vidējs naudas līdzekļu apgrozījums šo produktu ietvaros, iespējamība izmantot produktus neklātienē, kā arī tas, ka pastāv NILL tipoloģijas, kurās ir izmantoti šādi produkti. Tomēr jānorāda, ka vidējais darījumu apmērs, izmantojot norēķinu kontu, Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās ir ievērojami zemāks nekā Ārvalstu klientus apkalpojošo banku tirgū.⁴⁷⁹

Banku atbilstība prasībām NILLTFN jomā

- 7.3.14. Visām bankām ir ieviesta IKS un iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais valdes loceklis un darbinieks. Bankas norāda, ka regulāri izvērtē IKS atbilstību un efektivitāti, lai pārliecinātos, ka izstrādātās politikas un procedūras, kā arī IKS, kopumā spēj pārvaldīt NILLTF riskus bankā un nodrošināt NILLTFN jomu regulējošo prasību izpildi. Gandrīz visas bankas norāda, ka veic savas bankas NILLTF risku izvērtējumu.⁴⁸⁰ Kopumā bankas arī uzskata, ka to IKS ir efektīva un ļauj tām identificēt aizdomīgus un neparastus darījumus.
- 7.3.15. Tomēr FKTK veikto pārbaūžu NILLTFN jomā rezultāti liecina, ka banku IKS ne vienmēr ir atbilstošas banku saimnieciskajai darbībai piemītošajiem NILLTF riskiem, it īpaši tiem riskiem, kas saistīti ar ārvalstu klientu naudas līdzekļu apkalpošanu. Ir arī novērojama augsta NILLTF riska apetīte Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektorā, kas neatbilst Ārvalstu klientus apkalpojošo banku spējai efektīvi un pietiekami pārvaldīt NILLTF riskus, ar kuriem tās saskaras. Pārskata periodā pārkāpumi NILLTFN jomā ir konstatēti pusē no visām veiktajām pārbaudēm (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu).
- 7.3.16. Intervijā FKTK norāda, ka Ārvalstu klientus apkalpojošo banku IKS nenodrošina efektīvu un pietiekamu NILLTF risku pārvaldību. To pierāda vairāki pārkāpumi un trūkumi, piemērojot NILLTFN prasības, ko FKTK ir konstatējusi banku pārbaūžu laikā. Būtiski FKTK konstatēti trūkumi banku IKS ir šādi:
- neatbilstošas IT sistēmas NILLTF risku pārvaldībā (skat. Ziņojuma 7.3.17.punktu);
 - nepietiekama klientu padziļinātās izpētes un darījumu uzraudzības prasību izpilde (skat. Ziņojuma 7.3.17.,7.3.24.punktu);

⁴⁷⁶ Aptauja Nr.4

⁴⁷⁷ Loro konti – konti, kurus banka atver savām korespondentbankām saskaņā ar līgumu par korespondentkonta atvēršanu naudas līdzekļu ieskaitīšanai un maksājumu veikšanai korespondentbanku uzdevumā. Nostro konti – kredītiestādes korespondentkonti, kuri tiek atvērti korespondentbankās un kuros tiek atspoguļoti banku un to klientu savstarpējie norēķini.

⁴⁷⁸ Aptauja Nr.4

⁴⁷⁹ Aptauja Nr.4

⁴⁸⁰ Aptauja Nr.3

- c) nepietiekami IKS personālresursi un nepietiekama IKS personāla kompetence (skat. Ziņojuma 7.3.30.punktu);
 - d) trūkumi korporatīvās pārvaldības jomā, t.sk. IKS neatkarības principa nepietiekama ievērošana (skat. Ziņojuma 7.3.34.-7.3.40.punkts).⁴⁸¹
- 7.3.17. FKTK norāda, ka banku NILLTF risku pārvaldības IT sistēmas ir neatbilstošas, lai nodrošinātu efektīvu NILLTF risku pārvaldību, konstatētu aizdomīgus darījumus un novērstu banku iesaisti NILL. Būtisks trūkums klientu darījumu uzraudzības efektivitātē ir tas, ka NILLTFN atbildīgie banku darbinieki nespēj identificēt saistību un analizēt uzņēmumu grupu dalībnieku darbības vienas bankas ietvaros. Lai veicinātu NILLTFN un novērstu banku iesaisti NILL, ir nepieciešams uzlabot banku darījumu uzraudzības sistēmas, lai būtu iespējams savlaicīgi un pilnā apmērā konstatēt sarežģītas finanšu shēmas, caur kurām tiek legalizēti būtiski NIL apjomi.⁴⁸²
- 7.3.18. FKTK norāda, ka pārbaudīto NILLTFN jomā rezultāti norādīja uz to, ka Latvijas bankas bija iesaistītas medijos atspoguļotajos NILL ("Magnitska lieta", "Laundromāts" un "Moldovas lieta") trūkumu banku IKS un būtisku nepilnību darījumu uzraudzības sistēmās, kā arī nepietiekamas IKS neatkarības rezultātā.
- 7.3.19. Jānorāda, ka 2016.gadā banku sektorā ir veikta virkne pasākumu, lai konstatētu un novērstu trūkumus, kā arī pilnveidotu banku IKS, t.sk. NILLTFN IT sistēmas, un tādējādi novērstu banku iespējamo iesaisti NILL. Veikto pasākumu rezultāti būs novērtējami 2017.gada laikā.
- 7.3.20. 2016.gadā Latvijas bankas ir uzsākušas darbu pie IKS uzlabošanas:
- a) visas bankas ir uzsākušas ieviest vai jau ir ieviesušas IT risinājumus, kas automatizēti identificē risku paaugstinošus faktorus un veic aprēķinus klienta riska skaitliskajam novērtējumam;⁴⁸³
 - b) 12 Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas ir uzsākušas veikt ASV konsultantu ārējās pārbaudēs NILLTFN jomā konstatēto trūkumu un nepilnību novēršanu, pilnveidojot IKS efektivitāti un to atbilstību starptautisko standartu prasībām;
 - c) Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas ir arī uzsākušas veikt nepieciešamos uzlabojumus banku darījumu uzraudzības IT nodrošinājumā. NILLTFN IT risinājumu ieviešanu ir plānots pabeigt 2017.gadā.⁴⁸⁴
- 7.3.21. Šie ir ļoti būtiski soļi banku IKS pilnveidošanā. Tomēr vēl joprojām pastāv jautājums par atbilstošas riska pielāgšanas robežvērtības noteikšanu attiecībā uz NILLTFN riska apetīti, kuru bankas ne tikai vēlas, bet arī spēj uzņemt. Tādēļ tas varēs tikt uzskatīts par pagrieziena punktu sektorālās ievainojamības mazināšanā, ja bankas spēs izprast to saimnieciskajai darbībai piemētošos NILLTF riskus, NILLTF riska ekspozīcijas rādītāju maksimālās pieļaujamās robežvērtības, kuras banka var uzņemties un spēj pārvaldīt, t.sk. izmantojot ieviestos IT risinājumus. Tomēr šo darbību rezultātu, t.sk. ietekmi uz banku IKS efektivitāti, būs iespējams vispusīgi izvērtēt tikai tad, kad bankas pilnībā pabeigs jauno NILLTFN prasību ieviešanu un konstatēto trūkumu novēršanu, kā arī FKTK būs veikusi banku pārbaudes NILLTFN jomā.
- 7.3.22. Pārskata periodā no bankām KD ir saņēmis ziņojumus par 57 233 aizdomīgiem darījumiem un 21 618 neparastiem darījumiem. No tiem tikai 12 813 darījumi jeb 16% no kopējā banku KD ziņoto darījumu skaita, ir iekļauti materiālos, kas nosūtīti TAI jautājuma izlemšanai par kriminālprocesa uzsākšanu.⁴⁸⁵ Viens no iemesliem tam ir nepietiekamais darbinieku skaits, salīdzinājumā ar lielo aizdomīgo un neparasto KD ziņoto darījumu skaitu. Lai gan KD novērtējuma periodā⁴⁸⁶ ir palielinājis savus resursus, darba apjoms vēl joprojām ir liels, un tā rezultātā var rasties lietu uzkrāšanās, vai var tikt veikta nepietiekama analīze.
- 7.3.23. Praksē KD sniedz informāciju bankām tikai par tiem darījumiem, kas nosūtīti TAI jautājuma izlemšanai par kriminālprocesa uzsākšanu. Tāda atgriezeniskā saite

⁴⁸¹ Aptauija Nr.5

⁴⁸² Aptauija Nr.5

⁴⁸³ Aptauija Nr.3: 98.06% Ārvalstu klientus apkalpojošās bankās un tikai 24.45% iekšzemes klientus apkalpojošās bankās ir ieviesta automātiska klientu riska novērtēšanas sistēma. Tomēr bankas norāda, ka plāno pabeigt automātiskas klientu riska novērtēšanas sistēmas ieviešanu 2017.gada laikā

⁴⁸⁴ Pasākumu un uzdevumu plāns OECD WGB 2. fāzes rekomendāciju izpildei, 16.lpp.

⁴⁸⁵ Tabula Nr.7.11

⁴⁸⁶ Tabula Nr. 5.3.

bankām par sniegto ziņojumu par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem nav pietiekama, lai uzlabotu ziņojumu kvalitāti un veicinātu NILLTFN pasākumu efektivitāti banku sektorā.⁴⁸⁷

- 7.3.24. PNP noskaidrošana ir viena no būtiskākajām problēmām, ar ko saskaras 60.07% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un 88.61% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku. 2017.gadā bankas, veicot PNP noskaidrošanu, izmanto komerciālās datu bāzes un bankas iekšējo PNP sarakstus, kā arī paļaujas uz pašu klientu bankai sniegto informāciju.⁴⁸⁸ Jānorāda, kā arī OECD eksperti atzina, ka šāda pieeja, lai noskaidrotu PNP, kopsakarā ar "Pazīsti savu klientu" principu, nav uzskatāma par pietiekamu atbilstoši starptautisko standartu prasībām.⁴⁸⁹
- 7.3.25. Novēršot OECD ekspertu norādīto trūkumu, FKTK ir izstrādājusi un 02.03.2016. apstiprinājusi ieteikumus PNP, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai.⁴⁹⁰ Tas atvieglo banku veikto klientu izpēti, kā rezultātā tiks mazināta iespēja, ka PNP, t.sk. ar savu ģimenes locekļu starpniecību, izmantos bankas, lai veiktu NILLTFN.
- 7.3.26. Pēdējo gadu laikā, pateicoties korespondējošām bankām, kas nodrošina ASV dolāru maksājumus, Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas izjūt spēcīgu spiedienu ievērot starptautisko standartu prasības NILLTFN jomā. 2016.gadā tas vēl vairāk palielinājās, jo vienīgā lielā, starptautiskā banka, kas turpināja apkalpot Ārvalstu klientus apkalpojošo banku maksājumus ASV dolāru valūtā, 2016.gadā⁴⁹¹ izbeidza sadarbību ar lielu daļu no Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām.⁴⁹² Šīs bankas ir nodibinājušas alternatīvas ASV dolāru maksājumu korespondentattiecības ar citām bankām. Ārvalstu klientus apkalpojošo banku centieni saglabāt korespondentattiecības, kā arī nodibināt jaunas korespondentattiecības ar Rietumvalstu bankām veicina IKS, t.sk. to atbilstības starptautisko standartu prasībām, pilnveidošanu.
- 7.3.27. Tā kā Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas korespondējošiem darījumiem ASV dolāros izmanto savas mātes bankas, Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas ir pakļautas mazākam tirgus spiedienam, salīdzinot ar Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām.
- 7.3.28. Lai gan ir konstatēti trūkumi banku IKS, aptaujas rezultāti liecina par to, ka kopumā bankas uzskata, ka tām ir pietiekams apmācītu darbinieku skaits, lai nodrošinātu NILLTFN atbilstību. Bankās ir ieviestas bankas darbinieku, cita starpā pārstāvniecības darbinieku un bankas aģentu, iekšējās apmācības NILLTFN jomā.⁴⁹³ Iekšējās apmācības ietvaros bankas darbinieki tiek informēti, tostarp, par viņu tiesībām, pienākumiem un atbildību NILLTFN jomā, bankas NILLTFN politikām un procedūrām.⁴⁹⁴
- 7.3.29. Uz 31.12.2016. visām lielākajām Iekšzemes klientus apkalpojošajām bankām⁴⁹⁵ ir iecelts par NILLTFN prasību izpildi atbildīgais speciālists ar starptautisku sertifikātu NILLTFN jomā. Jānorāda, ka šis rādītājs Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās ir zemāks – tikai sešās Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās par NILLTFN prasību izpildi atbildīgie speciālisti ir ieguvuši starptautiskus sertifikātus.⁴⁹⁶ Statistikas dati liecina, ka darbinieku skaits ar starptautiskajiem NILLTFN sertifikātiem bankās ar katru gadu pieaug.⁴⁹⁷ Tas liecina par to, ka banku darbinieki turpina pilnveidot savas zināšanas NILLTFN jomā un bankas iegulda naudas līdzekļus savu darbinieku izglītošanā.

⁴⁸⁷ OECD ziņojums, 29.lpp.

⁴⁸⁸ Aptauja Nr. 3

⁴⁸⁹ OECD ziņojums, 28.lpp.

⁴⁹⁰ FKTK 02.03.2016. ieteikumi Nr.55 "Ieteikumus kredītiestādēm un finanšu iestādēm politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai, izpētei un darījumu uzraudzībai"

⁴⁹¹ Pēc pārskata perioda, 2017.gadā pēdējā korespondentbanka ir pārtraukusi ASV dolāru korespondējošo pakalpojumu sniegšanu visām Latvijas Ārvalstu klientus apkalpojošajām bankām.

⁴⁹² <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-07-28/deutsche-bank-said-to-end-latvian-lenders-dollar-market-access>

⁴⁹³ Aptauja Nr.3: Visas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, kurām ir pārstāvniecības, sniedz NILLTFN apmācības visiem pārstāvniecības darbiniekiem, pieņemot darbinieku darbā un darba tiesisko attiecību laikā. Iekšzemes klientus apkalpojošajām bankām pārstāvniecību nav. Visas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas, kuras izmanto aģentus, sniedz NILLTFN apmācības visiem aģenti, uzsākot tiesiskās attiecības ar aģentiem un tiesisko attiecību laikā. Tikai 0.69% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku izmanto aģentus, bet dati par apmācību biežumu nav pieejami.

⁴⁹⁴ Aptauja Nr.3

⁴⁹⁵ Kuras kopā sastāda 94.08% no Iekšzemes klientus apkalpojošo banku tirgus

⁴⁹⁶ Kuras kopā sastāda 45.95% no Ārvalstu klientus apkalpojošo banku tirgus

⁴⁹⁷ Tabula Nr.7.12

- 7.3.30. Tomēr FKTK pārbaudēs konstatēts, ka dažu banku darbinieku iekšējās apmācības programmas NILLTFN jomā nav pietiekama.
- 7.3.31. Kaut gan FKTK regulāri informē bankas par aktuālākajām NILLTF tipoloģijām, bankas norāda, ka ir maz pieejamas informācijas par Latvijā aktuālākajiem NILLTF riskiem un tipoloģijām.⁴⁹⁸ Trūkumi banku darbinieku zināšanās NILLTFN jomā, t.sk. nepietiekama izpratne banku sektorā par Latvijā aktuālākajiem NILLTF riskiem un tipoloģijām, it īpaši tiem, kuri ir saistīti ar ārvalstu klientu līdzekļu piesaisti, padara banku sektoru vēl ievainojamāku un mazina banku IKS efektivitāti.
- 7.3.32. Lai uzlabotu bankas darbinieku zināšanas NILLTFN jomā, kas veicinātu arī banku NILLTFN pasākumu efektivitāti, FKTK ir pieņēmusi normatīvos noteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt, ka bankas atbilstoši to saimnieciskajai darbībai piemītošajam NILLTF riskam veic nepieciešamos pasākumus personālrեսursu un personāla kvalifikācijas nodrošināšanai, kā arī to apmācības un aizvietojamības nodrošināšanai, lai pārvaldītu NILLTF risku.⁴⁹⁹
- Lai pilnībā varētu piemērot minēto noteikumu prasības, bankām līdz 30.04.2017. jānodrošina visu nepieciešamo pasākumu veikšana.
- 7.3.33. Ir sagaidāms, ka noteikumu prasību piemērošana kopā ar paaugstinātajiem naudas sodiem par NILLTFN prasību neievērošanu būtiski uzlabos banku darbinieku zināšanas NILLTFN jomā, kā arī nodrošinās, ka bankām ir pieejami nepieciešamie personālrեսursi efektīvai un visaptverošai NILLTF riska pārvaldībai. Papildus tiek veicināta banku vadības izpratne par NILLTF riskiem, kā arī vadības loma un atbildība NILLTFN jomā, kas ir viens no nozīmīgākajiem faktoriem efektīvas IKS izveidē.
- 7.3.34. Attiecībā uz banku darbinieku godīgumu un ētiskumu, jānorāda, ka pārskata periodā pret piecu Ārvalstu klientus apkalpojošo banku darbiniekiem ir ierosināti kriminālprocesi par NILL (pret vienas bankas darbiniekiem ir ierosināti vairāki kriminālprocesi).⁵⁰⁰ Ierosinātie kriminālprocesi par NILL pret banku darbiniekiem apliecina, ka banku darbinieki ne vienmēr godprātīgi ievēro visas bankas IKS prasības.⁵⁰¹
- 7.3.35. Tomēr kopumā bankas uzskata, ka banku darbinieki ir lojāli un neiesaistīties kriminālās darbības, kā arī viņi ievēro visas NILLTFN procedūras un politikas.⁵⁰² To papildus nodrošina arī darbinieka pārbaudes veikšana pirms to pieņemšanas darbā. Darbinieku pārbaudes ietvaros visas bankas izvērtē tādus faktorus kā izglītība un reputācija, gandrīz visas bankas⁵⁰³ papildus izvērtē arī kandidāta sodāmību.⁵⁰⁴
- 7.3.36. 2016.gadā disciplinārlietu skaits pret banku darbiniekiem par NILLTFN procedūru un/vai politiku pārkāpumiem samazinājās no 43 gadījumiem 2015.gadā līdz četriem gadījumiem 2016.gadā Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās, un no 31 gadījuma 2015.gadā līdz 17 gadījumiem 2016.gadā Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās.⁵⁰⁵ Tā kā tikai viena no Iekšzemes klientus apkalpojošām bankām ir ziņojusi par vairākiem disciplinārsodiem, ir grūti novērtēt Iekšzemes klientus apkalpojošo banku disciplinārsodu piemērošanas praksi un to, vai pārkāpumu skaita samazinājums Iekšzemes klientus apkalpojošo banku tirgū ir uzskatāms par būtisku.⁵⁰⁶
- 7.3.37. Ārvalstu klientus apkalpojošo banku pārbaudēs NILLTFN jomā FKTK ir konstatējusi integritātes pārkāpumus, t.sk. bankas vadības pārstāvju darbībā, kas liecina par nepieciešamību veikt uzlabojumus attiecībā uz integritātes principiem.⁵⁰⁷ Tomēr

⁴⁹⁸ Aptauja Nr.3: 65.89% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un 72.01% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku uzskata, ka maz informācijas par Latvijā aktuālākajām NILLTF tipoloģijām un riskiem

⁴⁹⁹ FKTK 28.12.2016. normatīvie noteikumi Nr. 214 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības personālrեսursu un personāla apmācības nodrošināšanas normatīvie noteikumi"

⁵⁰⁰ Tabula Nr.7.13

⁵⁰¹ Aptauja Nr.55

⁵⁰² Aptauja Nr.3: uz jautājumu "Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu darbinieki ir lojāli un neiesaistīties kriminālās darbībās?" 57.11% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un 98.06% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku atbildēja "jā", un 42.89% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un 1.94% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku atbildēja "vairāk jā, nekā nē". Aptauja Nr. 3: uz jautājumu "Vai jūs uzskatāt, ka Jūsu darbinieki ievēro visas NILLTFN procedūras un politikas?" 38.73% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un 70.49% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku un respondentu atbildēja "jā", un 61.27% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un 3.11% Ārvalstu klientus apkalpojošo banku atbildēja "vairāk jā, nekā nē"

⁵⁰³ Aptauja Nr.3: 99.87% Iekšzemes klientus apkalpojošo banku un visas Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas

⁵⁰⁴ Aptauja Nr.3

⁵⁰⁵ Tabula Nr.7.14

⁵⁰⁶ Aptauja Nr.3

⁵⁰⁷ Aptauja Nr.5: Piemēram, banka nebija lēmusi par darījuma attiecību ar klientu izbeigšanu, neiegūstot klientam pieprasītos darījumus pamatojošos dokumentus, vai banka sniegusi KD ziņojumus par klientu veiktiem aizdomīgiem darījumiem,

jāņem vērā, ka pārkāpumu cēloņi ne vienmēr liecina par godīguma trūkumu *per se*, bet var būt saistīti ar zināšanu trūkumu.⁵⁰⁸

- 7.3.38. Pārskata periodā veiktas Ārvalstu klientus apkalpojošo banku darbinieku intervijas, kurās identificēti integritātes pārkāpumi, ko pieļāvuši banku vadības pārstāvji, piemēram, dažās Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās bankas vadība apstiprina darījuma attiecību uzsākšanu ar klientu pretēji negatīvam atbilstības nodrošināšanas funkcijas lēmumam par klientu apstiprināšanu. Banku darbinieki ir norādījuši, ka praksē ir gadījumi, kad Ārvalstu klientus apkalpojošo banku vadība, izmantojot savas pilnvaras, izdara spiedienu uz tiem darbiniekiem, kas atbildīgi par NILLTFN prasību ievērošanu, lai veiktu darījumus, kas neatbilst bankas NILLTF risku procedūrām un politikām.
- 7.3.39. Tas liecina par to, ka Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās ne vienmēr tiek ievēroti būtiski NILLTFN pamatprincipi.⁵⁰⁹
- 7.3.40. Būtiski trūkumi organizatoriskajā struktūrā, t.sk. korporatīvās pārvaldības principu nepietiekama ievērošana, bankas akcionāru iesaiste IKS darbībā, kā arī neatbilstošs bankas vadības atbilstības prasību ievērošanas un izpratnes piemērs (*tone at the top*) būtiski apdraud Ārvalstu klientus apkalpojošo banku atbilstības funkcijas efektivitāti. Kā trūkums norādāms arī tas, ka līdz 2016.gadam bankas vadība reti piedalījās apmācībās NILLTFN jomā. Ieviešot FKTK noteikumu Nr.214⁵¹⁰ prasības, banku vadībai būs jāapliecina, ka tā ir saņēmusi regulārās apmācības NILLTFN jomā, un tas veicinās banku vadības izpratni par NILLTF riskiem.
- 7.3.41. Novērtējumā konstatēts, ka FKTK jāturpina pārbaudīt, vai obligātās apmācības NILLTFN jomā banku vadībai ir uzlabojušas banku pārvaldes institūciju pārstāvju izpratni par NILLTF riskiem un, vai šo personu rīcība rāda pareizu atbilstības prasību ievērošanas un izpratnes piemēru.
- 7.3.42. Veicot Novērtējumu, konstatēts, ka vismaz vienā Ārvalstu klientus apkalpojošā bankā ir konstatēts gadījums, kad bankas darbinieki nav bijuši aizsargāti no draudiem vai naidīgām darbībām pēc ziņošanas.⁵¹¹
- 7.3.43. OECD jau 2015.gadā ir norādījusi, ka trauksmes cēlēju aizsardzība Latvijā nav pietiekama.⁵¹² Šī jautājuma atrisināšana un pienācīgas trauksmes cēlāju aizsardzības nodrošināšana privātajā sektorā uzskatāms par vienu no būtiskiem pasākumiem integritātes uzlabošanai valstī.
- 7.3.44. Banku sektors, ņemot vērā OECD sniegtās rekomendācijas, jau 2016.gadā ir būtiski stiprinājis trauksmes cēlēju aizsardzību. Visās Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās un 86.47% Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās ir ieviests mehānisms, kas ļauj darbiniekiem, saglabājot anonimitāti, ziņot par iespējamiem pārkāpumiem NILLTFN jomā, t.sk. par iespējamiem korupcijas, krāpšanas, ļaunprātības vai neētiskas rīcības gadījumiem.⁵¹³
- 7.3.45. Anonīmās ziņošanas mehānismu ieviešana Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās ir vērtējama pozitīvi. Salīdzinot ar aptaujas rezultātiem 2016.gadā, kad tikai puse Ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektora pārstāvju norādīja, ka viņiem ir ieviests šāds mehānisms, tagad šis rādītājs ir būtiski pieaudzis.⁵¹⁴

Klientu izpētes apjoms un kvalitāte

- 7.3.46. Latvijas personu apliecinoši dokumenti ir pietiekami uzticami un droši, kas atvieglo banku darbu, veicot klientu, kuri ir ieguvuši Latvijas personu apliecinošus dokumentus, identifikāciju. Latvijā fizisko personu identificē, pārbaudot tās identitāti pēc klienta personu apliecinoša dokumenta – personas apliecības vai pasēs.⁵¹⁵

neievērojot tās iekšējos normatīvajos aktos noteiktos termiņus, vai banka nav veikusi pietiekamu klientu izpēti un darījumu uzraudzību, kā arī pārkāpusi Kredītiestāžu likumā noteiktās prasības attiecībā uz informācijas sniegšanu

⁵⁰⁸ Aptauja Nr.5

⁵⁰⁹ <http://www.bis.org/bcbs/publ/d353.pdf>

⁵¹⁰ FKTK 20.12.2016. normatīvie noteikumi Nr.214 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības personālesursu un personāla apmācības nodrošināšanas normatīvie noteikumi"

⁵¹¹ Aptauja Nr.3: Viena Ārvalstu klientus apkalpojošā banka uz jautājumu "Vai Jums ir zināmi gadījumi, kad darbinieki nav bijuši aizsargāti no draudiem vai naidīgām darbībām pēc ziņošanas?" atbildēja "jā". Iekšzemes klientus apkalpojošajās bankās šādi gadījumi nav konstatēti

⁵¹² OECD ziņojums, 14.lpp.

⁵¹³ Aptauja Nr.3

⁵¹⁴ Aptauja Nr.2

⁵¹⁵ Personu apliecinošu dokumentu likums, 4.panta pirmā daļa

- 7.3.47. Latvijas personu apliecinoši dokumenti ir droši, ko apliecina arī statistikas dati. Pārskata periodā VRS tikai astoņas reizes ir konstatējusi viltotus Latvijas personu apliecinošus dokumentus.
- 7.3.48. Latvijā ir publiski, tiešsaistē pieejams Nederīgo dokumentu reģistrs,⁵¹⁶ kurā jebkurš var pārbaudīt, vai personu apliecinošs dokuments ir derīgs. Jāņem vērā, ka gadījumos, ja, piemēram, dokuments ir nozaudēts vai nozagts, bet persona par to nav paziņojusi attiecīgajām valsts iestādēm, Nederīgo dokumentu reģistrā nebūs attiecīgas atzīmes par tā nederīgumu. Bankām ir pieejams arī Iedzīvotāju reģistrs, kurā tiek uzkrāta informācija par iedzīvotāju vārdu, uzvārdu, to maiņu, personas dzīvesvietu, personu apliecinošajiem dokumentiem.⁵¹⁷
- 7.3.49. Klientu identifikācija ir sarežģītāka gadījumos, kad tiek apkalpoti Ārvalstu klienti vai klienti, kuru identifikācija tiek veikta neklātienē. Ar šādām situācijām daudz biežāk saskaras Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas.
- 7.3.50. Ievērojot lielo banku klientu skaitu, kopumā bankas reti saskaras ar viltotiem personu apliecinošiem dokumentiem – pārskata periodā tikai 20 reizes (ietver gan Latvijas personu apliecinošus dokumentus, gan ārvalstu personu apliecinošus dokumentus).
- 7.3.51. NILLTFNL nosaka banku tiesības iegūt bezmaksas informāciju no vairākiem valsts uzturētiem reģistriem – UR uzturētajiem reģistriem, VID uzturētajiem reģistriem, Nederīgo dokumentu reģistra, Sodū reģistra, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Transportlīdzekļu valsts reģistra, Iedzīvotāju reģistra.⁵¹⁸
- 7.3.52. Praksē bankas saskaras ar problēmām vairāku reģistru izmantošanā:
- UR uzturētie reģistri nav pieejami tiešsaistē bez maksas;
 - Izziņas no sodu reģistra tiek izsniegtas tikai papīra formā;
 - Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā nav iespējams meklēt informāciju par personai piederošajiem nekustamajiem īpašumiem. Ir iespējams pārbaudīt tikai konkrētu nekustamo īpašumu īpašniekus;
 - Nederīgo dokumentu reģistrs nesatur informāciju par nozaudētiem vai nozagtiem dokumentiem, kuru īpašnieks par šo faktu nav paziņojis;
 - Nav pieejami VID uzturētie reģistri.
- 7.3.53. Kopumā var secināt, ka iepriekš minētie faktori vairāk ietekmē Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas, jo attiecīgajos reģistros ir pieejama informācija par banku iekšzemes klientiem.
- 7.3.54. Bankas arī aktīvi izmanto dažādas komerciālās datubāzes, lai iegūtu informāciju par saviem klientiem. Izmantotās datubāzes ietver, piemēram, Factiva, World Compliance, Accuity, Lursoft, KYC360, Worldcheck and SPARK u.c.
- 7.3.55. Ārvalstu klientus apkalpojošām bankām lielākus izaicinājumus sagādā neatkarīgas informācijas iegūšana par uzņēmumu dalībniekiem un PLG, ja to reģistrācijas valstīs nav publiski pieejama informācija par uzņēmumu dalībniekiem un PLG. Neatkarīgu informācijas avotu nepietiekama pieejamība var kavēt klientu padziļinātu izpēti, jo bankas nav spējīgas pārbaudīt klientu sniegto informāciju neatkarīgos datu reģistros. Kā rezultātā ne vienmēr tiek veikta NILLTFNL prasībām atbilstoša klientu padziļinātā izpēte, kas būtiski paaugstina risku, ka banka var tikt iesaistīta NILL.

7.4. Vērtspapīru sektors

- 7.4.1. Vērtspapīru tirgus dalībnieki ir kredītiestādes, kuras sniedz ieguldījumu pakalpojumus vai ieguldījumu blakuspakalpojumus, ieguldījumu brokeru sabiedrības, emitenti, ieguldītāji, sabiedrības, kuras saskaņā ar likumu ir tiesīgas pārvaldīt kopējo ieguldījumu uzņēmumus, tirgus organizētāji, Latvijas Centrālais depozitārijs un citas personas, kuras veic Finanšu instrumentu tirgus likumā regulētās darbības.⁵¹⁹
- 7.4.2. Šajā nodaļā ir apskatītas kredītiestādes, kuras sniedz ieguldījumu pakalpojumus un ieguldījumu blakuspakalpojumus, kā arī IBS, kuras sniedz ieguldījumu

⁵¹⁶ <https://www.latvija.lv/epakalpojumi/ep22>

⁵¹⁷ NILLTFNL, 41.panta otrās daļas 7.punkts

⁵¹⁸ NILLTFNL, 41.panta otrā daļa

⁵¹⁹ Finanšu instrumentu tirgus likums, 1.panta pirmās daļas 19.punkts

pakalpojumus un ieguldījumu blakuspakalpojumus. Visas apskatītās iestādes ir tiesīgas veikt finanšu instrumentu turēšana. Viena no apskatītajām IBS neveic finanšu instrumentu turēšanu, tomēr tās klienti savus finanšu instrumentus tur šīs IBS mātesbankā, tādā vienā sabiedrību grupas ietvaros. Šie subjekti izvērtēšanai tika izvēlēti, jo NILLN jomā uzsvars tiek likts uz klientu naudas plūsmu uzraudzību. Līdz ar to tieši subjekti, pie kuriem tiek turēti klientu finanšu instrumenti un notiek klientu naudas plūsmas, var identificēt potenciāli aizdomīgus vai neparastus darījumus.

- 7.4.3. Vērtspapīru sektora dalībnieku uzraudzību NILLTFN jomā veic FKTK.
- 7.4.4. Latvijas vērtspapīru tirgus sektorā uz pārskata perioda beigām darbojās 28 tirgus dalībnieki:
- a) četras IBS;
 - b) divas ES dalībvalstīs licencētu IBS filiāles Latvijā;
 - c) 15 bankas un piecas banku filiāles Latvijā, kuras ir saņēmušas atļauju sniegt ieguldījumu pakalpojumus.⁵²⁰
- 7.4.5. Vērtspapīru sektorā NILL piemītošā ievainojamība ir vidēji augsta. Vērtspapīru sektora izmērs ir uzskatāms par vidēji mazu, tomēr ievainojamību paaugstina augsta riska klientu bāze, kā arī vidēji augstais starptautisko darījumu skaits.⁵²¹
- 7.4.6. Puse no Latvijā strādājošajiem ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem ir Ārvalstu klientus apkalpojošas bankas vai to meitas sabiedrības, kas nozīmē, ka šo tirgus dalībnieku klientu bāze lielā mērā sastāv no Ārvalstu klientiem, kuriem raksturīgs paaugstināts NILL risks. Tādējādi vērtspapīru sektora NILL riski ir saistīti ar ārvalstu klientu naudas plūsmām. Ārvalstu klientu riskus paaugstina tādi faktori kā ģeogrāfiskais risks (ārzonu, zemu nodokļu un beznodokļu valstis, PLG rezidence NVS valstīs), juridiskās formas, īpašnieku struktūras riski (sarežģītas uzņēmumu grupu struktūras, čaulas kompāniju izmantošana).
- 7.4.7. Pārskata periodā FKTK ir veikusi 20 vērtspapīru tirgus dalībnieku pārbaudes, kā arī astoņas reizes veikta NILLTFN procedūru izskatīšana ārpus pārbaudēm.⁵²² Šo pārbaužu laikā ir konstatēti tikai trīs gadījumi, kad pārkāpumi bijuši pietiekami nopietni, lai piemērotu administratīvo sodu. Tas liecina par vērtspapīru tirgus dalībnieku IKS atbilstību normatīvo aktu prasībām (skatīt Ziņojuma 7.2.2. punktu).
- 7.4.8. Kā izplatītākos FKTK atklātos pārkāpumus var minēt nepietiekamu dokumentāciju klienta identifikācijas lietā, nepietiekamu informāciju par klienta uzrādīto PLG, PLG un tā labklājības izcelsmi, kas var liecināt, ka notiek darbības trešo personu interesēs, tostarp klienta lietā mēdz nebūt paša subjekta (neatkarīgi no klienta sniegtās informācija) iegūta informācija par klienta PLG un tā saimniecisko darbību.
- 7.4.9. Gandrīz visi vērtspapīru tirgus dalībnieki ir ieviesuši IT sistēmu, ar kuras palīdzību tiek veikta darījumu uzraudzība. FKTK pārbaudēs ir konstatēti gadījumi, kad par aizdomīgu vai neparastu darījumu tirgus dalībnieks nav ziņojis KD.⁵²³ Šādos gadījumos FKTK iesniedz ziņojumu par nepaziņotajiem darījumiem KD.
- 7.4.10. Novērtējumā konstatēts, ka vērtspapīru sektora subjektu aizdomīgu un neparastu darījumu ziņošanas efektivitātes izvērtēšanu apgrūtina tas, ka KD apkopotā statistika neļauj no kopējiem banku iesniegtajiem ziņojumiem izdalīt tos, kuri iesniegti par aizdomīgiem vai neparastiem darījumiem, sniedzot ieguldījumu pakalpojumus un ieguldījumu blakuspakalpojumus.⁵²⁴
- 7.4.11. Pārskata perioda beigās vērtspapīru tirgus dalībnieku IKS uzlabošanu ir veicinājis arī pieaugošais starptautiskais spiediens no darījumu partneriem. Pateicoties korespondējošajām bankām ASV dolāru maksājumiem, spiediens uz Ārvalstu klientus apkalpojošām bankām ir augsts (skat. Ziņojuma 7.3.26 punktu).
- 7.4.12. Vērtspapīru tirgus sektora dalībnieki savus darbiniekus kopumā uzskata par godīgiem un ir pārliecināti, ka tie neiesaistīsies prettiesiskās darbībās. Pieejamie statistikas dati un FKTK pārbaužu rezultāti nenorāda uz lielu skaitu integritātes pārkāpumu, tomēr jāņem vērā, ka pārbaudēs bieži vien ir grūti noteikt konstatēto

⁵²⁰ Tabula Nr.7.10.

⁵²¹ Aptauja Nr.9

⁵²² Aptauja Nr.5.; FKTK sagatavotais Vērtspapīru tirgus izvērtējums Ziņojuma vajadzībām (nav publiski pieejams), 45.lpp.

⁵²³ Aptauja Nr.5

⁵²⁴ KD sniegtā informācija

pārkāpumu cēloņus (nezināšana, integritātes trūkums u.tml.). Tādēļ darbinieku godīgumu un tā ietekme uz vērtspapīru sektora IKS efektivitāti ir jāvērtē piesardzīgi, ņemot vērā arī kopējo Latvijas sabiedrības integritātes līmeni, par ko liecina *Transparency International*⁵²⁵ veidotais korupcijas uztveres indekss.

- 7.4.13. Vērtspapīru sektora dalībnieki veic regulāru savu darbinieku apmācību. Apmācību programmas ir pietiekami kvalitatīvas, par ko liecina attiecīgajā sektorā veikto aptauju rezultāti. Salīdzinoši ar citām izvērtētajām finanšu iestādēm, liels skaits vērtspapīru sektora darbinieku ir ieguvuši starptautiskus sertifikātus NILLTFN jomā.⁵²⁶
- 7.4.14. Kaut gan FKTK regulāri informē vērtspapīru tirgus dalībniekus par aktuālajām NILLTF tipoloģijām, vērtspapīru tirgus dalībnieki norāda, ka būtiskākā problēma, ar kuru tie saskaras apmācību jomā, ir informācijas trūkums par Latvijā aktuālajām NILLTF tipoloģijām. Būtu ieteicams veicināt arī KD iesaistīšanos aktuālo NILLTF tipoloģiju aprakstīšanā un tirgus dalībnieku informēšanā.

7.5. Dzīvības apdrošināšanas sektors

- 7.5.1. 2016.gadā tiesības veikt apdrošināšanu saskaņā ar Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likumu Latvijā bija 22 personām - astoņām apdrošināšanas sabiedrībām, kā arī 14 ES vai EEZ dalībvalstu apdrošinātāju filiāles.⁵²⁷ No tām, dzīvības apdrošināšanu Latvijā ir tiesīgas veikt sešas personas – divas apdrošināšanas sabiedrības un četras ES vai EEZ dalībvalstu apdrošinātāju filiāles. Latvijā nedarbojas neviena pārāpdrošināšanas sabiedrība. Uz 2016.gada beigām FKTK bija saņemti 519 dalībvalstu uzraudzības institūciju iesniegumi par pakalpojumu sniegšanas brīvības principa izmantošanas tiesībām Latvijā (šo subjektu NILLTFN uzraudzību veic attiecīgās dalībvalsts iestādes).⁵²⁸
- 7.5.2. Latvijā reģistrēto apdrošināšanas sabiedrību un ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāļu kopējais parakstīto bruto prēmiju apjoms 2016.gadā Latvijā veidoja 391.9 milj. EUR, t.sk. dzīvības apdrošināšanā parakstītās bruto prēmijas bija 97.1 milj. EUR un nedzīvības apdrošināšanā parakstītās bruto prēmijas bija 294.8 milj. EUR.⁵²⁹
- 7.5.3. Latvijas apdrošināšanas sektorā darbojas arī apdrošināšanas starpnieki – apdrošināšanas aģenti, apdrošināšanas brokeri un piesaistītie apdrošināšanas aģenti.⁵³⁰ 2016.gadā apdrošināšanas starpnieku pakalpojumus tiesīgi sniegt bija 82 apdrošināšanas brokeri – juridiskās personas (t.sk. 55 apdrošināšanas brokeri, kuriem ir tiesības sniegt dzīvības apdrošināšanas starpniecības pakalpojumus).⁵³¹ Savukārt apdrošināšanas aģentu skaits 2016.gadā sasniedza gandrīz 500.⁵³²
- 7.5.4. FKTK veic Latvijā reģistrēto dzīvības apdrošināšanas sabiedrību, kā arī apdrošināšanas starpnieku, kas sniedz dzīvības apdrošināšanas pakalpojumus, uzraudzību.⁵³³
- 7.5.5. Dzīvības apdrošināšanas sektora NILL piemītošā ievainojamība ir vidēja. Dzīvības apdrošināšanas sektorā nav izplatīta skaidras naudas izmantošana, pārrobežu darījumi un ārvalstu klienti. Ierasta prakse ir apdrošināšanas produktu izplatīšana ar aģentu palīdzību.⁵³⁴ TAI sniegtā informācija nenorāda uz to, ka dzīvības apdrošināšanas sektoram piemistu augsti NILL riski. Pārskata periodā nav uzsākts neviens kriminālprocess par NILL, kurā būtu iesaistīts dzīvības apdrošināšanas sektors.⁵³⁵ Arī dzīvības apdrošināšanas sektora ziņoto aizdomīgo un neparasto darījumu skaits un KD nosūtītajos TAI materiālos iekļauto darījumu skaits ir zems.⁵³⁶

⁵²⁵ *Transparency International* veidotajā korupcijas uztveres indeksā Latvija 2016.gadā atrodas 44.vietā ar reitingu 57 (0 – augsta korupcija, 100 – zema korupcija)

http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

⁵²⁶ 2016.gadā IBS un bankās, kuras sniedz ieguldījumu pakalpojumus, bija nodarbināti 44 darbinieki, kuri ir ieguvuši CAMS sertifikātus

⁵²⁷ Tabula Nr.7.10.

⁵²⁸ <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/apdrosinasana/pakalpojumu-sniedzeji-no-eez/pakalpojumu-sniegšanas-briviba.html>

⁵²⁹ <http://www.laa.lv/tirgus-dati/>

⁵³⁰ Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas starpnieku darbības likums, 1.panta pirmās daļas 4.punkts

⁵³¹ <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/apdrosinasana/apdrosinasanas-starpnieki.html>

⁵³² <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/apdrosinasana/apdrosinasanas-starpnieki.html>

⁵³³ NILLTFNL, 45.panta pirmās daļas 1.punkts

⁵³⁴ Aptauja Nr.11

⁵³⁵ IEM sniegtā informācija

⁵³⁶ KD sniegtā informācija

- 7.5.6. Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību sniegtās atbildes uz jautājumiem par to IKS liecina, ka dzīvības apdrošināšanas sabiedrības ir ieviesušas NILLTFNL prasības.⁵³⁷ 2014. gadā tika veikta viena klātienes pārbaude, kuras laikā tika pārbaudīta dzīvības apdrošināšanas sabiedrība.
- 7.5.7. Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības reti sniedz KD ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem – pārskata periodā tikai deviņas reizes. Salīdzinoši daudz biežāk tiek iesniegti ziņojumi par neparastiem darījumiem – 296 reizes pārskata periodā. Jānorāda gan, ka ziņojumu efektivitāte nav augsta, jo KD ļoti reti iekļauj informāciju par ziņotajiem darījumiem materiālos, ko nosūta TAI – desmit darījumi pārskata periodā.⁵³⁸
- 7.5.8. Gandrīz visi respondenti uzskata, ka starptautiskā tirgus spiediens ievērot NILLTFN standartus ir augsts. Šāds dzīvības apdrošināšanas sabiedrību viedoklis varētu būt skaidrojams ar augsto starptautiskā tirgus spiedienu banku sektorā un to, ka puse no dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām ietilpst banku uzņēmumu grupās.
- 7.5.9. Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības savus darbiniekus kopumā uzskata par godīgiem un ir pārliecinātas, ka viņi neiesaistīsies prettiesiskās darbībās. Novērtējumā nav konstatēti nozīmīgi apstākļi, kas varētu likt apšaubīt dzīvības apdrošināšanas sabiedrību darbinieku godīgumu.
- 7.5.10. Kopumā var uzskatīt, ka dzīvības apdrošināšanas sabiedrību darbinieki ir pietiekami labi apmācīti, lai nodrošinātu efektīvu IKS funkcionēšanu atbilstoši dzīvības apdrošināšanas sektorā pastāvošajiem NILL riskiem. Kā būtiskākos trūkumus darbinieku apmācību veikšanai dzīvības apdrošināšanas sabiedrības ir norādījušas nepietiekamu informāciju par aktuālajām tipoloģijām NILL jomā, kā arī kvalitatīvu ārējo apmācību neesamību.⁵³⁹

7.6. Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības

- 7.6.1. 2016.gada beigās Latvijā bija licencētas 12 IPS, no kurām deviņas ietilpa banku uzņēmumu grupās.⁵⁴⁰ IPS pārvaldīto finanšu līdzekļu lielāko daļu veido valsts fondētu pensiju plānu līdzekļi (2.pensiju līmenis), kas uz pārskata perioda beigām sasniedza 2.8 mljrd. EUR.⁵⁴¹ Papildus tam IPS pārvalda arī ieguldījumu fondu aktīvus, PPF aktīvus (3.pensiju līmenis) un privātpersonu ieguldījumu portfeļus.
- 7.6.2. Būtiski atšķiras NILL risku līmenis dažādos Latvijas IPS piedāvātajos produktu veidos. 2. un 3.pensiju līmeņa aktīvu pārvalde ir pakļauta zemiem NILL riskiem, ņemot vērā, ka 2.pensiju līmenī tiek pārvaldīti naudas līdzekļi, kas iegūti no sociālās apdrošināšanas iemaksām. 3.pensiju līmenī tiek pārvaldīti Iekšzemes klientu naudas līdzekļi. Lielāki NILL riski var tikt saskatīti ieguldījumu fondu pārvaldē un privātpersonu ieguldījumu portfeļu pārvaldē, it īpaši gadījumos, kad tiek pārvaldīti Ārvalstu klientu naudas līdzekļi.
- 7.6.3. No 12 Latvijā licencētajām IPS piecas ietilpst Ārvalstu klientus apkalpojošo banku uzņēmumu grupās. Šo IPS NILL piemērotais ievainojamību paaugstina tas, ka to klientu bāzi pārsvarā veido augsta riska klienti (Ārvalstu klienti, no kuriem daļa savu komercdarbību veic caur čaulas kompānijām) un to pārvaldībā atrodas liels Ārvalstu klientu naudas līdzekļu apjoms. Līdz ar to liela daļa no IPS saskaras ar līdzīgu NILL piemēroto ievainojamību kā Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas.
- 7.6.4. IPS sektorā NILL piemērotais ievainojamības līmenis ir uzskatāms par vidēji augstu. IPS neveic darījumus skaidrā naudā, savukārt starptautisko maksājumu biežums ir vidēji augsts. IPS piedāvātos pakalpojumus ir iespējams izmantot neklātienē.⁵⁴² Pastāv liels skaits NILL tipoloģiju, kurās ir iesaistīta tirdzniecība ar vērtspapīriem, piemēram, personai, iegādājoties vērtspapīrus par cenu, kura ir būtiski zemāka par tirgus cenu, un pēc tam šos vērtspapīrus pārdodot tālāk par tirgus cenu, gūtā peļņa var radīt iespaidu par legāli iegūtiem līdzekļiem.⁵⁴³ Latvijā gan nav identificēti NILL gadījumi, kuros būtu iesaistītas IPS.

⁵³⁷ Aptauja Nr.10

⁵³⁸ Aptauja Nr.6

⁵³⁹ Aptauja Nr.10

⁵⁴⁰ Tabula Nr.7.10.

⁵⁴¹ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams:

http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁵⁴² Aptauja Nr.32

⁵⁴³ [https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Activities/MONEYVAL\(2008\)24Reptyp_securities.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Activities/MONEYVAL(2008)24Reptyp_securities.pdf)

- 7.6.5. Visiem IPS ir ieviesta IKS un iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais valdes loceklis un darbinieks.⁵⁴⁴ Pārskata periodā nav veiktas IPS NILLTFN pārbaudes, kas apgrūtina iespēju spriest par IPS IKS atbilstību NILLTFNL.
- 7.6.6. IPS aizdomīgu un neparastu darījumu uzraudzības un ziņošanas efektivitātes izvērtēšanu apgrūtina apstākļi, ka KD neuztur statistiku par IPS iesniegto ziņojumu un paziņoto darījumu skaitu.⁵⁴⁵
- 7.6.7. IPS darbinieku godīgumu ataino tas, ka pret viņiem nav ierosinātu disciplinārlietu vai kriminālprocesu. IPS vadība uzskata, ka to darbinieki ir godīgi un ētiski un tai nav zināmi gadījumi, kad darbinieki ir rīkojušies negodīgi vai neētiski.⁵⁴⁶
- 7.6.8. IPS sniegtās atbildes liecina, ka tiek veiktas regulāras apmācības. Pārskata periodā IPS darbinieki ir piedalījušies 15 ārēju ekspertu vadītās apmācībās un 72 IPS iekšējās apmācībās, pēc kurām tiek pārbaudītas darbinieku zināšanas. Darbinieku zināšanu līmenis ir augsts.
- 7.6.9. Ņemot vērā lielo IPS apkalpoto Ārvalstu klientu skaitu, būtu nepieciešams veicināt IPS izpratni par NILL riskiem darījumos ar vērtspapīriem, lai stiprinātu IPS spēju identificēt aizdomīgus un neparastus darījumus.

7.7. Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes

- 7.7.1. Uz pārskata perioda beigām Latvijā darbojās 29 MI, trīs licencētas un 26 reģistrētas, un 15 ENI, trīs licencētas un 12 reģistrētas.⁵⁴⁷ Pēc pārskata perioda, 2017.gada sākumā divas MI⁵⁴⁸ un viena ENI⁵⁴⁹ ir izslēgtas no FKTK vestajiem MI un ENI reģistriem.
- 7.7.2. MI ir komercsabiedrība, kas sniedz MPENL 1. panta 1. punktā noteiktos maksājumu pakalpojumus⁵⁵⁰ un ir saņēmusi FKTK licenci MI darbībai, vai fiziska vai juridiska persona, kas ir reģistrēta FKTK reģistrā, un kurai atbilstoši MPENL nav nepieciešams saņemt licenci MI darbības uzsākšanai.
- 7.7.3. ENI ir komercsabiedrība, kas saņēmusi licenci elektroniskās naudas emisijai, vai fiziska vai juridiska persona, kas ir reģistrēta FKTK reģistrā, un kurai atbilstoši MPENL nav nepieciešams saņemt licenci elektroniskās naudas emisijai.
- 7.7.4. Turpinot attīstīties mobilajām tehnoloģijām, ātrajiem maksājumiem, kā arī bezkontakta maksājumiem, MI un ENI arvien aktīvāk piedalās maksājumu pakalpojumu sniegšanā – to veikto maksājumu kopējais apjoms 2016.gadā bija 402 milj. EUR, kas ir par 58.8% lielāks salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.⁵⁵¹ ENI apgrozībā esošās elektroniskās naudas vidējais apmērs 2016.gadā pieauga par 1.5 milj. EUR jeb 31% un ir 6.4 milj. EUR.⁵⁵²
- 7.7.5. MI/ENI sektorā NILL piemītošā ievainojamība ir vidēji augsta. MI/ENI sektora izmērs ir vērtējams kā mazs, tomēr NILL ievainojamību paaugstina augsta klienta bāze, bieža produktu/pakalpojumu izplatīšana ar aģentu palīdzību, vidējais starptautisko darījumu skaits, kā arī iespēja izmantot produktus anonīmi.⁵⁵³
- 7.7.6. Novērtējumā konstatēts, ka ievērojot iepriekš minētos faktorus, kā arī būtiskos NILL riskus, kas norādīti Ziņojumā, nepieciešams būtiski pastiprināt MI/ENI uzraudzību.
- 7.7.7. Ar strauju maksājumu pakalpojumu apjoma pieaugumu pārskata periodā, ir arī paaugstinājušies MI/ENI saimnieciskajai darbībai piemītošie NILL riski. Latvijas tirgū

⁵⁴⁴ Aptauija Nr.31

⁵⁴⁵ Aptauija Nr.6

⁵⁴⁶ Aptauija Nr.31

⁵⁴⁷ Tabula Nr.7.10.

⁵⁴⁸ <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/maksajumu-iestades/anuletie-ieraksti-maksajumu-iestazu-registra-un-ieraksti-par-maksajumu-pakalpojumu-sniegšanas-apture/1478-2014-08-07-anuletie-ieraksti-maksajumu-iestazu-registra.html>

⁵⁴⁹ <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/elektroniskas-naudas-iestades/anuletie-ieraksti-elektroniskas-naudas-iestazu-registra-un-ieraksti-par-pakalpojumu-sniegšanas-aptur/1482-2014-08-07-anuletie-ieraksti-elektroniskas-naudas-iestazu-registra.html>

⁵⁵⁰ Pakalpojums, kura rezultātā ir iespējams ieskaitīt skaidru naudu maksājumu kontā un izņemt skaidru naudu no maksājumu konta; maksājuma veikšana, t.sk. tiešā debeta maksājuma, arī vienreizējā tiešā debeta maksājuma, veikšana, maksājuma veikšana ar maksājumu karti vai līdzīgu ierīci, kredītpārveduma, kā arī regulārā maksājuma veikšana, t.sk., kad maksājuma pakalpojuma izmantotājam pieejamai naudai piemēro kredīta limitu; maksājuma instrumenta izlaidšana vai saņemšana; bezkonta naudas pārvedums u.c.

⁵⁵¹ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁵⁵² Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁵⁵³ Aptauija Nr.13

ir atsevišķas MI/ENI, kas pārsvarā apkalpo tikai ārvalstu klientu naudas plūsmas, sadarbojoties ar Ārvalstu klientu apkalpojošajām bankām. MI/ENI aptaujas rezultāti liecina, ka ārvalstu klientu skaits MI/ENI sektorā ir neliels, proti, 6% no kopējā MI/ENI klientu skaita.⁵⁵⁴ Tomēr FKTK norāda, ka kaut gan ārvalstu klientu skaitliskais īpatsvars nav liels, tomēr MI/ENI ārvalstu klientu kopējais veikto darījumu apmērs ir būtiski lielāks par MI/ENI iekšzemes klientu kopējo veikto darījumu apmēru. FKTK norāda, ka ārvalstu klientu apkalpošana rada draudus MI/ENI sektorā.

- 7.7.8. MI/ENI ieviestās IKS ne vienmēr nodrošina efektīvu ar ārvalstu klientu apkalpošanu saistīto NILLTF risku pārvaldību. Nepietiekamā NILLTF risku pārvaldība, jo īpaši to, kas saistīta ar ārvalstu klientu apkalpošanu, t.sk. neatbilstoša klientu izpēte un darījumu uzraudzība, būtiski palielina MI/ENI sektora kopējo ievainojamību. Tāpēc ārvalstu klientu naudas plūsmu apkalpojošajām MI/ENI piemīt paaugstināti NILLTF riski. Vienlaicīgi arī paaugstinātam NILLTF riskam tiek pakļautas bankas, kurās šādām MI/ENI ir atvērti konti.
- 7.7.9. 2016.gadā ir ierosināti divi kriminālprocesi pret reģistrētas ENI darbiniekiem par NILLTF, kas liecina par iespējamu ENI iesaisti NILLTF.⁵⁵⁵
- 7.7.10. Visām MI/ENI ir ieviesta IKS. Tomēr 37% respondentu norāda, ka IKS ir nepieciešami uzlabojumi. MI/ENI kopumā uzskata, ka tam ir pietiekams apmācītu darbinieku skaits, lai nodrošinātu NILLTF atbilstību. MI/ENI sniegtās atbildes arī liecina, ka MI/ENI ir ieviestas kvalitatīvas darbinieku iekšējās apmācības NILLTF jomā.⁵⁵⁶
- 7.7.11. Tomēr FKTK pārbaūžu rezultāti liecina, ka MI/ENI ieviestās IKS nenodrošina efektīvu un pietiekamu NILLTF risku, kas piemīt MI/ENI saimnieciskajai darbībai, it īpaši apkalpojot ārvalstu klientu naudas plūsmas, pārvaldību.⁵⁵⁷ MI/ENI pārbaudēs FKTK ir konstatējusi, ka MI/ENI par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgo darbinieku kompetence un zināšanas NILLTFNL jomā ne vienmēr ir pietiekamas, lai izveidotu efektīvu un NILLTF riska līmenim un darbības specifikai atbilstošu IKS.
- 7.7.12. MI/ENI pārbaudēs FKTK ir atklājuši aizdomīgus darījumus, kurus MI/ENI nav identificējušas un par kuriem nav ziņots KD. Pārskata periodā ir konstatēti četri tādi gadījumi – trīs reizes 2013.gadā, konstatējot pārkāpumus MI darbībā, un vienu reizi 2016.gadā, konstatējot pārkāpumus ENI darbībā.⁵⁵⁸ Tas liecina par to, ka MI/ENI darbinieku zināšanas līmenis nav pietiekams, tāpēc neļauj veikt atbilstošu klientu darījumu uzraudzību un savlaicīgi konstatēt aizdomīgus un neparastus darījumus, par kuriem MI/ENI ir pienākums ziņot KD.
- 7.7.13. Citi raksturīgākie MI/ENI darbībā konstatēti trūkumi pārskata periodā ir šādi:
- nav veikta atbilstoša saimnieciskās darbības specifikai un piemītošā NILLTF riska līmenim atbilstoša darbinieku apmācība NILLTFNL jomā;
 - nav veikts IKS darbības efektivitātes izvērtējums;
 - nav iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais darbinieks un/vai valdes loceklis;
 - nav veikta normatīvo aktu prasībām atbilstoša klientu izpēte;
 - klientu izpētes dokumenti nav kvalitatīvi;
 - nav ieviesta atbilstoša IT sistēma NILLTF risku pārvaldībai;
 - aizdomīgu un neparastu darījumu konstatēšanas un ziņošanas KD kartība nav skaidri noteikta.⁵⁵⁹
- 7.7.14. Daži iepriekš norādītie trūkumi ir izsecināmi arī no Ziņojuma vajadzībām veiktās MI/ENI anketēšanas. Piemēram, MI/ENI sniegtās atbildes liecina, ka 14% respondenti nav iecēlušī par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgo valdes locekli, un 26% respondenti nav iecēlušī par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgo darbinieku. Vienlaikus jānorāda, ka 100% respondentu, kas ir licencētās MI un licencētās ENI,

⁵⁵⁴ Aptauja Nr.13

⁵⁵⁵ Aptauja Nr.55

⁵⁵⁶ Aptauja Nr.12

⁵⁵⁷ Aptauja Nr.5

⁵⁵⁸ Aptauja Nr.5

⁵⁵⁹ Aptauja Nr.5

ir iecēluši gan par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgo valdes locekli, gan darbinieku.⁵⁶⁰

- 7.7.15. Pārskata periodā ENI ir ziņojušas KD par 207 aizdomīgiem darījumiem un 2448 neparastiem darījumiem. Neparastu darījumu skaits, par kuriem ENI ziņo KD, ir ar stabilu pieauguma tendenci. 2013.gada ENI ir ziņojušas tikai par 11 neparastiem darījumiem, savukārt 2016.gadā ENI ir ziņojušas par 1 071 neparastu darījumu, sasniedzot 8% no kopējā neparastu darījumu skaita, par kuriem ir ziņots KD 2016.gadā.⁵⁶¹ Tomēr jānorāda, ka kopējais no ENI saņemto darījumu skaits,⁵⁶² kas iekļauti materiālos, ko KD nosūta TAI jautājumu par kriminālprocesa uzsākšanu izlemšanai, attiecīgajā gadā ir ļoti zems - 11 darījumi 2015.gadā un 6 darījumi 2016.gadā.⁵⁶³
- 7.7.16. MI aizdomīgu un neparastu darījumu uzraudzības un ziņošanas efektivitātes izvērtēšanu apgrūtina apstākļi, ka statistika par MI iesniegto ziņojumu un paziņoto aizdomīgo un neparasto darījumu skaitu nebija pieejama Novērtējumu sagatavošanas laikā.⁵⁶⁴
- 7.7.17. MI/ENI savus darbiniekus kopumā uzskata par godīgiem un ir pārliecināti, ka tie neiesaistīsies noziedzīgās darbībās.⁵⁶⁵ Līdz 2016.gadam nav uzsākts neviens kriminālprocess pret MI/ENI darbiniekiem par NILL. Tomēr 2016.gadā ir uzsākti divi kriminālprocesi pret reģistrētās ENI darbiniekiem par NILL. Tādēļ darbinieku godīgumu un tā ietekme uz MI/ENI vērtspapīru sektora IKS efektivitāti ir jāvērtē piesardzīgi, ņemot vērā arī kopējo Latvijas sabiedrības integritātes līmeni, par ko liecina *Transparency International* veidotais korupcijas uztveres indekss.⁵⁶⁶

7.8. Nebanku kreditētāji

- 7.8.1. Nebanku kreditētāji par NILLTFNL subjektiem ir uzskatāmi kopš 16.09.2014., kad stājās spēkā NILLTFNL grozījumi, kuri paplašināja finanšu iestāžu definīciju.
- 7.8.2. Precīzs nebanku kreditētāju skaits ir grūti nosakāms. Latvijā ir reģistrētas 305 kapitālsabiedrības, kuru komercdarbības veids atbilstoši NACE klasifikatoram ir "citi kreditēšanas pakalpojumi". Nebanku kreditētāji ir pienākums saņemt licenci tikai gadījumā, ja tie veic patērētāju kreditēšanu, tādējādi tikai daļa no tiem ir licencēti. Licenci patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai izsniedz PTAC. Uz Novērtējuma perioda beigām PTAC bija izsniedzis licenci patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai 59 kapitālsabiedrībām.⁵⁶⁷
- 7.8.3. Novērtējumā pamatā tika analizēta tikai patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai licencēto subjektu sniegtā informācija, ja vien Ziņojumā nav norādīts citādi.
- 7.8.4. Lielākie nebanku kreditētāji tirgus dalībnieki ir līzingsabiedrības un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji. Saskaņā ar Latvijas līzingsabiedrību asociācijas datiem, līzings portfelis uz 2016.gada beigām bija 1.3 mljrd. EUR.⁵⁶⁸ Jāatzīmē, ka Līzingsabiedrību asociācijas biedri ir deviņas lielākās Latvijas līzingsabiedrības.⁵⁶⁹ Tās visas ietilpst banku uzņēmumu grupās, tādējādi to IKS jāatbilst banku uzņēmumu grupu NILLTFN politikai un prasībām. Uz 30.06.2016. patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kredītportfelis bija 487 milj. EUR.⁵⁷⁰
- 7.8.5. Aizdevumu apmērs, kurus iespējams saņemt no nebanku kreditētāji ir ļoti atšķirīgs, ņemot vērā plašo pakalpojumu klāstu, piemēram, patērētāju kredīti, hipotekārie aizdevumi, līzings, kā arī apstākļi, ka klienti ir gan fiziskas personas, gan juridiskas personas.

⁵⁶⁰ Aptauija Nr.12

⁵⁶¹ Aptauija Nr.6

⁵⁶² Neatkarīgi no ziņojuma saņemšanas gada, arī papildu informācijā, kas saņemta atbildēs uz KD pieprasījumiem

⁵⁶³ Tabula Nr.7.11.

⁵⁶⁴ Aptauija Nr.6

⁵⁶⁵ Aptauija Nr.12: Uz jautājumu "Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu darbinieki ir ļoļāli un neiesaistīsies kriminālās darbībās?" 94% respondentu atbildēja "jā", un 6% respondentu atbildēja "vairāk jā, nekā nē". Uz jautājumu "Vai jūs uzskatāt, ka Jūsu darbinieki ievēro visas NILLTFN procedūras un politikas?" 78% respondentu atbildēja "jā", un 22% respondentu atbildēja "vairāk jā, nekā nē".

⁵⁶⁶ Aptauija Nr.55

⁵⁶⁷ Tabula Nr.7.10.

⁵⁶⁸ <http://www.lda.lv/lv/par-asociaciju/statistika.html>

⁵⁶⁹ http://www.lda.lv/lv/par-asociaciju/par_mums.html

⁵⁷⁰ http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/2016_i_pusgads_parskats_par_nebanku_kredit_tirgu.pdf

- 7.8.6. Nebanku kreditētāju sektorā NILL piemītošais ievainojamības līmenis ir vidējs. Šajā sektorā ir maz starptautisku darījumu, arī skaidras naudas darījumu apjoms ir vidēji zems. Anonīma produkta izmantošana nav iespējama, tomēr pakalpojumi lielākoties tiek sniegti neklātienē, tai skaitā bieži caur aģentiem.⁵⁷¹ Jāatzīmē tomēr, ka ir ierosināts viens kriminālprocess par NILL, kurš ir saistīts ar nebanku kreditētāju. Pagaidām nav zināmas nebanku kreditētājiem specifiskas NILL tipoloģijas. Latvijā aktuālas ir krāpšanas shēmas, kurās noziedznieki, kuri ir ieguvuši personu datus un pieeju to bankas kontiem krāpnieciski saņem aizdevumus no patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem.
- 7.8.7. Tikai pusei no patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzējiem ir ieviesta IKS.⁵⁷² Ņemot vērā, ka NILLTFN pārbaudes patērētāju kredītēšanas pakalpojumu uzņēmumos nav veiktas, nav iespējams gūt pilnvērtīgu priekšstatu par IKS esamību un efektivitāti. Patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju aptauja liecina, ka lielai daļai no tiem nav iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais valdes loceklis vai darbinieks.⁵⁷³ Šī NILLTF risku izvērtējuma ietvaros savāktie dati un informācija liecina par to, ka ir nepieciešami būtiski uzlabojumi patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju IKS.
- 7.8.8. Ir apšaubāma arī patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju aizdomīgu un neparastu darījumu uzraudzības un ziņošanas efektivitāte. To apliecina arī ziņošanas rezultāti – pārskata periodā patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēji nav iesnieguši KD nevienu ziņojumu par aizdomīgiem vai neparastiem darījumiem.⁵⁷⁴
- 7.8.9. Lielākā daļa patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju norāda, ka tiem nav zināmi gadījumi, kad to darbinieki ir bijuši negodīgi vai neētiski.⁵⁷⁵ Tiek veikta darbinieku pārbaude pirms to pieņemšanas darbā, izvērtējot to izglītību, pieredzi un sodāmību.
- 7.8.10. Patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēji saviem darbiniekiem organizē apmācības par NILLTFN. Apmācīto darbinieku skaits ar katru gadu palielinās (ārējās apmācības – 2013. – 1; 2014.- 2; 2015.- 2, 2016. – 18; iekšējās apmācības - 2013. – 11; 2014.- 14; 2015.- 14, 2016. – 231).⁵⁷⁶ Patērētāju kredītēšanas pakalpojumu sniedzēju pārbaūžu neveikšana liedz pārliecināties par apmācību efektivitāti un kvalitāti.

7.9. Valūtas maiņas kapitālsabiedrības

- 7.9.1. Uz novērtējuma perioda beigām Latvijā darbojas 42 Valūtas maiņas kapitālsabiedrības, no kurām trijām ir apturēta darbība.⁵⁷⁷
- 7.9.2. Noziedznieki var izmantot Valūtas maiņas kapitālsabiedrības, lai samainītu NIL uz lielākas nominālvērtības valūtas banknotēm, lai noslēptu līdzekļu izcelsmi un atvieglotu skaidrās naudas kustībai pāri robežai.
- 7.9.3. Valūtas maiņas kapitālsabiedrību sektoram piemītošā NILL ievainojamība ir vidēja. Valūtas maiņas kapitālsabiedrību sektora izmērs ir vērtējams kā mazs, tomēr NILL ievainojamība paaugstina augsta riska klientu bāze, augsts skaidrās naudas apjoms, kā arī iespēja izmantot produktus anonīmi.⁵⁷⁸ Papildus norādāms, ka pārskata periodā Valūtas maiņas kapitālsabiedrību darbiniekiem ir celtas piecas apsūdzības par NILL, kas liecina par paaugstinātu NILL risku šajā sektorā.⁵⁷⁹
- 7.9.4. Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām jāveic klienta identifikācija, ja darījuma apmērs pārsniedz noteiktu sliekšni. 2016.gadā šis sliekšnis ir palielināts no 2 tūkst. EUR līdz 8 tūkst. EUR. Tas palielināja vienu no būtiskajiem Valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILLTF riskiem, ar kuru saskaras Valūtas maiņas kapitālsabiedrības - viena klienta iespēja sadalīt vienu darījuma vairākos darījumus, lai katra darījuma apjoms nepārsniegtu normatīvajos aktos noteikto robežvērtību, un tādējādi būtu iespējams izvairīties no identifikācijas veikšanas. Līdz ar to būtu nepieciešams izvērtēt, vai

⁵⁷¹ Aptauja Nr.15

⁵⁷² Aptauja Nr.14

⁵⁷³ Aptauja Nr.14

⁵⁷⁴ Aptauja Nr.6

⁵⁷⁵ Aptauja Nr.14

⁵⁷⁶ Aptauja Nr.14

⁵⁷⁷ Tabula Nr.7.10.

⁵⁷⁸ Aptauja Nr.27

⁵⁷⁹ Aptauja Nr.7

mazāka sliekšņa noteikšana mazinātu klientu izvairīšanās no NILLTFNL paredzētās klienta identifikācijas. Izvērtējot šo iespēju, būtu jāņem vērā arī citi tirgus dalībnieki, kas nodarbojas ar ārvalstu valūtas skaidras naudas tirdzniecību, ievērojot vienlīdzības principu.⁵⁸⁰

- 7.9.5. Visām Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām ir ieviesta IKS un iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais darbinieks.⁵⁸¹ LB uzraugāmo Valūtas maiņas kapitālsabiedrību IKS procedūras un politikas atbilst NILLTFNL prasībām. Valūtas maiņas kapitālsabiedrību pārbaudes NILLTFN jomā ietver arī regulāru IKS piemērošanas praksē pārbaudi.
- 7.9.6. Valūtas maiņas kapitālsabiedrības bieži ziņo KD par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem. Pārskata periodā KD iesniegti ziņojumi par 942 aizdomīgiem darījumiem un par 10 997 neparastiem darījumiem jeb par 23% no kopējā neparastu darījumu skaita, par kuriem ir ziņots KD pārskata periodā.⁵⁸² Neparastu darījumu, par kuriem Valūtas maiņas kapitālsabiedrības ir ziņojušas KD pārskata periodā, kopsumma ir 140.62 milj. EUR. Kas uzskatāms par augstu rādītāju, salīdzinot ar kopējo Valūtas maiņas kapitālsabiedrību darījumu apjomu 318.8 milj. EUR apmērā.
- 7.9.7. Tomēr jānorāda, ka pārskata periodā bija tikai 16 darījumi,⁵⁸³ par kuriem ziņojušas Valūtas maiņas kapitālsabiedrības un kuri ir iekļauti materiālos, ko KD nosūta TAI jautājumu par kriminālprocesa uzsākšanu izlemšanai.⁵⁸⁴ Tas norāda uz zemu ziņošanas efektivitāti. KD nesniedz atgriezenisko saiti Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām par ziņojumos konstatētajiem trūkumiem un iemesliem, kāpēc darījumi, par kuriem tās ziņo, netiek izmantoti tālāk materiālos. Līdz ar to Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām ir grūti uzlabot ziņojumu par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem kvalitāti, lai veicinātu savlaicīgu un efektīvu NILLTF novēršanu.
- 7.9.8. Valūtas maiņas kapitālsabiedrību pārbaudēs ļoti reti tiek konstatēti gadījumi, kad tām bija pienākums ziņot KD par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem, bet tās nav to izdarījušas. Dažkārt tiek konstatēti NILLTFNL noteikto ziņošanas termiņu kavējumi.⁵⁸⁵
- 7.9.9. Valūtas maiņas kapitālsabiedrības uzskata, ka to darbinieki ievēro visas iekšējās NILLTFN procedūras un politikas, ir lojāli, neiesaistās kriminālsodāmās darbībās un klientam neizpauž ziņošanas KD faktu. Pirms darbinieku pieņemšanas darbā Valūtas maiņas kapitālsabiedrības vērtē gan darbinieku reputāciju, gan sodāmību.⁵⁸⁶ Tomēr Valūtas maiņas kapitālsabiedrību darbinieku godīgumu jāvērtē piesardzīgi, ņemot vērā, ka to darbiniekiem ir celtas apsūdzības par NILLTF.
- 7.9.10. Lielai daļai Valūtas maiņas kapitālsabiedrību nav ieviesta sistēma, kas darbiniekiem ļauj ziņot par iespējamiem pārkāpumiem NILLTFN jomā, t.sk. par iespējamiem korupcijas, krāpšanas, vai neētiskas rīcības gadījumiem, saglabājot anonimitāti.⁵⁸⁷ Anonimitātes nenodrošināšana kopā ar trūkumiem normatīvajā regulējumā (skat. Ziņojuma 5.9.25.-5.9.26.punktu) būtiski apdraud trauksmes cēlāju aizsardzību un var atturēt darbinieku no ziņošanas.
- 7.9.11. Valūtas maiņas kapitālsabiedrības nodrošina iekšējās NILLTFN apmācības saviem darbiniekiem. Apmācībās tiek apskatītas daudzas tēmas NILLTFN jomā, t.sk. par darbinieku pienākumiem, tiesībām un atbildību NILLTFN jomā, neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanas kārtību un darbinieku rīcību, konstatējot neparastus un aizdomīgus darījumus.⁵⁸⁸
- 7.9.12. LB pārbaudžu rezultāti liecina, ka to Valūtas maiņas kapitālsabiedrību, kuru klienti veic salīdzinoši lielos darījumus, darbinieku zināšanas un kompetence NILLTFN jomā ir atbilstošā līmenī, lai efektīvi nodrošinātu NILLTFNL un IKS prasību izpildi un pārvaldītu NILLTF riskus, ar kuriem tie saskaras. Citu Valūtas maiņas

⁵⁸⁰ 02.03.2016. Satversmes tiesas spriedums "Par Latvijas Bankas 2014. gada 15. septembra noteikumu Nr. 141 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu" 19. un 20. punkta atbilstību LR Satversmes 1. un 64. pantam, kā arī 91. panta pirmajam teikumam"

⁵⁸¹ Aptauja Nr.26

⁵⁸² Tabula Nr.7.11.

⁵⁸³ Neatkarīgi no ziņojuma saņemšanas gada, arī papildu informācijā, kas saņemta atbildēs uz KD pieprasījumiem

⁵⁸⁴ Tabula Nr.7.11.

⁵⁸⁵ Aptauja Nr.28

⁵⁸⁶ Aptauja Nr.26

⁵⁸⁷ Aptauja Nr.26

⁵⁸⁸ Aptauja Nr.26

kapitālsabiedrību darbinieku zināšanas ir nepietiekamas, bet vienlaicīgi arī NILLTF riski, ar kuriem viņi saskaras, ir zemāki.

- 7.9.13. LB regulāri sniedz konsultācijas Valūtas maiņas kapitālsabiedrībām par NILLTFN prasību ievērošanu.⁵⁸⁹ Tādējādi tiek veicināta Valūtas maiņas kapitālsabiedrību izpratne par NILLTF riskiem un prasībām, kas uzlabo arī IKS efektivitāti.

7.10. VAS "Latvijas Pasts"

- 7.10.1. LP noteikts pienākums sniegt universālo pasta pakalpojumu visā LR teritorijā līdz 31.12.2019., un nodrošināt noteiktās prasības attiecībā uz pasta pakalpojumu sniegšanas vietu skaitu un izvietojumu.⁵⁹⁰ LP, izmantojot savu pasta tīklu (ap 600 pasta nodaļas Latvijā), sniedz maksājumu pakalpojumus⁵⁹¹ un pasta naudas pārvedumu pakalpojumus.⁵⁹²
- 7.10.2. LP saskaras ar vidēji zemu NILL piemītošo ievainojamību. LP maksājuma pakalpojumu apgrozījums apjoms ir mazs un starptautisko maksājumu biežums arī ir zems. NILL piemītošo Ievainojamību paaugstina tas, ka pastāv augsts skaidras naudas darījumu skaits.⁵⁹³ Būtisks NILL risks, ar ko saskaras LP, tiek uzskatīts LP klientu iespēja sadalīt darījumu vairākās daļās un veikt šos darījumus vairākās LP nodaļās ļoti īsā laikā, nepārsniedzot NILLTFNL noteikto identifikācijas sliekšni (15 tūkst. EUR). Līdz 2016.gadam vienotas informācijas sistēmas neesamība neļāva savlaicīgi konstatēt savstarpēji saistītus darījumus un atbilstoši ziņot par tiem KD, kā rezultātā LP varēja tikt iesaistīts NILL. 2016.gadā LP ir uzsācis IT risinājumu izstrādi, izveidojot aizdomīgo darījumu uzraudzības rīkus, kas ļaus operatīvi veikt LP klientu veikto darījumu atsekošanu. Pēc pirmā posma pabeigšanas – visu klientu automatizētā profila izveides, pakāpeniski tiks ieviesti citi rīki, ņemot vērā 2017.gadā auditora sniegtās rekomendācijas Pasta norēķinu sistēmas darbības uzlabošanai.
- 7.10.3. LP ir ieviesta IKS, kas atbilst NILLTFNL prasībām, kā arī ir iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais valdes loceklis. LP veic regulāru iekšējo IKS efektivitātes izvērtēšanu, lai pārliecinātos, ka izstrādātās politikas un procedūras, kā arī IKS kopumā spēj pārvaldīt NILLTF riskus, ar kuriem saskaras LP, un nodrošināt regulējošo prasību izpildi. Tomēr LP norāda, ka IKS būtu nepieciešami uzlabojumi.⁵⁹⁴ Neatkarīgo LP IKS efektivitātes pārbaudi, t.sk. IKS piemērošanas praksē pārbaudi, neesamība⁵⁹⁵ neļauj vispusīgi izvērtēt LP IKS efektivitāti. Tomēr jānorāda, ka, piesaistot ārējo auditoru, tika apzināti trūkumi un uzsākts darbs pie risku izvērtēšanas un nepieciešamo automatizēto rīku izstrādes, tādējādi uzlabojot LP IKS efektivitāti.
- 7.10.4. LP sniedz iekšējās NILLTFN apmācības visiem pasta nodaļu darbiniekiem un tiem darbiniekiem, kuri darbā saskaras ar klientu darījumiem. Apmācībās ir apskatītas daudz tēmas NILLTFN jomā, t.sk. par darbinieku pienākumiem, tiesībām un atbildību NILLTFN jomā, neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanas kārtību un darbinieku rīcību, konstatējot neparastus un aizdomīgus darījumus. Pēc saņemtajām apmācībām tiek pārbaudītas arī LP darbinieku zināšanas.⁵⁹⁶
- 7.10.5. Kaut gan LP veic regulāru darbinieku apmācību NILLTFN jomā, LP sniegtās atbildes par IKS procedūru un politiku piemērošanu praksē liecina, ka LP darbinieku zināšanu līmenis NILLTFN jomā ir uzlabojams. Tas kopā ar atgriezeniskās saites no KD nesāņemšanu var mazināt ziņošanas kvalitāti un novest pie tā, ka LP nepievērš pienācīgu uzmanību augsta riska klientiem un darījumiem, kā rezultātā LP var būt iesaistīts NILL.
- 7.10.6. LP darbinieku godīgumu ataino tas, ka pret tiem nav ierosinātas disciplinārlietas par NILLTFN procedūru un/vai politiku pārkāpumiem vai kriminālprocesi par NILL. LP

⁵⁸⁹ LB norāda, ka, ņemot vērā uzraugāmo subjektu skaitu, tas ir iespējams.

⁵⁹⁰ Pasta likuma Pārejas noteikumu 11.1 punkts: Pēc 31.12.2014. SPRK, nepiemērojot šā likuma 27.2 pantā noteikto kārtību universālā pasta pakalpojuma sniedzēja izvēlei, pagarina universālā pasta pakalpojuma saistības uz pieciem gadiem no 01.01.2015. tam pasta komersantam, kuram ir noteiktas saistības sniegt universālo pasta pakalpojumu līdz 31.12.2014

⁵⁹¹ Pasta likums, 22.pants

⁵⁹² Pasta likums, 23.pants

⁵⁹³ Aptauja Nr.18

⁵⁹⁴ Aptauja Nr.17

⁵⁹⁵ Aptauja Nr.17, Aptauja Nr.19

⁵⁹⁶ Aptauja Nr.17

vadība uzskata, ka to darbinieki ir godīgi un ētiski un tai nav zināmi gadījumi, kad darbinieki ir rīkojušies negodīgi vai neētiski.⁵⁹⁷

- 7.10.7. LP norāda, ka pārskata periodā ir ziņojis KD par 495 aizdomīgiem darījumiem un tikai par 13 neparastiem darījumiem.⁵⁹⁸ 10% no aizdomīgiem un neparastiem darījumiem, par kuriem ir ziņojis LP, ir iekļauti materiālos, ko KD nosūta TAI jautājumu par kriminālprocesa uzsākšanu izlemšanai.⁵⁹⁹ Tas ir labs efektivitātes rādītājs salīdzinājumā ar citiem NILLTFNL subjektiem.
- 7.10.8. KD nesniedz atgriezenisko saiti LP par ziņojumos konstatētajiem trūkumiem un iemesliem, kāpēc darījumi, par kuriem ziņo LP, netiek izmantoti tālāk materiālos.

7.11. Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki

- 7.11.1. Uz pārskata perioda beigām Latvijā bija dibināti 13 AIFP, no kuriem pieciem AIFP ir piešķirts licencētas AIFP statuss un astoņiem - reģistrēta AIFP statuss.⁶⁰⁰ Papildus 63 EEZ AIFP bija iesnieguši paziņojumu FKTK par savu darbību Latvijā pakalpojumu sniegšanas brīvības ietvaros.⁶⁰¹ Visi licencētie AIFP vienlaicīgi ir arī licencētas IPS.
- 7.11.2. AIFP aktīvu apjoms uz 2016.gada beigām bija 143,35 milj. EUR.⁶⁰²
- 7.11.3. Šajā sektorā NILL piemērotais ievainojamības līmenis ir zems. Sektora izmērs ir neliels, starptautisko maksājumu biežums ir zems, kā arī sektorā netiek veikti skaidras naudas darījumi. Klientu riska profils ir vidējs.⁶⁰³ FKTK nav konstatējusi gadījumus, kad AIFP pārvaldītie fondi būtu izmantoti NILLTF vai izvairīšanās no nodokļu nomaksas mērķiem.⁶⁰⁴ Licencētie AIFP saskaras ar tādiem pašiem riskiem kā IPS. Divi no pieciem licencētajiem AIFP ietilpst Ārvalstu klientus apkalpojošo banku uzņēmumu grupās, tādējādi tie biežāk saskaras ar Ārvalstu klientiem, kuriem piemīt paaugstināts NILL risks.
- 7.11.4. Visi AIFP ir ieviesuši IKS. Lielākajai daļai AIFP ir ieviesta darījuma uzraudzības sistēma.⁶⁰⁵ Pārskata periodā nav veiktas AIFP NILLTFN klātienēs pārbaudes, kas apgrūtina iespēju spriest par AIFP IKS atbilstību NILLTFNL. Tomēr ir veiktas AIFP procedūru pārbaudes, kurās nav konstatēti nozīmīgi trūkumi.
- 7.11.5. Pārskata periodā AIFP nav ziņojuši KD par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem.
- 7.11.6. AIFP sniegtās atbildes liecina, ka ir nepieciešams uzlabot darbinieku zināšanas NILLTF risku jautājumos, veicot atbilstošas apmācības. Pārskata periodā AIFP darbinieki ir vienu reizi piedalījušies ārējās apmācībās un sešas reizes – iekšējās NILLTFN jomā.⁶⁰⁶
- 7.11.7. AIFP uzskata, ka tās darbinieki ir pasargāti no korupcijas, un tiem nav zināmi gadījumi, kad darbinieki ir bijuši negodīgi vai neētiski, kā arī nav ierosināta neviena disciplinārlieta vai kriminālprocess pret darbiniekiem.⁶⁰⁷
- 7.11.8. Mazliet vairāk nekā pusei no AIFP ir ieviesta sistēma, kas ļauj anonīmi ziņot par dažādiem pārkāpumiem, tai skaitā NILLTFN jomā, attiecīgās sabiedrības darbībā (*whistleblowing*).⁶⁰⁸ Ņemot vērā AIFP specifiku, tas ir uzskatāms par augstu rādītāju.

⁵⁹⁷ Aptauja Nr.17

⁵⁹⁸ Aptauja Nr.17

⁵⁹⁹ Tabula Nr.7.11

⁶⁰⁰ Tabula Nr.7.10

⁶⁰¹ <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/alternativo-ieguldijumu-fondu-parvaldnieki/parvaldnieki-no-eez2/1494-2013-10-15-pakalpojumu-sniegšanas-briviba.html>

⁶⁰² Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁶⁰³ Aptauja Nr.30

⁶⁰⁴ Aptauja Nr.5

⁶⁰⁵ Aptauja Nr.29

⁶⁰⁶ Aptauja Nr.5

⁶⁰⁷ Aptauja Nr.29

⁶⁰⁸ Aptauja Nr.29

7.12. Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus

- 7.12.1. Latvijā darbojas pieci subjekti, kam VP ir izsniegusi licenci inkasācijas apsardzes pakalpojumu sniegšanai. Uz pārskata perioda beigām to kopējais aktīvu apmērs ir 9.86 milj. EUR.
- 7.12.2. Šajā sektorā ir zema NILL ievainojamība. Sektora apjoms ir neliels un to klientu bāzei piemīt ļoti zems NILL risks. NILL ievainojamību šajā sektorā palielina skaidras naudas apjoms.⁶⁰⁹ Papildus norādāms, ka personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, ļoti reti ziņo KD par neparastiem darījumiem, savukārt par aizdomīgiem darījumiem nav ziņojušas vispār.⁶¹⁰
- 7.12.3. 80% tirgus dalībnieku ir ieviesta IKS, kura nosaka darbinieka rīcību un pienākumus, konstatējot neparastus un aizdomīgus darījumus un sagatavojot ziņojumu par tiem. Respondenti norāda, ka IKS būtu nepieciešami uzlabojumi.⁶¹¹ Ieviesto IKS atbilstība NILLTFNL prasībām un to piemērošana praksē nav pārbaudīta. Līdz ar to nav iespējams izvērtēt un izdarīt pamatotus secinājumus par personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, ieviesto IKS efektivitāti.
- 7.12.4. Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, pārskata periodā nav ziņojušas KD par aizdomīgiem darījumiem. Līdz 2016.gadam par neparastiem darījumiem nav ziņots vispār, savukārt 2016.gadā ir ziņots par 373 neparastiem darījumiem.⁶¹²
- 7.12.5. Inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem nav zināmi gadījumi, kad viņu darbinieki ir bijuši negodīgi vai neētiski. Tiem arī ir izstrādāts mehānisms, kas ļauj darbiniekiem ziņot par iespējamiem pārkāpumiem NILLTFN jomā, t.sk. par iespējamiem korupcijas un krāpšanas gadījumiem, saglabājot anonimitāti (*whistleblowing*).⁶¹³
- 7.12.6. Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, veic savu darbinieku iekšējo apmācību NILLTFN jomā, aptverot plašu NILLTFN tēmu klāstu.⁶¹⁴ Tomēr darbinieku zināšanu līmenis šajā sektorā ir vērtējams ļoti kritiski, ņemot vērā, ka ne visiem tirgus dalībniekiem ir ieviesta IKS. Jāņem gan vērā, ka naudas apgrozījums šajā sektorā ir neliels, līdz ar to arī kopējā šī sektora ietekme uz valsts NILLTF riska līmeni ir zema.
- 7.12.7. Darbinieku zināšanu līmenis NILLTFN jomā nav pietiekams, lai efektīvi novērstu iespējamu šo subjektu iesaisti NILL un nodrošinātu efektīvu NILLTF risku pārvaldīšanu. Savukārt uzraudzības neesamība vēl vairāk palielina personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, ievainojamību NILLTFN jomā. Tomēr Novērtējumā nav identificētas pazīmes, kas liecinātu, ka personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, būtu iesaistītas NILLTF.

7.13. AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"

- 7.13.1. Altum darbības mērķis – izveidot vienotu valsts mēroga attīstības finanšu iestādi, koncentrējot valsts resursus finanšu instrumentu valsts atbalsta un attīstības programmu īstenošanai. Altum ir pilnībā valstij piederoša kapitālsabiedrība.
- 7.13.2. Altum piemītošā NILL ievainojamība ir zema. Altum neveic skaidras naudas darījumus, kā arī neuztur klientu kontus, tai nav ES nerezidentu klientu, PNP skaits ir ļoti zems, uz pārskata perioda beigām sasniedzot tikai 0.15% no kopējā Altum klientu skaita.⁶¹⁵ TAI sniegtā informācija liecina par zemiem NILLTF riskiem Altum darbībā. Pārskata periodā nav uzsākts neviens kriminālprocess par NILLTF, kurā būtu iesaistīti Altum darbinieki.⁶¹⁶
- 7.13.3. Altum norāda, ka ir ieviesta IKS atbilstoši NILLTFNL 7.panta pirmajā daļā noteiktajām prasībām. Altum IKS ir noteikti kritēriji, kuriem iestājoties, tiek veikta klientu padziļinātā izpēte, piemēram, kad klients ir PNP.⁶¹⁷ Kā trūkums ir norādāms tas, ka Altum IKS efektivitāte un piemērošana praksē nav pārbaudīta.

⁶⁰⁹ Aptauja Nr.25

⁶¹⁰ Aptauja Nr.23

⁶¹¹ Aptauja Nr.23

⁶¹² Aptauja Nr.23

⁶¹³ Aptauja Nr.23

⁶¹⁴ Aptauja Nr.23

⁶¹⁵ Aptauja Nr.20

⁶¹⁶ Aptauja Nr.55

⁶¹⁷ Aptauja Nr.20

- 7.13.4. Ņemot vērā Altum piedāvāto produktu un pakalpojumu specifiku, aizdomīgu un/vai neparastu darījumu pazīmes tiek vērtētas pirms tiek sniegts Altum finanšu pakalpojums, kā arī šo pakalpojumu sniegšanas laikā.⁶¹⁸ Altum nav sniedzis nevienu ziņojumu par aizdomīgiem vai neparastiem darījumiem KD. Tas neliecina par trūkumiem Altum IKS, jo tas jāvērtē kopsakarā ar zemajiem NILLTF riskiem, kas piemīt Altum saimnieciskajai darbībai.
- 7.13.5. Altum uzskata, ka tās darbinieki ievēro visas iekšējās NILLTFN procedūras un politikas, ir lojāli, kā arī neiesaistīties kriminālās darbībās. Pirms darbinieku pieņemšanas darbā, Altum vērtē darbinieku izglītību, reputāciju, kā arī sodāmību. Altum nav zināmi gadījumi, kad darbinieki ir bijuši negodīgi vai neētiski. Papildus norādams, ka Altum ir izveidota īpaša datubāze, kurā jebkurš darbinieks var ziņot par konstatētajiem IKS trūkumiem, t.sk., identificētajiem pārkāpumiem NILLTFN jomā, un tā nodrošina ziņotāja anonimitāti.⁶¹⁹
- 7.13.6. Altum regulāri nodrošina iekšējās NILLTFN apmācības saviem darbiniekiem. Apmācības ir apskatītas daudzas tēmas NILLTFN jomā, t.sk. par darbinieku pienākumiem, tiesībām un atbildību NILLTFN jomā, neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanas kārtību un darbinieku rīcību, konstatējot neparastus un aizdomīgus darījumus. Darbinieku zināšanas pēc NILLTFN apmācību pabeigšanas netiek pārbaudītas.⁶²⁰

7.14. Privātie pensiju fondi

- 7.14.1. Uz pārskata perioda beigām Latvijā bija seši PPF, no kuriem pieci atklātie pensiju fondi un viens slēgtais pensiju fonds.⁶²¹ Četri no sešiem PPF ietilpst banku uzņēmumu grupās.
- 7.14.2. PPF uzkrātais kapitāls uz 2016.gada beigām bija 381 milj. EUR.⁶²²
- 7.14.3. Šim sektoram piemītošais NILL ievainojamības līmenis ir zems. Sektors ir neliels un apkalpo ļoti zema riska klientus. Sektorā netiek veikti skaidras naudas darījumi, kā arī nepastāv NILL tipoloģijas.⁶²³ FKTK nav konstatējusi gadījumus, kad PPF būtu izmantoti NILL mērķim vai, lai izvairītos no nodokļu nomaksas. Nav identificētas arī citas pazīmes, kas liecinātu, ka PPF būtu ērti izmantot NILL.
- 7.14.4. PPF ir ieviestas to riskiem atbilstošas IKS. Visiem PPF ir iecelts par NILLTFN atbildīgais valdes loceklis.⁶²⁴
- 7.14.5. PPF darbinieku godīgumu ataino tas, ka pret tiem nav ierosinātas disciplinārlietas vai kriminālprocesus. PPF vadība uzskata, ka to darbinieki ir godīgi un ētiski un tai nav zināmi gadījumi, kad darbinieki ir rīkojušies negodīgi vai neētiski.⁶²⁵
- 7.14.6. PPF sniedz apmācības visiem darbiniekiem, kuri saskaras ar NILLTF. Apmācībās tiek apskatītas dažādas tēmas NILLTFN jomā, t.sk. par darbinieku pienākumiem, tiesībām un atbildību NILLTFN jomā, neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanas kārtību un darbinieku rīcību, konstatējot neparastus un aizdomīgus darījumus. Pieci no sešiem PPF pēc apmācībām veic savu darbinieku zināšanu pārbaudi.⁶²⁶
- 7.14.7. Pārskata periodā PPF nav ziņojuši KD par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem. Tomēr jānorāda, ka FKTK veikto pārbažu ietvaros nav konstatēti pārkāpumi PPF darbībā attiecībā uz darījumu uzraudzību vai aizdomīgu darījumu identificēšanu un ziņojumu sniegšanu KD.

7.15. Krājaizdevu sabiedrības

- 7.15.1. FKTK ieskatā NILLTF risks šajā sektorā ir saistīts ar ārvalstu biedru veiktajiem ieguldījumiem KAS. Parasti šādi ieguldījumi tiek veikti lielos apmēros bez

⁶¹⁸ Aptauja Nr.20

⁶¹⁹ Aptauja Nr.20

⁶²⁰ Aptauja Nr.20

⁶²¹ Tabula Nr.7.10

⁶²² Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams:

http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁶²³ Aptauja Nr.36

⁶²⁴ Aptauja Nr.35

⁶²⁵ Aptauja Nr.35

⁶²⁶ Aptauja Nr.35

ekonomiskā pamatojuma, bez atbilstošas ārvalstu investoru finanšu līdzekļu izcelsmes pārbaudes. FKTK ir konstatējusi šādus gadījumus, veicot KAS pārbaudes NILLTFN jomā.

- 7.15.2. KAS ir NILLTFNL subjekti kopš 16.09.2014., kad stājās spēkā grozījumi NILLTFNL, kuri paplašināja finanšu iestāžu definīciju.⁶²⁷
- 7.15.3. KAS ir kooperatīva sabiedrība ar mainīgu biedru skaitu un kapitālu. KAS veido noteiktam biedru lokam. Gandrīz visi biedri ir fiziskas personas Latvijas rezidenti. KAS finanšu pakalpojumus sniedz tikai saviem biedriem, kuri identificēti, biedram klāt esot.⁶²⁸ Latvijā KAS darbība tiek regulēta saskaņā ar Krājaizdevu sabiedrību likumu un Kooperatīvo sabiedrību likumu. Visas KAS ir licencētas.⁶²⁹ Uz pārskata perioda beigām Latvijā darbojas 34 KAS.⁶³⁰
- 7.15.4. 2016.gadā kooperatīvo KAS kopējais aktīvu apmērs palielinājās par 8.1% jeb 2 milj. EUR, decembra beigās sasniedzot 27.2 milj. EUR jeb 0.1% no IKP. KAS sniegtie galvenie finanšu pakalpojumi ir noguldījumu piesaistīšana no saviem biedriem un savu biedru kreditēšana. 2016.gadā no biedriem piesaistīto noguldījumu apjoms pieauga par 1.1 milj. EUR jeb 5.9%, decembra beigās sasniedzot 19.6 milj. EUR, savukārt biedriem izsniegto kredītu atlikums pieauga par 1.7 milj. EUR jeb 9.6%, decembra beigās sasniedzot 19.5 milj. EUR. Aptuveni 99% no kredītportfeļa ir izsniegti privātpersonām.⁶³¹
- 7.15.5. Šim sektoram piemītošais NILLTF ievainojamības līmenis ir zems. Sektors ir neliels, tā klientu bāzei piemīt ļoti zems risks. Sektorā ir zema skaidras naudas aktivitāte, kā arī maz starptautisko maksājumu.⁶³² FKTK nav konstatējusi gadījumus, kad KAS būtu izmantotas NILLTF. TAI sniegtā informācija arī neliecina, ka KAS būtu ērti izmantojamas NILLTF.
- 7.15.6. Kaut gan KAS norāda, ka tām ir ieviesta IKS, FKTK pārbaūžu rezultāti liecina, ka KAS nav pietiekamas izpratnes par to darbībai piemītošajiem NILLTF riskiem, un izstrādātās iekšējās kontroles procedūras ir neskaidras, neprecīzas, bieži nesatur NILLTFNL noteiktās minimālās prasības, kas apgrūtina tās piemērošanu, ne vienmēr ir piemērotas KAS darbības specifikai un nenodrošina NILLTFNL prasību izpildi.⁶³³ Negatīvi vērtējams arī tas, ka aptuveni vienai trešdaļai KAS nav iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais valdes loceklis.⁶³⁴
- 7.15.7. FKTK pārbaudēs ir konstatēti gadījumi, kad KAS, atbilstoši savas darbības veidam, nav izveidojušas un dokumentējušas kārtību un apjomu, kādā veicama klienta izpēte, t.sk. padziļināta izpēte, kā arī klienta un tā veikto darījumu uzraudzība.⁶³⁵ KAS arī līdz šim nav ziņojušas KD par aizdomīgiem vai neparastiem darījumiem.⁶³⁶
- 7.15.8. Pret KAS darbiniekiem nav ierosinātas disciplinārlietas par NILLTFN procedūru un/vai politiku pārkāpumiem, vai kriminālprocesu par NILLTF. KAS uzskata, ka to darbinieki ievēro visas iekšējās NILLTFN procedūras un politikas, ir lojāli, kā arī neiesaistīties kriminālās darbībās.⁶³⁷
- 7.15.9. KAS sniedz apmācības visiem saviem darbiniekiem, kuri saskaras ar NILLTFN prasību izpildi. Tomēr KAS sniegtās atbildes par IKS procedūru un politiku piemērošanu praksē,⁶³⁸ kā arī FKTK pārbaūžu rezultāti liecina, ka KAS darbinieku zināšanas līmenis NILLTFN jomā nav pietiekams. Tā rezultātā var netikt pievērsta pienācīga uzmanība augsta riska klientiem/biedriem vai netiek veikta atbilstoša klientu/biedru finanšu līdzekļu izcelsmes noskaidrošana, un klienta saimniecisko vai personisko darbību raksturojošās informācijas analīze.
- 7.15.10. FKTK norāda, ka KAS biedru naudas līdzekļu izcelsme, kurus biedrs iemaksā kā noguldījumu, laika periodā, kad uz KAS neattiecas NILLTFNL prasības, nav vienmēr atbilstoši noskaidrota. Jāņem gan vērā, ka naudas apgrozījums KAS sektorā ir neliels, līdz ar to arī kopējā šī sektora ietekme uz valsts NILLTF riska līmeni ir zema.

⁶²⁷ NILLTFNL, 3.panta pirmās daļas 2.punkts un 1.panta 7.punkta h) apakšpunkts

⁶²⁸ Krājaizdevu sabiedrību likums, 2.panta pirmā daļa

⁶²⁹ Krājaizdevu sabiedrību likums, 8.panta otrā daļa

⁶³⁰ Tabula Nr.7.10; <http://www.fktk.lv/lv/tirgus-dalibnieki/krajaizdevu-sabiedribas.html>

⁶³¹ Pārskats par finanšu un kapitāla tirgu 2016.gadā. Pieejams: http://www.fktk.lv/attachments/article/6203/Parskats_Q4_2016.pdf

⁶³² Aptauija Nr.34

⁶³³ Aptauija Nr.5

⁶³⁴ Aptauija Nr.33

⁶³⁵ Aptauija Nr.33

⁶³⁶ Aptauija Nr.33

⁶³⁷ Aptauija Nr.33

⁶³⁸ Aptauija Nr.33

7.16. Parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji

- 7.16.1. Novērtējuma papildinājums ietvera arī parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju NILLTF ievainojamības izvērtēšanu.
- 7.16.2. Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji ir uzskatāmi par NILLTFNL subjektiem no 2017.gada 9.novembra, kad ir stājušies spēkā grozījumi NILLTFNL.
- 7.16.3. Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem ir pienākums saņemt speciālo atļauju (licenci) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai tikai gadījumā, ja tie savas komercdarbības vai profesionālās darbības ietvaros atgūst parādu kreditora vārdā vai uzdevumā no parādnieka – fiziskās personas, kura tiesiskā darījumā vai tiesību aktā noteiktajā termiņā vai kārtībā nav izpildījusi maksājuma saistības, ko uzņēmusies ar tiesisku darījumu vai kas noteiktas tiesību aktos, un kura darbojas ārpus savas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvariem.⁶³⁹ Tādējādi tikai daļa no tiem ir licencēti. Savukārt tiem parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuri atgūst parādus kreditora vārdā vai uzdevumā tikai no juridiskām personām, nav jāsaņem licence. Šobrīd šādi nelicencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji nav apzināti.
- 7.16.4. Licenci parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai izsniedz PTAC.640 31.03.2018. spēkā esoša licence parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai bija 29 personām – Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji.⁶⁴¹
- 7.16.5. Novērtējuma papildinājumā tika analizēta tikai Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtā informācija, jo par pārējiem parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem informācija nav pieejama.
- 7.16.6. Septiņi lielākie Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji ir apvienojušies LĀPPA, kuras galvenie mērķi ir aizsargāt kreditoru intereses, piedalīties parādu piedziņas nozari reglamentējošā tiesiskā regulējuma izstrādē un pilnveidošanā.
- 7.16.7. Izvērtējuma laikā identificētie galvenie NILL draudi un ievainojamība nozarē ir:
- parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs tiek izmantots NILL shēmā, kad līgums, no kura izriet kreditora prasījuma tiesības, ir fiktīvs un noslēgts starp kreditoru un parādnieku ar mērķi veikt NILL. NILL riska līmenis paaugstinās, ja kreditors un/vai parādnieks ir ārvalstnieki;
 - tirgū pastāv prakse, ka Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji paļaujas uz sadarbības partnera (klienta) sniegto informāciju par saistību īstumu. Parasti sadarbības līgumos ar klientiem (kreditoriem), tiek atrunāts, ka sadarbības partneris (kreditors) apliecina saistību īstumu, likumību, pamatotību un spēkā esamību. Līdz ar to Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju veiktais piedziņas process bieži vien balstās uz sadarbības partnera (kreditora) sniegto informāciju. Savukārt paši Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji sadarbības partneru (kreditoru) sniegto informāciju pārbauda un/vai pieprasa dokumentus t.sk., par darījuma tiesisko izcelsmi, noilguma pārtraukumu, parāda summu un aprēķināto procentu pamatotību, veiktajiem maksājumiem, pārsvarā gadījumos, kad tiek saņemti iebildumi no parādniekiem, vai arī, ja tiek konstatētas acīmredzamas neatbilstības;
 - Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju iespējas identificēt NILL ir ļoti ierobežotas, ņemot vērā, ka tie paļaujas uz sadarbības partnera (kreditora) sniegto informāciju par parāda īstumu un tie neveic parādnieku izpēti;
 - parādu parādnieka vietā atmaksā trešā persona;
 - parāds tiek atmaksāts skaidrā naudā.
- 7.16.8. Ievainojamības izvērtējuma laikā identificētie galvenie šīs nozares trūkumi NILLN jomā ir:
- nav izdotas vadlīnijas, kas izskaidrotu, kā pareizi izpildīt NILLN prasības, ņemot vērā NILL riskus, kas ir raksturīgi parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nozarei. Tas palielina NILLN prasību neskaidrību, kas apgrūtina to ieviešanu un izpildi praksē, kā arī samazina IKS un ziņošanas efektivitāti šajā nozarē;

⁶³⁹ PĀAL 1.pants, 5.pants.

⁶⁴⁰ PĀAL 5.panta otrā daļa.

⁶⁴¹ Aptauja Nr.57.

- b) ir konstatēti trūkumi parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbības uzsākšanas procesā;
- c) nav noteikta nelicencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzības un kontroles institūcija NILLN jomā.⁶⁴²

7.16.9. Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nozarei piemītošais NILL ievainojamības līmenis ir vidēji zems. Nozares klientu bāzei piemīt zems risks. Nozarē ir arī ļoti zema skaidras naudas aktivitāte, kā arī maz starptautisko maksājumu:

- a) 8% respondentu pieņem maksājumus skaidrā naudā;
- b) 16% respondentu atgūst parādus tikai no fiziskām personām;
- c) 50% respondentu atgūst parādus tikai no Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem;
- d) 56% respondentu atgūst parādus tikai no Latvijā reģistrētām juridiskām personām.⁶⁴³

TAI sniegtā informācija liecina, ka Pārskata periodā nebija ierosināts neviens kriminālprocess par NILL, kurā būtu iesaistīts šis sektors.⁶⁴⁴

NILLN tiesiskā regulējuma vispusīgums

7.16.10. Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbību Latvijā regulē:

- a) NILLTFNL, kas nosaka prasības NILLTFN jomā;
- b) PĀAL;
- c) MK 29.01.2013. noteikumi Nr. 64 "Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju licencēšanas kārtība";
- d) MK 29.01.2013. noteikumi Nr. 61 "Noteikumi par parāda atgūšanas izdevumu pieļaujamo apmēru un izdevumiem, kuri nav atlīdzināmi".

7.16.11. PTAC uzskata, ka ne visiem Licencētajiem parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem ir skaidras NILLN regulējuma prasības, norādot, ka lielākajai daļai lielo uzņēmumu ir skaidras NILLTFNL prasības, tomēr mazo uzņēmumu izpratne par NILLTFNL prasībām ir atšķirīga.⁶⁴⁵ Arī LĀPPA uzskata, ka kopējais NILLTFNL mērķis tās biedriem ir skaidrs, bet nav līdz galam skaidrs, kādi NILLN pasākumi būtu samērīgi un atbilstīgi, lai novērstu NILL riskus, kas ir raksturīgi tieši parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nozarei. LĀPPA arī uzskata, ka būtu vēlams, lai attiecībā uz parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem tiktu precizēta kārtība par NILLTFNL normu piemērošanu attiecībā uz parādniekiem, norādot, kādi NILLN pasākumi būtu jāveic attiecībā uz parādnieku, ņemot vērā to, ka parādnieki nav parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja klienti un nav ieinteresēti sadarboties.⁶⁴⁶

7.16.12. Būtiskākās problēmas, ar kurām saskaras Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji, īstenojot NILLN regulējuma prasības, LĀPPA ieskatā ir: normatīvajos aktos noteiktās prasības ir neskaidras; maz informācijas par Latvijā aktuālākajām NILL tipoloģijām un riskiem; PNP identifikācija, jo nav pieejami PNP saraksti; darbinieku apmācību NILLN jomā nodrošināšana, jo PTAC un KD nenodrošina bezmaksas, maksas vai obligātas apmācības NILLN jomā; nav pieejamas vadlīnijas NILLN jomā, kas izskaidrotu, kā pareizi īstenot NILLTFNL noteiktos pasākumus, ņemot vērā parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nozares NILL riskus.⁶⁴⁷

7.16.13. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā trūkumi NILLN regulējumā būtu norādāmi:

- a) daļa no parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem netiek licencēta. Tikai parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji, kuri nodarbojas ar parādu piedziņu no patērētājiem tiek licencēti. Citi parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji, kuri nodarbojas ar parādu piedziņu tikai no juridiskām personām, nav pakļauti licencēšanas prasībai;

⁶⁴² Aptauja Nr.57.

⁶⁴³ Aptauja Nr.59.

⁶⁴⁴ Tabula 4.9.

⁶⁴⁵ Aptauja Nr.57.

⁶⁴⁶ Aptauja Nr.58.

⁶⁴⁷ Aptauja Nr.58.

- b) lai gan visi parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji ir uzskatāmi par NILLTFNL subjektiem, tomēr tikai Licencētajiem parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem ir noteikta uzraudzības un kontroles institūcija – PTAC;
- c) šobrīd darbības uzsākšanas kontroles neparedz parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju izstrādāto IKS pārbaudi pirms licences izsniegšanas;
- d) trūkst vadlīniju, kā parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem jāizpilda NILLTFNL prasības, ņemot vērā šīs nozares saimnieciskās darbības būtību, kā arī NILL riska faktoros, kas ir raksturīgi parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nozarei.

Uzraudzības procedūru efektivitāte

- 7.16.14. Licencētos parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējus NILLTFN jomā uzrauga un kontrolē PTAC.⁶⁴⁸ Normatīvajos aktos nav noteikta nelicencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzības un kontroles institūcija NILLTFN jomā.
- 7.16.15. PTAC ieskatā spēkā esošo regulējumu ir nepieciešams uzlabot, lai PTAC varētu veikt Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību NILLTFN jomā. Šobrīd EM izstrādā MK noteikumus, pamatojoties uz kuriem PTAC plānos un veiks Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību NILLTFN jomā.⁶⁴⁹ PTAC vēl nav izstrādājis metodiku, kā veikt regulāras pārbaudes, lai izvērtētu, kā Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji izpilda NILLTFNL prasības, un, konstatējot pārkāpumus, lemt par pārbaudes akta sastādīšanu un administratīvo sankciju piemērošanu. Ņemot vērā, ka MK noteikumi šobrīd ir izstrādes stadijā, nav iespējams izvērtēt, vai ar tiem PTAC piešķirtās pilnvaras veikt Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību būs pietiekamas.
- 7.16.16. 31.03.2018. PTAC strādā divi cilvēki, kuri ir atbildīgi par Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību NILLTFN jomā.
- 7.16.17. PTAC uzskata, ka tam ir atbilstoša kompetence, pietiekami finanšu, cilvēku un tehniskie resursi, lai nodrošinātu efektīvu Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību NILLTFN jomā.⁶⁵⁰
- 7.16.18. PTAC darbiniekiem, kuri ir atbildīgi par Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību NILLTFN jomā, netiek rīkotas iekšējās apmācības NILLTFN jomā. Tomēr 2018.gadā⁶⁵¹ viņi ir piedalījušies trīs ārējos semināros NILLTFN jomā.⁶⁵²
- 7.16.19. Kaut gan uz 31.03.2018. PTAC nav uzsācis veikt Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju pārbaudes NILLTFN jomā⁶⁵³, PTAC ir sācis īstenot Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību NILLTFN jomā, veicot to aptauju. PTAC aptaujas mērķis tostarp bija noskaidrot, vai Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji veic pasākumus, lai noskaidrotu un novērtētu savai darbībai un sadarbības partneriem piemētošos NILLTF riskus un vai, pamatojoties uz noteiktajiem riskiem, ir izveidota IKS.⁶⁵⁴
- 7.16.20. Tā kā PTAC tikai nesen ir uzsācis uzraudzības funkcijas izpildi NILLTFN jomā, sadarbība nav bijusi ilga. Tomēr LĀPPA uzskata, ka Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sadarbība ar PTAC līdz šim ir vērtējama pozitīvi.⁶⁵⁵
- 7.16.21. PTAC plāno uzsākt pārbaudes NILLTFN jomā, kad būs pieņemti MK noteikumi. Ņemot vērā Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju skaitu, kad būs pieņemti MK noteikumi un izstrādāts pārbaudzu plāns, PTAC būtu jāizvērtē, vai divi darbinieki būs spējīgi nodrošināt efektīvu Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju uzraudzību NILLTFN jomā MK un pārbaudzu plānā noteiktajā kārtībā.

Administratīvo sodu kriminālsodu esamība un piemērošana

- 7.16.22. Par normatīvo aktu pārkāpumu NILLTFN jomā, tai skaitā attiecībā uz klienta izpēti, darījuma attiecību un darījumu uzraudzību, ziņošanu par neparastiem un

⁶⁴⁸ NILLTFNL 45.panta otrā prim daļa.

⁶⁴⁹ Aptauja Nr.57.

⁶⁵⁰ Aptauja Nr.57.

⁶⁵¹ Uz 31.03.2018.

⁶⁵² Aptauja Nr.57.

⁶⁵³ Aptauja Nr.57.

⁶⁵⁴ Aptauja Nr. 57.

⁶⁵⁵ Aptauja Nr.58.

aizdomīgiem darījumiem, informācijas sniegšanu uzraudzības un kontroles institūcijai vai KD, atturēšanos no darījuma veikšanas, līdzekļu iesaldēšanu, iekšējās kontroles sistēmu, informācijas glabāšanu un iznīcināšanu, kā arī par Regulas Nr. 2015/847 pārkāpumu kontroles un uzraudzības institūcija, tai skaitā PTAC, var piemērot NILLTFNL subjektam šādus sodus:

- a) izteikt publisku paziņojumu, norādot par pārkāpumu atbildīgo personu un pārkāpuma būtību;
- b) izteikt brīdinājumu;
- c) uzlikt par pārkāpumu atbildīgajai personai (fiziskajai vai juridiskajai) soda naudu līdz 1 000 000 EUR;
- d) apturēt vai pārtraukt darbību, tai skaitā apturēt vai anulēt licenci (sertifikātu) vai anulēt ierakstu attiecīgā reģistrā;
- e) noteikt pagaidu aizliegumu par pārkāpumu atbildīgajai personai pildīt tai NILLTFNL subjekta noteiktos pienākumus;
- f) pienākumu veikt noteiktu rīcību vai atturēties no tās;
- g) uzlikt par pienākumu NILLTFNL subjektam atcelt par pārkāpumu atbildīgo personu no amata.⁶⁵⁶

7.16.23. LĀPPA uzskata, ka normatīvajos aktos noteiktie administratīvie sodi par pārkāpumiem NILLTFN jomā un par NILLTFN prasību neievērošanu ir pietiekami bargi, lai atturētu subjektu darbiniekus no iesaistīšanās NILLTF un lai veicinātu IKS izstrādi/pilnveidošanu.⁶⁵⁷

7.16.24. Tomēr nav iespējams spriest par administratīvo sodu efektivitāti, jo tās nav piemērotas, ņemot vērā, ka vēl nav veiktas Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju pārbaudes NILLTFN jomā.

7.16.25. Latvijas normatīvais regulējums paredz kriminālatbildību par NILL, kā arī visplašāko predikatīvo nodarījumu spektru. KL paredzētie kriminālsodi par NILL ir pietiekami bargi. Maksimālais kriminālsods par NILL ir brīvības atņemšana uz laiku līdz 12 gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.⁶⁵⁸

7.16.26. Kaut gan LĀPPA uzskata, ka kriminālsodi ir pietiekami bargi, tā nav informēta par gadījumiem, kad persona būtu notiesāta par NILL.⁶⁵⁹

Darbības uzsākšanas kontroles esamība un efektivitāte

7.16.27. Prasības speciālās atļaujas parāda atgūšanas pakalpojuma sniegšanai nosaka MK 29.01.2013. noteikumi Nr. 64 "Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju licencēšanas kārtība".

7.16.28. Lai saņemtu licenci parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējam jāatbilst citu starpā šādām prasībām:

- a) parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs ir komersants vai fiziska persona – saimnieciskās darbības veicējs, kas profesionālās darbības ietvaros sniedz parāda atgūšanas pakalpojumu, un tam nav atņemtas tiesības veikt komercdarbību vai profesionālo darbību parāda atgūšanas jomā;
- b) komersanta – parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja – padomes vai valdes loceklim vai pārstāvēttiesīgajam biedram nav atņemtas tiesības veikt komercdarbību parāda atgūšanas jomā;
- c) parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs (ja parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs ir fiziska persona) vai kāds no padomes vai valdes locekļiem vai pārstāvēttiesīgajiem biedriem (ja parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs ir komersants), vai tā darbinieki, kuru pienākumos ietilpst parāda atgūšana, nav krimināli sodīti par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, par ko paredzēta

⁶⁵⁶ NILLTFNL 78.panta pirmā daļa.

⁶⁵⁷ Aptauja Nr.58.

⁶⁵⁸ KL 195.pants.

⁶⁵⁹ Aptauja Nr.58.

atbildība KL IX, X, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX vai XX nodaļā, izņemot gadījumu, ja sodāmība ir dzēsta.⁶⁶⁰

- 7.16.29. Kaut gan normatīvajā regulējumā ir noteikti skaidri un saprotami licences izsniegšanas kritēriji, normatīvajos aktos izvirzāmas darbības uzsākšanas prasības šobrīd nav pietiekamas un neparedz subjektu atbilstības NILLTFNL prasībām pārbaudi, proti, regulējumā nav noteiktas NILLTFN prasības, kuras jāizpilda, lai saņemtu licenci. Līdz ar ko šobrīd PTAC, izskatot iesniegumu licences saņemšanai, nepārbauda licencējamā parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja atbilstību normatīvo aktu prasībām NILLTFN jomā.⁶⁶¹
- 7.16.30. Tomēr jānorāda, ka MK noteikumu Nr. 64662 grozījumi paredz, ka, lai saņemtu licenci, parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējam jāizveido IKS atbilstoši NILLTFNL prasībām. Līdz ar ko, sākot ar 01.01.2019., kad stāsies spēkā MK noteikumu Nr. 64 grozījumi, PTAC, izskatot iesniegumu licences saņemšanai, pārbaudīs, vai licencējamā sabiedrība ir izstrādājusi IKS atbilstoši NILLTFNL prasībām.
- 7.16.31. PTAC ieskatā spēkā esošais regulējums, tai skaitā PTAC iekšējās politikas, procedūras un vadlīnijas ir pietiekamas un ļauj veikt efektīvu parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju licencēšanu.⁶⁶³
- 7.16.32. Uz 31.03.2018. PTAC strādā četri cilvēki, kuri veic subjektu licencēšanu. Ņemot vērā speciālās atļaujas parāda atgūšanas pakalpojuma sniegšanai saņemto iesniegumu skaitu⁶⁶⁴, ir pamats secināt, ka PTAC ir pietiekams darbinieku skaits, kuri iesaistīti parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju licencēšanā.⁶⁶⁵
- 7.16.33. Kaut gan PTAC darbiniekiem, kuri veic parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja licencēšanu, netiek rīkotas iekšējās apmācības NILLTFN jomā, viņi ir piedalījušies trīs ārējos semināros NILLTFN jomā.⁶⁶⁶
- 7.16.34. Šobrīd attiecībā uz parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem (ja parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējs ir juridiska persona), kas savas komercdarbības ietvaros atgūst parādu kreditora vārdā vai uzdevumā tikai no juridiskām personām, pastāv tikai universāli darbības uzsākšanas kontroles mehānismi, kas ir vienādi attiecināmi uz visām Latvijā reģistrētām juridiskām personām. Piemēram, komercsabiedrības dibinātājam, atverot pagaidu kontu kādā no Latvijas bankām, tiek piemērotas bankas kontroles procedūras. Turklāt UR, konstatējot atbilstību noteiktiem kritērijiem, nodos VID atzinuma sniegšanai informāciju par UR saņemto pieteikumu jauna komersanta reģistrācijai. Pamats nosūtīšanai būs, piemēram, ja pieteiktajā juridiskajā adresē jau ir reģistrēti vairāk nekā 10 komersanti, vai, ja pieteikumā norādītais vienīgais valdes loceklis ir vienīgais valdes loceklis vairāk nekā piecās kapitālsabiedrībās u.c.⁶⁶⁷
- 7.16.35. Minētā darbības uzsākšanas kontrole ir vērsta tikai uz juridisko personu uzraudzību, savukārt VID īstenotā nodokļu maksātāju reģistrācija ir vērsta uz visiem saimnieciskās darbības veicējiem. Tomēr, gan UR, gan VID veicamā subjektu darbības uzsākšanas kontrole ir universāla visiem saimnieciskās darbības veicējiem un nav saistīta ar parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem raksturīgiem NILL riskiem Turklāt valsts iestādēm nav tiesību aizliegt personām, kuras ir saistītas ar noziedzīgu darbību, kļūt par parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja PLG.
- 7.16.36. Līdz ar ko šobrīd nav apzināti parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji, kas savas komercdarbības vai profesionālās darbības ietvaros atgūst parādus kreditora vārdā vai uzdevumā tikai no juridiskām personām, jo licencēšanās prasības uz tiem nav attiecināmas. Šobrīd minētos pakalpojumus var sniegt jebkurš komersants, kurš reģistrējas UR.

⁶⁶⁰ MK 29.01.2013. noteikumu Nr. 64 "Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju licencēšanas kārtība" 9.punkts.

⁶⁶¹ Aptauija Nr.57.

⁶⁶² MK 27.02.2018. noteikumi Nr. 116 "Grozījumi Ministru kabineta 2013. gada 29. janvāra noteikumos Nr. 64 "Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju licencēšanas kārtība"

⁶⁶³ Aptauija Nr.57.

⁶⁶⁴ Aptauija Nr.57: 2014. – 3 iesniegumi; 2015. – 5 iesniegumi; 2016. – 3 iesniegumi; 2017. – 4 iesniegumi.

⁶⁶⁵ Aptauija Nr.57.

⁶⁶⁶ Aptauija Nr.57.

⁶⁶⁷ Likums par Latvijas republikas Uzņēmumu reģistru, 14.¹ pants.

Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbinieku godīgums un ētiskums

- 7.16.37. LĀPPA ir izstrādājusi ētikas kodeksu, kas ir saistošs šīs asociācijas biedriem. Tomēr jānorāda, ka ne visi parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji ir LĀPPA biedri.⁶⁶⁸
- 7.16.38. Izvērtējuma veikšanai pieejamais informācijas apjoms par parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbinieku godīgumu un ētiskumu neļauj vispusīgi pārliecināties par parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbinieku godīgumu un ētiskumu. PTAC, veicot Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju pārbaudes NILLTFN jomā, būtu jāpārbauda arī subjektu darbinieku godīgums un ētiskums.

Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbinieku zināšanas NILLN jomā

- 7.16.39. PTAC, veicot Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju aptauju, konstatēja, ka Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji ir informēti par normatīvo aktu prasībām attiecībā uz parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī ir uzsākuši izstrādāt un ieviest procedūras NILLTF risku mazināšanai. Tomēr, ņemot vērā, ka PTAC tikai nesen ir kļuvis par uzraudzības un kontroles institūciju NILLTFNL izpratnē un vēl nav veicis Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju pārbaudes NILLTFN jomā, nav iespējams noteikt, vai Licencētājiem parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem ir pietiekams NILLN jomā apmācītu darbinieku skaits, lai nodrošinātu NILLN atbilstību.⁶⁶⁹
- 7.16.40. Izvērtējuma veikšanai pieejamais informācijas apjoms par parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbinieku zināšanu līmeni NILLN jomā neļauj vispusīgi izvērtēt parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju darbinieku zināšanas par NILLN. PTAC, veicot Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju pārbaudes NILLTFN jomā, būtu jāpārbauda, vai subjekti veic darbinieku apmācību NILLTFN jomā un vai darbinieku zināšanu līmenis NILLN jomā ir pietiekams.

Atbilstības funkcijas/IKS efektivitāte

- 7.16.41. NILLTFNL 6.pants nosaka, ka NILLTFNL subjektam atbilstoši savam darbības veidam jāveic un jādokumentē NILLTF risku novērtējums, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai un klientiem piemītošos NILLTF riskus, un, pamatojoties uz šo novērtējumu, jāizveido IKS, tai skaitā izstrādājot un dokumentējot attiecīgās politikas un procedūras, kuras apstiprina NILLTFNL subjekta valde, ja tā ir iecelta, vai NILLTFNL subjekta augstākā pārvaldes institūcija.
- 7.16.42. PTAC, 2018.gada 30.martā veicot Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju aptauju, konstatēja, ka no 27 Licencētājiem parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem:
- 10 nav izstrādāta IKS;
 - septiņiem IKS un/vai procedūra ir izstrādes procesā;
 - 10 ir ieviesta IKS un/vai izstrādāta procedūra, no kuriem trīs tās ir iesnieguši PTAC.⁶⁷⁰
- 7.16.43. Daļa no Licencētājiem parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem, kam NILLTFN procedūras nav vai tā tiek izstrādāta, norādīja, ka veic pasākumus, lai noskaidrotu, novērtētu un izprastu savai darbībai un klientiem piemītošos NILLTF riskus un/vai izvērtē klienta izpētes gaitā iegūto informāciju – reputāciju, PLG un tā reputāciju, vai ir pieejama informācija par tiesiskiem strīdiem – arī NILLTFN kontekstā. Tomēr, kaut arī Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji veic iepriekš minētos pasākumus, ne visiem ir skaidrs, kā veikt NILLTF risku novērtējumu un izstrādāt IKS.⁶⁷¹
- 7.16.44. NILLTFNL 10.panta pirmā daļa nosaka NILLTFNL subjekta pienākumu iecelt vienu vai vairākus darbiniekus (par NILLTFN prasību izpildi atbildīgās personas), kas ir tiesīgi pieņemt lēmumus un ir tieši atbildīgi par NILLTFNL prasību ievērošanu un par to, lai tiek nodrošināta informācijas apmaiņa ar PTAC. Turklāt NILLTFNL 10.panta

⁶⁶⁸ Aptauja Nr.58.

⁶⁶⁹ Aptauja Nr.57.

⁶⁷⁰ Aptauja Nr.59.

⁶⁷¹ Aptauja Nr.59.

otrā daļa nosaka, ka NILLTFNL subjektiem jānosaka arī valdes locekli, kurš pārrauga NILLTFN jomu attiecīgajā juridiskajā personā.

- 7.16.45. PTAC, veicot Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju aptauju, konstatēja, ka 2018.gada 25.aprīlī no 29 Licencētajiem parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem 20 (69%) ir iesnieguši informāciju par atbildīgajām personām, t.sk., arī valdes locekli. Līdz ar ko ir pamats secināt, ka 31% Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nav iecēluši par NILLTFN atbildīgo valdes locekli un par NILLTFN atbildīgo darbinieku, vai informācija par tiem PTAC nav pieejama.⁶⁷²
- 7.16.46. Aptaujāto Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtās atbildes liecina, ka:
- 92% respondentu identificē klientu un pārbauda iegūtos identifikācijas datus;
 - 68% respondentu, veicot klienta pārbaudi vai darījuma padziļināto izpēti, izmanto KD mājas lapā pieejamos sankciju sarakstus;
 - 64% respondentu, uzsākot darījuma attiecības vai noslēdzot gadījuma rakstura darījumu, noskaidro, vai sadarbības partneris ir saistīts ar PNP, PNP ģimenes locekli vai ar PNP cieši saistītu personu;
 - 68% respondentu izvērtē situācijas, kad parādnieka vietā parādu maksā trešā persona vai vairākas šķietami nesaistītas personas;
 - 52% respondentu pārliecinās par naudas līdzekļu izcelsmi parāda atmaksas gadījumā, kad parādnieks veic netipisku maksājumu;
 - 58% respondentu ir noteikuši kādiem darījumiem un/vai sadarbības partneriem jāveic padziļinātā vai vienkāršotā izpēte.⁶⁷³
- 7.16.47. Attiecībā uz parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nozarei raksturīgo NILL risku pārvaldību, PTAC aptaujas rezultāti liecina, ka:
- 93% respondentu pārbauda tiesiskā darījuma izcelsmi pirms sadarbības līguma noslēgšanas ar sadarbības partneri (kreditoru);
 - 67% respondentu norādījuši, ka nepieciešamo informāciju sniedz sadarbības partneris (kreditors), turklāt atsevišķi respondenti balstās tikai uz kreditora sniegto informāciju, nepārbaudot tiesiskā darījumā izcelsmi. Sadarbības līgumos tiek atrunāts, ka kreditors uzņemas pilnu atbildību par prasījuma fakta un summas pamatotību;
 - 59% respondentu norādījuši, ka informāciju un/vai dokumentus par tiesiskā darījuma izcelsmi, sadarbības partnerim (kreditoram) pieprasa paši, savukārt 52% respondentu norādījuši, ka pārbauda saņemto informāciju;
 - 89% respondentu norādījuši, ka pārliecinās par nodotā parāda summas pamatotību līdz parāda atgūšanas darbību uzsākšanai. Daļa Pakalpojuma sniedzēju norāda, ka nepārbauda tiesiskā darījuma izcelsmi jeb darījuma pamatu. Atbilstoši tirgū pastāvošajai praksei kreditors sniedz parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējam garantiju, ka parāds ir īsts un juridiski pamatots, kas sevī ietver apliecinājumu par to, ka parāda summa ir pamatota un aprēķināta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apmērā.⁶⁷⁴
- 7.16.48. Ņemot vērā, ka pārbaudes NILLTFN jomā vēl nav veiktas, nav iespējams gūt pilnvērtīgu priekšstatu par Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja IKS esamību un efektivitāti.

Aizdomīgu darījumu uzraudzības un ziņošanas efektivitāte

- 7.16.49. Ņemot vērā, ka parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji ir kļuvuši par NILLTFNL subjektiem tikai 2017.gada 9.novembrī, kad ir stājušies spēkā grozījumi NILLTFNL, šobrīd vēl nav iespējams vispusīgi izvērtēt aizdomīgu un neparastu darījumu uzraudzības un ziņošanas efektivitāti šajā nozarē, jo kopš 2017.gada 9.novembra

⁶⁷² Aptauja Nr.59.

⁶⁷³ Tabula Nr.7.15.

⁶⁷⁴ Aptauja Nr.59.

parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji nav iesnieguši KD nevienu ziņojumu par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem.⁶⁷⁵

- 7.16.50. Jānorāda, ka PTAC veiktās Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju aptaujas rezultāti liecina, ka Pārskata periodā 100% respondentu nav ziņojuši par aizdomīgu vai neparastu darījumu KD.⁶⁷⁶

⁶⁷⁵ Aptauja Nr.3.

⁶⁷⁶ Tabula Nr.7.15.

8. Nefinanšu sektora ievainojamība

8.3. Nefinanšu sektora subjektu uzraudzība un kontrole

Izložu un azartspēļu organizētāji

- 8.1.2. IAUI ir piešķirtas plašas pilnvaras NILLTFN uzraudzības veikšanai.⁶⁷⁷ IAUI veic efektīvu un regulāru subjektu uzraudzību, izstrādā vadlīnijas IKS izveidošanai,⁶⁷⁸ veic klātienē un neklātienē subjektu pārbaudes. IAUI sniedz regulāras NILLTFN apmācības subjektu atbildīgajiem darbiniekiem par NILLTFN prasību ievērošanu⁶⁷⁹, kā arī ik ceturksni organizē sanāksmes ar subjektu pārstāvjiem, kurās arī tiek sniegta informācija par veicamo pārbažu rezultātiem.
- 8.1.3. IAUI veic vismaz vienu NILLTFN speciālo pārbaudi gadā katram azartspēļu organizētājam. Turklāt, speciālās pārbaudes tiek veiktas arī ārpus kārtas, ja tiek iegūta vai atklāta informācija par iespējamu NILLTFN prasību neievērošanu. IAUI regulāri pārbauda visas azartspēļu organizēšanas vietas, kurās notiek subjekta darījumi ar klientiem, kopā 389 vietas.⁶⁸⁰ Šīs pārbaudes tiek veiktas gan klātienē, gan attālināti (piemēram, novērojot kazino inkasācijas procesu, kas notiek katru dienu).⁶⁸¹
- 8.1.4. IAUI izdod dažāda veida vadlīnijas, kuru mērķis ir sekmēt uzraugāmo subjektu izpratni par NILLTF riskiem un palīdzēt neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanā.⁶⁸² Taču IAUI ar likumu nav piešķirtas tiesības izdot saistoša rakstura procedūras un noteikumus, līdz ar to, tai nav iespējas stiprināt subjektu uzraudzību kā finanšu sektorā (FKTK tiesības izdot saistošus noteikumus). Uz šo trūkumu normatīvajā regulējumā jau 2012.gadā norādīja Moneyval eksperti.⁶⁸³
- 8.1.5. IAUI nav piešķirtas pilnvaras piemērot administratīvos sodus subjektiem, kuri neievēro NILLTFN prasības, tāpēc IAUI nodod informāciju par konstatētajiem pārkāpumiem VID (līdz 2017.gadam informācija tika nodota tiesai). IAUI nav novērojusi atkārtotību subjektu rīcībā pēc administratīvo sankciju piemērošanas par NILLTFN normu pārkāpumiem (līdz 2017.gadam sankcijas piemēroja tiesa), kas liecina par piemēroto sodu efektivitāti.

VID uzraugāmie subjekti

- 8.1.6. Saskaņā ar NILLTFN likumu, VID uzrauga šādus atbildīgos subjektus: nodokļu konsultantus, ārpakalpojuma grāmatvežus, neatkarīgus juridisko pakalpojumu sniedzējus, citas juridiskās vai fiziskās personas, kas nodarbojas ar nekustamā īpašuma, transportlīdzekļu un cita veida preču tirdzniecību, kā arī ar starpniecību minētajos darījumos vai cita veida pakalpojumu sniegšanu, ja maksājumu veic skaidrā naudā eiro vai citā valūtā, kas darījuma veikšanas dienā ir ekvivalenta 15 tūskt. EUR apmērā vai pārsniedzot šo summu, un personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību.⁶⁸⁴
- 8.1.7. 2012.gadā Moneyval eksperti ir norādījuši, ka VID nav izveidota nodaļa vai departaments, kura mērķis būtu subjektu NILLTFN uzraudzība.⁶⁸⁵ Ņemot vērā, šo

⁶⁷⁷ NILLTFN, 45.panta pirmās daļas 7.punkts

⁶⁷⁸ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izveides ieteikumi kapitālsabiedrībām, kas saņēmušas licenci azartspēļu organizēšanai un uzturēšanai. Pieejami: https://www.iaui.gov.lv/images/NormatAkti/2014_leteikumi_firmam_NILLTFN.pdf

⁶⁷⁹ Tabula Nr.8.1.

⁶⁸⁰ Tabula Nr.8.2

⁶⁸¹ Tabula Nr.8.3.

⁶⁸² Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas izveides ieteikumi kapitālsabiedrībām, kas saņēmušas licenci azartspēļu organizēšanai un uzturēšanai. Pieejami: https://www.iaui.gov.lv/images/NormatAkti/2014_leteikumi_firmam_NILLTFN.pdf

⁶⁸³ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 27.lpp.

⁶⁸⁴ NILLTFN likuma 45. panta 2. daļa

⁶⁸⁵ Moneyval 4.kārtas ziņojums

secinājumu, 2012. gada beigās VID izveidoja Nodokļu pārvaldes NILLN daļu, kuras pienākums ir veikt subjektu NILLTFN prasību ievērošanas uzraudzību.

- 8.1.8. VID ir izdevis vadlīnijas ar mērķi sekmēt uzraugāmo subjektu izpratni par NILLTF riskiem un palīdzēt neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanā⁶⁸⁶. Taču VID ar likumu nav piešķirtas tiesības izdot saistoša rakstura procedūras un noteikumus, līdz ar to, uzraugiem nav iespējas veikt subjektu uzraudzību, līdzīgi kā tas ir finanšu sektorā (FKTK tiesības izdot saistošus noteikumus). Uz šo trūkumu normatīvajā regulējumā jau 2012.gadā norādīja Moneyval eksperti.⁶⁸⁷
- 8.1.9. KD un VID neveic nepieciešamo VID uzraudzītās nefinanšu jomas analīzi, ar mērķi noteikt Latvijai raksturīgākos NILLTF riskus un aktuālās tipoloģijas, tie arī nesniedz atbilstošas analīzes rezultātus subjektiem un neveic subjektu un to darbinieku izglītošanu vai preventīvo darbību izstrādāšanu. VID darbinieki, kuru pienākumos ir NILLTFNL subjektu uzraudzība, norāda, ka viņiem trūkst informācijas par aktuālajiem NILLTF riskiem un tipoloģijām nefinanšu jomā.⁶⁸⁸ VID NILLN daļa neveic uzraugāmo subjektu izvērtēšanu ar mērķi noteikt to subjektu grupas, kuriem draud lielāks NILLTF risks un kuriem ir nepieciešama lielāka (pastiprināta) uzraudzība (nekustamā īpašuma aģenti, nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatveži).⁶⁸⁹
- 8.1.10. Pēdējo gadu laikā ir paaugstinājusies VID veicamās uzraudzības kvalitāte un apjoms, tika izveidota VID Nodokļu pārvaldes NILLN daļa, palielinājies VID sniegto apmācību un telefonisko konsultāciju skaits NILLTFN jomā.⁶⁹⁰ Pēc VID viedokļa ir uzlabojusies sadarbība ar subjektu pārstāvjiem (asociācijām). VID ir veicis subjektu anketēšanu un aptaujas, kā rezultātā tika precizēts uzraugāmo subjektu skaits un konstatēts, ka VID uzraudzībā ir ~12 000 NILLTFNL subjekti.
- 8.1.11. Ņemot vērā uzraugāmo subjektu skaitu VID nav pietiekamas kapacitātes, lai nodrošinātu subjektu darbības uzsākšanas uzraudzību nepieciešamajā līmenī. Uz to norāda uzraudzību veicošo darbinieku skaits.⁶⁹¹
- 8.1.12. Saskaņā ar VID struktūrvienību funkciju sadalījumu VID NILLN daļa, kuras uzdevums ir veikt NILLTFNL subjektu uzraudzību, nevar piedalīties NILLTFNL subjektu klātienes pārbaudēs.⁶⁹² Veiktās klātienes pārbaudes tiek veiktas nodokļu audita un tematisko pārbažu ietvaros un nespēj nodrošināt nepieciešamo NILLTFN prasību ievērošanas pārbaudi. Minētās klātienes pārbaudes netiek balstītas uz NILLTF riskiem, bet gan uz nodokļu nenomaksas riskiem.⁶⁹³ Klātienes pārbažu rezultātā nevar gūt pārliecību par to, vai tiek uzturēta informācija par klientiem, to darījumiem, kā arī nevar gūt pārliecību par to, ka ir izstrādātas un tiek pielietotas procedūras NILLTFN un tiek lietota atbilstoša IKS, līdz ar to, kopumā nevar gūt pārliecību par aizdomīgu un neparastu darījumu uzraudzību.
- 8.1.13. Ņemot vērā, ka atsevišķas NILLTFNL subjektu klātienes pārbaudes netiek veiktas, Nodokļu kontroles pārvalde, veicot nodokļu nomaksas kontroli nodokļu maksātājiem, kuri ir NILLTFNL subjekti, vērš uzmanību arī uz NILLTFNL prasību ievērošanu. Sodi par NILLTFNL prasību neievērošanu tiek noteikti saskaņā ar LAPK.⁶⁹⁴ Turklāt šādas VID uzraudzības nodaļu struktūras dēļ, VID novēloti iegūst informāciju par NILLTFNL pārkāpumiem, kas liedz VID savlaicīgi reaģēt uz NILLTFNL prasību pārkāpumiem.
- 8.1.14. VID piemērojamie administratīvie sodi nav efektīvi un nav proporcionāli izdarītajam pārkāpumam, bieži vien piemērotais naudas sods ir pārāk zems.⁶⁹⁵ VID nevar izvērtēt administratīvo sodu piemērošanas pozitīvo ietekmi uz subjektu attieksmi pret NILLTFN normu ievērošanu, netiek apkopota informācija par piemērotiem administratīvo sodu veidiem, sodāmiem subjektiem un sodāmām personām (fiziskās/juridiskās personas, vadība, darbinieki), ka arī citādi netiek analizēta sodu efektivitāte.⁶⁹⁶

⁶⁸⁶ VID vadlīnijas nodokļu konsultantiem un ārpakalpojumu grāmatvežiem par NILLTFN likuma prasību izpildi. Pieejams: <https://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=10&id=3814&hl=1&oid=25708&otype=17>

⁶⁸⁷ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 27.lpp. 40.punkts

⁶⁸⁸ Aptauja Nr.50

⁶⁸⁹ Aptauja Nr.50

⁶⁹⁰ Tabula Nr.8.4

⁶⁹¹ Tabula 8.5

⁶⁹² Aptauja Nr.50

⁶⁹³ Šobrīd lieliem uzņēmumiem ar apgrozījumu virs EUR 500 tūkst. tiek pieprasīta informācija par IKS izveidošanu. Šādiem kritērijiem atbilst aptuveni 550 likuma subjekti. Uz Ziņojuma sagatavošanas brīdi ir pārbaudīti apmēram 30% šādu uzņēmumu.

⁶⁹⁴ LAPK, 165.⁴, 165.⁵, 165.⁸ pants.

⁶⁹⁵ Tabula Nr.8.6

⁶⁹⁶ Aptauja Nr. 50

Pašpārvaldes subjekti

Zvērināti advokāti

- 8.1.15. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas institūcija – LZAP⁶⁹⁷ NILLTFNL ietvaros pilda zvērinātu advokātu uzraudzības institūcijas funkcijas.⁶⁹⁸ LZAP sastāvā ir 9 padomes locekļi, kurus ievēlē zvērinātu advokātu kopsapulcē. LZAP padomes locekļiem netiek izvirzītas prasības par zināšanām NILLTFN jomā.
- 8.1.16. LZAP uzrauga un kontrolē NILLTFN prasību izpildi, to darbību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, t.sk. nodrošina zvērinātu advokātu apmācības NILLTFN jomā. LZAP ir tiesīga pieprasīt zvērinātiem advokātiem informāciju par klientu lietu uzskaiti un LZAP pieņemtie lēmumi ir saistoši visiem advokātiem. Normatīvais regulējums nenosaka daudz prasības zvērinātiem advokātiem NILLTFN jomā.
- 8.1.17. Zvērinātu advokātu, kā profesijas uzraudzība no LZAP puses NILLTFN jomā ir nepietiekama. Intervijas laikā ar LZAP pārstāvi tika noskaidrots, ka netiek veiktas klātienes/neklātienes pārbaudes, to neparedz arī ārējais normatīvais regulējums. Trūkst vadlīniju, kas sekmētu zvērinātu advokātu NILLTFN prasību ievērošanu. Tomēr LZAP pārskata periodā ir pilnveidojusi iekšējo normatīvo regulējumu, paredzot zvērinātiem advokātiem pienākumu piemērot IKS gadījumos, kad zvērināts advokāts kļūst par NILLTFNL subjektu.

Zvērināti notāri

- 8.1.18. Latvijas Zvērinātu notāru kolēģijas institūcija – LZNP NILLTFNL ietvaros pilda Zvērinātu notāru uzraudzības institūcijas funkcijas.⁶⁹⁹ LZNP sastāvā ir 9 padomes locekļi, t.sk. padomes priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieks, kurus ievēlē zvērinātu notāru kopsapulcē. LZNP padomes locekļiem netiek izvirzītas prasības par zināšanām NILLTFN jomā.
- 8.1.19. Atbilstoši Notariāta likumam⁷⁰⁰ LZNP regulāri izvērtē zvērinātu notāru profesionālo darba kvalitāti un LZNP ir pietiekams to personu skaits, kas veic zvērinātu notāru profesionālās darbības uzraudzību.⁷⁰¹ Zvērinātiem notāriem likums nosaka regulāras kvalifikācijas pārbaudes ne retāk kā reizi piecos gados.⁷⁰²
- 8.1.20. 2014.gada 4.jūlijā LZNP apstiprināja jaunu "Zvērinātu notāru darbības novērtēšanas metodiku", kas nosaka kā veicama zvērinātu notāru darbības novērtēšana – pārbaūžu plānošana, pārbaudes izpilde un dokumentēšana, pārbaudes ziņojuma izstrāde, kā arī ieteikumu ieviešanas uzraudzība un informācijas apmaiņa ar LZNP.
- 8.1.21. Zvērinātu notāru, kā profesijas uzraudzība saistībā ar NILLTFN jomu ir nepietiekama, jo nevar gūt pārliecību par to vai zvērinātu notāru birojos ir izveidota un tiek pielietota IKS un cik efektīvi tas tiek darīts. Lai arī LZNP veic regulārās klātienes pārbaudes, kuru laikā notārs aizpilda pašnovērtējuma anketu un tiek pārbaudīta personāla vadība un finanšu plūsma, tomēr atsevišķas pārbaudes par NILLTF netiek veiktas. Papildus tam arī LZNP pārstāvji, kas veic subjektu uzraudzību netiek pietiekami apmācīti.

Zvērināti revidenti

- 8.1.22. LZRA NILLTFNL ietvaros pilda Zvērinātu revidentu uzraudzības institūcijas funkcijas.⁷⁰³ LZRA vada valde 10 cilvēku sastāvā, ko ievēlē kopsapulcē. Valdes locekļiem netiek izvirzītas prasības NILLTFN jomā.
- 8.1.23. Zvērinātu revidentu, kā profesijas uzraudzība saistībā ar NILLTFN jomu ir vidēja. LZRA neveic atsevišķas pārbaudes saistībā ar NILLTFNL prasību ievērošanu. LZRA veic uzraudzību un regulāras klātienes kvalitātes kontroles pārbaudes, kurās NILLTFNL prasību izpildes pārbaude ir daļa no kvalitātes kontroles pārbaudes un

⁶⁹⁷ Latvijas Republikas Advokatūras likuma 33. pants

⁶⁹⁸ NILLTFNL 45. panta pirmās daļas 2. punkts; 46. panta otrā daļa

⁶⁹⁹ NILLTFNL 45. panta pirmās daļas 3.punkts; 46. panta otrā daļa

⁷⁰⁰ Notariāta likuma 230.pants

⁷⁰¹ Tabula Nr.8.7

⁷⁰² Notariāta likuma 17.pants

⁷⁰³ NILLTFNL 45.panta pirmās daļas 4.punkts; 46. panta otrā daļa

pārbaudes laikā tiek novērtēta plašāka darbības atbilstība revīzijas standartiem un LZRA kārtībai/noteikumiem.⁷⁰⁴

- 8.1.24. LZRA ir pietiekams Ētikas un Kvalitātes komitejas locekļu un kvalitātes kontrolieru skaits, kas veic zvērinātu revidentu uzraudzību.⁷⁰⁵ Plānotās kvalitātes kontroles pārbaudes katru gadu nosaka izlozes kārtībā LZRA kārtējā kopsapulcē. Izlozi veic tā, lai katru gadu plānotai pārbaudei būtu pakļauta viena piektā daļa no visiem zvērinātiem revidentiem un zvērinātu revidentu komercsabiedrībām un katra prakse tiktu novērtēta vismaz vienu reizi piecos gados.
- 8.1.25. Nevienam no pašpārvaldes subjektiem nav piemērojamas administratīvās sankcijas, par pārkāpumiem NILL jomā. Ir paredzēti tikai disciplinārsodi par pārkāpumiem, kas ir noteikti profesiju regulējošajā normatīvajā regulējumā⁷⁰⁶ un smagākais paredzētais disciplinārsods ir izslēgšana. 2016.gadā LZNP ir disciplināri sodījusi vienu zvērinātu notāru par pārkāpumu NILL jomā.⁷⁰⁷ Sākot ar 01.01.2017. ir paredzēta visu pašpārvaldes subjektu administratīvā atbildība par neziņošanu VID par aizdomīgu un/vai neparastu darījumu.⁷⁰⁸
- 8.1.26. Ņemot vērā, ka nefinanšu sektora subjektu uzraudzību veic vairākas iestādes (tas ir VID, IAUI, LZAP, LZNP, LZRA) tālāk apskatītie nefinanšu sektora subjekti tiks analizēti individuāli pēc to uzraugiem, sākot ar tiem uzraugiem, kuru uzraugāmajiem subjektiem ir visaugstākais ievainojamības līmenis.

Personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem

- 8.1.27. NILLTFNL regulējumam ir pakļauti darījumi ar kultūras pieminekļiem gadījumos, kad norēķins tiek veikts skaidrā naudā, vai skaidru naudu par šo darījumu iemaksā pārdevēja bankas kontā 15 tūkst. EUR vai lielākā apmērā.⁷⁰⁹
- 8.1.28. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija veic darījumu ar kultūras pieminekļiem uzraudzību. Kultūras pieminekļi var būt gan kustama manta, gan nekustama manta.

8.2. Izložu un azartspēļu organizētāji

- 8.2.1. Uz 31.12.2016. Latvijā bija 14 licencēti izložu un azartspēļu organizētāji.⁷¹⁰ 14 licencētie azartspēļu organizētāji pārvalda 317 spēļu zāles, divas bingo zāles, sešus kazino, 57 totalizatora likmju punktus un septiņas interneta vietnes (interaktīvās azartspēles). Pārskata periodā ir samazinājies licencētu izložu un azartspēļu organizētāju skaits.⁷¹¹ Tomēr visas licences tika anulētas komercsabiedrību restrukturizācijas dēļ (piemēram, apvienošanās), nevis NILLTFN pārkāpumu dēļ.
- 8.2.2. Izložu un azartspēļu nozarei piemīt augsts NILL ievainojamības līmenis. To palielina nozarei raksturīgais lielais skaidras naudas apgrozījums,⁷¹² kas apgrūtina uzraudzību un rada būtisku NILL ievainojamību. Turklāt, klientu obligātā identificēšana notiek tikai kazino un interaktīvajās azartspēlēs, taču arī tad tiek konstatēti trūkumi ārvalstu klientu un PNP identificēšanā. Pārskata perioda ir mazinājies kopējais nozarei piemērotais NILL risks, jo tika stiprināts interaktīvo izložu un azartspēļu darbības uzsākšanas uzraudzības mehānisms, pieņemti to licencēšanas noteikumi, tika aizliegta elektroniskās naudas sistēmu izmantošana un noteikts aizliegums izmantot jebkādus maksājumu pakalpojumu sniedzēju kontus (piemēram, *PayPal* sistēma), izņemot klienta privāto bankas kontu. Savukārt laimests var tikt pārskaitīts tikai uz klienta personīgo bankas kontu, kas ir atvērts vienā no Latvijas bankām.
- 8.2.3. Izložu un azartspēļu organizētājiem ir noteiktas efektīvas un stingras darbības uzsākšanas kontroles, lai novērstu iespēju, ka noziedznieki vai to sabiedrotie darbosies Latvijas finanšu sektorā.⁷¹³ Tiek pārbaudīta komercsabiedrības pamatkapitāla izcelsme, informācija par kapitālsabiedrības kredītaistībām,

⁷⁰⁴ Revīzijas pakalpojumu likuma 35.¹pants

⁷⁰⁵ Tabula Nr.8.7

⁷⁰⁶ Advokatūras likuma 70.pants un 71.pants; Notariāta likuma 179.pants un 180.pants; Revīzijas pakalpojuma likuma 38.¹pants

⁷⁰⁷ Aptauija Nr.44

⁷⁰⁸ LAPK 165.⁴ pants

⁷⁰⁹ NILLTFN, 3.panta pirmās daļas 7.punkts

⁷¹⁰ Tabula Nr. 8.8

⁷¹¹ Tabula Nr. 8.8

⁷¹² Aptauija Nr.53

⁷¹³ Azartspēļu un izložu likums, III nodaļa

padomes un valdes locekļu un kazino, spēļu zāles vai bingo zāles vadītāja reputācijas nevainojamība.⁷¹⁴ Ja tiek izdarītas izmaiņas dokumentos, kas bijuši par pamatu licences saņemšanai, azartspēļu organizētājam ir pienākums informēt par notikušo IAUJ.⁷¹⁵

- 8.2.4. Izskatot pieteikumu azartspēļu organizētāja licences saņemšanai, IAUJ veic informācijas pieprasījumu KD un citām iestādēm. Piemēram, IAUJ azartspēļu licences izdošanas vai atjaunošanas laikā pieprasa no IeM IC informāciju par azartspēļu organizētāju valdes vai padomes locekli. IAUJ norāda, ka dažkārt nesavlaicīgas KD atbildes dēļ, IAUJ ir pieņēmusi pozitīvu lēmumu nesagaidot atbildi, jo ir iestājies iesniegto dokumentu izskatīšanas termiņš un IAUJ nebija saņēmusi informāciju, kas varētu būt par pamatu negatīva lēmuma pieņemšanai vai papildus informācijas pieprasīšanai. Jāatzīmē, ka KD ar likumu nav uzlikts pienākums sniegt informāciju IAUJ un IAUJ praksē nav bijuši gadījumi, kad KD novēlotas atbildes rezultātā licence tiktu izdota nepamatoti vai tā būtu anulēta vēlāk, konstatējot agrāk neidentificēto trūkumu. Taču, ņemot vērā izložu un azartspēļu jomai piemītošo augsto NILL risku un labas pārvaldes principu, būtu jāuzlabo sadarbība starp KD un IAUJ.
- 8.2.5. Visiem izložu un azartspēļu organizētājiem ir izveidotas IKS, kā arī iecelts par NILLTFNL prasību izpildi atbildīgais darbinieks. Regulāro pārbaudu ietvaros IAUJ pārbauda IKS atbilstību NILLTFN prasībām.⁷¹⁶ Turklāt, par IKS efektivitāti liecina pieaugošs subjektu ziņoto neparasto darījumu skaits - pārskata periodā tas ir palielinājies trīs reizes.⁷¹⁷
- 8.2.6. 2014.gada 30.oktobrī IAUJ ir izdevusi vadlīnijas, kurās ir noteiktas neparastu un aizdomīgu darījumu pazīmes. Aizdomīgu darījumu uzraudzības un konstatēšanas kārtība ir noteikta arī subjektu IKS, savukārt subjektu darbinieku rokasgrāmatas nosaka darbinieku pienākumus, konstatējot neparastus un aizdomīgus darījumus.⁷¹⁸
- 8.2.7. Pārskata periodā izložu un azartspēļu organizētāji ir ziņojuši KD par septiņiem aizdomīgiem darījumiem un par 3054 neparastiem darījumiem.⁷¹⁹ 103 darījumi, par kuriem izložu un azartspēļu organizētāji ziņoja KD, tikuši izmantoti materiālos, kas nodoti TAI.⁷²⁰ IAUJ, veicot pārbaudes NILLTFN jomā, ir atklājusi aizdomīgus un neparastus darījumus, kurus izložu un azartspēļu organizētāji nav identificējuši un par kuriem nav ziņots KD. Pārskata periodā IAUJ ir iesniegusi KD sešus ziņojumus par neparastiem darījumiem un četrus ziņojumus par aizdomīgajiem darījumiem.⁷²¹ Par šiem pārkāpumiem izložu un azartspēļu organizētājiem tika piemērots administratīvais sods.⁷²² Kā ieteikums norādāma kvalitatīvas atgriezeniskās saites no KD nodrošināšanas nepieciešamība, kas ļautu uzlabot gan licencēšanas kvalitāti, gan ziņošanas efektivitāti.
- 8.2.8. Kaut gan IAUJ organizē apmācības, un subjekti regulāri veic savu darbinieku apmācību, kas veicina subjektu darbinieku izpratni par NILLTFN, tomēr jāsecina, ka kopumā subjektiem un to darbiniekiem nav pietiekamas zināšanas par Latvijai raksturīgākajiem NILL riskiem un aktuālajām tipoloģijām.⁷²³ Tas ir daļēji izskaidrojams ar to, ka KD nesniedz IAUJ un subjektiem informāciju par sektoram raksturīgākajiem NILL riskiem un aktuālajām tipoloģijām. Subjekti arī nesaņem atgriezenisko saiti no KD par trūkumiem ziņojumos. Tas var novest pie tā, ka subjekti nepievērš pienācīgu uzmanību aizdomīgiem darījumiem vai ziņo par darījumiem, kas nebūtu uzskatāmi par aizdomīgiem vai neparastiem. Šo trūkumu novēršanai ir nepieciešams stiprināt KD, IAUJ un subjektu sadarbību, atbilstoši izglītojot subjektus un sniedzot IAUJ un subjektiem informāciju par ziņojumu kvalitāti un to satura pietiekamību.
- 8.2.9. Spēļu biznesa asociācijai, kas sastāv no deviņiem azartspēļu organizētājiem ir saistošs šīs asociācijas izdots Ētikas kodekss.⁷²⁴ Par pārkāpumiem biedram var

⁷¹⁴ Azartspēļu un izložu likums, III nodaļa

⁷¹⁵ Azartspēļu un izložu likums, 36.panta ceturtajā daļā

⁷¹⁶ Aptauija Nr.54

⁷¹⁷ Tabula Nr.8.10

⁷¹⁸ Aptauija Nr.54

⁷¹⁹ KD sniegtā informācija

⁷²⁰ KD sniegtā informācija

⁷²¹ Tabula Nr. 8.9

⁷²² Tabula Nr. 8.9

⁷²³ Aptauija Nr.52, Aptauija Nr.54

⁷²⁴ Biedrības „Latvijas Spēļu biznesa asociācija” pašregulējošais Ētikas kodekss. Pieejams: http://www.lsba.lv/umg/File/etikas_kodekss.pdf.

tikt piemērots personīgais brīdinājums vai publisks brīdinājums, kas var tikt izplatīts masu medijos, vai izslēgšana no asociācijas.⁷²⁵ Izložu un azartspēļu organizētāju darbinieku godīgumu ataino tas, ka pret tiem nav ierosinātas disciplinārlietas par NILLTFN procedūru un/vai politiku pārkāpumiem⁷²⁶ vai kriminālprocesi par NILLTFN. Subjektu vadība kopumā uzskata, ka to darbinieki ir godīgi un ētiski.⁷²⁷

- 8.2.10. IAUI ieskatā, kopš 2013.gada ir uzlabojusies izložu un azartspēļu organizētāju spēja identificēt un pārvaldīt NILLTFN riskus, jo:
- ir mazinājies IAUI veiktajās pārbaudēs konstatēto NILLTFN pārkāpumu skaits;⁷²⁸
 - 2016.gadā trīs reizes ir palielinājies neparastu darījumu skaits, par kuriem ir ziņojuši subjekti, salīdzinājumā ar 2013.gadu;⁷²⁹
 - subjekti turpina pilnveidot zināšanas NILLTFN jomā, tai skaitā apmeklējot IAUI apmācības.⁷³⁰
- 8.2.11. IAUI veiktā NILLTFNL subjektu uzraudzība ir augstā līmenī un sniedz pārliecību, ka izložu un azartspēļu nozarē notiek efektīva NILLTFN risku pārvaldīšana. Ņemot vērā uzraugāmo subjektu un to pakalpojumu sniegšanas vietu skaitu,⁷³¹ kā arī IAUI darbinieku, kas veic subjektu NILLTFN uzraudzību, skaitu un tiem sniegto apmācību skaitu,⁷³² būtu ieteicama IAUI kapacitātes celšana.
- 8.2.12. Jāatzīmē, ka jau 2012.gadā Moneyval eksperti ir secinājuši, ka Izložu un azartspēļu jomā ir konstatēti trūkumi attiecībā uz PNP identifikāciju.⁷³³ Novērtējuma papildinājumā ir konstatēts, ka minētie trūkumi joprojām pastāv, jo subjektiem nav pieejama vienota un uzticamā PNP datubāze. IAUI norāda, ka šobrīd PNP identifikācija ir balstīta tikai uz izložu un azartspēļu darbinieku spējām atrast konkrētu personu, kas rada risku, ka klientam netiks piemērota atbilstoša līmeņa pārbaude.
- 8.2.13. Pamatojoties uz šo draudu un ievainojamības analīzi, galvenie riski azartspēļu sektorā ir:
- noziedznieki var izmantot azartspēļu pakalpojumus kā aizsegu NILLTFN.
 - sektora pakļautība noziedznieku "dzīvesveida" tēriņiem;
 - noziedznieki var izmantot produktus un pakalpojumus NILLTFN uzglabāšanai un kustībai.

8.3. VID uzraugāmie subjekti

- 8.3.1. Saskaņā ar VID datiem pēc NACE2 koda Latvijā ir reģistrēti ~23 000 saimnieciskās darbības veicēji, kas ir uzskatāmi par NILLTFNL subjektiem. Ņemot vērā, ka ir subjekti, kuri nodarbojas ar vairākiem saimniecisko darbību veidiem vienlaicīgi, tad faktiski uzraugāmo subjektu skaits ir ~12 000.
- 8.3.2. Turpmāk Ziņojumā tiek analizēta VID uzraugāmo subjektu ievainojamība. Ņemot vērā, ka lielākā daļa no VID veicamās uzraudzības sasniegumiem un trūkumiem ir attiecināma uz visiem VID uzraugāmajiem subjektiem, sākumā šajā Ziņojumā daļā tiks aplūkoti kopīgi sektora secinājumi un pēc tām secinājumi, kas ir individuāli katram NILLTFNL subjektam pēc to nodarbošanās veida.

Vispārīgi secinājumi par VID uzraugāmo subjektu atbilstību prasībām NILLTFN jomā

- 8.3.3. Moneyval eksperti jau 2012.gadā bija norādījuši, ka VID uzraudzītā nefinanšu sektora subjektu zināšanu līmenis NILLTFN jomā nav pietiekams, piemēram,

⁷²⁵ Biedrības „Latvijas Spēļu biznesa asociācija” pašregulējošais Ētikas kodekss. Pieejams: http://www.lsba.lv/uimg/File/etikas_kodekss.pdf.

⁷²⁶ Aptauija Nr.52

⁷²⁷ Aptauija Nr.52

⁷²⁸ Tabula Nr.8.9

⁷²⁹ Tabula Nr.8.10

⁷³⁰ Tabula Nr.8.1

⁷³¹ Tabula Nr.8.2

⁷³² Tabula Nr.8.11

⁷³³ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 185-186.lpp.

nefinanšu sektors nepievērš pienācīgu uzmanību augsta riska valstīm, trūkst arī izpratnes par prasībām attiecībā uz PNP, klientu izpēti un klientu padziļinātās izpēti kārtību.⁷³⁴

8.3.4. VID uzraugāmo subjektu sniegtās atbildes liecina, ka daļa no tiem veic savu darbinieku apmācības NILLTFN jomā.⁷³⁵ Tomēr zināšanu līmenis šajā sektorā ir vērtējams ļoti kritiski, ņemot vērā, ka ne visiem subjektiem ir ieviesta IKS. Turklāt ļoti zems aizdomīgu un neparastu darījumu skaits, par kuriem VID uzraugāmie subjekti ir ziņojuši KD,⁷³⁶ liecina par to, ka subjektu zināšanas NILLTFN jomā ir nepietiekamas. Tas var novest pie tā, ka VID uzraugāmie subjekti nepievērš pienācīgu uzmanību augsta riska klientiem un/vai darījumiem vai nespēj identificēt NILLTFN riskus savā darbībā un tiek iesaistīti NILLTFN.

8.3.5. Kaut gan VID uzraugāmo subjektu zināšanas NILLTFN jomā vēl joprojām būtu uzlabojamas, tomēr jānorāda, ka pārskata periodā VID ir uzsācis veikt pasākumus, kas ir vērsti uz uzraugāmo subjektu izpratnes par NILLTFN riskiem un to pārvaldīšanu uzlabošanu:

- a) VID ir veicis uzraugāmo subjektu aptaujas, ar mērķi noskaidrot subjektu izpratnes līmeni par NILLTFN prasībām;
- b) VID uzraugāmajiem subjektiem sniegto apmācību NILLTFN jomā skaits ir palielinājies no 14 apmācībām 2013.gadā līdz 24 apmācībām 2016.gadā. Kā rezultātā kopējais VID uzraugāmo subjektu skaits, kas tika apmācīti VID rīkotajās NILLTFN apmācībās, ir pieaudzis 10 reizes;⁷³⁷
- c) VID sniedz konsultācijas uzraugāmajiem subjektiem par NILLTFN prasībām;⁷³⁸
- d) VID sagatavo un publicē izglītojošo informāciju par NILLTFN prasībām VID mājaslapā, kas ir pieejama visiem uzraugāmajiem subjektiem.⁷³⁹

Ievērojot to, ka apmācību apmeklēšana subjektiem nav obligāta, nav iespējams nodrošināt visu VID uzraugāmo subjektu apmācību NILLTFN jomā. Ņemot vērā VID uzraugāmo subjektu skaitu, VID būtu jāturpina veikt pasākumus, kas ir vērsti uz izpratnes par NILLTFN pasākumiem veicināšanu. VID apmācībās būtu jāizmanto praktiski piemēri, kā arī jāsniedz informācija par uzraugāmo subjektu pārbaudēs NILLTFN jomā biežāk konstatētajiem trūkumiem, lai veicinātu uzraugāmo subjektu ieviesto IKS uzlabošanu.

8.3.6. Visi aptaujātie VID uzraugāmie subjekti un arī VID norāda, ka nav pietiekamas atgriezeniskas saites no KD par subjektu sniegto ziņojumu par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem kvalitāti.⁷⁴⁰ KD sniegtā informācija ļautu VID un subjektiem analizēt trūkumus ziņojumos un sekmēt ziņošanas efektivitātes uzlabošanu. Pat ar nelielu ziņojumu skaitu KD spētu veikt tā analīzi, izglītot VID un tās atbildīgos subjektus. Turklāt KD un VID nesniedz subjektiem informāciju par Latvijā izplatītajiem NILLTFN riskiem un tipoloģijām subjektu darbības jomā. Šādas informācijas sniegšana veicinās VID uzraugāmo subjektu izpratni par to saimnieciskajai darbībai piemītošiem NILLTFN riskiem, par NILLTFN pasākumiem, kā arī uzlabos subjektu spēju pārvaldīt šos riskus.

8.3.7. Normatīvajos aktos izvirzāmas darbības uzsākšanas prasības nav pietiekamas un neparedz subjektu atbilstības NILLTFN prasībām pārbaudi.⁷⁴¹

8.3.8. VID uzraugāmajiem subjektiem veicamā darbības uzsākšanas kontrole ir nepietiekama. Šobrīd attiecībā uz VID uzraugāmajiem subjektiem pastāv universāli darbības uzsākšanas kontroles mehānismi, kas ir vienādi attiecināmi uz visām Latvija reģistrētam juridiskajām personām. Piemēram, komercsabiedrības dibinātājam, atverot pagaidu kontu kādā no Latvijas bankām, subjektam tiek piemērotas bankas kontroles procedūras. Turklāt, sākot ar 01.01.2017. UR, konstatējot atbilstību noteiktiem kritērijiem, nodos VID atzinuma sniegšanai informāciju par UR saņemto pieteikumu jauna komersanta reģistrācijai. Pamats

⁷³⁴ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 174.lpp., 186.lpp.

⁷³⁵ Aptauja Nr.48: 43% no respondentiem norāda, ka sniedz saviem darbiniekiem NILLTFN apmācības darba tiesisko attiecību sākšanas brīdī un 40% respondentu atbildēja, ka sniedz NILLTFN apmācības darba tiesisko attiecību laikā

⁷³⁶ Tabula Nr.8.12

⁷³⁷ Tabula Nr.8.4

⁷³⁸ Tabula Nr.8.4

⁷³⁹ Aptauja Nr. 50

⁷⁴⁰ Aptauja Nr.48, Aptauja Nr.50, vietnes apmeklētāju statistika – vidēji 350 apmeklētāji mēnesī

⁷⁴¹ Komerclikums, B daļa

ziņojuma nosūtīšanai būs, piemēram, ja pieteiktajā juridiskajā adresē jau ir reģistrēti vairāk nekā 10 komersanti, vai, ja pieteikumā norādītais vienīgais valdes loceklis ir vienīgais valdes loceklis vairāk nekā piecās kapitālsabiedrībās u.c.⁷⁴²

- 8.3.9. Minētā darbības uzsākšanas kontrole ir vērsta tikai uz juridisko personu uzraudzību, savukārt VID īstenotā nodokļu maksātāju reģistrācija ir vērsta uz visiem saimnieciskās darbības veicējiem. Tomēr, gan UR, gan VID veicamā subjektu darbības uzsākšanas kontrole ir universāla visiem saimnieciskās darbības veicējiem un nav saistīta ar noteikta profesijai raksturīgiem NILLTF riskiem.
- 8.3.10. Liela daļa respondentu norāda, ka viņiem ir ieviestas IKS.⁷⁴³ Ņemot vērā, ka NILLTFN klātienēs pārbaudes nav veiktas, nav iespējams gūt pilnvērtīgu priekšstatu par IKS esamību un efektivitāti. Novērtējuma papildinājumā ietvaros iegūtie dati un informācija liecina par to, ka ir nepieciešami būtiski uzlabojumi VID uzraugāmo subjektu IKS.⁷⁴⁴
- 8.3.11. Būtiska daļa no VID uzraugāmajiem subjektiem norāda, ka viņu nozares regulējošajos iekšējās kārtības noteikumos nav paredzēti disciplinārsodi par NILLTFN procedūru un/vai politiku neievērošanu.⁷⁴⁵ Atbilstošu prasību un disciplinārtbildības neesamība apgrūtina subjektu un to darbinieku godīguma/ētiskuma prasību ievērošanas uzraudzību. Ņemot vērā arī apstākli, ka VID Nodokļu pārvaldes NILLN daļas speciālisti nepiedalās subjektu klātienēs pārbaudēs, VID nav iespējas pārliecināties par profesionālo ētikas normu ievērošanu uzraugāmo subjektu darbā. Tādējādi nav pieejama statistika par piemērojamiem disciplinārsodiem un izplatītākajiem pārkāpumiem, kas ļautu izstrādāt un piemērot atbilstošas preventīvās darbības.

Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji

- 8.3.12. Nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatvedības un juridisko pakalpojumu sniedzēji tiek vērtēti vienā kategorijā, jo liels skaits no šiem NILLTFNL subjektiem veic darbību vairāk nekā vienā no šīm nozarēm.
- 8.3.13. Nodokļu konsultāciju, ārpakalpojuma grāmatvedības un juridisko pakalpojumu nozarei piemīt vidēji augsts NILL ievainojamības līmenis. Būtisku risku nodokļu konsultantu, ārpakalpojuma grāmatvežu un juridisko pakalpojumu sniedzēju darbībā rada iespēja sniegt pakalpojumus anonīmiem klientiem un neklātienē.
- 8.3.14. Nodokļu konsultācijas bieži vien tiek sniegtas vispārīgā veidā, nekonkretizējot faktiskos lietas apstākļus, iesaistītos uzņēmumus, pakalpojumu/produktu apjomu. Tas apgrūtina iespēju noteikt, vai attiecīgās konsultācijas netiek izmantotas, lai izvairītos no nodokļu nomaksas.⁷⁴⁶ Ņemot vērā šo nozaru profesionāļu padziļinātās zināšanas normatīvajos aktos un ekonomikā, pastāv risks, ka tie tiks izmantoti NILL, tai skaitā neapzināti.
- 8.3.15. Noziedznieki var izmantot sektora pārstāvjus, lai noslēptu NIL izcelsmi un/vai leģitīmetu aktīvus dažādos veidos, piemēram, izveidojot uzņēmumus un ārzonas uzņēmumu struktūras, sniedzot fiktīvus līgumus un citus darījumu dokumentus, sagatavotu vai revidētu uzņēmumu gada pārskatus, ļaunprātīgi izmantojot maksātnespēju un sniedzot konsultācijas. Arī daudzas no turpmāk minētajām ievainojamībām var pakļaut grāmatvežus apzinātai vai neapzinātai izmantošanai TF palīdzēšanā.
- 8.3.16. VID ieskatā ārpakalpojuma grāmatvežiem un nodokļu konsultantiem ir izvirzītas nepietiekami stingras prasības darbības uzsākšanai un ir nepieciešama licencēšanas prasību ieviešana. Šobrīd minētos pakalpojumus var sniegt jebkurš komersants, kurš ir reģistrēts UR. VID nav iespēju/rīku, kas ļautu aizliegt personām, kuras nodarbojas vai ir saistītas ar personām, kuras nodarbojas ar noziedzīgu darbību, kļūt par uzraugāmā subjekta PLG. Normatīvajos aktos izvirzāmas darbības uzsākšanas prasības nav pietiekamas un neparedz subjektu atbilstības NILLTFNL prasībām pārbaudi.

⁷⁴² Likums par Latvijas republikas Uzņēmumu reģistru, 14.¹ pants

⁷⁴³ VID sniegtā informācija: 88.5% no respondentiem (6310 resp.) norādīja, ka ir ieviesuši iekšējās kontroles sistēmas.

⁷⁴⁴ Aptauja Nr.48: 44% no respondentiem norāda, ka viņi veic noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska izvērtējumu. Tajā pašā laikā 27% veic izvērtējumu reiz gadā vai biežāk. 68% no respondentiem norādīja, ka neveic arējos NILLTFN auditus.

⁷⁴⁵ Tabula Nr.8.13

⁷⁴⁶ Aptauja Nr.50

- 8.3.17. Izvērtējuma veikšanai bija pieejams ierobežots informācijas apjoms par attiecīgo NILLTFNL subjektu godīgumu un ētiskumu. VID veikto pārbaužu ierobežotais apjoms neļauj pārliecināties par subjektu godīgumu.
- 8.3.18. Liela daļa no respondentiem norāda, ka pirms darbinieka pieņemšanas darbā, tie vērtē personas izglītību, reputāciju un mazāka daļa no respondentiem norāda, ka viņi vērtē arī personas sodāmības faktu.⁷⁴⁷ Turklāt, vairākums no subjektiem uzskata, ka viņu nozares profesionāļi ir lojāli un neiesaistīties kriminālās darbībās.⁷⁴⁸
- 8.3.19. Subjektu godīgumu veicina to profesionālo apvienību pieņemtie ētikas kodeksi, piemēram:
- Latvijas Republikas grāmatvežu asociācija ir noteikusi, ka profesionālam grāmatvedim ir pienākums ievērot Profesionālo grāmatvežu Ētikas kodeksā⁷⁴⁹ noteiktos profesijas pamatprincipus. Papildus asociācija ir noteikusi savas grāmatvedības profesijas vērtības un principus.⁷⁵⁰
 - Latvijas nodokļu konsultantu asociācija ir pieņēmusi Ētikas kodeksu, kas ir saistošs šīs asociācijas biedriem.⁷⁵¹
- Dalība šajās asociācijās ir brīvprātīga un ētikas kodekss nav saistošs visiem profesijas pārstāvjiem. Turklāt, vienīgais sods, kas var tikt piemērots par ētikas normu neievērošanu, ir izslēgšana no asociācijas.
- 8.3.20. Savukārt Latvijas juristu biedrībai nav pieņemts ētikas kodekss.
- 8.3.21. Liela daļa no nodokļu konsultantiem, ārpakalpojuma grāmatvežiem un juridisko pakalpojumu sniedzējiem norāda, ka viņu iekšējais normatīvais regulējums dod iespēju savlaicīgi konstatēt potenciāli aizdomīgus darījumus, par kuriem būtu jāziņo KD.⁷⁵² Taču, ļoti zems juristu ziņotu darījumu skaits un praktiski neesoši nodokļu konsultantu un ārpakalpojuma grāmatvežu ziņojumi KD, liecina par pretējo.⁷⁵³ Nodokļu konsultantu, ārpakalpojuma grāmatvežu un juridisko pakalpojumu sniedzēju aizdomīgu un neparastu darījumu ziņošana ir neefektīva.
- 8.3.22. Izvērtējuma laikā identificētie galvenie draudi un ievainojamība sektorā ir:
- profesionāļu līdzdalība atvieglo NILL;
 - slepenas vienošanās ar citiem regulētā sektora subjektiem;
 - tiek izveidotas struktūras un starpnieki, kas ļauj veikt NILL;
 - fiktīvu līgumu un darījumu dokumentu sniegšana;
 - nespēja identificēt aizdomīgus un neparastus darījumus un iesniegt ziņojumus par aizdomīgām darbībām;
 - praktiski nepastāv darbības uzsākšanas kontrole;
 - vāja VID veicamā subjektu uzraudzība.
- 8.3.23. Praksē pastāv gadījumi, kad nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji izveido sarežģītas shēmas, kurās tiek iesaistīti iekšzemes uzņēmumi un ārzonu uzņēmumi, lai slēptu PLG un veicinātu NILL.⁷⁵⁴
- 8.3.24. Šī sektora pārstāvji ir identificēti kā personas, kas darbojas kopā ar citiem sektora pārstāvjiem, piemēram, advokātiem un finanšu konsultantiem, lai veicinātu NILL. Šāda sadarbība tika identificēta lielākajā Latvijas NILL tiesvedībā, t.s. "Digitālgeitā".

⁷⁴⁷ Tabula Nr.8.14

⁷⁴⁸ Tabula Nr.8.15

⁷⁴⁹ Profesionālu grāmatvežu Ētikas kodekss. Pieejams: http://www.lzra.lv/files/Citi%20standarti/tikas_kodeksa_rokasgrmata.pdf

⁷⁵⁰ Grāmatvedības profesijas vērtības un pamatprincipi. Pieejami: <http://www.lrga.lv/sertifikacija/gramatvedibas-profesijas-vertibas-un-pamatprincipi>

⁷⁵¹ Latvijas Nodokļu Konsultantu Asociācijas Ētikas Kodekss. Pieejams: <http://www.lnka.lv/index.php?menu=9&lang=2>

⁷⁵² Aptauja Nr.48: Uz jautājumu "Vai Jūsu iekšējais normatīvais regulējums dod iespēju savlaicīgi pārskatīt potenciālus aizdomīgu darījumu ziņojumus, par kuriem būtu jāziņo Kontroles dienestam?" 60% no respondentiem atbildēja "jā" un 28% no respondentiem atbildēja "vairāk jā, nekā nē". Tabula Nr.8.16

⁷⁵³ Tabula Nr.8.12

⁷⁵⁴ Aptauja Nr.55

“Digiltālgeitas” lieta

2000.gadā Latvijā tika uzsākts vairākus desmitus miljonus latu vērts digitālās televīzijas projekts, ko bija paredzēts pilnībā ieviest līdz 2006.gadam. VAS “LVRTC” izveidoja meitas uzņēmumu “DLRTC”, kas noslēdza vairāk nekā 30 milj. LVL vērtu līgumu ar Lielbritānijas uzņēmumu “Kempmayer Media Limited” un tā meitas uzņēmumu “Kempmayer Media Latvia” (Kempmayer). Izmeklēšanā tika noskaidrots, ka Kempmayer ir čaulas kompānija, aiz kuras slēpās nezināmi īpašnieki, iespējams, Latvijā labi zināmi uzņēmēji un politiķi, kuru nolūks bija izkrāpt naudu no valsts budžeta.

Rīgas apgabaltiesa 2015.gadā pēc septiņu gadu tiesvedības kriminālprocesā par krāpšanu lielā apmērā, amatnoziegumiem un NILL, četriem (no sākotnēji 20) apsūdzētajiem piesprieda naudas sodu 18 tūkst. EUR apmērā katram, deviņiem apsūdzētajiem, t.sk. vienam zvērinātam advokātam un tīs finanšu konsultantiem – piesprieda naudas sodu no 18 tūkst. līdz 72 tūkst. EUR apmērā un brīvības atņemšanu (1-3 gadi atkarībā no nodarījuma smaguma). Četri apsūdzētie, t.sk. viens zvērināts advokāts – attaisnoti. Valsts labā piedzīti NIL 200 tūkst. EUR apmērā.

- 8.3.25. VID norāda, ka VID Nodokļu departamenta veiktās klātienes pārbaudes laikā tika secināts, ka lielākā daļa minētā sektora subjektu izpilda NILLTFN prasības, taču tā daļa likuma subjektu, kura neizpilda NILLTFN prasības, var radīt būtisku apdraudējumu.
- 8.3.26. Nolaidīgie likuma subjekti, kuri neizpilda vai daļēji izpilda NILLTFNL prasības, ieskaitot klientu padziļinātu izpēti, klientu apstiprināšanas un uzraudzības procedūras, var veicināt NILLTF. Dažkārt NILLTFNL subjekti var apzināti rīkoties negodprātīgi, lai iegūtu konkurences priekšrocības.
- 8.3.27. Pēdējos gados NILL risks, ko rada koordinētas rīcības trūkums, ir palicis nemainīgi augsts. VID tuvākajā laikā plāno palielināt darbinieku, kuri veic NILLTFNL subjektu uzraudzību, apmācības. Darbinieku zināšanu līmenis NILLTFN jomā palielināšana var samazināt vai pat novērst darbinieku apzināti negodprātīgu vai nolaidīgu rīcību.

Personas, kas darbojas kā aģenti vai starpnieki nekustamo īpašuma darījumos

- 8.3.28. Nekustamā īpašuma tirgotāju un starpnieku pakalpojumus var sniegt jebkurš komersants, kas ir reģistrēts UR vai VID nodokļu maksātāju reģistrā kā saimnieciskās darbības veicējs. Ir svarīgi ievērot, ka tikai viena desmitdaļa no visu nekustamā īpašuma darījumiem tiek veikta, izmantojot nekustamā īpašuma aģentus vai starpniekus.⁷⁵⁵
- 8.3.29. Šajā sektorā pastāv vidēja NILL ievainojamība. Apskatāmajā sektorā paaugstinātu NILL iespējamību rada iespēja sniegt pakalpojumus anonīmiem klientiem, neklātienē, kā arī ar aģentu starpniecību.⁷⁵⁶ Turklāt, imigrācijas regulējums paredz iespēju saņemt termiņuzturēšanās atļauju ieguldot līdzekļus nekustamajā īpašumā,⁷⁵⁷ kas rada lielāku ārvalstu klientu, it īpaši no NVS valstīm, naudas līdzekļu plūsmu.⁷⁵⁸
- 8.3.30. Nekustamā īpašuma iegāde ir iecienīta metode noziedznieku vidū ar mērķi slēpt NIL, izmantojot juridiskas personas un vienošanās. Tas nozīmē, ka nekustamais īpašums var tikt iegādāts, izmantojot juridisku personu, kurā darbojas noziedznieki vai to sabiedrotie, ar mērķi apgrūtināt NIL identificēšanu vai slēpt NIL izcelsmi. Praksē pastāv gadījumi, kad nekustamā īpašuma aģentūru darbinieki veicina NILL, veicot nekustamā īpašuma iegādi.⁷⁵⁹
- 8.3.31. Latvijas nekustamo īpašumu tirgus ir mazāk aizsargāts no NILLTF, jo Latvijā nekustamo īpašumu var iegādāties arī ārzonu juridiskas personas, aiz kurām tiek slēpts nekustamā īpašuma patiesais īpašnieks un viņa atrašanās vieta. Kad *bona fide* ieguvējs ir iegādājies nekustamo īpašumu, pirkumu ir grūtāk ierobežot un atgūt.⁷⁶⁰
- 8.3.32. Personām, kas darbojas kā aģenti vai starpnieki nekustamo īpašumu darījumos ir izvirzītas nepietiekami stingras prasības darbības uzsākšanai un būtu ieteicams

⁷⁵⁵ Aptauja Nr.49

⁷⁵⁶ Aptauja Nr.50

⁷⁵⁷ Imigrācijas likums, 23.pants

⁷⁵⁸ PMLP statistika. Pieejama: <http://www.pmlp.gov.lv/sakums/statistika/uzturesanas-atlaujas.html>

⁷⁵⁹ Aptauja Nr.55

⁷⁶⁰ Aptauja Nr.55

apsvērt licencēšanas prasību ieviešanu. VID veiktā darbības uzsākšanas kontrole šajā gadījumā nav pietiekama, ņemot vērā nozarei raksturīgos NILL riskus. Ir nepieciešams veikt pasākumus darbības uzsākšanas kontroles stiprināšanai, lai novērstu, ka noziedznieki vai to sabiedrotie kļūst par personām, kas darbojas kā aģenti un starpnieki nekustamo īpašumu darījumos un veic NILL. Pie šāda secinājuma 2012.gadā ir nonākuši arī Moneyval speciālisti,⁷⁶¹ taču Novērtējuma papildinājumā tiek secināts, ka būtisks progress šajā jautājuma nav panākts.

- 8.3.33. Liela daļa no personām, kas darbojas kā aģenti vai starpnieki nekustamo īpašumu darījumos norāda, ka pirms darbinieku pieņemšanas darbā, tie vērtē personas izglītību, reputāciju un mazāka daļa no respondentiem norāda, ka viņi vērtē arī personas sodāmības faktu.⁷⁶² Turklāt, vairākums no subjektiem uzskata, ka viņu nozares profesionāļi ir lojāli un neiesaistīsies kriminālās darbībās.⁷⁶³
- 8.3.34. Latvijas nekustamo īpašumu darījumu asociācija (LANĪDA) ir pieņēmusi Ētikas kodeksu, kurā ir noteikts, ka asociācijas biedriem jāveic savus pienākumus ar vislielāko godprātību, savu pienākumu izpildē ir jābūt objektīviem, prasmīgiem, godīgiem un uzticamiem, jāievēro atbilstību likumiem, noteikumiem un standartiem.⁷⁶⁴ Taču, dalība šajā asociācijā ir brīvprātīga un ētikas kodekss nav saistošs visiem profesijas pārstāvjiem. Turklāt, vienīgais sods, kas var būt piemērots par ētikas normu neievērošanu, ir izslēgšana no asociācijas.
- 8.3.35. Liela daļa no personām, kas darbojas kā aģenti vai starpnieki nekustamo īpašumu darījumos norāda, ka viņu IKS dod iespēju savlaicīgi konstatēt potenciālus aizdomīgus vai neparastus darījumus, par kuriem būtu jāziņo KD.⁷⁶⁵ Moneyval eksperti jau 2012.gadā norādīja, ka aģenti un starpnieki, kas darbojas nekustamo īpašumu darījumos nav ziņojuši KD par aizdomīgiem vai neparastiem darījumiem. Arī pārskata periodā KD nav saņēmis nevienu šīs subjektu grupas ziņojumu par aizdomīgiem vai neparastiem darījumiem.⁷⁶⁶ Kopumā secināms, ka šai subjektu grupai ir zems NILL risku izpratnes līmenis, kas var liegt subjektiem un to darbiniekiem laicīgi identificēt aizdomīgus un neparastus darījumus un ziņot par to KD un tie var tikt iesaistīti NILL.
- 8.3.36. Daudziem nekustamā īpašuma aģentiem un starpniekiem, pat ja tie veic klientu padziļinātu izpēti, var rasties problēmas ar normatīvo aktu piemērošanu, lai identificētu NILL. Var pastāvēt situācijas, kurā NILL tiek iesaistīti vairāku profesiju pārstāvji, piemēram, advokāti vai finanšu konsultanti, kuri palīdz klientiem NILL, tad pastāv liela iespēja, ka NILL tiek legalizēti, lai gan nekustamā īpašuma aģenti būs veikuši padziļinātu klientu izpēti.
- 8.3.37. Nekustamā īpašuma aģenti un starpnieki arī saskaras ar grūtībām identificējot PLG, kad nekustamais īpašums pieder juridiskai personai, jo īpaši, kad tās ir ārvalstu juridiskas personas.
- 8.3.38. Nekustamā īpašuma aģenti neveic naudas pārskaitījums, tādēļ nekustamā īpašuma darījumā parasti tiek iesaistītas arī citas personas, kā piemēram, juristi vai finanšu konsultanti, tādēļ ļoti bieži nekustamā īpašuma aģenti neveic klientu padziļinātu izpēti, jo nekustamā īpašuma aģenti plaužas uz citu NILLTFNL subjektu veikto padziļināto klientu izpēti. Iepriekš norādītais var radīt situācijas, kad nekustamā īpašuma aģentiem ir zems zināšanu un izpratnes līmenis par to klientiem, kas apgrūtina aizdomīgu darījumu vai klientu identificēšanu.
- 8.3.39. NILLTFNL subjekti, kuri neveic klientu padziļinātu izpēti, un ziņojumu par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem neesamība, samazina iespēju TAI atklāt NILLTF.
- 8.3.40. Galvenie NILLTF riski un ievainojamības faktori nekustamo īpašumu aģentu sektorā ir:
- a) darījumus, kuros piedalās nekustama īpašuma aģenti vai starpnieki, tiek iesaistīt ar citu nozaru profesionāļi, kas organizē īpašuma iegādi;

⁷⁶¹ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 262.lpp.

⁷⁶² Tabula Nr.8.14

⁷⁶³ Tabula Nr.8.15

⁷⁶⁴ Latvijas nekustamo īpašumu darījumu asociācijas Ētikas kodekss. Pieejams: http://www.lanida.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=360&lang=lv

⁷⁶⁵ Aptauja Nr.48: Uz jautājumu "Vai Jūsu iekšējais normatīvais regulējums dod iespēju savlaicīgi pārskatīt potenciālus aizdomīgu darījumu ziņojumus, par kuriem būtu jāziņo Kontroles dienestam?" 60% no respondentiem atbildēja "jā" un 28% no respondentiem atbildēja "vairāk jā, nekā nē". Tabula Nr.8.16

⁷⁶⁶ Tabula Nr.8.12

- b) nolaidīgi darbinieki, kuri neievēro NILLTFNL prasības, veicina NILLTF;
- c) ziņojumu par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem neesamība;
- d) prasību neesamība darbības uzsākšanai;
- e) vāja uzraudzība.

Transportlīdzekļu tirgotāji un starpnieki darījumos ar transportlīdzekļiem

- 8.3.41. Komersanti, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, kļūst par NILLTFNL subjektiem tad, ja izpildās skaidras naudas darījumu nosacījums (15 000 EUR).⁷⁶⁷
- 8.3.42. Šajā sektorā pastāv vidēji augsta NILL ievainojamība. Būtisku risku transportlīdzekļu tirdzniecības jomā rada apstākļi, ka ir iespējama neklātienas pakalpojumu sniegšana, anonīma pakalpojumu sniegšana, kā arī samērā izplatīta ir pakalpojuma sniegšana, izmantojot aģentu starpniecību. Turklāt, VID norāda, ka ir konstatēti gadījumi, kad paši subjekti ir bijuši iesaistīti predikatīvu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā (piemēram, krāpnieciskos darījumos ar PVN).
- 8.3.43. VID ieskatā, šai nozarei piemīt vidējs risks tikt iesaistītai NILL, salīdzinājumā ar citām VID uzraugāmiem subjektiem, tāpēc, šobrīd nav paredzēts, ka būtu nepieciešams ieviest transportlīdzekļu tirgotāju licencēšanu.⁷⁶⁸ Šobrīd transportlīdzekļu tirgotāji, uzsakot darbību, reģistrē VID savas tirdzniecības vietas.
- 8.3.44. Liela daļa no personām, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību norāda, ka pirms darbinieka pieņemšanas darbā, viņi vērtē personas izglītību, reputāciju. Mazāka daļa respondentu norāda, ka viņi vērtē arī personas sodāmības faktu.⁷⁶⁹ Turklāt, vairākums no subjektiem uzskata, ka viņu nozares profesionāļi ir lojāli un neiesaistīsies kriminālās darbībās.⁷⁷⁰ Tomēr šīs atbildes jāvērtē piesardzīgi, ņemot vērā, ka ir konstatēti gadījumi, kad subjekti ir bijuši iesaistīti krāpnieciskos darījumos.
- 8.3.45. Liela daļa no personām, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību, norāda, ka viņu IKS dod iespēju savlaicīgi konstatēt potenciālus aizdomīgus vai neparastus darījumus, par kuriem būtu jāziņo KD.⁷⁷¹ Transportlīdzekļu tirgotāji pārskata periodā ir iesnieguši ziņojumus par 99 neparastiem darījumiem.⁷⁷² Tomēr transportlīdzekļu tirgotāju ziņotie darījumi nav tikuši izmantoti materiālos, kas nodoti TAI. Ņemot vērā zemo ziņošanas efektivitāti, ir secināms, ka šai subjektu grupai ir zems NILL ievainojamības izpratnes līmenis, kas var liegt subjektiem un to darbiniekiem laicīgi identificēt aizdomīgus un neparastus darījumus un ziņot par tiem KD, un tie var tikt iesaistīti NILL.

Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību

- 8.3.46. Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību, kļūst par NILLTFNL subjektiem tad, ja izpildās skaidras naudas darījumu nosacījums (15 000).⁷⁷³
- 8.3.47. Dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecības jomas NILL ievainojamība ir vidēja, jo dārgmetāli, dārgakmeņi un to izstrādājumi ir mazas, dārgas, viegli transportējamas preces, kas var tikt viegli izmantotas NILL. Grūti noteikt to iespējamo tirgus vērtību. Attiecīgi pārbaužu rezultātā nevar konstatēt neparastus un aizdomīgus darījumus, par kuriem nav ziņots. Turklāt, ir grūti un laikietilpīgi izsekot veiktajiem darījumiem un šī darbības joma var tikt izmantota nodokļu izvairīšanās shēmās.
- 8.3.48. Personām, kuras veic saimniecisko darbību ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem, ir pienākums šādas saimnieciskās darbības veikšanas vietas reģistrēt Latvijas proves birojā.⁷⁷⁴ Taču, reģistrācijas gaitā netiek pārbaudīta un vērtēta subjekta atbilstība NILLTFNL prasībām.

⁷⁶⁷ NILLTFNL, 3.panta 1.dalās 9.punkts

⁷⁶⁸ Aptauja Nr.50

⁷⁶⁹ Tabula Nr.8.14

⁷⁷⁰ Tabula Nr.8.15

⁷⁷¹ Aptauja Nr.48: Uz jautājumu "Vai Jūsu iekšējais normatīvais regulējums dod iespēju savlaicīgi pārskatīt potenciālus aizdomīgu darījumu ziņojumus, par kuriem būtu jāziņo Kontroles dienestam?" 60% no respondentiem atbildēja "jā" un 28% no respondentiem atbildēja "vairāk jā, nekā nē". Tabula Nr.8.16

⁷⁷² Tabula Nr.8.12

⁷⁷³ NILLTFNL, 3. panta pirmās daļas 9.punkts

⁷⁷⁴ MK 20.08.2002. noteikumu Nr. 367 "Kārtība, kādā reģistrējamas saimnieciskās darbības vietas darbam ar dārgmetāliem, dārgakmeņiem un to izstrādājumiem, to obligātās provēšanas un marķēšanas kārtība un neprovētu dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu uzglabāšanas kārtība"

- 8.3.49. VID darbības uzsākšanas uzraudzība nav pietiekama, jo nav iespēju/rīku, lai aizliegtu personām, kuras nodarbojas vai ir saistītas ar personām, kuras nodarbojas ar noziedzīgu darbību, kļūt par uzraugāmā subjekta PLG. Normatīvajos aktos izvirzāmās darbības uzsākšanas prasības nav pietiekamas un neparedz VID pienākumu pārbaudīt subjektu atbilstību NILLTFNL prasībām.
- 8.3.50. Ir ierosināti trīs kriminālprocesi par NILL, kuros iesaistītas personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu tirdzniecību.
- 8.3.51. Subjektu un to darbinieku godīguma/ētiskuma prasību ievērošanas uzraudzība ir nepietiekama. VID nav iespējas pārliecināties par profesionālo ētikas normu ievērošanu uzraugāmo subjektu darbā. Nav nodrošināta subjektu un viņu darbinieku darbības atbilstība godīguma/ētiskuma prasībām. Turklāt nav pieejama statistika par piemērotajiem disciplinārsodiem.
- 8.3.52. Pārskata periodā personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību, ir ziņojušas KD par 3 aizdomīgiem un 97 neparastiem darījumiem.⁷⁷⁵ Tomēr jānorāda, ka līdz 2016.gadam subjekti nav ziņojuši KD par aizdomīgiem darījumiem. Tikai divi darījumi, par kuriem KD ziņoja personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību, tikuši izmantoti materiālos, kas nodoti TAI.⁷⁷⁶ Ņemot vērā zemo ziņošanas efektivitāti, ir secināms, ka šai subjektu grupai ir zems NILL risku izpratnes līmenis, kas var liegt subjektiem un to darbiniekiem laicīgi identificēt aizdomīgus un neparastus darījumus un ziņot par tiem KD, un tie var tikt iesaistīti NILL.

8.4. Zvērināti advokāti

- 8.4.1. Atbilstoši esošajam NILLTFNL regulējumam zvērināti advokāti kļūst par NILLTFNL subjektiem, tikai tad, kad tie, darbojoties savu klientu vārdā un labā, sniedz palīdzību darījumu plānošanā, veikšanā, piedalās tajos vai veic citas ar darījumiem saistītas tādas profesionālas darbības sava klienta labā, kas norādītas NILLTFNL 3.panta pirmās daļas 4.punktā.
- 8.4.2. Saskaņā ar LZAP sniegto informāciju uz pārskata perioda beigām Latvijā bija 1265 zvērināti advokāti un 111 zvērinātu advokātu palīgi.⁷⁷⁷
- 8.4.3. Kopumā Zvērinātu advokātu NILL ievainojamība ir vērtējama kā vidēja. Zvērinātu advokātu profesijas naudas līdzekļu apgrozījums ir zems salīdzinājumā ar citiem nefinanšu sektora subjektiem un skaidras naudas īpatsvars ir vidējs.
- 8.4.4. Daļa no advokātu sniegtajiem pakalpojumiem ir pievilcīgi noziedzniekiem, kas vēlas slēpt NIL izcelsmi. Pastāv risks, ka zvērināti advokāti var tikt neapzināti iesaistīti/izmatoti NILL, piemēram, darījumiem nepieciešamo dokumentu sagatavošanā, juridisku struktūru izveidē, kas ļauj slēpt NIL un PLG. Latvijā ir pirmās tiesu instances notiesājošs spriedums krimināllietā pret zvērinātu advokātu par NILL, kurš nav stājies spēkā, jo ir pārsūdzēts.
- 8.4.5. Galvenie šī sektora draudi un ievainojamība, kas tika identificēti šī Novērtējuma papildinājuma procesā:
- c) negodprātīgie profesijas pārstāvji sekmē NILL;
 - d) noziedznieki izmanto zvērinātus advokātus un citus juridiskās profesijas pārstāvjus, lai iegūtu īpašumu un nodrošinātu tā izmantošanu par noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem;
 - e) ir konstatēti trūkumi zvērinātu advokātu uzraudzības procesā.
- 8.4.6. Latvijā zvērinātu advokātu darbības uzsākšanas kontrole ir augsta. Liela daļa pretendentu nespēj izpildīt izvirzītās prasības un tā arī nekļūst par zvērinātiem advokātiem⁷⁷⁸. Lai kļūtu par zvērinātu advokātu, ir jānokārto eksāmens un jāatbilst augstām izglītības, pieredzes, reputācijas un personīgo īpašību prasībām. Pastāv zema varbūtība, ka, lai īstenotu NILL, potenciālais pārkāpējs izvēlēties kļūt par advokātu.
- 8.4.7. Tā kā LZAP neveic klātienē un neklātienē pārbaudes, LZAP nevar pārbaudīt vai tiek ievēroti instrukcijā „Kārtība par veicamo pasākumu kopumu NILLTFNL prasību

⁷⁷⁵ Tabula Nr.8.12

⁷⁷⁶ KD sniegtā informācija

⁷⁷⁷ Tabula Nr.8.17

⁷⁷⁸ Tabula Nr.8.18

izpildes nodrošināšanai” noteiktie pienākumi, un to vai zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu biroji ir izveidojuši un piemēro IKS un cik efektīvi tas tiek darīts.

- 8.4.8. Zvērinātu advokātu profesionālā ētika ir augstā līmenī un atbilst godīguma/ētiskuma prasībām. Par neētisku rīcību, profesionālās ētikas normu pārkāpumu zvērinātiem advokātiem ir paredzēta disciplinārtbildība (smagākais sods – izslēgšana).⁷⁷⁹ Paši zvērināti advokāti uzskata, ka viņu nozares profesionāļi ir ar augstu profesionālo ētikas apziņu un neiesaistās noziedzīgās darbībās.⁷⁸⁰ Zvērinātu advokātu godīgumu un darbības atbilstību ētikas standartiem kopš 2012.gada uzrauga Ētikas komisija.
- 8.4.9. Zvērinātu advokātu zināšanas par NILL ir vidējā līmenī. Jau 2012.gadā Moneyval eksperti ir norādījuši, ka zvērinātu advokātu zināšanas ir vienas no labākajām nefinanšu sektorā.⁷⁸¹ Zvērinātiem advokātiem ir obligāti jāiziet noteikts apmācību stundu skaits katru gadu, kā arī LZAP katru gadu organizē vairākas apmācības NILL jomā.⁷⁸²
- 8.4.10. Apmācībās par NILL ir piedalījies salīdzinoši liels skaits advokātu⁷⁸³, tomēr pēc apmācībām netiek veikta zināšanu pārbaude, ko LZAP plāno ieviest tuvākajā laikā. Novērtējuma papildinājumā konstatēts, ka no LZAP puses notiek darbs pie tā, lai paredzētu, ka zvērinātiem advokātiem noteikts stundu skaits no apmācībām obligāti ir jāvelta NILLTFN jomai. Zvērinātiem advokātiem ir pieejamas maz informācijas par Latvijā aktuālākajām NILLTF tipoloģijām un riskiem.
- 8.4.11. IKS efektivitāte ir vidēja un IKS prasību ievērošana tiek novērtēta vidējā līmenī. Nav iespējams saņemt zvērināta advokāta pakalpojumus anonīmi bez klienta identifikācijas un normatīvais regulējums nosaka, ka zvērinātiem advokātiem jāved klientu lietu uzskaitē.⁷⁸⁴ Lai advokāts sniegtu juridisko palīdzību, ir nepieciešams ar klientu noslēgt vienošanos, kā arī atsevišķos gadījumos nepieciešams arī orderis noteiktu darbību veikšanai. Visas vienošanās un orderi tiek numurēti, tādējādi LZAP ir iespējas pārbaudīt klientu uzskaites vešanas kārtības ievērošanu.
- 8.4.12. Lai arī normatīvais regulējums nenosaka zvērinātiem advokātiem obligātu IKS izveidi⁷⁸⁵, iekšējā kontrole ir veicama atbilstoši LZAP instrukcijai.⁷⁸⁶ Paši zvērināti advokāti norāda, ka ir ieviešuši un piemēro IKS atbilstoši instrukcijai.⁷⁸⁷ Tomēr nevar gūt pārliecību par to, vai zvērinātu advokātu birojos ir izveidota un tiek pielietota IKS vai arī tiek veikta iekšējā kontrole un cik efektīvi tas tiek darīts, jo LZAP neveic klātienē/neklātienē pārbaudes. Pozitīvi vērtējams apstāklis, ka zvērināti advokāti ziņo par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem.
- 8.4.13. Ziņošanas par neparastiem uz aizdomīgiem darījumiem uzraudzība un efektivitāte ir vidēji augsta. Zvērināti advokāti pārskata periodā ir snieguši ziņojumus par 142 aizdomīgiem darījumiem.⁷⁸⁸ Pēc zvērinātu advokātu ziņojumiem 28 darījumus KD ir izmantojis sagatavojot materiālu TAI, kas, saskaņā ar pieejamo ziņojumu efektivitātes izvērtējumu, norāda uz vidēji augstu ziņojumu efektivitāti un spēju sagatavot kvalitatīvu ziņojumu.
- 8.4.14. Zvērināti advokāti klientu izpētes rezultātā iegūto informāciju saglabā. NILLTFNL paredz atsevišķus izņēmuma gadījumus, kad zvērinātiem advokātiem nav pienākums iesniegt ziņojumu.⁷⁸⁹
- 8.4.15. Pamatojoties uz šo draudu un ievainojamības analīzi, būtiskie šīs nozares riski ir:
- negodprātīgie profesijas pārstāvji, kas atvieglo NILL procesu, ļaujot noziedzniekiem saņemt juridiskos pakalpojumus un nodrošinot tiem piekļuvi pārējam regulētajam sektoram;

⁷⁷⁹ Latvijas Republikas Advokatūras likums, 73.pants

⁷⁸⁰ Aptauja Nr.39: "Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu nozares profesionāļi neiesaistīsies kriminālās darbībās?" 100% atbildēja "jā"

⁷⁸¹ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 191.lpp. 1298.punkts

⁷⁸² Tabula Nr.8.21

⁷⁸³ Tabula Nr.8.22

⁷⁸⁴ Advokatūras likums, 59.pants

⁷⁸⁵ NILLTFNL, 6.pants

⁷⁸⁶ Kārtība par veicamo pasākumu kopumu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasību izpildes nodrošināšanai, pieejama: www.advokatura.lv

⁷⁸⁷ Aptauja Nr.39: "Vai Jums ir ieviestas iekšējās kontroles sistēmas, kas nodrošina, ka tiek pievērsta pienācīga uzmanība augsta riska klientiem, to darījumiem un citām darījumā iesaistītajām pusēm un to izcelsmes valstīm?" 60% atbildēja "jā"

⁷⁸⁸ Tabula Nr.8.23

⁷⁸⁹ NILLTFNL, 30.panta trešā daļa

- b) profesijas pārstāvji var nenodrošināt savas darbības atbilstību NILLTFNL prasībām, kā rezultātā tie neveic atbilstošu klientu pārbaudi un identificēt aizdomīgus darījumus.

8.5. Zvērināti notāri

- 8.5.1. Atbilstoši esošajam NILLTFNL regulējumam zvērināti notāri ne vienmēr ir NILLTFNL subjekti un kļūst par NILLTFNL subjektiem, tikai tad, kad tie, darbojoties savu klientu vārdā un labā, sniedz palīdzību darījumu plānošanā, veikšanā, piedalās tajos vai veic citas ar darījumiem saistītas tādas profesionālas darbības sava klienta labā, kas norādītas NILLTFNL 3.panta pirmās daļas 4.punktā.
- 8.5.2. Saskaņā ar LZNP sniegto informāciju, Latvijā uz 2016.gadu ir 107 zvērināti notāri un 66 zvērinātu notāru palīgu.⁷⁹⁰
- 8.5.3. Zvērinātu notāru NILL ievainojamība ir vidēji zema, jo zvērinātiem notāriem ir salīdzinoši zems naudas līdzekļu apgrozījums, klientu bāzes profilam piemīt vidējs risks, darbība ar skaidru naudu ir neliela, kā arī nav iespējama pakalpojuma saņemšana ne attālināti, ne anonīmi.
- 8.5.4. Pastāv risks, ka zvērināti notāri var tikt izmantoti (arī neapzināti) nekustamā īpašuma izkrāpšanas shēmās, jo zvērinātiem notāriem ne vienmēr ir pieejama visa informācija par darījumu. Zvērināti notāri var tikt izmantoti NILL gadījumos, kad par nekustamo īpašumu notiek norēķināšanas skaidrā naudā ar nezināmas izcelsmes naudas līdzekļiem. Noziedznieki izmanto zvērinātus notārus un citus juridiskās profesijas pārstāvjus, lai iegūtu nekustamo īpašumu un nodrošinātu tā izmantošanu par noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem.
- 8.5.5. Zvērinātus notārus var izmantot, lai apliecinātu ekonomiski neracionālus un nepamatotus līgumus (piemēram, darījumus, kuri tiek slēgti par cenu, kas acīmredzami neatbilst tirgus cenai), kurus pēc tam var izmantot NILL īstenošanai, t.sk. arī neesošu parādu piedziņai.
- 8.5.6. Zvērinātu notāru darbības uzsākšanas kontrole ir augsta.⁷⁹¹ Normatīvajos aktos ir izvirzītas augstas prasības (izglītības, pieredzes, reputācijas, personīgo īpašību) personai, kas vēlas kļūt par zvērinātu notāru. Darbības uzsākšanas brīdī tiek vērtēta kandidāta reputācija, tiek pārbaudītas zināšanas un zvērinātu notāru pretendentiem ir jānokārto eksāmens. Zvērināti notāri ir valsts amatpersonas, kuras amatā ieceļ tieslietu ministrs un pastāv zema varbūtība, ka, lai īstenotu NILL potenciālais pārkāpējs izvēlēties kļūt par zvērinātu notāru, lai to īstenotu.
- 8.5.7. Normatīvais regulējums nenosaka zvērinātiem notāriem obligātu IKS izveidi NILLTFN jomā⁷⁹², tomēr zvērināti notāri aptaujā norāda, ka tiem ir izveidota IKS.⁷⁹³ Ņemot vērā, ka LZNP neveic klātienē NILLTFN pārbaudes, nav iespējams pārliecināties par zvērinātu notāru izveidoto IKS atbilstību.
- 8.5.8. Zvērinātu notāru profesionālā ētika ir augstā līmenī un atbilst godīguma/ētiskuma prasībām un par profesionālās ētikas normu pārkāpšanu zvērināti notāri ir disciplināri atbildīgi. Papildus atbildību nosaka fakts, ka zvērināti notāri ir valsts amatpersonas. Par neētisku rīcību, profesionālās ētikas normu pārkāpumu zvērinātiem notāriem var tikt piemērota disciplināratbildība (smagākais sods – izslēgšana). LZNP ir pieņēmusi ētikas kodeksu un Zvērinātiem notāriem profesionālās ētikas ievērošana ir obligāta. Paši zvērināti notāri uzskata, ka viņu nozares profesionāļi neiesaistīsies noziedzīgās darbībās.⁷⁹⁴ Neskatoties uz to pret diviem zvērinātiem notāriem 2012.gadā tika ierosinātas krimināllietas, no kurām vienā lietā 2015.gadā zvērināts notārs tika notiesāts par izvairīšanos no nodokļu nomaksas.
- 8.5.9. Zvērinātiem notāriem ir nepietiekamas zināšanas NILLTFN jomā un tās vērtējama kā vidējas. 2016.gadā LZNP ir uzsākusi apmācību organizēšanu NILLTFN jomā. Ir notikušas trīs apmācības, kurās katrā no tām ir piedalījušies vairāk nekā 90% no

⁷⁹⁰ Tabula Nr.8.17

⁷⁹¹ Tabula Nr.8.19

⁷⁹² NILLTFNL, 6.pants

⁷⁹³ Aptauja Nr.42: "Vai Jums ir ieviestas iekšējās kontroles sistēmas, kas nodrošina, ka tiek pievērsta pienācīga uzmanība augsta riska klientiem, to darījumiem un citām darījuma iesaistītajām pusēm un to izcelsmes valstīm?" 90% atbildēja "jā"

⁷⁹⁴ Aptauja Nr.42: "Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu nozares profesionāļi neiesaistīsies kriminālās darbībās?" 100% atbildēja "jā"

zvērīnātu notāru kopskaita.⁷⁹⁵ Arī 2012.gadā Moneyval eksperti ir norādījuši, ka zvērīnātu notāru zināšanas ir vienas no labākajām nefinanšu sektorā.⁷⁹⁶

- 8.5.10. Pozitīvi vērtējams, ka pēc apmācībām tiek veikta zināšanu pārbaude un apmācības notiek interaktīvā veidā nelielās grupās, lai nodrošinātu to efektivitāti. Papildus tam zvērīnātiem notāriem ir obligāti jāiziet kvalifikāciju pilnveidojošas apmācības katru gadu.
- 8.5.11. Zvērīnātu notāru ziņošanas par neparastiem uz aizdomīgiem darījumiem efektivitāte ir vidēji zemā līmenī. Lai gan pārskata periodā zvērīnāti notāri ir iesnieguši ziņojumus par 25 aizdomīgiem darījumiem un 64 neparastiem darījumiem.⁷⁹⁷ KD nav izmantojis ziņotos darījumus materiālu sagatavošanai TAI. LZNP norāda, ka zvērīnātiem notāriem ir maz informācijas par Latvijā aktuālākajām NILLTF tipoloģijām un riskiem.
- 8.5.12. NILLTFNL paredz atsevišķus izņēmuma gadījumus, kad zvērīnātiem notāriem nav pienākums iesniegt ziņojumu.⁷⁹⁸

8.6. Zvērīnāti revidenti

- 8.6.1. Saskaņā ar NILLTF 3.panta pirmās daļas 3.punktu zvērīnāti revidenti ir NILLTFNL subjekti.
- 8.6.2. Saskaņā ar LZRA sniegto informāciju, Latvijā uz 2016.gada beigām bija 167 zvērīnāti revidenti.⁷⁹⁹
- 8.6.3. Zvērīnātu revidentiem NILL ievainojamība ir zema. Nozarei ir zems naudas līdzekļu apgrozījums, mazs skaidras naudas īpatsvars un ir maz ārvalstu klientu, kā arī nav iespējama pakalpojuma saņemšana attālināti vai anonīmi.
- 8.6.4. Pastāv risks, ka zvērīnāti revidenti sniedzot konsultācijas finanšu grāmatvedības, nodokļu un komercdarbības jautājumos, sniedzot praktiskus ieteikumus uzskaites pilnveidošanai un darījumu konsultācijas var tikt izmantoti darījumu strukturēšanai, lai izvairītos no nodokļu nomaksas vai veiktu NILL. Nav izveidots kontroles mehānisms, kurš varētu konstatēt iespējamus gadījumus, kad zvērīnāti revidenti nav pilnībā ievērojuši NILLTFNL prasības.
- 8.6.5. Zvērīnātus revidentus mēdz izmantot apliecinājumu sagatavošanai par faktiski notikušiem darījumiem, piemēram, preču piegādi, pakalpojumu saņemšanu. Šādi apliecinājumi tiek izmantoti, lai pierādītu VID darījuma faktu. Pastāv risks, ka noziedznieki varētu mēģināt izmantot zvērīnātus revidentus arī apliecinājumu sagatavošanai par fiktīviem darījumiem.
- 8.6.6. Darbības uzsākšanas kontrole ir augstā līmenī. Normatīvajos aktos izvirzītas augstas prasības (izglītības, pieredzes, reputācijas, personīgo īpašību) personai, kas vēlas kļūt par zvērīnātu revidentu un zvērīnātu revidentu pretendentiem ir jānokārto pieci kvalifikācijas eksāmeni.⁸⁰⁰
- 8.6.7. Zvērīnātiem revidentiem ir saistoši starptautiskie revīzijas standarti, kas nosaka to, ka ir obligāti jāievieš iekšējās kontroles attiecībā uz revīzijas pakalpojumu sniegšanu un klientu identifikāciju. Zvērīnāti revidenti saglabā informāciju par klientu, kas iegūta klienta izpētes rezultātā. Tomēr zvērīnātu revidentu ieviesto IKS atbilstība NILLTFNL prasībām un to piemērošana praksē netiek pārbaudīta. Starptautiskām auditoru kompānijām ir ieviestas iekšējās NILLTFN procedūras, kas atbilst NILLTFNL regulējumam.
- 8.6.8. Zvērīnātu revidentu profesionālā ētika ir augstā līmenī un zvērīnātiem revidentiem saistošas ētikas normas ir apkopotas IFAC IESBA Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksā.⁸⁰¹ Par profesionālās ētikas normu neievērošanu zvērīnāta revidenta sertifikāta darbība var tikt apturēta.⁸⁰²

⁷⁹⁵ Tabula Nr.8.22

⁷⁹⁶ Moneyval 4.kārtas ziņojums, 191.lpp. 1298.punkts

⁷⁹⁷ Tabula Nr.8.23

⁷⁹⁸ NILLTFNL, 30.panta trešā daļa

⁷⁹⁹ Tabula Nr.8.17

⁸⁰⁰ Tabula Nr.8.20

⁸⁰¹ <http://www.lzra.lv/files/SRS/2014-IESBA-Handbook-Final-tracked-changes.pdf>; <http://lzra.lv/%C4%93tikas-kodeks.html>

⁸⁰² Revīzijas pakalpojumu likums, 17.panta otrās daļas 2.punkts

- 8.6.9. Paši zvērināti revidenti uzskata, ka viņu nozares profesionāļi neiesaistās noziedzīgās darbībās.⁸⁰³ Par neētisku rīcību, profesionālās ētikas normu pārkāpumu zvērinātiem revidentiem ir paredzēta disciplinārbildība. Tomēr pārskata periodā nav ierosināta neviena disciplinārlieta.
- 8.6.10. LZRA organizē maz apmācības NILLTFN jomā⁸⁰⁴ un zvērinātu revidentu zināšanu līmenis NILLTFN jomā ir nepietiekams, lai arī zvērinātiem revidentiem ir obligātas profesionālās kvalifikācijas apmācības katru gadu. Zvērinātiem revidentiem nav pietiekamas izpratnes par klientu identifikāciju, klientu izpēti, NILLTF riskiem un atšķirību starp aizdomīgiem un neparastiem darījumiem. Zvērinātiem revidentiem ir maz informācijas par Latvijā aktuālajām NILLTF tipoloģijām un riskiem.
- 8.6.11. Zvērinātiem revidentiem netiek veikta zināšanu pārbaude pēc apmācībām. Zvērinātu revidentu semināru par NILLTFN apmeklējums ir zems.⁸⁰⁵ Zemās apmeklētības iemesli ir vienveidīgas semināru tēmas un lektors.
- 8.6.12. Zvērinātu revidentu uzraudzības un ziņošanas par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem efektivitāte ir zema, ir maz ziņojumu (pārskata periodā ir bijuši pieci ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem un viens ziņojums par neparastu darījumu).⁸⁰⁶ Neviena no revidentu ziņotajiem darījumiem nav iesniegts TAI.
- 8.6.13. Intervijas laikā LZRA pārstāvji norādīja, ka zvērinātiem revidentiem nav pietiekamas izpratnes par klientu identifikāciju, klientu izpēti, NILLTF riskiem un atšķirību starp aizdomīgiem un neparastiem darījumiem.
- 8.6.14. NILLTFNL paredz atsevišķus izņēmuma gadījumus, kad zvērinātiem revidentiem nav pienākums iesniegt ziņojumu.⁸⁰⁷

8.7. Personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem

- 8.7.1. Papildus FATF rekomendācijās iekļautajiem Nefinanšu subjektiem, Latvija ir izvēlējusies NILLTFNL subjektu skaitā iekļaut arī personas, kuras veic darījumus ar kultūras pieminekļiem.
- 8.7.2. Šādu personu darījumu uzraudzību veic Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. Latvijā ir aptuveni 9 tūkst. kultūras pieminekļu, no kuriem aptuveni 60% ir uzskatāmi par valsts nozīmes kultūras pieminekļiem, savukārt atlikušie 40% par vietējas nozīmes kultūras pieminekļiem. Tie ir iekļauti Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu reģistrā, kurā tiek ietverta arī informācija par katra kultūras pieminekļa īpašnieku vai valdītāju.
- 8.7.3. Darījumu ar kultūras pieminekli iespējams veikt tikai pēc tam, kad īpašnieks par to ir paziņojis Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai. Gadījumos, kad darījumā ir iesaistīts valsts nozīmes kultūras pieminekļi, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai tiek iesniegts arī pirkuma līgums, kas ļauj pārlicināties par darījuma detaļām. Gadījumos, kad tiek veikti darījumi ar vietējas nozīmes kultūras pieminekļiem, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas iespējas veikt NILLTFN kontroli ir ierobežotas.
- 8.7.4. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija norāda uz to, ka visi darījumi ar valsts nozīmes kultūras pieminekļiem notiek vai nu sagatavojot pirkuma līgumu pie notāra, vai arī piesaistot kredītu. Līdz ar to Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija pieņem, ka darījuma veicēju identitāte un PLG tiek noskaidroti.
- 8.7.5. Kopējais darījumu ar kultūras pieminekļiem, kā kategorijas, apjoms Nefinanšu sektorā pēc ekspertu viedokļa ir vērtējams kā zems, klientu profils netika analizēts, skaidras naudas apgrozījums ir zems. TAI sniegtā informācija arī neliecina, ka kultūras pieminekļi būtu iesaistīti NILL. Līdz ar to secināms, ka darījumiem ar kultūras pieminekļiem piemītošā ievainojamība ir zema.

⁸⁰³ Aptauija Nr.45: "Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu nozares profesionāļi neiesaistīsies kriminālās darbībās?" 99% atbildēja "jā"

⁸⁰⁴ Tabula Nr.8.21

⁸⁰⁵ Tabula Nr.8.22

⁸⁰⁶ Tabula Nr.8.23

⁸⁰⁷ NILLTFNL, 30.panta trešā daļa

9. Terorisma finansēšana

Terorisma finansēšanas draudu novērtējums ļauj izdarīt secinājumu, ka līdz šim nav bijuši pierādījumi TF gadījumiem Latvijā vai teroristu līdzekļu ieplūšanai, vai tranzītam caur Latviju. Tāpat nav pierādījumu par bezpeļņas organizāciju, sabiedriskā labuma (labdarības) organizāciju vai komersantu izmantošanai TF mērķiem. Tomēr ģeopolitiskais izvietojums un attīstītais banku sektors ir TF riskus veicinoši faktori.

9.3. Terorisma draudu risks

- 9.1.1. Latvijas teritorijā nav notikuši terorisma incidenti un terorisma draudu līmenis šobrīd Latvijā saglabājās zems. Latvijā šobrīd nav konstatētas personas, to grupas vai organizācijas, kas savu ideoloģisko mērķu sasniegšanai plānotu izmantot teroristiskas metodes.
- 9.1.2. Lai arī Latvijā, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm, terorisma draudu līmenis saglabājas zems, tomēr ir novērojamas radikalizācijas procesa sekas, atsevišķiem Latvijas iedzīvotājiem pievienojoties teroristu grupējumam Daesh Sīrijā. Jānorāda, ka tieši tā dēvētie "pārnācēji" saglabājas kā viens no galvenajiem terorisma draudu subjektiem Eiropā. Tāpat nevar nepieminēt pieaugošo teroristu grupējumu propagandu, kas arvien aktīvāk aicina veikt terora aktus Eiropā. Tādējādi tieši terorisma propagandas ierobežošana būs viens no būtiskiem izaicinājumiem pretterorisma jomā gan Eiropā, gan arī Latvijā.⁸⁰⁸
- 9.1.3. Pēdējos gados notikušie un novērstie terora akti liecina, ka islāmistu teroristu radīto draudu līmenis Eiropā tuvākajā nākotnē nemazināsies. Parādījušās jaunas tendences saistībā ar ārvalstu teroristu kaujiniekiem, rekrutēšanu apmācību un ceļošanu terorisma nolūkos, finansējuma nodrošināšanu darbībām vai ceļošanai terorisma nolūkos. Starpnacionālā līmenī ir pievērsta pastiprināta uzmanība tādiem aspektiem kā ceļošana terorisma nolūkā, tostarp šādas ceļošanas organizēšana, veicināšana, finansēšana, un apmācīšanās (self study) terorismam, kā arī vervēšana terorisma nolūkā (tajā skaitā iesaistīties teroristu grupā un apmācīties terorismam) un terorisma publiska slavināšana, par kuriem jāparedz kriminālatbildība nacionālajos normatīvajos aktos.
- 9.1.4. Šobrīd nozīmīgākais terorisma riska faktors ir Latvijas iedzīvotāju iesaistīšanās Sīrijas konfliktā un iespējamā pievienošanās tur esošajiem islāmistu teroristu grupējumiem. Šādām aktivitātēm var būt tieša ietekme uz Latvijas drošību, jo pastāv risks, ka pēc atgriešanās no Sīrijas, kaujas pieredzi ieguvušie Latvijas iedzīvotāji var iesaistīties dažāda veida teroristiskās aktivitātēs Latvijā. DP rīcībā esošā informācija liecina, ka teroristu kontrolētajos reģionos Sīrijā/ Irākā uzturas vairāki Latvijas musulmaņu kopienas pārstāvji.
- 9.1.5. 2015. gadā DP tika uzsākts kriminālprocess saskaņā ar Krimināllikuma 77¹. pantu par prettiesisku piedalīšanos bruņotā konfliktā Sīrijā. Tas ir pirmais gadījums Latvijas vēsturē, kad tika uzsākts kriminālprocess par iespējamu Latvijas iedzīvotāja pievienošanos islāmistu teroristu grupējumam konflikta reģionā. Šobrīd DP lietvedībā ir 9 kriminālprocesi pret Latvijas iedzīvotājiem, kuri tiek turēti aizdomās par prettiesisku piedalīšanos bruņotā konfliktā Sīrijā vai Ukrainā. Izmeklēšana turpinās, un detalizētus komentārus par to nedrīkst sniegt.
- 9.1.6. Saskaņā ar Krimināllikuma 77.1 pantu par prettiesisku piedalīšanos bruņotā konfliktā Sīrijā 2016. gadā tika uzsākti trīs jauni kriminālprocesi. Viens no šiem kriminālprocesi šobrīd atrodas iztiesāšanā pirmajā instancē, savukārt vēl viens – nodots prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai. DP rīcībā esošā informācija liecina, ka 2016.gadā vēl vairāki Latvijas musulmaņu kopienas pārstāvji izrādīja interesi par ceļošanu uz Daesh kontrolētajām teritorijām Sīrijā un Irākā, kā arī mēģināja realizēt šos plānus.
- 9.1.7. DP veiktā analīze liecina, ka šobrīd paaugstinātam radikalizācijas riskam ir pakļauti konvertīti, kuri ir devušies studēt uz valstīm ar teroristisko organizāciju

⁸⁰⁸ Drošības policijas 2016.gada publiskais pārskats

paaugstinātu klātbūtni, saskārušies ar islāma radikālo interpretāciju dažādās interneta vietnēs vai ieslodzījuma vietās, kā arī ceļojuši uz bruņoto konfliktu teritorijām. Ņemot vērā to, ka arī turpmāk konvertīti, visticamāk, būs aktīvākā Latvijā dzīvojošo musulmaņu daļa, viņu pieņemtie radikālie uzskati var negatīvi ietekmēt kā Latvijas musulmaņu kopienu, tā Latvijas nacionālo drošību.

- 9.1.8. DP rīcībā esošā informācija liecina, ka šobrīd teroristiskās organizācijas Daesh kontrolētajās teritorijās Sīrijā un Irākā atrodas vairāki Latvijas musulmaņu kopienas pārstāvji, kuri tur, iespējams, ir izgājuši gan apmācības teroristu treniņnometnēs, gan, iespējams, iesaistījušies kaujas darbībās, gan veikuši citas Daesh atbalsta aktivitātes, tostarp propagandas izplatīšanu. DP rīcībā esošā informācija liecina, ka Sīrijā un Irākā esošajās teroristiskās organizācijas Daesh kontrolētajās teritorijās atrodas dažāda profila personas no Latvijas.
- 9.1.9. Fakts, ka 2016.gadā vairākus terora aktus Eiropā veica personas, kuras uzskatāmas par tā dēvētajiem pašmāju teroristiem un kuras ietekmējās no Daesh propagandas materiāliem, pierāda, ka šādu pārtulkotu uz latviešu valodu materiālu izplatīšana internetā potenciāli var ievērojami palielināt radikalizācijas riskus un secīgi – draudus Latvijas nacionālajai drošībai.
- 9.1.10. Līdzās informācijas ieguvei par iespējamām radikalizācijas riskiem Latvijā, 2016.gadā DP sadarbībā ar citām valsts institūcijām turpināja pievērst uzmanību ārvalstnieku⁸⁰⁹ ieceļošanai Latvijā. Salīdzinot ar 2015. gadu, bija vērojams maznozīmīgs vīzu un uzturēšanās atļauju pieprasījuma kāpums. 2016. gadā tika pārbaudīti 1 978 vīzu ielūgumi un uzturēšanās atļauju pieprasījumi par kopumā 3 038 personām. Papildus šiem ielūgumiem un izsaukumiem, 2016.gadā DP veica arī 1 862 ārvalstnieku vīzu pieprasījumu un 562 uzturēšanās atļauju pieprasījumu pārbaudi. Veikto pārbaudu rezultātā 121 gadījumā DP rosināja atteikt vīzu izsniegšanu, 16 – samazināt ieceļošanas dienu skaitu, 20 – apstiprināt ar DP specifiskiem norādījumiem. Savukārt no pārbaudītajiem uzturēšanās atļauju pieprasījumiem 44 gadījumos tika rosināts atteikt uzturēšanās atļauju, 43 – apstiprināt ar citiem komentāriem. Jāatzīmē, ka, atšķirībā no iepriekšējiem periodiem, divi atteikumi (attiecināmi viens vīzas un viens uzturēšanās pieprasījuma atteikums) bija saistīti ar terorisma risku.
- 9.1.11. Pārbaudāmo ārzemnieku vidū dominēja divas kategorijas – tūristi un studenti. Studijas Latvijā augstākās izglītības iestādēs arī 2016.gadā bija viens no galvenajiem iemesliem, kas pamudināja Latvijā ieceļot personas no valstīm, kurās ir izplatīta teroristu grupējumu klātbūtne. 2016.gadā Latvijā augstākās izglītības iestādēs studēja vairāk nekā simts šādu valstu pilsoņi. Kaut arī šis skaitlis, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ir samazinājies, tomēr joprojām saglabājas risks, ka, uzdodoties par studentiem, Latvijā var mēģināt ieceļot radikāli tendētas personas, kurām līdz ar to ir iespējas brīvi pārvietoties arī citu Šengenas zonas valstu teritorijā. Minēto galvenokārt ietekmēja faktors, ka atsevišķās augstākās izglītības iestādēs potenciālo ārvalstu studentu atbilstības pārbaudes joprojām tiek veiktas virspusēji.
- 9.1.12. Tā kā Eiropas partneru dienestu pieredze liecina, ka islāmistu teroristi turpina izmantot arī bēgļu plūsmu ieceļošanai Eiropā, 2016.gadā DP turpināja patvēruma meklētāju pieprasījumu padziļinātu izvērtēšanu. Ja 2015. gadā Latvijā patvērumu pieprasīja 310 personas, tad pagājušajā gadā šādu personu skaits bija tikai 166, atgriežoties 2013. gada līmenī. Patvērumu Latvijā lūdza personas no Afganistānas, Irākas, Krievijas, Pakistānas, Tadžikistānas un citām valstīm. Papildus jau ierastajām ārvalstnieku pārbaudēm, 2016.gadā uzmanība tika veltīta to patvēruma meklētāju pārbaudei, kuri uzturas citās ES dalībvalstīs. Atbilstoši Ministru kabineta 2015.gada rīkojumam⁸¹⁰, DP amatpersonas sadarbībā ar Valsts robežsardzi un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonām veica pārvietoto un pārmitināmo patvēruma meklētāju atlases un pārbaudes pasākumus, dodoties uz Grieķiju un Turciju. Kopumā DP veica 184 šādu personu pārbaudi. Atzīmējams, ka nepieciešamās pārbaudes, tostarp intervijas ar pārmitināmajām personām, DP veica arī Turcijā, sadarbojoties ar Latvijas vēstniecību Turcijā un Valsts robežsardzi. No pārbaudāmajām personām, kuras bija paredzēts pārvietot uz Latviju no Itālijas un Grieķijas, 18 DP rekomendēja neuzņemt, pastāvot riskam par šo personu iespējamo saistību ar kādu no teroristiskiem vai bruņotiem grupējumiem.

⁸⁰⁹ DP pastāvīgi veic to ārvalstnieku pārbaudi, kuri ieceļo no valstīm vai teritorijām ar nozīmīgu teroristu grupējumu klātbūtni.

⁸¹⁰ Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojums Nr. 759 "Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā".

- 9.1.13. Bēgļu un imigrantu skaits Latvijā šobrīd ir neliels un nav gaidāma tā pieaugšana, jo sociālās garantijas un dzīves apstākļi Latvijā bēgļiem nav pievilcīgi. Arī valodas barjera Latvijā ir lielāka nekā angļiski runājošās zemēs. Vienlaikus jāatzīmē, ka saskaņā ar CSP datiem ik gadu jauniešu skaits Latvijā samazinās par vidēji 5,7%. Tas rada risku, ka nākotnē trūks darbinieku un palielināsies imigrantu skaits, starp kuriem var būt arī bēgļi no bruņotu konfliktu zonām.

9.2. Terorisma finansēšanas draudu risks

- 9.2.1. Starptautiskā prakse un dažādu valstu TAI pieredze liecina, ka nevalstiskās organizācijas ir īpaši neaizsargātas un var tikt ļaunprātīgi izmantotas terorisma finansēšanas nolūkos. Šādu organizāciju dibināšanai un uzturēšanai var tikt izmantoti radikalizēti vietējie iedzīvotāji, kuri pārzina savas valsts normatīvo regulējumu, kā arī nerada pastiprinātas aizdomas par organizāciju ļaunprātīgu izmantošanu.
- 9.2.2. Latvija netiek uzskatīta par teroristisku grupējumu intereses vai mērķa valsti. Šobrīd TF riski valstī vērtējami kā zemi, taču globālās tendences, Latvijas atrašanās tranzīta ceļā no austrumiem uz rietumiem un no Dienvidēiropas uz Ziemeļeiropu, kā arī Latvijas banku sektora nozīmīgā loma Baltijā rada riskus, ka turpmāk varētu pieaugt TF gadījumu skaits. Būtiskākos draudus veido finanšu līdzekļi no dažādiem ārvalstu resursiem. Vienlaikus jāņem vērā, ka pēdējo gadu laikā ir būtiski pastiprināts NILLTFN regulējums, pārņemot starptautiskās un Eiropas Savienības prasības.
- 9.2.3. 2014.gadā tika identificēti riski, kas saistīti ar biedrību finansējuma pārskatāmību un tiesiskuma kontroli, proti, iespēju biedrībām brīvi saņemt ziedojumus, kuru avoti netiek uzskaitīti un šo mērķziedojumu izlietošanas kontroli, par ko DP sagatavoja priekšlikumus tiesiskā regulējuma pilnveidošanai - tika pieņemti grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 3.oktobra noteikumos Nr.808 "Noteikumi par biedrību, nodibinājumu un arodbiedrību gada pārskatiem", kas paredz detalizētas informācijas par ziedojumu un dāvinājumu izlietojumu sniegšanu.
- 9.2.4. Tāpat Saeimā tiek izskatīti grozījumi Biedrību un nodibinājumu likumā, kas ir izstrādāti, ņemot vērā nacionālās drošības intereses un, izvērtējot iespējamās valsts un sabiedrības apdraudējuma riskus.⁸¹¹ KD veica Sabiedriskā labuma organizāciju darījumu analīzi. Aizdomas par terorisma finansēšanas draudiem netika konstatētas.
- 9.2.5. Šobrīd Latvijā nevalstisko organizāciju sektoru veido biedrības un nodibinājumi, kā arī politiskās partijas, reliģiskās organizācijas un arodbiedrības. Biedrības un nodibinājumi, arodbiedrības tiek reģistrētas LR UR vestajā Biedrību un nodibinājumu reģistrā, reliģiskās organizācijas - reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā, bet politiskās partijas - politisko partiju reģistrā. Informācija par reģistra ierakstiem un reģistra iestādei iesniegtajiem dokumentiem ir publiski pieejama. Biedrībām un nodibinājumiem ir jāsniedz finanšu gada pārskati par savu darbību VID, kuru publisku pieejamību arī nodrošina LR UR.
- 9.2.6. Gan biedrības, gan nodibinājumi, kā arī reliģiskās organizācijas, var saņemt sabiedriskā labuma statusu saskaņā ar Sabiedriskā labuma organizāciju likumu.⁸¹² Lai iegūtu sabiedriskā labuma organizācijas statusu jāiesniedz iesniegums VID, kas izvērtē attiecīgās organizācijas atbilstību Sabiedriskā labuma organizāciju likumā ietvertajiem kritērijiem un pieņem lēmumu par statusa piešķiršanu vai nepiešķiršanu. Sabiedriskā labuma organizāciju reģistru ved un savā mājaslapā internetā publicē VID.
- 9.2.7. Politiskās organizācijas tiek reģistrētas LR UR vestajā politisko partiju reģistrā. Informācija par reģistra ierakstiem un reģistra iestādei iesniegtajiem dokumentiem ir publiski pieejama. Katru gadu politiskā organizācija (partija) iesniedz KNAB gada pārskatu bet VID — šā pārskata norakstu. KNAB veic dāvinājumu (ziedojumu), biedru naudas un iestāšanās naudas maksātāju uzraudzību un kontroli, pārbauda finansēšanas avotu izcelsmi. Saskaņā ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumu, juridiskajām personām nav tiesību finansēt politiskās partijas, tostarp NVO.

⁸¹¹[http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?SearchView&Query=\(\[NumberTxt\]=563/Lp12+\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/webAll?SearchView&Query=([NumberTxt]=563/Lp12+)&SearchMax=0&SearchOrder=4)

⁸¹² <http://likumi.lv/doc.php?id=90822>

- 9.2.8. Reliģiskās organizācijas reģistrē LR UR reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā. Informācija par reģistra ierakstiem un reģistra iestādei iesniegtajiem dokumentiem ir publiski pieejama. Reliģiskajām organizācijām, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām), pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas UR. UR, pārreģistrējot reliģisko organizāciju, pamatojas uz TM sniegto atzinumu par reliģiskās organizācijas iepriekšējā perioda darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām. Lai sniegtu pilnvērtīgu atzinumu, TM saņem arī DP un Pašvaldības policijas viedokļus par pārreģistrējamās reliģiskās organizācijas faktisko darbību. Reliģiskajām organizācijām katru gadu TM jāiesniedz pārskats par savu darbību, savukārt VID jāiesniedz gada pārskatu vai tā daļas – ieņēmumu un izdevumu pārskata, ziedojumu un dāvinājumu pārskata – atvasinājumu. Reliģisko organizāciju darbības uzrauga DP, kuras informē TM par konstatētajiem normatīvo aktu pārkāpumiem reliģisko organizāciju darbībā.
- 9.2.9. Arodbiedrības tiek reģistrētas UR biedrību un nodibinājumu reģistrā. Informācija par reģistra ierakstiem un reģistra iestādei iesniegtajiem dokumentiem ir publiski pieejama Arodbiedrība katru gadu iesniedz VID gada pārskatu par savu darbību, kuru publisku pieejamību nodrošina LR UR.
- 9.2.10. Uz 2016.gada beigām aktīvas ir 22,890 nevalstiskā organizācijas, no kurām lielākā daļa 9643 ir reģistrētas Rīgā⁸¹³. Attiecībā uz tipoloģiju – KD praksē NVO ļoti reti ir parādījušās tās materiālos (1-2 reizes gadā) un attiecībā uz piesavināšanos.
- 9.2.11. Publiski ir pieejams ir arī Latvijas pilsoniskās alianses veiktais pētījums "Pārskats par NVO sektoru 2013.gadā"⁸¹⁴ kurā atspoguļota informācija par biedrību un nodibinājumu darbības vidi un izmaiņām tajā, kā arī finansiālajiem rādītājiem laika periodā no 2011 -2013.gadam.
- 9.2.12. Kontroles dienestā tiek saņemti 2 veidu ziņojumi par iespējamu saistību ar TF:
- ziņojumi par darījumu, kurā, iespējams piedalās klients, kas tiek turēts aizdomās par terora akta izdarīšanu vai līdzdalību tajā un ir iekļauts to personu sarakstā, par kuru likuma subjektus un to uzraudzības un kontroles institūcijas informējis kontroles dienests (lielākā daļa no tiem ir ziņojumi par sankciju sarakstos iekļautajām personām). (Latvijas valsts teroristu sarakstā nav šādas informācijas).
 - ziņojumi par darījumiem, kas rada aizdomas par saistību ar terora akta, individuāla terorista vai teroristu organizācijas finansēšanu.
- 9.2.13. Ziņojumu skaits, kas tieši saistīti ar aizdomām par TF laika periodā no 2011.-2016.gadam nav būtiski mainījies, kas liecina par nemainīgu tendenci. Ziņojumu skaits ir neliels - salīdzinot ar ziņojumu kopējo skaitu par NILL, ziņojumi par aizdomām saistībā ar terorisma finansēšanu sastāda krietni mazāk par 1%.
- 9.2.14. Vairumā gadījumu, pēc saņemto ziņojumu analīzes, tiek secināts, ka nav pietiekama pamata aizdomām par terorisma finansēšanu No 2015.-2016.gadam KD ir nosūtījis DP 10 materiālus, taču līdz 2016.gada beigām uz to pamata nav uzsākts neviens kriminālprocess par terorisma finansēšanu. ⁸¹⁵

9.3. Terorisma un terorisma finansēšanas ievainojamības novērtējums

- 9.3.1. Latvijā ir paredzēta kriminālatbildība par terorismu un tā finansēšanu, aicinājumu uz terorismu un par terorisma draudiem, vervēšanu un apmācību terora aktu veikšanai, kā arī par piedalīšanos bruņotā konfliktā, tā finansēšanu un vervēšanu, apmācīšanu un nosūtīšanu bruņotam konfliktam⁸¹⁶, par kodolieroču, ķīmisko, bioloģisko, bakterioloģisko, toksisko vai citu masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanu, glabāšanu, pārvietošanu, lietošanu vai izplatīšanu⁸¹⁷, masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanu, glabāšanas, pārvietošanas, lietošanas un

⁸¹³ https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=50

⁸¹⁴ http://nvo.lv/site/attachments/29/04/2016/NVO_PARSKATS-2015-

⁸¹⁵ Attēls Nr.9.1

⁸¹⁶ KL 88., 88.¹, 88.², 88.³, 77.¹, 77.², un 77.³ panti, NILLTFNL 5. pants

⁸¹⁷ KL 73.pants

izplatīšanas finansēšanu⁸¹⁸ un par Starptautisko organizāciju un Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu⁸¹⁹.

- 9.3.2. Tāpat ir paredzēta kriminālatbildība par noziedzīgas organizācijas izveidošanu nolūkā veikt terorismu, terorisma finansēšanu vai citus ar terorismu saistītus noziegumus⁸²⁰, kā arī par iesaistīšanos šādā organizācijā⁸²¹. Tas nodrošina iespēju veikt minēto noziedzīgo nodarījumu kriminālizmeklēšanu, kā arī pielietot nepieciešamās izmeklēšanas metodes un piespriedes sodus.
- 9.3.3. 4.kārtas Moneyval ziņojumā (2012.gads) tika konstatētas nepilnības TF definīcijā. Tās novērstas ar grozījumiem NILLTFN likumā, kas stājās spēkā 16.09.2014 un grozījumiem KL, kas stājās spēkā 29.10.2014. un šobrīd TF definīcija pilnībā atbilst Starptautiskās Konvencijas par cīņu pret terorisma finansēšanu prasībām.
- 9.3.4. Latvijā politiskā līmenī ir pievērsta pietiekama uzmanība cīņai pret terorismu un TF. Latvijā 2015.gada 22.oktobrī notika Papildu protokola Eiropas Padomes konvencijai par terorisma novēršanu parakstīšana un Latvija bija viena no pirmajām valstīm, kas šo protokolu parakstīja. Tāpat TM ir izstrādājusi grozījumus Krimināllikumā, ar kuriem tiks pārņemtas Papildu protokola, kā arī priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par terorisma apkarošanu un ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/475/TI par terorisma apkarošanu, prasības. Ar minētajiem grozījumiem plānots kriminalizēt vairākas tādas darbības, kas līdz šim ne starptautiskā, ne nacionālā līmenī nebija kriminalizētas, piemēram, ceļošana terorisma nolūkā vai lai iesaistītos teroristu grupā, apmācītu vai apmācītos terorismam, šādas ceļošanas finansēšana, terorisma apmācības saņemšana (apmācīšanās terorismam), personas vervēšana iesaistīšanai teroristu grupā, iesaistīšanās teroristu grupā, kā arī terorisma publiska slavināšana vai īstenotā terorisma attaisnošana vai noliegšana un terorismu slavinoša vai īstenotā terorisma noliedzoša, attaisnojoša, vai uz terorismu aicinoša satura materiāla izplatīšana.
- 9.3.5. Minētie dokumenti un saistībā ar tiem izstrādātie grozījumi Latvijas normatīvajos aktos būtiski stiprinās DP iespējas efektīvi vērsties pret ar terorismu saistītiem apdraudējumiem to agrīnā stadijā.
- 9.3.6. No 01.03.2016 ir spēkā Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums. Ministru kabinets ir atbildīgs par nacionālo sankciju noteikšanu. Attiecīgi Latvijā ir nodrošināta ANO Drošības padomes rezolūcija (UNSCRs) 1267 un 1373, kā arī FATF 6. un 7.rekomendācijas ievērošana. Iepriekš starptautisko organizāciju noteikto sankciju ieviešanu regulēja 2006.gada 5.oktobra likums "Par starptautisko organizāciju noteikto sankciju ieviešanu Latvijas Republikā". Ar Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma spēkā stāšanās tika novērsti trūkumi, kas tika konstatēti 4.kārtas Moneyval ziņojumā (2012.gads) attiecībā uz FATF 6.rekomendācijas ievērošanu (iepriekš SR III).
- 9.3.7. No 11.03.2016 ir spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.138 "Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā".
- 9.3.8. No 22.07.2016 ir spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.468 "Starptautisko un nacionālo sankciju izpildes kārtība" un no 23.11.2016 – Kontu reģistra likums. Tāpat svarīgi pieminēt, ka 03.04.2017. gadā – stāsies spēkā Gaisa kuģu pasažieru datu apstrādes likums.
- 9.3.9. Attiecīgie normatīvie akti tiek piemēroti ikdienā, NILLTFN likuma subjektiem uzliekot par pienākumu veikt terorisma finansēšanas risku identificēšanu, novērtēšanu un mazināšanu. Likumā noteiktās iespējas KD un tiesībaizsardzības iestādēm veikt līdzekļu iesaldēšanu nodrošina efektīvu un laicīgu iespējamo terorisma finansēšanas gadījumu apturēšanu un izmeklēšanu.
- 9.3.10. Latvijā TF novēršanas jautājumi ir DP kompetencē. DP ir viena no trim Latvijas valsts drošības iestādēm, kas īsteno valsts politiku nacionālās drošības jomā un kuras darbība ierasti ir saistīta ar paaugstinātu slepenību. DP veic pretizlūkošanas un operatīvās darbības pasākumus nolūkā iegūt apsteidzošu informāciju par

⁸¹⁸ KL 73.¹ pants

⁸¹⁹ KL 84. pants

⁸²⁰ KL 88.³ pants

⁸²¹ KL 89.¹ pants

personu plānotajām teroristiskajām darbībām un savlaicīgi tās novērst. DP ietvaros ir izveidots Pretterorisma centrs.

- 9.3.11. Sadarbībā ar citām pretterorisma pasākumu nodrošināšanā iesaistītajām institūcijām DP ir izstrādājusi Nacionālo pretterorisma plānu⁸²², kā arī reaģēšanas plānus gadījumos, kad ir noticis uzbrukums civilās aviācijas, jūras satiksmes un infrastruktūras, kā arī sauszemes objektiem.
- 9.3.12. 2016.gadā DP turpināja darbu pie preventīvās nacionālās pretterorisma sistēmas nostiprināšanas un pilnveidošanas. Tāpat DP veica Nacionālā pretterorisma plāna kārtējo pārskatīšanu un plāna satura pilnveidi atbilstoši esošajiem izaicinājumiem pretterorisma jomā. Minētais tika īstenots ciešā sadarbībā ar pretterorisma pasākumos iesaistītajām institūcijām. Plāns nosaka pretterorisma pasākumos iesaistīto institūciju veicamos preventīvos pasākumus atbilstoši četriem terorisma draudu līmeņiem. Pirmo reizi Nacionālais pretterorisma plāns tika apstiprināts 2008. gadā un pēc tam pārskatīts 2011. un 2013. gadā.
- 9.3.13. Lai novērstu proliferācijas iespējamību, DP turpina darbu pie 2015. gadā izveidotā nacionālā kontaktpunkta attīstīšanas ziņošanai par aizdomīgiem darījumiem ar sprāgstvielu prekursoriem, to zādzībām un pazušanas gadījumiem.⁸²³ Latvijas lielākajiem komersantiem, kas ikdienā iesaistīti sprāgstvielu prekursoru aprītē, tika nodrošināta informācija par to, kā atpazīt aizdomīgus darījumus, un rīkoties, konstatējot sprāgstvielu prekursoru zādzību vai pazušanu. Papildus lielākajiem sprāgstvielu prekursoru importētājiem, tirgotājiem un ražotājiem, kā arī attiecīgajām valsts institūcijām 2016.gadā tika organizēts informatīvais seminārs par sprāgstvielu prekursoru drošības aspektiem.
- 9.3.14. DP kā pretterorisma pasākumus koordinējošā iestāde turpina attīstīt valstī izveidoto nacionālo pretterorisma sistēmu. DP turpina pilnveidot starpinstitucionālo sadarbību, apsekot kritiskās infrastruktūras un cilvēku masveida pulcēšanās objektus un sagatavot rekomendācijas par nepieciešamajiem uzlabojumiem ieviestajos drošības pasākumos, kā arī organizēja informatīvus seminārus izglītības iestādēm un pašvaldībām par pretterorisma jautājumiem. Tāpat DP sadarbībā ar VAS "Starptautiskā lidosta "Rīga" (turpmāk – Lidosta "Rīga") 2016. gada 8. septembrī Lidostas "Rīga" teritorijā organizēja pretterorisma mācības "Ikars 2016" ar pilnu spēku izvērsanos, kuru laikā tika pārbaudīta par pretterorisma pasākumiem atbildīgo institūciju un iestāžu gatavība reaģēt teroristu uzbrukuma gadījumā pret civilās aviācijas objektu.⁸²⁴
- 9.3.15. Lai pievērstu tiesnešu un tiesu darbinieku uzmanību cīņai pret terorismu un TF tiek organizētas speciālās apmācības.
- 9.3.16. Šobrīd Latvijas pretterorisma spēki ir atbilstoši pašreizējam draudu līmenim, bet, līdz ar tā paaugstināšanos, iespējams, būtu jāpalielina gan DP, gan Valsts policijas, tai skaitā pretterorisma vienības "Omega" kapacitāte. Nacionālo iestāžu sadarbība vērtējama augstā līmenī, būtiski trūkumi šajā jomā nav konstatēti. Pretterorisma centra koordinētā sadarbība starp dažādām Latvijas iestādēm terorisma novēršanas jomā ir efektīva un atbilstoša pašreizējam draudu līmenim. Sarunās ar jomas ekspertiem tiek norādīts, ka jaunas sadarbības platformas izveide varētu veicināt ciešāku sadarbību.
- 9.3.17. Pretterorisma risku identificēšanā un neitralizēšanā DP cieši sadarbojas ar ārvalstu partneru dienestiem, ar kuriem notiek regulāra informācijas un situācijas analīzes apmaiņa. Ir izveidoti sakaru kanāli, kas darbojas nepārtraukti 24 stundas diennaktī, lai nepieciešamības gadījumā operatīvi apmainītos ar aktuālo informāciju. Ir arī citi sadarbības veidi: dienestu vadītāju un terorisma ekspertu tikšanās, pieredzes apmaiņa, konferences, u.c.
- 9.3.18. KD ir izveidota terorisma finansēšanas novēršanas sistēma, kuras pamatā ir normatīvā bāze, metodiskie materiāli, kontaktpersonu tīkls NILLTFN likuma subjektiem. 2 atbildīgās KD personas veic teroristu un to atbalstītāju sarakstu apstrādi, apkopošanu Konsolidētajos sarakstos un to izsūtīšanu, likuma subjektu ziņojumu pārbaudi un citus pasākumus. KD ir iekļauts ANO Pretterorisma komitejas izpilddirekcijas (CTED) datu bāzē kā Latvijas atbildīgā institūcija par līdzekļu iesaldēšanu saistībā ar terorismu vai tā finansēšanu. No 2016.gada augusta, saskaņā ar NILLTFNL 4.panta ceturto daļu informāciju par sarakstos minētajām

⁸²² Ministru kabineta 2008.gada 22.aprīļa rīkojums Nr.219 "Par Nacionālo pretterorisma plānu, <https://likumi.lv/doc.php?id=174338>

⁸²³ Ministru kabineta 2015.gada 3.marta noteikumi Nr.110 „Kārtība, kādā ziņo par sprāgstvielu prekursoriem”

⁸²⁴ Drošības policijas 2016.gada publiskais pārskats

personām KD uztur savā tīmekļa vietnē, darot to pieejamu likuma subjektiem un to uzraudzības un kontroles institūcijām. 2015.gadā visiem likuma subjektiem tika nosūtīta tipoloģija ar pazīmēm, kas, iespējams, norāda uz terorisma finansēšanu un/vai ārvalstu teroristiem-kaujniekiem. 2016.gadā tika nosūtīta metodoloģija visām kredītiestādēm un maksājumu iestādēm par terorisma un MII finansēšanas novēršanu.

- 9.3.19. KD regulāri veic informācijas apmaiņu ar kredītiestādēm un citām finanšu iestādēm, kā arī sagatavo un nodod informāciju par aktuālajiem kritērijiem, kas palīdz identificēt iespējamus terorisma finansēšanas gadījumus. Tāpat tiek sagatavoti un nodoti metodiskie materiāli likuma subjektiem terorisma un masu iznīcināšanas ieroču finansēšanas risku mazināšanai, kā arī sniegta informācija par personām, kas varētu būt saistītas ar terorismu vai tā finansēšanu.

10. Finanšu pieejamības produkti

- 10.1. Finanšu pieejamības līmenis Latvijā ir ļoti augsts. 2015.gadā 94% Latvijas iedzīvotāju bija atvērts vismaz viens maksājumu konts bankā.⁸²⁵ Latvijas finanšu iestādes nepiedāvā produktus, kuri varētu tikt uzskatīti par finanšu pieejamības produktiem PB metodoloģijas izpratnē, kura paredz, ka par finanšu pieejamības produktu ir uzskatāms produkts, kurš atbilst šādiem trim kritērijiem:
- a) produkts vērsti uz to, lai nelabvēlīgām sabiedrības grupām radītu pieeju finanšu produktiem;
 - b) produktam ir zems NILLTF riska līmenis;
 - c) produktam ir paredzēti vai tiek plānoti izņēmumi attiecībā NILLTF kontrolēm.
- 10.2. No 2017.gada Latvijā tika ieviests produkts, kurš atbilst tikai vienam no trijiem PB metodoloģijas kritērijiem (produkts ir vērsti uz to, lai nelabvēlīgām sabiedrības grupām radītu pieeju finanšu produktiem) - Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likumā ir ieviests regulējums par patērētāja pamatkontu.⁸²⁶ Regulējums ieviests, pārņemot ES direktīvas prasības.⁸²⁷ Regulējums pieņemts ar mērķi ieviest jaunu, vienkāršotu bankas produktu sabiedrības nelabvēlīgajām grupām (piemēram, izbijuši ieslodzītie, cilvēki bez noteiktas dzīvesvietas, bēgļi un cilvēki ar zemiem ienākumiem vai sliktu kredītvēsturi). Tā kā Latvijā ir augsts finanšu pieejamības līmenis, šobrīd tiek pieņemts, ka šāds produkts varētu būt interesants vienīgi bēgļiem un varbūt atsevišķiem iedzīvotājiem, kam ir zems ienākumu līmenis, ja viņi nolemj mainīt kontu no jau esoša konta uz pamatkontu.
- 10.3. Nav paredzams, ka patērētāja pamatkontam varētu būt pazemināts NILLTF risks, jo tas pamatā varētu interesēt bēgļus, līdz ar to gan personu izcelsmes ģeogrāfija, gan iespējamie starptautiskie pārskaitījumi neļautu klasificēt šos klientus kā tādus, kuriem piemīt zems NILLTF risks. Regulējums neparedz atvieglotas NILLTFN prasības un banka ir tiesīga atteikt konta atvēršanu, ja konta atvēršanas vai apkalpošanas rezultātā tiktu pārkāptas NILLTFN regulējuma prasības.⁸²⁸

⁸²⁵ http://www.klientuskola.lv/images/Latvijas_finansu_pratiba_FKTF_2015.pdf

⁸²⁶ 02.03.2017. Grozījumi Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likumā

⁸²⁷ Parlamenta un Padomes direktīva 2014/92/ES par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām prasības.

⁸²⁸ Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums, 97.² (6) 1)

11. Rīka vienkāršotas klientu izpētes gadījumu noteikšanai apraksts

11.1. Par Vienkāršotās klientu izpētes gadījumu noteikšanas rīku

11.1.1. Vienkāršotās klientu izpētes noteikšanas rīks ir paredzēts, lai noteiktu gadījumus, kad:

- a. klienta izpēte nav nepieciešama;
- b. ir atļauta klienta vienkāršotās izpētes veikšana;
- c. nav atļauta vienkāršotās izpētes veikšana un ir jāveic klienta izpēte parastā kārtībā.

Ir paredzēts, ka vienkāršotās klientu izpētes noteikšanas rīku izmantos NILLTFNL subjekti.

11.1.2. Vienkāršotās klientu izpētes noteikšanas rīka izveidošanai, galvenokārt, par pamatu ir izmantots NILLTFNL, kā arī FKTK normatīvie noteikumi Nr. 3 "Klientu padziļinātās izpētes normatīvie noteikumi kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm" un Ministru kabineta noteikumi Nr. 674 "Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem". Šie konkrētie avoti tika izvēlēti, lai nodrošinātu vienkāršotās izpētes noteikšanas rīka atbilstību Latvijas normatīvajiem aktiem.

11.2. Vienkāršotās klientu izpētes gadījumu noteikšanas rīka izmantošanas process

11.2.1. Lai nodrošinātu pietiekamu atbilstību NILLTFN likumā noteiktajām prasībām, vienkāršotās klientu izpētes noteikšanas rīks ir pielāgots katrai no Novērtējumā minētajiem sektoriem – bankām, ieguldījumu brokeru sabiedrībām, apdrošinātājiem, citām finanšu institūcijām, kā arī nefinanšu subjektiem un profesijām. Rīks ir veidots uz "Microsoft Office Excel" programmatūras bāzes. Katrai no iepriekšminētajām subjektu grupām ir izveidots atsevišķs "Microsoft Office Excel" dokuments, kas ir pielāgots katras subjektu grupas prasībām un apstākļiem.

11.2.2. Vienkāršotās klientu izpētes noteikšanas rīks ir organizēts anketas formā, kur katra atbilde uz jautājumu noved pie nākamā jautājuma, kas ir saistīts ar iepriekšējā jautājuma atbildi. Ir divu formātu jautājumi – jautājumi ar tikai vienu iespējamu atbildi, kas jāizvēlas no iepriekš definētiem atbilžu variantiem, un kontrolsaraksti, kuros jāatzīmē viena vai vairākas atbildes.

11.2.3. Rīkā iekļautie jautājumi ir sadalīti trīs daļās. Pirmās daļas jautājumi attiecas uz konkrēto darījumu, kurš tiek analizēts. Tajā sniegtās atbildes palīdz lietotājam noteikt vai ir nepieciešams veikt klienta izpēti un turpināt rīka izmantošanu, kā arī vai, balstoties uz sniegtajām atbildēm uz pirmajā daļā iekļautajiem jautājumiem, NILLTFNL subjekts ir tiesīgs veikt vienkāršoto klienta izpēti. Otrajā rīka daļā ir iekļauti jautājumi, kas ir saistīti ar pašu klientu, kas veic konkrēto darījumu, kā, piemēram, klienta

tips, ar klientu saistītās valstis. Tajā tiek sniegtas atbildes uz jautājumiem, kas palīdz noteikt gadījumus, kad konkrētais NILLTFNL subjekts nav tiesīgs piemērot vienkāršoto klienta izpēti vai ir nepieciešams turpināt izmantot rīku, lai novērtētu darījumam vai klientam piemītošo NILLTF risku. Trešajā daļā lietotājs aizpilda kontrolosarakstu ar darījumam vai klientam piemītošajiem risku paaugstinošajiem faktoriem, kas nosaka to vai NILLTFNL subjekts ir tiesīgs piemērot vienkāršoto klienta izpēti, vai arī ir nepieciešams veikt klienta izpēti parastā kārtībā.

- 11.2.4. Vienkāršotās klientu izpētes noteikšanas rīka izmantošana noved pie trīs iznākumiem, kas nosaka NILLTFNL subjekta tālāko rīcību. Pirmais iznākums ir gadījums, kad nav nepieciešama klienta izpēte. Šādos gadījumos NILLTFNL subjekti ir tiesīgi veikt konkrēto darījumu ar klientu, neveicot tā izpēti. Otrais iznākums ir gadījums, kad vienkāršotā klienta izpēte ir nepieciešama, lai varētu veikt konkrēto darījumu vai uzsāktu darījuma attiecības ar klientu. Savukārt, trešais iznākums ir gadījums, kad NILLTFNL subjekts nav tiesīgs piemērot vienkāršoto klienta izpēti un ir nepieciešams veikt klienta izpēti parastā kārtībā pirms konkrētais darījums var tikt veikts vai darījuma attiecības ar klientu var tikt uzsāktas.

Pielikums Nr. 1 "Saisinājumi un terminoloģija"

1.	3.Direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/60/EK no 26.10.2005. par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai un terorisma finansēšanai un Eiropas Komisijas direktīvas 2006/70/EK no 01.08.2006., ar kuru nosaka īstenošanas pasākumus Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2005/60/EK attiecībā uz "politiski nozīmīgas personas definīciju un tehniskajiem kritērijiem vienkāršotām klienta uzticamības pārbaudes procedūrām un atbrīvojumam sakarā ar finanšu darbību, kuru veic reti vai ļoti ierobežotos apjomos
2.	4.Direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK
3.	Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	Bankas, kuru darbība ir orientēta uz ārvalstu klientu apkalpošanu. Ārvalstu klientus apkalpojošajās bankās ir koncentrēti 94.4% no banku sektora ārvalstu klientu noguldījumiem
4.	AIFP	Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki
5.	Altum	AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"
6.	ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
7.	LAPK	Latvijas administratīvo pārkāpumu kodekss
8.	ARO	Līdzekļu atguves dienests (<i>Asset Recovery Office</i>)
9.	AS	Akciju sabiedrība
10.	ASV	Amerikas Savienotās Valstis
11.	CSP	Centrālā statistikas pārvalde
12.	Darba grupa	Darba grupa noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku analīzei
13.	DP	Drošības policija
14.	EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
15.	Eirojust	ES Tiesu iestāžu sadarbības struktūrvienība
16.	EM	Ekonomikas ministrija
17.	ENI	Elektroniskās naudas iestāde
18.	EK Pār nacionālā NILLTF riska novērtējuma ziņojums	Eiropas Komisijas Pār nacionālā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska novērtējuma ziņojums.
19.	ES	Eiropas Savienība
20.	FATF	Finanšu darījumu darba grupas (<i>Financial action task force</i>)
21.	FATF rekomendācijas	Finanšu darījumu darba grupas (<i>Financial action task force</i>) 40 rekomendācijas (2012.gada redakcija)
22.	FIU	Finanšu izlūkošanas vienība (<i>Financial investigation unit</i>)
23.	FENIP	Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra
24.	FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
25.	FM	Finanšu ministrija

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

26.	FSAP	Finanšu sektora attīstības padome
27.	GKrPP	Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvalde
28.	ĢP	Ģenerālprokuratūra
29.	IAUI	Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija
30.	Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	Bankas, kuru darbība ir fokusēta uz vietējo tirgu jeb iekšzemes klientu apkalpošanu
31.	IeM	Iekšlietu ministrija
32.	IeM IC	Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs
33.	IeM IVP	Iekšlietu ministrijas Ieslodzījumu vietu pārvalde
34.	Informācijas sniedzēji	Altum, DP, EM, ENAP, FKTK, FM, IAUI, IeM, KD, KNAB, LAA, LANĪDA, Latvijas ārpustiesas parādu piedzinēju asociācija, Latvijas prokuratūra, LB, LKA, Latvijas Pasts, LZAP, LZNP, LZRA, NILLTFNL subjekti, PMLP, Prokuratūra, PTAC, VR, SM, SPRK, TA, TM, UR, VID, VID FPP, VID MPP, VP
35.	IKP	Iekšzemes kopprodukts
36.	IKS	NILLTFN iekšējās kontroles sistēma (t.sk. NILLTFNL atbilstības funkcija)
37.	IBS	Ieguldījumu brokeru sabiedrība
38.	IPS	Ieguldījumu pārvaldes sabiedrība
39.	IT	Informācijas tehnoloģijas
40.	JIT	Apvienotā izmeklēšanas grupa (<i>Joint Investigation Team</i>)
41.	KAS	Krājaizdevu sabiedrības
42.	KD	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests
43.	KL	Krimināllikums
44.	KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
45.	KPL	Kriminālprocesa likums
46.	KRASS	Kriminālprocesa informācijas sistēma
47.	LAA	Latvijas Apdrošinātāju asociācija
48.	LANĪDA	Latvijas nekustamo īpašumu darījumu asociācija
49.	LĀPPA	Latvijas Ārpustiesas parādu piedzinēju asociācija
50.	Licencētie parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji	Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji, kas saņēmuši PTAC licenci parādu atgūšanas pakalpojumu sniegšanai
51.	LP	VAS "Latvijas Pasts"
52.	LB	Latvijas Banka
53.	LKA	Latvijas Komercbanku Asociācija
54.	LR	Latvijas Republika
55.	LVL	lati (LR valūta līdz 01.01.2014.g)
56.	Lursoft	SIA "Lursoft DATU bāze" (šī sistēma ir par maksu) (LR TM Uzņēmuma reģistra informācijas atkalizmantojams)
57.	LZAP	Latvijas zvērinātu advokātu padome
58.	LZNP	Latvijas Zvērinātu notāru padome
59.	LZRA	Latvijas zvērinātu revidentu asociācija

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

60.	Metodoloģija	Pasaules Bankas izstrādāta metodika nacionālo NILLTF risku novērtēšanai
61.	MI	maksājumu iestāde
62.	MI/ENI	maksājumu iestādes un/vai elektroniskās naudas iestāde
63.	MP	Militārā policija
64.	milj.	miljoni
65.	MK	LR Ministru kabinets
66.	mljrd.	miljardi
67.	Moneyval	Eiropas Padomes NILL/TF pasākumu novērtēšanas ekspertu komiteja
68.	Moneyval 4. kārtas ziņojums	Moneyval 4. kārtas ziņojums par Latviju, pieņemts 05.07.2012
69.	MPENL	Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums
70.	NACE2	Eiropas Savienības saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas versijas NACE 2.redakcija
71.	Nefinanšu sektors	Noteiktās nefinanšu darbības un profesijas, kas ir NILLTFNL subjekti
72.	NIL	Noziedzīgi iegūti līdzekļi
73.	NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
74.	NILLN	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana
75.	NILLTF riski	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšanas riski
76.	NILLTFN	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšanas novēršana
77.	NILLTFNL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums
78.	NILLTFNL subjekti	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 10.pantā uzskaitītie subjekti
79.	NIM	Noziedzīgi iegūta manta
80.	Novērtējums	Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtējums
81.	Nacionālā novērtējuma papildinājums	Šis 2018.gadā veiktais Latvijas Nacionālā NILLTF risku novērtēšanas ziņojuma papildinājums
82.	NN	Noziedzīgais nodarījums
83.	NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
84.	OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
85.	OECD ziņojums	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija ziņojums
86.	ONCNSP	Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūra
87.	ONG	Organizēta noziedzīga grupa
88.	PĀAL	Parādu ārpustiesas atgūšanas likums
89.	Pārskata periods	2013.-2016.gads
90.	Pikšķerēšana	Klasiska NILL shēma, kas saistās ar cietušajam izkrāptu līdzekļu legalizāciju
91.	PLG	Patiesais labuma guvējs
92.	PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
93.	PNP	Politiski nozīmīga persona
94.	PPF	Privātie pensiju fondi
95.	PTAC	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

96.	PVN	Pievienotās vērtības nodoklis (laika periodā no 2013.-2016.gadam standarta likme 21%)
97.	SIA	Sabiedrība ar ierobežotu darbību
98.	SM	Satiksmes ministrija
99.	SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
100.	TAI	Tiesībaizsardzības iestādes
101.	TF	Terorisma finansēšana
102.	TA	Tiesu administrācija
103.	TM	Tieslietu ministrija
104.	tūkst.	tūkstoši
105.	UR	Uzņēmumu reģistrs
106.	Uzraudzības iestādes	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 45.pantā uzskaitītās uzraudzības un kontroles institūcijas
107.	Vadības grupa	Vadības grupa, kas vadīja Ziņojuma sagatavošanu un reitingu piešķiršanu. Izveidota saskaņā ar 14.02.2017. MK rīkojumu.
108.	Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	Kapitālsabiedrības, kas saņēmušas Latvijas Bankas licenci ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai
109.	VID	Valsts ieņēmumu dienests
110.	VID NILLN daļa	Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu pārvaldes Nelegāli iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas daļa
111.	VID FPP	Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvalde
112.	VID MP	Valsts ieņēmumu dienesta Muitas pārvalde
113.	VID MPP	Valsts ieņēmumu dienesta Muitas policijas pārvalde
114.	VID NMPP	Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvalde
115.	VP	Valsts policija
116.	VP IDB	Valsts policijas Iekšējās drošības birojs
117.	VP ENAP	Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvalde
118.	VRS	Valsts robežsardze
119.	Ziņojums	Šis nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums
120.	ZM	Zemkopības ministrija

Pielikums Nr. 2 "Tabulas un attēli"

Attēls Nr.1.1 - Kopējā sektorālā ievainojamība

Sektorī/subjektī	Ievainojamība	Reitings	Koeficients
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	7.1	0.71	10
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	5.1	0.51	10
IPS	3.66	0.61	6
Vērtspapīru sektors	1.65	0.55	3
MI/ENI	1.28	0.64	2
Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību	0.68	0.68	1
Izložu un azartspēļu organizētāji	0.64	0.64	1
Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji	0.63	0.63	1
Nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki	0.58	0.58	1
Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību	0.58	0.58	1
Zvērināti advokāti	0.45	0.45	1
Kapitālsabiedrības, kas nodarbojas ar ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu	0.45	0.45	1
Nebanku kreditētāji	0.44	0.44	1
Dzīvības apdrošināšanas sektors	0.39	0.39	1
Zvērināti notāri	0.36	0.36	1
Latvijas pasts	0.29	0.29	1
Zvērināti revidenti	0.2	0.2	1
AIFP	0.14	0.14	1
Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus	0.12	0.12	1
Altum	0.08	0.08	1
PPF	0.05	0.05	1
KAS	0.01	0.01	1

Attēls Nr.1.2. – Sektoru NILL riska līmenis

NILL - SEKTORĀLAIS SADALĪJUMS	NILL draudu līmenis	NILL ievainojamības līmenis	NILL riska līmenis
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	Augsts	Augsts	Augsts
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	Vidējs	Augsts	Vidēji augsts
MI / ENI	Vidējs	Augsts	Vidēji augsts
IPS	Vidēji zems	Augsts	Vidējs
Vērtspapīru sektors	Vidēji zems	Augsts	Vidējs
Izložu un azartspēļu organizētāji	Vidēji zems	Vidēji augsts	Vidējs
Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji	Vidēji zems	Vidēji augsts	Vidējs
Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību	Zems	Vidēji augsts	Vidējs
Nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki	Vidējs	Vidējs	Vidējs
Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību	Vidēji zems	Vidējs	Vidējs
Zvērināti advokāti	Vidēji zems	Vidējs	Vidējs
Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	Vidēji zems	Vidējs	Vidējs
Nebanku kreditētāji	Vidēji zems	Vidējs	Vidējs
Zvērināti notāri	Vidēji zems	Vidēji zems	Vidēji zems
Zvērināti revidenti	Vidēji zems	Vidēji zems	Vidēji zems
Dzīvības apdrošināšanas sektors	Zems	Vidēji zems	Vidēji zems
LP	Zems	Vidēji zems	Vidēji zems
Personas, kuras nodarbojas ar parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanu	Zems	Vidēji zems	Vidēji zems
AIFP	Zems	Zems	Zems
Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus	Zems	Zems	Zems
Altum	Zems	Zems	Zems
PPF	Zems	Zems	Zems
KAS	Zems	Zems	Zems
Personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem	Zems	Zems	Zems

Attēls Nr.1.3. – Sektoru NILL risku tendence

NILL - SEKTORĀLAIS SADALĪJUMS	Tendences		
	Bez izmaiņām	Palielinās	Samazinās
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	✓		
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas		✓	
MI / ENI		✓	
IPS	✓		
Vērtspapīru sektors	✓		
Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību	✓		
Izložu un azartspēļu organizētāji	✓		
Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji			✓
Nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki	✓		
Personas, kas nodarbojas ar dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību	✓		
Zvērināti advokāti	✓		
Valūtas maiņas kapitālsabiedrības			✓
Nebanku kreditētāji	✓		
Dzīvības apdrošināšanas sektors	✓		
Zvērināti notāri	✓		
VAS "Latvijas pasts"	✓		
Zvērināti revidenti	✓		
Personas, kuras nodarbojas ar parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanu	✓		
AIFP	✓		
Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus	✓		
Altum	✓		
PPF	✓		
KAS	✓		
Personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem	✓		

Tabula Nr. 2.1. – Uzņēmuma ienākuma nodokļa likmes ES 2016. gadā

Country	Percent
Malta	35 %
Beļģija	33.3 %
Francija	33.3 %
Itālija	31.4 %
Vācija	29.72 %
Luksemburģa	29.22 %
Grieķija	29 %
Austrija	25 %
Nīderlande	25 %
Spānija	25 %
Dānija	22 %
Slovākija	22 %
Zviedrija	22 %
Portugāle	21 %
Lielbritānija	20 %
Horvātija	20 %
Igaunija	20 %
Somija	20 %
Čehija	19 %
Ungārija	19 %
Polija	19 %
Slovēnija	17 %
Rumānija	16 %
Lietuva	15 %
Latvija	15 %
Kipra	12.5 %
Īrija	12.5 %
Bulgārija	10 %

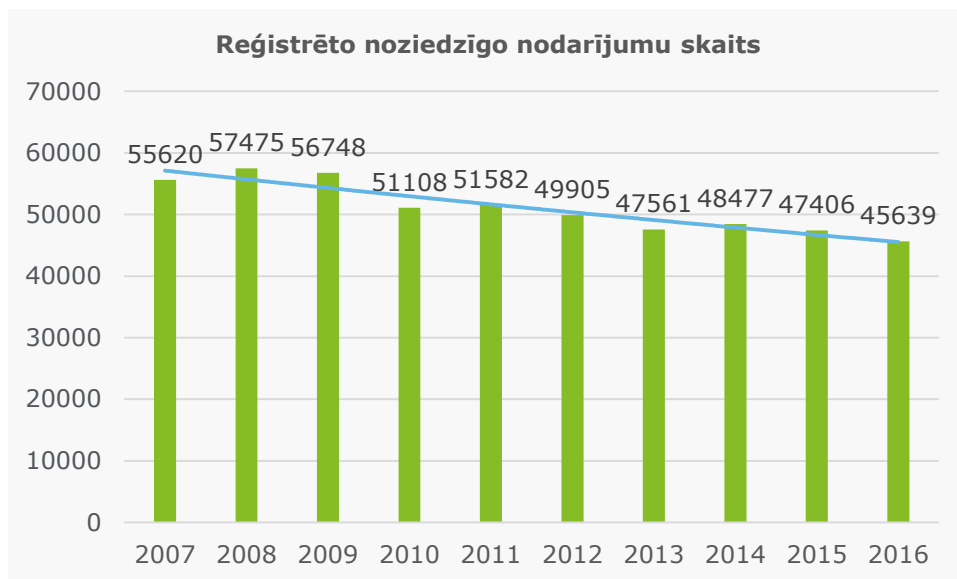
Avots: Deloitte

Tabula Nr. 4.1. – Vidējais policijas reģistrēto NN skaits uz 100 000 iedzīvotājiem

Valsts	Skaits
Latvija	2 350
Lietuva	2 500
Somija	7 830
Igaunija	2 229

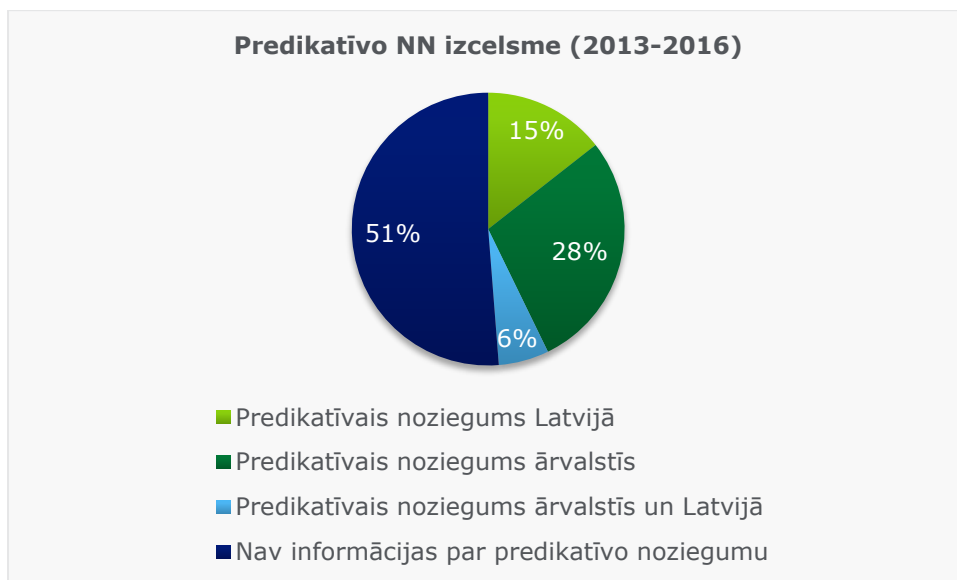
Avots: Deloitte

Attēls Nr.4.2.

Avots: IeM IC informācija

Attēls Nr.4.3.

Avots: VP informācija

Tabula Nr. 4.4. – Pārskats par pārskata periodā prokuratūrai nodotajiem NILL kriminālprocesiem

	2013	2014	2015	2016

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

Uzsākto NILL kriminālprocesu skaits	100 (103) *	126 (132)*	250 (252)*	139 (140)*
-------------------------------------	-------------	------------	------------	------------

* - kopā ar pārkvalificētajām noziegumiem

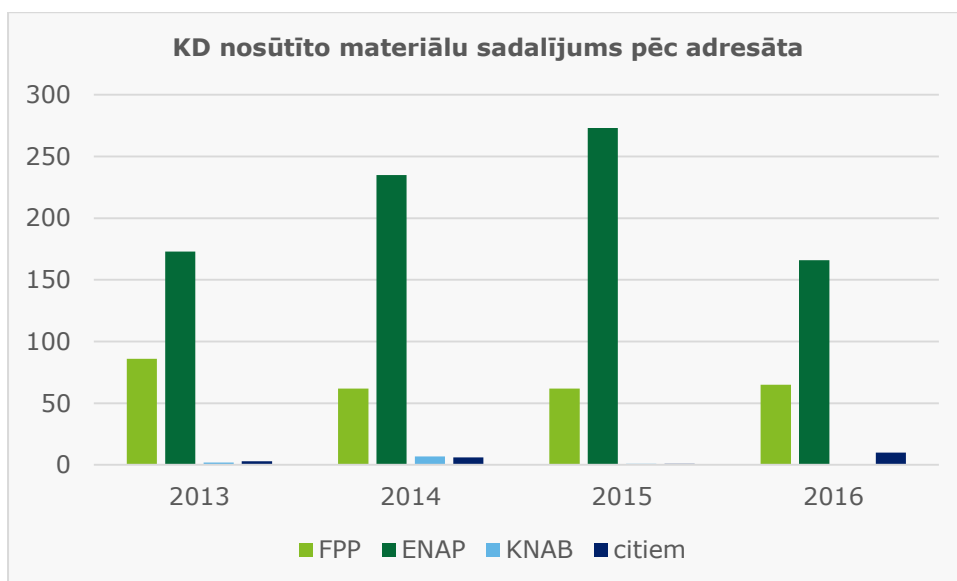
Avots: ENAP kopā ar VID FPP

Tabula Nr.4.5. -Būtiskākie NIL ģenerējošie NN

Predikatīvie noziegumi	Kriminālprocesi				Apsūdzības				Notiesājoši spriedumi			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Narkotisko/psihotropo vielu nelegāla aprīte	650	658	692	603	362	291	367	399	299	316	270	
Krāpšana	389	385	342	280	62	101	146	121	74	63	69	261
NN nodokļu jomā	276	256	191	235	121	141	135	118	55	53	78	256
Zādzība	228	266	266	194	28	19	19	29	19	24	2	65
Kontrabanda	52	49	55	67	16	16	16	12	11	10	9	41
Korupcija un kukuļošana	58	29	35	25	29	24	18	22	5	11	10	43
Izspiešana	25	22	24	23	13	7	11	8	8	11	4	32
Cīvēktirdzniecība	22	19	15	15	11	10	8	10	14	9	11	42

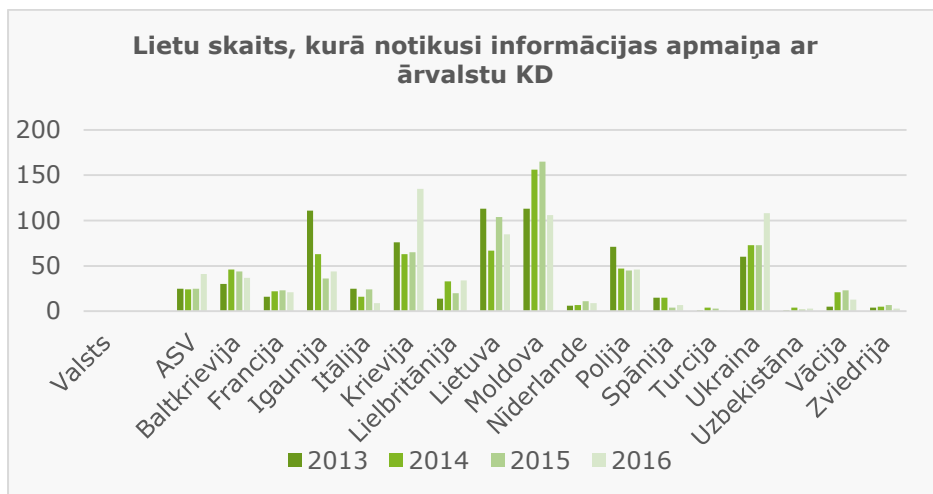
Avots: KD informācija

Attēls Nr.4.6.

Avots: KD informācija

Attēls Nr.4.7

Avots: KD informācija

Tabula Nr.4.8. – Pārrobežu draudi

Valsts	NILL draudi					Draudu virziens				Tendence		
	Augsts	vidēji /augsts	Vidējs	Vidēji/Zems	Zems	Ienākošs	Izejošs	Abos virzienos	Neskaidrs	nemainīgs	paaugstinās	samazinās
ASV			v					v		v		
Baltkrievija			v					v		v		
Francija			v					v		v		
Igaunija			v				v					v
Itālija				v			v					v
Krievija	v					v						v
Lielbritānija	v							v			v	
Lietuva	v						v			v		
Moldova			v			v				v		
Nīderlande				v				v		v		
Polija		v						v				v
Spānija				v			v					v
Turcija					v			v		v		
Ukraina		v				v					v	
Uzbekistāna				v		v				v		
Vācija			v				v				v	
Zviedrija				v			v			v		

Avots: KD informācija

Tabula Nr.4.9. - Kopējais Pārskata periodā finanšu sektorā ierosināto kriminālprocesu par NILL skaits, celto apsūdzību par NILL skaits, notiesājošo spriedumu par NILL skaits un notiesāto personu par NILL skaits

	NILL kriminālprocesu skaits, kuros iesaistīts sektors	NILL celto apsūdzību skaits, kur iesaistīts sektors	Notiesājošo spriedumu skaits par NILL, kur iesaistīts sektors	Notiesāto personu par NILL skaits
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	339	42 (2016)	20	21
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas		82 (2016)	18	18
MI / ENI	8	5	0	0
KAS	0	0	0	0
IBS	0	0	0	0
IPS	0	0	0	0
Licencētu AIFP	0	0	0	0
Reģistrētu AIFP	0	0	0	0
PPF	0	0	0	0
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības	1	0	0	0
Altum	0	0	0	0
LP	0	1	0	0
Nebanku kreditētāji	1	0	2	5
Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus	0	0	0	0
Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	5	5	0	0
Personas, kas sniedz parādu ārpustiesas atgūšanas pakalpojumus	0	0	0	0

Avots: VP, VID, KNAB, Prokuratūra, TA, KD

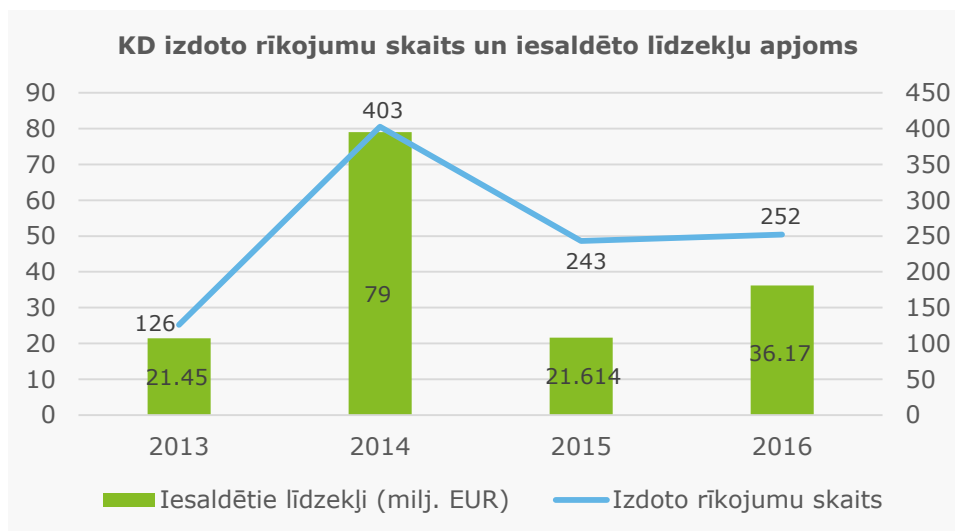
Tabula 4.10. - Kopējais Pārskata periodā nefinanšu sektorā ierosināto kriminālprocesu par NILL skaits, celto apsūdzību par NILL skaits, notiesājošo spriedumu par NILL skaits un notiesāto personu par NILL skaits

	NILL kriminālprocesu skaits, kuros iesaistīts sektors	NILL celto apsūdzību skaits, kur iesaistīts sektors	Notiesājošo spriedumu skaits par NILL, kur iesaistīts sektors	Notiesāto personu par NILL skaits
Personas, kas nodarbojas ar transportlīdzekļu tirdzniecību	3	0	0	0
Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži un juridisko pakalpojumu sniedzēji	5	0	1	1
Nekustamo īpašumu darījumu aģenti vai starpnieki	5	0	0	0
Personas, kas nodarbojas ar	4	1	0	0

	NILL kriminālprocesu skaits, kuros iesaistīts sektors	NILL celto apsūdzību skaits, kur iesaistīts sektors	Notiesājošo spriedumu skaits par NILL, kur iesaistīts sektors	Notiesāto personu par NILL skaits
dārgmetālu un dārgakmeņu tirdzniecību				
Zvērināti advokāti	0	1	0	0
Zvērināti notāri	0	0	1	4
Zvērināti revidenti	0	0	0	0
Licencētie azartspēļu organizētāji	2	0	0	0
Personas, kas veic darījumus ar kultūras pieminekļiem	0	0	0	0

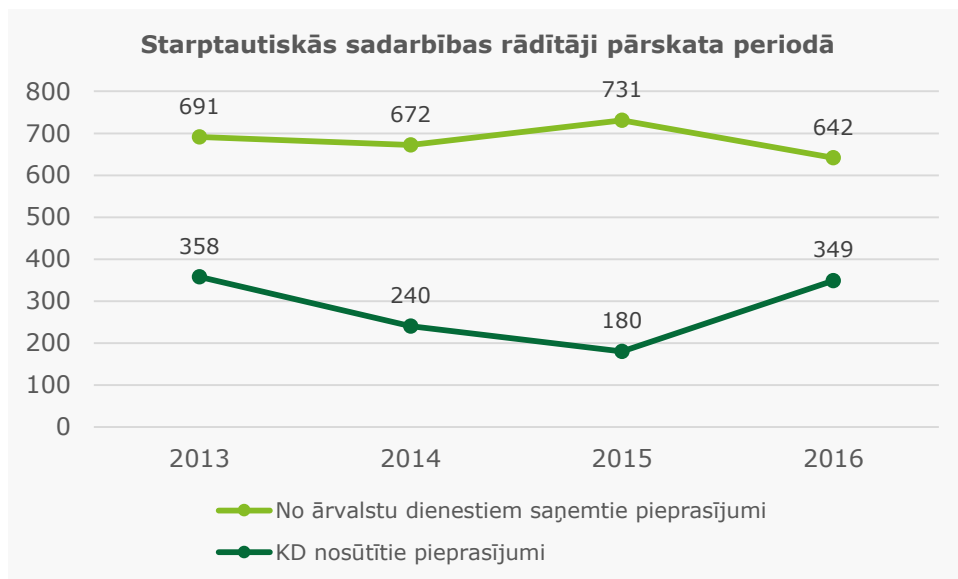
Avots: VP, VID, KNAB, Prokuratūra, TA, KD

Attēls Nr.5.1

Avots: KD

Attēls Nr.5.2

Avots: KD

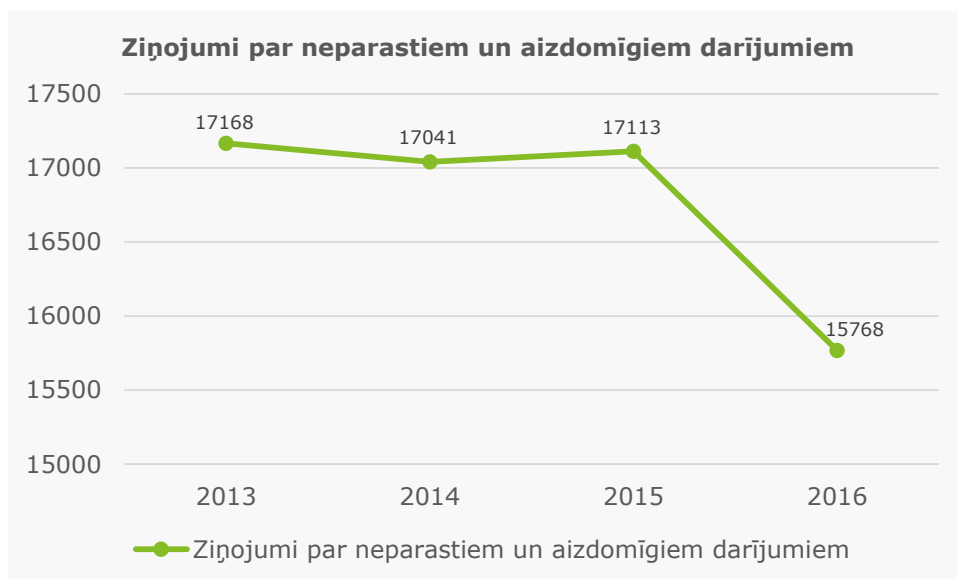
Tabula Nr.5.3. - KD darbinieku skaits pārskata periodā*

	2013	2014	2015	2016
Darbinieku skaits	24	27	27	30

* - tabulā norādīti dati uz katra gada sākumu

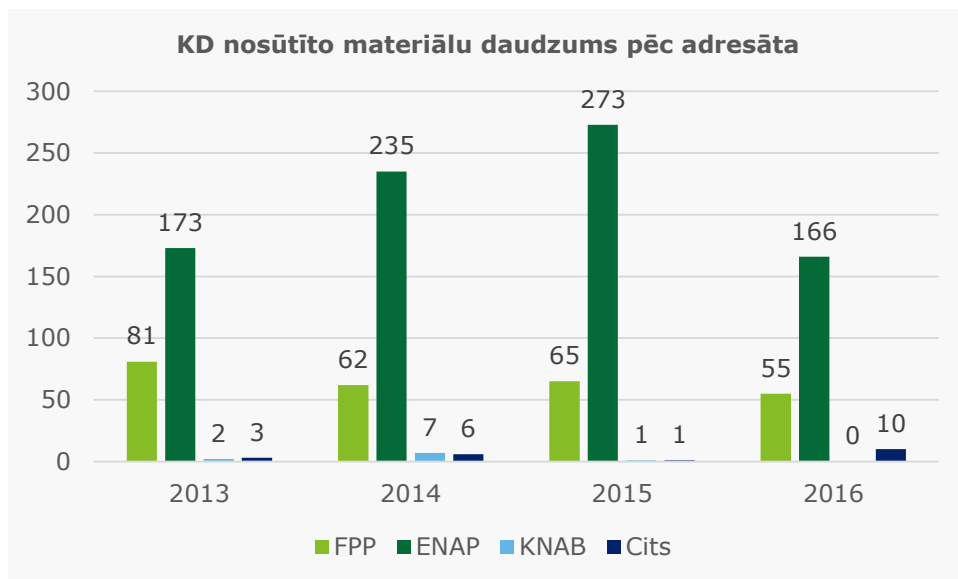
Avots: KD

Attēls Nr.5.4

Avots: KD

Attēls Nr.5.5

Avots: KD

Tabula Nr.5.6 - Pārskats par NIL/NIM konfiskāciju

	2013	2014	2015	2016
Konfiscētie līdzekļi (sadalījums pēc valūtas)				
EUR	323 146.38	1 394 361.71	788 595.22	3 099 984.13
LVL	314 756.84	20 305.36	52 733.85	0
USD	480 397.98	3 728 932.23	384 571.69	78 245 113.34
RUB	0	3 681 475.51	0	34 963 696.98
EEK	0	0	36 444.61	0
GBP	0	0	0	19.68
CHF	2819.79	0	0	1 375 196.73
Konfiscētā manta				
Automašīnas	0	0	1- Mercedes Benz Vito; 1 - PLYMOUTH GRAND VOYAGER	1 - RENAULT MASCOTT; 1- AUDI A5
Nekustamie īpašumi	0	0	2 nekustamie īpašumi	0
Cita manta	12 100 (divpadsmit tūkstoši simts) SPDR Gold Trust Undated (ISIN kods – US78463V1070) ieguldījuma apliecības	0	0	0

Avots: TA

Tabula Nr.5.7 - Pārskats par NIM/NIL konfiskāciju

	2013	2014	2015	2016
Naudas līdzekļu atgriešana īpašniekam vai likumīgajam valdītājam				
Kriminālprocesu skaits	8	3	4	8
Pieņemto lēmumu skaits	9	3	4	8
Kopējā atgriezto līdzekļu summa (EUR)	15 441 782	236 834	22 808 414	10 627 631
Konfiscēto līdzekļu ieskaitīšana valsts budžetā				
Kriminālprocesu skaits	9	13	5	21
Pieņemto lēmumu skaits	28	18	8	30
Kopējā valsts budžetā ieskaitīto līdzekļu summa (EUR)	2 592 463	3 278 755	274 082	47 358 456

Avots: VP

Tabula Nr.5.8. Pārskats par VP NILL kriminālprocesiem un to virzību

	2013	2014	2015	2016
Uzsākto kriminālprocesu par NILL skaits	54	93	229	127
Prokuratūrai nodoto lietu par NILL skaits	2	1	4	3
Uz ārvalstīm nodoto kriminālprocesu skaits*	3	7	12	14
Izbeigto kriminālprocesu skaits	4	7	7	7

* - valstis uz kurām nodoti kriminālprocesi: 2013.gadā – Igaunija, Krievija; 2014.gadā – Francija, Ukraina, Krievija; 2015.gadā – Kazahstāna, Vācija, Krievija, Baltkrievija, Spānija, Kanāda, Francija, Beļģija; 2016.gadā – Ukraina, Krievija, Vācija, Francija, Baltkrievija, Beļģija, Lietuva, Polija

Avots: VP

Tabula Nr.5.9. - VID FPP uzsākto kriminālprocesu un prokuratūrai nodoto NILL lietu skaits pārskata periodā

	2013	2014	2015	2016
VID FPP uzsākto kriminālprocesu skaits par NILL	26 (29)*	15 (21)*	8 (10)*	7 (8)*
VID FPP prokuratūrai nodoto NILL lietu skaits	20	18	13	5

* - kopā ar pārkvalificētiem NN

Avots: VID FPP

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

Tabula Nr.5.10 - VID FPP iesaldētie finanšu līdzekļi

	2013	2014	2015	2016
Izsekoto un vēlāk iesaldēto aktīvu apmērs (EUR)	1 832 519.12	1 805 416.06	399 033.72	2 797 423.45

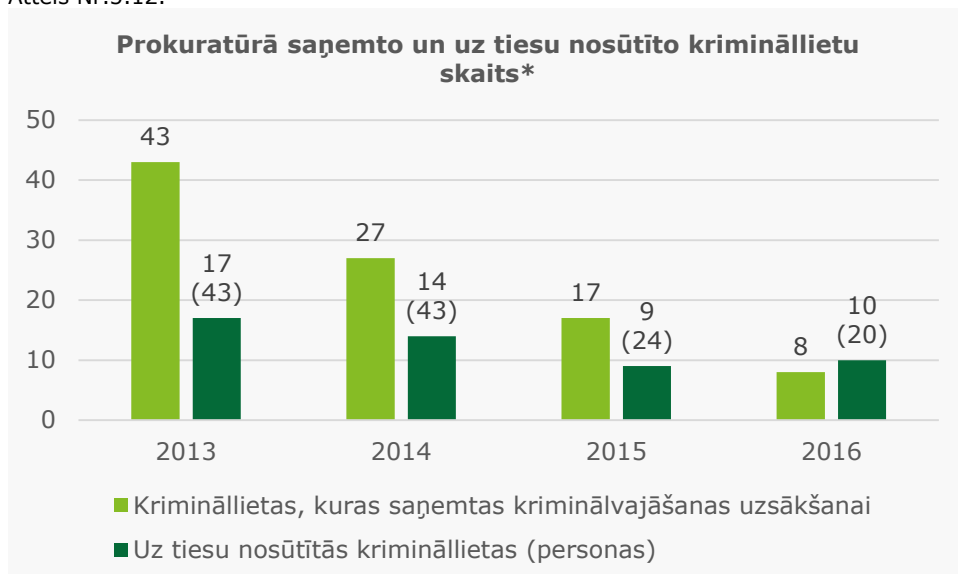
Avots: VID FPP

Tabula Nr.5.11 – VID FPP konfiscēto NIL apmērs

	2013	2014	2015	2016
Lēmumu skaits par NIL konfiskāciju	13	17	15	13
Konfiscēto finanšu līdzekļu, kas atzīti par noziedzīgi iegūtiem un ieskaitīti valsts budžetā apmērs (EUR)	484 217.15	1 077 117.17	435 969.43	952 891.47

Avots: VID FPP

Attēls Nr.5.12.

* - saņemto un tiesai nenodoto krimināllietu statuss var būt: 1) kriminālprocesa izbeigšana; 2) kriminālprocesa nosūtīšana atpakaļ izmeklēšanas iestādei izmeklēšanas turpināšanai; 3) kriminālprocesa apturēšana; 4) atrodas prokuratūras lietvedībā.

Avots: LR Prokuratūra

Tabula Nr.5.13. - Pārskats par darbu pirmstiesas kriminālprocesā LR Prokuratūrā (NILL KL 195.p)

	2013	2014	2015	2016
Tiesai nodoto NILL krimināllietu skaits	17	14	9	10

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

Tiesai nodoto NILL krimināllietu skaits vispārējā kārtībā	17	14	7	9
Tiesai nodoto NILL krimināllietu skaits, slēdzot vienošanos	0	0	2	1

Avots: LR Prokuratūra

Tabula Nr.5.14. - Notiesājošo un attaisnojošo spriedumu skaits NILL lietās*

	2013	2014	2015	2016
Notiesājošo spriedumu skaits	8	6	10	6
Attaisnojošo spriedumu skaits**	3	3	5	2

* - spēkā stājušos spriedumu skaits lietās, kurās personas notiesātas vai attaisnotas pēc NN kopības ar Krimināllikuma 195.pantu

** - kā attaisnojoši ieskaitīti spriedumi, kuros apsūdzētās personas attaisnotas pēc Krimināllikuma 195.panta.

Avots: TA

Tabula Nr.5.15. - NILL lietu vidējais izskatīšanas ilgums (mēnešos)

	2013	2014	2015	2016
Pirmā instance	11.1	24.0	25.2	38.8
Apelācijas instance	4.2	4.8	6.0	7.6
Kasācijas instance	1.4	4.4	6.3	3.3

* - dati sniegti par apgabaltiesām. (Neieskaitot vienīgo Augstākās tiesas Tiesu palātā izskatīto lietu 60,4 mēnešos.)

Avots: TA

Tabula Nr.5.16. - Lēmumi par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu

	2013	2014	2015	2016
Lēmumu skaits	26	32	27	55

Avots: TA

Tabula Nr.5.17. - Sodi, kas piemēroti spēkā stājušos spriedumos pēc pantu kopības ar KL 195.pantu

	2013	2014	2015	2016
Kopējais notiesājošo spriedumu par NILL, kas ir stājušies spēkā, skaits	8	5	12	6
Notiesāto personu par NILL skaits	15	10	21	9
Piemēroti pamatsodi – brīvības atņemšana				
Nosacītu sodu skaits	10	9	14	6
Brīvības atņemšana līdz 1 gadam (ieskaitot)	0	0	2	0

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	2013	2014	2015	2016
Brīvības atņemšana no 1 līdz 3 gadiem (ieskaitot)	0	1	2	0
Brīvības atņemšana no 3 līdz 5 gadiem (ieskaitot)	4	0	1	0
Brīvības atņemšana no 5 līdz 10 gadiem (ieskaitot)	0	0	1	0
Brīvības atņemšana no 10 līdz 20 gadiem (ieskaitot)	1*	0	0	0
Citi piemēroti pamatsodi				
Naudas sods	0	2	2	4
Vidējais naudas soda apmērs (EUR)	n/a	5600	2400	9328
Piespiedu darbs	0	1	0	0
Piemēroti papildus sodi				
Mantas konfiskācija	3	1	2	2
Policijas kontrole	2	0	3	0
Tiesību ierobežošana	1	0	4	5
Tiesību atņemšana veikt uzņēmējdarbību	1	0	4	5

* - saskaņā ar KL 51.p.1.d. pievienojot neizciesto sodu

Avots: TA

Tabula Nr.5.18. - Nodokļu plaisas novērtējums no 2013.gada līdz 2015.gadam*

Instance	2013	2014	2015
PVN plaisa kopā, milj. EUR	485.1	454.57	419.31
PVN plaisa kopā, kā % no potenciālās PVN masas	22.70%	20.40%	18.40%
VSAOI plaisa kopā, milj. EUR	642.61	606.07	617.88
VSAOI plaisa kopā, kā % no potenciālās VSAOI masas	23.20%	21.70%	21.00%
IIN plaisa kopā, milj. EUR	360.04	348.8	352.37
IIN plaisa kopā, kā % no potenciālās IIN masas	22.60%	21.10%	20.70%

* - dati par 2016.gadu nav pieejami

Avots: VID

Tabula Nr.5.19. - Skaidrā naudā veikto darījumu apmērs pārskata periodā

	2013	2014	2015	2016
Skaidrā naudā veikto darījumu apmērs (EUR)	77 099 095.88	60 514 617.82	60 149 948	60 323 924

Avots: VID

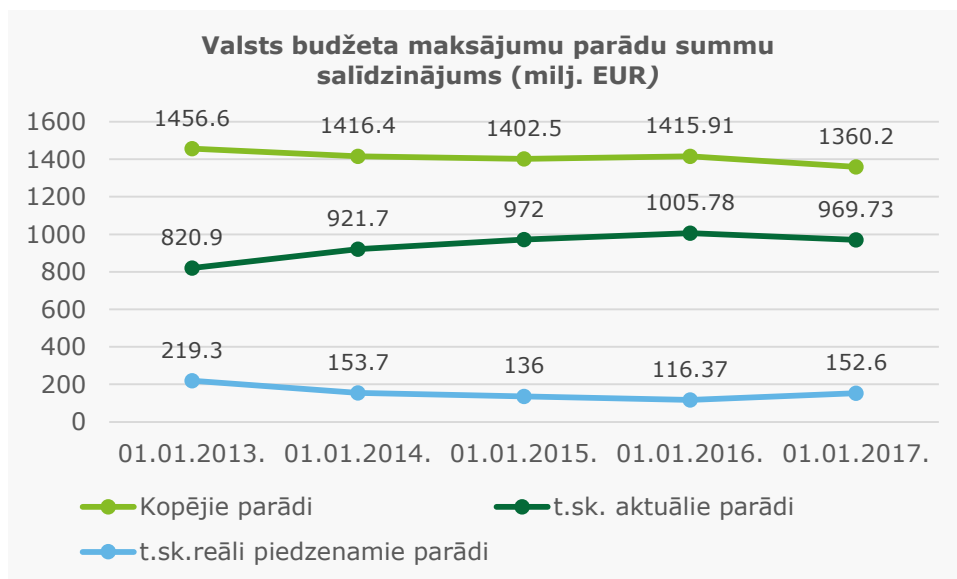
Tabula Nr.5.20. - Nodokļu administrēšanas preventīvā darba "cīņā pret algu izmaksām aploksnēs" rezultāti 2016.gadā

	2016
Legalizēto darba ņēmēju skaits	13446
Darba ņēmēju valsts budžetā papildus iemaksātās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (EUR)	3 339.3
Darba ņēmēju valsts budžetā papildus iemaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis (EUR)	1 507.3
Fizisko personu* skaits, kas legalizējušas savu saimniecisko darbību	2312
Fizisko personu skaits**, kas deklarējušas savus ienākumus	19
Deklarēto ienākumu kopsumma	34 500

* - attiecībā uz fiziskām personām, kas reģistrējušas kā nodokļu maksātājas.

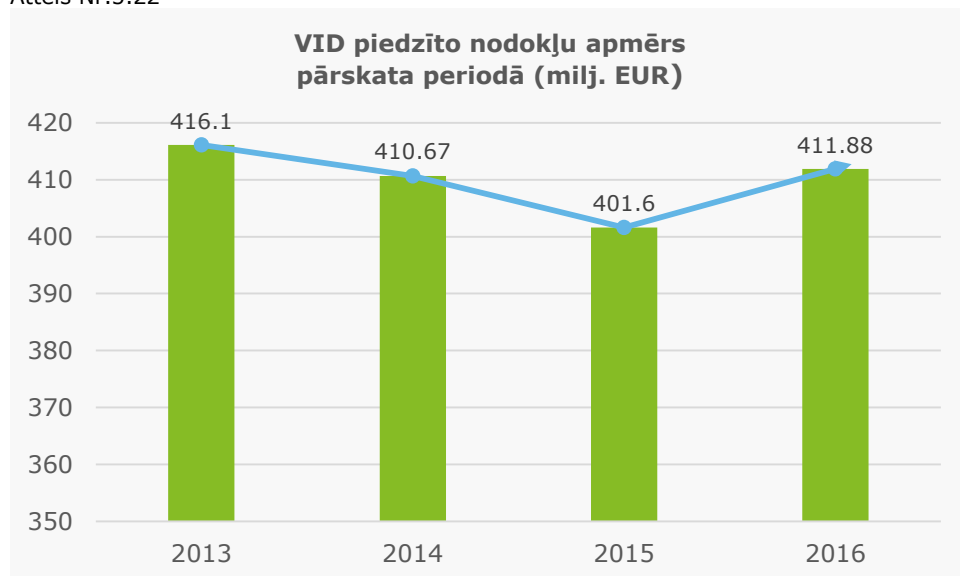
** - skaits tika aprēķināts no fizisko personu, kas legalizējušas savu saimniecisko darbību, kopskaita.

Attēls Nr.5.21

Avots: VID

Attēls Nr.5.22

Avots: VID

Tabula Nr.7.1 - FKTK uzraugāmo subjektu reģistrācijas pieteikumu un pieprasījumu licences izsniegšanai skaits

	2013	2014	2015	2016
Kopējais finanšu iestāžu reģistrācijas pieteikumu un pieprasījumu licences izsniegšanai skaits	19	26	28	19
Bankas	0	0	0	0
Licencētas MI	0	5	7	3
Licencētas ENI	3	0	1	2
KAS	2	0	3	1
IBS	1	2	2	1
IPS	0	1	0	0
Licencētie AIFP	1	3	1	2
Reģistrētie AIFP	0	7	2	3
PPF	0	0	0	0
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības	0	0	0	0
Reģistrētas MI	10	8	7	5
Reģistrētas EMI	2	0	5	3

Avots: FKTK

Tabula Nr.7.2 - Darbinieku, kuri veic finanšu iestāžu reģistrācijas pieteikumu un pieprasījumu licencēšanu, skaits FKTK Licencēšanas departamentā

	2013	2014	2015	2016
Kopējais darbinieku, kuri veic finanšu iestāžu reģistrācijas pieteikumu un pieprasījumu licencēšanu, skaits FKTK Licencēšanas departamentā	14	14	18	12
Bankas	3	3	3	3
Licencētās MI				

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	2013	2014	2015	2016
Reģistrētās MI				
Licencētās ENI	2	2	3	3
Reģistrētās ENI				
KAS	1	1	2	2
IPS	2	2	2	
Licencētie AIFP	1	1	2	2
Reģistrētie AIFP	1	1	2	
PPF	2	2	2	
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības	2	2	2	2

Avots: FKTK

Banku sadalījums riska grupās uz 2016.gadu

	Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	Pilnās klātienes pārbaudes biežums ⁸²⁹
Paaugstinātā NILLTF riska bankas ⁸³⁰	0	10	katru gadu
Vidējā NILLTF riska bankas	1	3	reizi divos gados
Zemākā NILLTF riska bankas ⁸³¹	9	0	ne retāk kā reizi trīs gados

Avots: FKTK

Tabula Nr.7.4. - MI/ENI sadalījums riska grupās uz 2014.gadu⁸³²

	Skaitis
MI	
1.grupa - Augsta NILLTF riska MI	10
2.grupa - Vidēja NILLTF riska MI	10
3.grupa - Zemākā NILLTF riska MI	13
ENI	
1.grupa - Paaugstināta riska ENI	8
2.grupa - Zema riska ENI	4

Avots: FKTK

Tabula Nr.7.5. - FKTK piemērotie administratīvie sodi par NILLTFN prasību pārkāpumiem

Soda veids	Subjekts	2013	2014	2015	2016
Naudas sodi	Skaitis	-	-	-	1
	Apmērs (EUR)	-	-	-	1 361 954
	Skaitis	4	1	4	3

⁸²⁹ Papildus ir veiktas arī banku mērķa pārbaudes NILLTFN jomā, kad un ja ir nepieciešams.

⁸³⁰ Bankas darbībai ir augsts ar NILLTF saistītais risks, un tās riska pārvaldība ir vāja.

⁸³¹ Bankas darbībai ir zems ar NILLTF saistītais risks, un tās NILLTF riska pārvaldība ir pietiekama.

⁸³² MI skaits atšķiras no 9.12 tabulā norādītā, jo 9.5 tabulā atainotais sadalījums nav veikts uz 2014.gada beigām.

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

Soda veids		Subjekts	2013	2014	2015	2016
	Apmērs (EUR)	Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	327 244	70 000	2 211 830	4 571 682
	Skaitis	Reģistrētas MI	2	1	-	1
	Apmērs (EUR)		14 229	7 000	-	-
	Skaitis	IPS	-	1	-	-
	Apmērs (EUR)		-	25 000	-	-
	Skaitis	Vērtspapīru sektors	1	1	1	-
	Apmērs (EUR)		106 715	25 000	72 000	-
Licenču anulēšana		Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	-	-	1	-
		IPS	1	-	1	-
		Reģistrētas MI	0	1	1	-
Licenču apturēšana		Reģistrētas MI	1	1	0	0
Amatpersonu un darbinieku sodīšana	Naudas sodu skaits	Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	-	-	4	1
	Naudas soda apjoms (EUR)		-	-	145 336	25 000
	Atbrīvošana no amata pienākumu pildīšanas		-	-	4	-
		Reģistrētas MI	1	1	-	-
Brīdinājumi		Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	-	3	1	1

Avots: FKTK

Tabula Nr.7.6. - Darbinieku, kuri veic attiecīgās finanšu iestādes uzraudzību, skaits FKTK Atbilstības kontroles departamentā

	Subjekts	2013	2014	2015	2016
--	----------	------	------	------	------

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

Kopējais darbinieku skaits FKTK Atbilstības kontroles departamentā	Visi subjekti	5	5	5	18
FKTK darbinieku skaits, kuri veic attiecīgā subjekta NILLTFN uzraudzību	Bankas	5	5	5	17
	Citi subjekti				13

Avots: FKTK

Tabula Nr.7.7. - NILLTFN apmācību skaits, kurās ir piedalījušies subjektu NILLTFN uzraudzību veicošie FKTK darbinieki

	2013	2014	2015	2016
Ārējo NILLTFN apmācību skaits	1	1	5	4
Iekšējo NILLTFN apmācību skaits	0	0	0	23
FKTK darbinieku skaits, kuri veic subjektu NILLTFN uzraudzību un ir ieguvuši starptautiski atzītu sertifikātu NILLTFN jomā	1 - CAMS	1 - CAMS	1 - CAMS	4 - CAMS

Avots: FKTK

Tabula Nr.7.8. - Valūtas maiņas kapitālsabiedrību licencēšana

	2013	2014	2015	2016
LB darbinieku skaits, kuri veic valūtas maiņas kapitālsabiedrību NILLTFN uzraudzību	4	4	4	4
Saņemto pieprasījumu par licences ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai piešķiršanu skaits	10	0	2	2
Atteikumu piešķirt licenci ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai skaits.	1	0	0	0
Atteikumu piešķirt licenci ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai NILLTFN trūkumu dēļ skaits	1	0	0	0

Avots: LB

Tabula Nr.7.9. - LB piemēroto administratīvo sodu par pārkāpumiem NILLTFN jomā skaits

	2013	2014	2015	2016
Licences apturēšana	2	1	2	3
Licences anulēšana	0	2	2	0
Rakstveida brīdinājums	4	6	5	2
Cita veida sodi*	6	3	9	4

* mazsvarīgs pārkāpums, par kuru ierosināta administratīvā lieta, bet tā izbeigta mazsvarīguma dēļ
Avots: LB

Tabula Nr.7.10. - Visu finanšu iestāžu skaits

	2013	2014	2015	2016
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	14	13	12	10
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	14	14	13	13
Licencētās MI	0	0	3	3
Reģistrētās MI	36	34	33	26
Licencētās EMI	0	2	3	3
Reģistrētās EMI	11	11	12	12
KAS	n/a	Nav pieejama	34	34
IBS	Nav pieejama	Nav pieejama	4	4
IPS	11	12	12	12
Licencētie AIFP	0	3	5	5
Reģistrētie AIFP	0	5	7	8
PPF	7	6	6	6
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības	Nav pieejama	Nav pieejama	2	2
Altum	-	-	1	1
LP	1	1	1	1
Nebanku kreditētāji	53	57	57	59
Personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus	5	5	3	5
Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	66	58	50	42

Avots: FKTK; LB; PTAC

Tabula Nr.7.11. - Finanšu iestāžu ziņoto KD aizdomīgu un neparastu darījumu skaits un KD sagatavotos materiālos izmantoto darījumu skaits

		2013	2014	2015	2016
Iekšzemes klientus	Aizdomīgie	5381	5057	5221	4235
	Neparastie	3475	2600	1770	1368

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

		2013	2014	2015	2016
apkalpojošās bankas	Tika izmantoti materiālos	1947	1519	1790	1135
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	Aizdomīgie	5929	8975	10432	12003
	Neparastie	3472	2996	2458	3479
	Tika izmantoti materiālos	1809	1686	1585	1342
ENI	Aizdomīgie	64	98	17	28
	Neparastie	11	357	1009	1071
	Tika izmantoti materiālos	0	0	11	6
MI	Aizdomīgie	Nav pieejama informācija			
	Neparastie	Nav pieejama informācija			
	Tika izmantoti materiālos	21	146	0	13
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrības	Aizdomīgie	5	0	4	0
	Neparastie	Nav pieejama informācija			
	Tika izmantoti materiālos	6	0	4	0
LP	Aizdomīgie*	82	183	59	171
	Neparastie*	0	1	5	7
	Tika izmantoti materiālos	0	3	43	6
Valūtas maiņas kapitālsabiedrības	Aizdomīgie	3702	1154	3299	2842
	Neparastie	25	109	314	494
	Tika izmantoti materiālos	5	8	3	0

Avots: KD

* Avots: LP

Tabula Nr.7.12. - Banku darbinieku, kuriem ir starptautiski sertifikāti NILLTFN jomā, skaits

	2013	2014	2015	2016
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	1	1	2	3
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	2	5	20	30

Avots: Bankas

Tabula Nr.7.13 - Uzsākto kriminālprocesu par NILL skaits pret banku darbiniekiem

	2013	2014	2015	2016
Iekšzemes klientus apkalpojošo banku skaits, pret kuru darbiniekiem un	1	0	0	0

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

amatpersonām ir ierosināti kriminālprocesi par NILL				
Ārvalstu klientus apkalpojošo banku, pret kuru darbiniekiem un amatpersonām ir ierosināti kriminālprocesi par NILL	1	0	1	4

Avots: VP

Tabula Nr.7.14. - Disciplinārlietu skaits par NILLTFN procedūru un/vai politiku pārkāpumiem pret banku darbiniekiem

	2013	2014	2015	2016
Iekšzemes klientus apkalpojošās bankas	63	39	43	4
Ārvalstu klientus apkalpojošās bankas	17	26	31	17

Avots: Bankas

Tabula Nr.7.15. – Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju atbilžu apkopojums par NILLTFN pasākumiem un IKS

Jautājumi	Subjektu skaits			Nav pieejama informācija
	Jā	Nē		
Sabiedrība identificē klientu un pārbauda iegūtos identifikācijas datus	23	2		2
Sabiedrībai ir pieeja Iekšlietu ministrijas Informācijas centra Nederīgo personas dokumentu reģistram	7	18		2
Sabiedrība, veicot klienta pārbaudi vai darījuma padziļināto izpēti, izmanto KD mājas lapā pieejamos sankciju sarakstus	17	8		2
Sabiedrība, uzsākot darījuma attiecības vai pirms gadījuma rakstura darījuma ar sadarbības partneri veikšanas, noskaidro, vai sadarbības partneris ir saistīts ar PNP, PNP ģimenes locekli vai ar PNP cieši saistītu personu	16	9		2
Noslēdzot darījumu par parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanu, sabiedrības rīcībā ir informācija, vai parādnieks nav PNP, PNP ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona	10	15		2

Jautājumi	Subjektu skaits		
	Jā	Nē	Nav pieejama informācija
Sabiedrībai ir sadarbības partneri - nerezidenti	10	15	2
Sabiedrība izvērtē situācijas, kad parādnieka vietā parādu atmaksā trešā persona vai vairākas šķietami nesaistītas personas	17	8	2
Sabiedrība pieņem maksājumus skaidrā naudā	2	23	2
Sabiedrība nepieciešamības gadījumā veic klientu vai darījumu padziļināto izpēti	18	6	3
Sabiedrība pārliecinās par naudas līdzekļu izcelsmi parāda atmaksas gadījumā, kad parādnieks veic netipisku maksājumu	13	12	2
Sabiedrība ir noteikusi kādiem darījumiem un/vai sadarbības partneriem jāveic padziļinātā vai vienkāršotā izpēte	14	10	3
Sabiedrība pēdējo 3 gadu laikā ir ziņojusi par aizdomīgu vai neparastu gadījumu KD	0	25	2
Sabiedrība uztur klientu un/vai darījumu padziļinātās izpētes reģistru, t.sk., dokumentējot tos gadījumus, kad pēc padziļinātās izpētes veikšanas netiek ziņots KD	11	14	2
Sabiedrība atgūst parādus tikai no fiziskām personām	4	21	2
Sabiedrība atgūst parādus tikai no Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem	12	12	3
Sabiedrība atgūst parādus tikai no Latvijā reģistrētām juridiskām personām	14	11	2
Sabiedrība monitorē no trešajām personām saņemtos maksājumus	19	6	2

Jautājumi	Subjektu skaits		
	Jā	Nē	Nav pieejama informācija
Sabiedrība monitorē maksājumus, kas par fizisku personu parādiem saņemti no juridiskām personām	16	8	3
Sabiedrība monitorē maksājumus, kas par juridisku personu parādu saņemti no fiziskām personām	12	12	3

Avots: PTAC

Tabula Nr.8.1. – IAUI sniegto par NILLTFN atbildīgu darbinieku apmācību skaits

	2013	2014	2015	2016
Licencēto azartspēju organizētāju skaits	17	15	14	14
IAUI rīkoto izložu un azartspēju organizētāju par NILLTFN atbildīgu darbinieku apmācību skaits (NILLTF jomā)	19	17	16	19

Avots: IAUI

Tabula Nr.8.2 – Izložu un azartspēju organizētāju darbības vietas un to skaits

	2013	2014	2015	2016
Spēju zāles	324	321	322	317
Bingo zāles	2	2	2	2
Kazino	5	5	5	6
Totalizatoru un derību punkti	19	26	42	57
On-line interaktīvās azartspēles	4	6	6	7

Avots: IAUI

Tabula Nr.8.3 – IAUI veikto pārbaūžu veidi un skaits

	2013	2014	2015	2016
Licencēto azartspēju organizētāju skaits	17	15	14	14
Izložu un azartspēju organizētājiem veikto speciālo klātienes pārbaūžu skaits NILLTFN jomā	19	15	14	16
Izložu un azartspēju organizētājiem attālināto pārbaūžu skaits pavisam	1926	1978	1823	1757
Izložu un azartspēju organizētājiem spēju vietās veikto pārbaūžu skaits pavisam	547	605	655	634

Avots: IAUI

Tabula Nr.8.4 – VID organizēto apmācību un sniegto konsultāciju skaits

	2013	2014	2015	2016
VID organizēto obligāto NILLTFN apmācību skaits VID uzraugāmajiem likuma subjektiem	0	0	0	0
VID organizēto brīvprātīgo NILLTFN apmācību skaits VID uzraugāmajiem likuma subjektiem	14	18	23	24
	2013	2014	2015	2016
VID darbinieku sniegtās konsultācijas par NILLTFNL prasību izpildi	5815	3342	2418	3587
Kopējais subjektu skaits, kas tika apmācīti VID rīkotajās NILLTFN apmācībās	105	586	508	1119

Avots: VID

Tabula Nr.8.5 – VID uzraudzības kapacitāte (darbinieku skaits; darbiniekiem sniegto apmācību skaits)

	2013	2014	2015	2016	
VID darbinieku skaits, kuri veic attiecīgā subjekta NILLTFN uzraudzību.	Nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatveži	3	3	3	3
	Juridisko pakalpojumu sniedzēji	3	3	3	2
	Aģenti vai starpnieki darījumos ar nekustamo īpašumu	2	2	2	2
	Transportlīdzekļu tirgotāji	2	2	2	2
	Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji	2	2	2	2
Darbinieku skaits, kas ir apmācīti un kuriem ir nepieciešamās zināšanas, lai apmācītu citus likuma subjektus NILLTFN jautājumos	1	1	1	1	
Ārējo NILLTFN apmācību skaits, kurās ir piedalījušies VID darbinieki, kuri veic attiecīgā subjekta NILLTFN uzraudzību	2	1	2	2	
Iekšējo NILLTFN apmācību skaits, kurās ir piedalījušies VID darbinieki, kuri veic attiecīgā subjekta NILLTFN uzraudzību	0	0	4	0	

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	2013	2014	2015	2016
VID darbinieku skaits, kuri veic attiecīgā subjekta NILLTFN uzraudzību un ir ieguvuši starptautiski atzītu sertifikātu NILLTFN jomā	0	0	0	0

Avots: VID

Tabula Nr.8.6 - VID uzraugāmajiem subjektiem piemēroto administratīvo sodu skaits un apmērs

		2013	2014	2015	2016
Nodokļu konsultanti, ārpalpojumu grāmatveži	Skaitis	1	-	1	1
	Apmērs (EUR)	142,29	-	50	150
Juridisko pakalpojumu sniedzēji	Skaitis	-	-	-	17
	Apmērs (EUR)	-	-	-	1 200
Aģenti un starpnieki nekustama īpašuma darījumos	Skaitis	-	-	-	-
	Apmērs (EUR)	-	-	-	-
Transportlīdzekļu tirgotāji	Skaitis	-	-	1	-
	Apmērs (EUR)	-	-	200	-
Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji	Skaitis	-	1	1	-
	Apmērs (EUR)	-	140	200	-

Avots: VID

Tabula Nr.8.7 – Pašpārvaldes subjektu uzraudzības iestāžu uzraudzību veicošo darbinieku skaits

	2013	2014	2015	2016
Zvērināti advokāti	9	9	9	9
Zvērināti notāri	30	30	30	24
Zvērināti revidenti	33	36	36	35

Avots: LZAP; LZNP; LZRA

Tabula Nr.8.8 – Izložu un azartspēļu organizētājiem izsniegto, atteikto un anulēto licenču skaits

	2013	2014	2015	2016
Licencēto azartspēļu organizētāju skaits.	17	15	14	14
Licencēto izložu organizētāju skaits	1	1	1	1
Licencēto interaktīvo azartspēļu organizētāju skaits	4	6	6	7

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	2013	2014	2015	2016
Personu skaits, kurām IAUI ir atteikusi izsniegt licenci interaktīvo azartspēļu organizēšanai	0	0	0	0
Personu skaits, kurām IAUI ir atteikusi izsniegt licenci azartspēļu organizēšanai	0	0	0	0
Personu skaits, kurām IAUI ir atteikusi izsniegt licenci izložu organizēšanai	0	0	0	0
Anulēto azartspēļu organizēšanas licenču skaits	0	2	1	0
Anulēto interaktīvo azartspēļu organizēšanas licenču skaits	0	0	0	0
Anulēto izložu organizēšanas licenču skaits	0	0	0	0

Avots: IAUI

Tabula Nr.8.9 – IAUI konstatēto pārkāpumu NILLTFN jomā, IAUI sniegto ziņojumu un piemērotu sodu skaits

	2013	2014	2015	2016	
Pārbaūžu skaits, kuru laikā ir konstatēti pārkāpumi NILLTFN jomā	4	0	1	1	
IAUI sniegto ziņojumu par pārbaudes laikā konstatētajiem neparastiem darījumiem skaits	4	0	1	1	
IAUI sniegto ziņojumu par pārbaudes laikā konstatētajiem aizdomīgiem darījumiem skaits	1	0	1	2	
Konstatētie pārkāpumi NILLTFN un piemērotie sodi	4	0	1	1	
IAUI piemēroto administratīvo sodu apmērs par neatbilstību NILLTFN prasībām (EUR)	Fiziskās personas	144.28	-	50	50
	Juridiskās personas	-	-	-	-

Avots: IAUI

Tabula Nr.8.10 Izložu un azartspēļu organizētāju ziņoto aizdomīgo un neparastu darījumu, ko subjekti ir iesnieguši KD skaits

	2013	2014	2015	2016
--	------	------	------	------

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

Ziņoto aizdomīgu darījumu, ko subjekti ir iesnieguši KD skaits	2	0	0	5
Ziņoto neparastu darījumu, ko subjekti ir iesnieguši KD, skaits	459	448	676	1471
KD sagatavotos materiālos izmantoto darījumu skaits	45	0	58	0

Avots: IAUJ

Tabula Nr.8.11 - IAUJ uzraudzības kapacitāte (darbinieku skaits; darbiniekiem sniegto apmācību skaits)

	2013	2014	2015	2016
IAUJ darbinieku skaits, kuri veic izložu un azartspēļu organizētāju licencēšanu	3	3	3	3
Iekšējo apmācību skaits, kurās ir piedalījušies IAUJ darbinieki, kuri veic izložu un azartspēļu organizētāju licencēšanu	3	3	3	3
Ārējo apmācību skaits, kurās ir piedalījušies IAUJ darbinieki, kuri izložu un azartspēļu organizētāju licencēšanu	0	0	0	0
IAUJ darbinieku skaits, kuri veic izložu un azartspēļu organizētāju uzraudzību	8	7	8	8
Tajā skaitā, IAUJ darbinieku skaits, kuri veic izložu un azartspēļu organizētāju NILLTFN uzraudzību	1	1	1	1
Ārējo NILLTFN apmācību skaits, kurās ir piedalījušies IAUJ darbinieki, kuri veic izložu un azartspēļu organizētāju uzraudzību NILLTFN jomā	1	1	1	1
Iekšējo NILLTFN apmācību skaits, kurās ir piedalījušies IAUJ darbinieki, kuri veic izložu un azartspēļu organizētāju uzraudzību NILLTFN jomā	1	1	1	1
IAUJ darbinieku skaits, kuri veic izložu un azartspēļu organizētāju NILLTFN uzraudzību un ir ieguvuši starptautiski atzītu sertifikātu NILLTFN jomā, norādot sertifikātu veidus	0	0	0	0

Avots: IAUJ

Tabula Nr.8.12 –VID uzraugāmo subjektu ziņoto aizdomīgu un neparastu darījumu skaits un KD sagatavotos materiālos izmantoto darījumu skaits

		2013	2014	2015	2016
Nodokļu konsultanti	Aizdomīgie	17	6	0	1
	Neparastie	0	0	0	0
	Tika izmantoti materiālos	2	0	0	0
Ārpakalpojuma grāmatveži	Aizdomīgie	0	0	0	0
	Neparastie	0	0	0	1
	Tika izmantoti materiālos	2	0	0	0
Juridisko pakalpojumu sniedzēji	Aizdomīgie	79	44	11	8
	Neparastie	0	0	0	0
	Tika izmantoti materiālos	3	4	0	0
Aģenti un starpnieki darījumos ar nekustamo īpašumu	Aizdomīgie	0	0	0	0
	Neparastie	0	0	0	0
	Tika izmantoti materiālos	0	0	0	0
Transportlīdzekļu tirgotāji	Aizdomīgie	0	0	0	0
	Neparastie	7	27	37	28
	Tika izmantoti materiālos	0	0	0	0
Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji	Aizdomīgie	0	0	0	3
	Neparastie	4	29	43	21
	Tika izmantoti materiālos	0	2	0	0

Avots: KD

Tabula Nr.8.13 – Statistika par VID uzraugāmo subjektu iekšējās kārtības noteikumu saturu (disciplinārsodi)

	Nodokļu konsultanti, ārpak- ma grāmatveži	Juridisko pakalpoju mu sniedzēji	Aģenti un starpnieki nekustama īpašuma darījumos	Trans-ļu tirgotāji	Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji
Vai Jūsu nozares regulējošajos iekšējās kārtības noteikumos ir paredzēti disciplinārsodi par NILLTFN procedūru un/vai politiku neievērošanu? Atbilde - "nē"	32%	19%	33%	29%	33%

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

Vai Jūsu nozares regulējošajos iekšējās kārtības noteikumos ir paredzēti disciplinārsodi par NILLTFN procedūru un/vai politiku neievērošanu? Atbilde - "vairāk nē, nekā jā"	11%	12%	14%	-	4%
--	-----	-----	-----	---	----

Avots: VID uzraugāmie subjekti

Tabula Nr.8.14 – Statistika, par pārbaudi, ko veic VID uzraugāmie subjekti jaunajiem darbiniekiem

	Nodokļu konsultanti, ārpa- ma grāmatveži	Juridisko pakalpoju mu sniedzēji	Aģenti un starpnieki nekustama īpašuma darījumos	Trans-ju tirgotāji	Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji
Vērtē personas izglītību	96%	96%	98%	100%	100%
Vērtē personas reputāciju	93%	92%	95%	93%	100%
Vērtē personas sodāmības faktu	66%	66%	73%	73%	71%

Avots: VID uzraugāmie subjekti

Tabula Nr.8.15 - Statistika, par VID uzraugāmo subjektu viedokli par nozares profesionāļu lojalitāti

	Nodokļu konsultanti, ārpa- ma grāmatveži	Juridisko pakalpoju mu sniedzēji	Aģenti un starpnieki nekustama īpašuma darījumos	Trans-ju tirgotāji	Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji
Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu nozares profesionāļi ir lojāli un neiesaistīties kriminālās darbībās? Atbilde - "jā"	56%	47%	60%	44%	60%
Vai Jūs uzskatāt, ka Jūsu nozares profesionāļi ir lojāli un neiesaistīties kriminālās darbībās? Atbilde - "vairāk jā, nekā nē"	41%	53%	37%	44%	25%

Avots: VID uzraugāmie subjekti

Tabula Nr.8.16 - Statistika par VID uzraugāmo subjektu spēju identificēt aizdomīgus darījumus

	Nodokļu konsultanti, ārpakma grāmatveži	Juridisko pakalpojumu sniedzēji	Aģenti un starpnieki nekustama īpašuma darījumos	Trans-ļu tirgotāji	Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji
Vai Jūsu iekšējais normatīvais regulējums dod iespēju savlaicīgi pārskatīt potenciālus aizdomīgu darījumu ziņojumus, par kuriem būtu jāziņo Kontroles dienestam? Atbilde - "jā"	59%	63%	58%	71%	55%
Vai Jūsu iekšējais normatīvais regulējums dod iespēju savlaicīgi pārskatīt potenciālus aizdomīgu darījumu ziņojumus, par kuriem būtu jāziņo Kontroles dienestam? Atbilde - "vairāk jā, nekā nē"	30%	23%	28%	7%	33%

Avots: VID uzraugāmie subjekti

Tabula 8.17 – Pašpārvaldes subjektu skaits

	2013	2014	2015	2016
Zvērinātu advokātu skaits (kopā)	1265	1268	1267	1265
Zvērināti advokāti	1251	1253	1251	1249
ES dalībvalstu advokāti	14	15	16	16
Zvērinātu advokātu palīgu skaits	75	81	96	111
Zvērinātu notāru skaits	112	112	109	107
Zvērinātu notāru palīgu skaits	67	67	66	66
Zvērinātu revidentu skaits	171	170	169	167

Avots: LZAP, LZNP, LZRA

Tabula 8.18 – Zvērināta advokāta un zvērināta advokāta palīga pieteikumu, piešķirto statusu un atteikumu piešķirt statusu skaits

	2013	2014	2015	2016
Personu skaits, kas pieteikušās zvērināta advokāta kvalifikācijas eksāmena kārtošanai	70	50	35	38
Personu skaits, kas pieteikušās zvērināta advokāta palīga kvalifikācijas eksāmena kārtošanai	48	74	71	47
Piešķirto zvērināta advokāta statusu skaits	48	20	21	13
Piešķirto zvērināta advokāta palīga statusu skaits	18	22	25	21
Personu skaits, kam LZAP ir atteikusi zvērināta advokāta eksāmena kārtošanu	1	3	0	7
Personu skaits, kam LZAP ir atteikusi zvērināta advokāta palīga eksāmena kārtošanu	9	8	5	3

Avots: LZAP

Tabula Nr.8.19 - Zvērināta notāra un zvērināta notāra palīga pieteikumu, piešķirto statusu un atteikumu piešķirt statusu skaits

	2013	2014	2015	2016
Personu skaits, kas pieteikušās zvērināta notāra kvalifikācijas eksāmena kārtošanai	0	0	0	29
Personu skaits, kas pieteikušās zvērināta notāra palīga kvalifikācijas eksāmena kārtošanai	10	5	4	7
Piešķirto zvērināta notāra statusu skaits	0	0	0	0
Piešķirto zvērināta notāra palīga statusu skaits	7	4	2	2
Personu skaits, kam LZNP ir atteikusi zvērināta notāra eksāmena kārtošanu	0	0	0	0

Otrais Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums | 2018

	2013	2014	2015	2016
Personu skaits, kam LZNP ir atteikusi zvērināta notāra palīga eksāmena kārtošanu	0	0	0	0

Avots: LZNP

Tabula Nr.8.20 - Zvērināta revidenta pieteikumu, piešķirto statusu un atteikumu piešķirt statusu skaits

	2013	2014	2015	2016
Personu skaits, kas pieteikušās zvērināta revidenta kvalifikācijas eksāmena kārtošanai	9	6	10	6
Piešķirto zvērināta revidenta sertifikātu skaits	7	3	2	2
Personu skaits, kam LZRA ir atteikusi zvērināta revidenta kvalifikācijas eksāmena kārtošanu	0	0	0	0

Avots: LZRA

Tabula Nr.8.21 - Pašpārvaldes subjektu uzraudzības iestāžu sniegto NILLTFN apmācību skaits

	2013	2014	2015	2016
NILLTFN apmācību skaits, kuras LZAP ir rīkojis advokātiem.	6	8	8	1
NILLTFN apmācību skaits, kuras LZNP ir rīkojis zvērinātiem notāriem.	0	0	0	3
NILLTFN apmācību skaits, kuras LZRA ir rīkojis zvērinātiem revidentiem.	1	1	1	0

Avots: LZAP; LZNP; LZRA

Tabula Nr.8.22 – Apmācībās piedalījušos Pašpārvaldes subjektu skaits (iekļautas gan uzraugu rīkotās apmācības, gan citu pakalpojuma sniedzēju organizētās apmācības)

	2013	2014	2015	2016
Zvērināti advokāti	192	216	346	34
Zvērināti notāri	0	0	0	297
Zvērināti revidenti	38	35	21	75

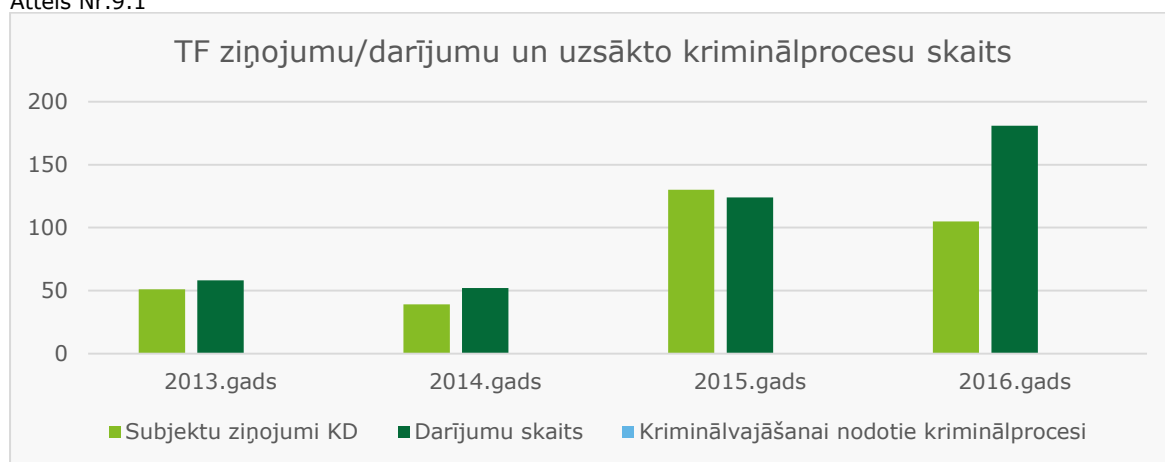
Avots: LZAP; LZNP; LZRA

Tabula Nr.8.23 – Pašpārvaldes subjektu ziņoto aizdomīgu un neparastu darījumiem skaits

		2013	2014	2015	2016
Zvērināti advokāti	Aizdomīgie	79	44	11	8
	Neparastie	0	0	0	0
Zvērināti notāri	Aizdomīgie	3	4	3	15
	Neparastie	13	3	9	39
Zvērināti revidenti	Aizdomīgie	0	0	0	5
	Neparastie	0	1	0	0

Avots: KD

Attēls Nr.9.1

Avots: KD

Pielikums Nr. 3 "Novērtējuma ietvaros veikto aptauju saraksts"

Aptauja Nr.1	2015.gada banku aptauja par informācijas tehnoloģijas sistēmām
Aptauja Nr.2	2016.gada banku aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.3	2017.gada banku aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.4	2017.gada banku aptauja par produktiem un pakalpojumiem piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.5	2017.gada FKTK aptauja
Aptauja Nr.6	2017.gada KD aptauja
Aptauja Nr.7	2017.gada Prokuratūras aptauja
Aptauja Nr.8	2017.gada vērtspapīru sektora aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.9	2017.gada vērtspapīru sektora aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.10	2017.gada dzīvības apdrošināšanas sektora aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.11	2017.gada dzīvības apdrošināšanas sektora aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.12	2017.gada MI un EMI aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.13	2017.gada MI un EMI aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.14	2017.gada patērētāju kredītētāju aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.15	2017.gada patērētāju kredītētāju aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.16	2017.gada PTAC aptauja
Aptauja Nr.17	2017.gada LP aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.18	2017.gada LP aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.19	2017.gada SM aptauja
Aptauja Nr.20	2017.gada Altum aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.21	2017.gada Altum aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.22	2017.gada VID aptauja
Aptauja Nr.23	2017.gada personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.24	2017.gada VP aptauja par inkasācijas pakalpojumu sniedzējiem
Aptauja Nr.25	2017.gada personu, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.26	2017.gada Valūtas maiņas kapitālsabiedrību aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.27	2017.gada Valūtas maiņas kapitālsabiedrību aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.28	2017.gada LB aptauja
Aptauja Nr.29	2017.gada AIFP aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.30	2017.gada AIFP aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.31	2017.gada IPS aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.32	2017.gada IPS aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.33	2017.gada KAS aptauja par ievainojamību

Aptauja Nr.34	2017.gada KAS aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.35	2017.gada PPF aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.36	2017.gada PPF aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.37	2017.gada VP aptauja
Aptauja Nr.38	2017.gada TA
Aptauja Nr.39	2017.gada zvērinātu advokātu aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.40	2017.gada zvērinātu advokātu aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.41	2017.gada LZAP aptauja
Aptauja Nr.42	2017.gada zvērinātu notāru aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.43	2017.gada zvērinātu notāru aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.44	2017.gada LZNP aptauja
Aptauja Nr.45	2017.gada zvērinātu revidentu aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.46	2017.gada zvērinātu revidentu aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.47	2017.gada LZRA aptauja
Aptauja Nr.48	2017.gada VID uzraugāmo subjektu aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.49	2017.gada VID uzraugāmo subjektu aptauja par piemītošo ievainojamību
Aptauja Nr.50	2017.gada VID aptauja par uzraugāmajiem subjektiem
Aptauja Nr.51	2017.gada Latvijas proves biroja aptauja
Aptauja Nr.52	2017.gada izložu un azartspēļu organizētāju aptauja par ievainojamību
Aptauja Nr.53	2017.gada izložu un azartspēļu organizētāju aptauja par produktu un pakalpojumu ievainojamību
Aptauja Nr.54	2017.gada IAUI aptauja
Aptauja Nr.55	2017.gada ENAP aptauja
Aptauja Nr.56	2017.gada UR aptauja
Aptauja Nr.57	2018.gada PTAC aptauja un intervija
Aptauja Nr.58	2018.gada LĀPPA aptauja un intervija
Aptauja Nr.59	2018.gada PTAC veiktā Licencēto parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju aptauja
Aptauja Nr.60	2018.gada VP aptauja
Aptauja Nr.61	2018.gada KNAB aptauja
Aptauja Nr.62	2018.gada VID NMPP aptauja
Aptauja Nr.63	2018.gada TA aptauja
Aptauja Nr.64	2018.gada VKPI aptauja un intervija